

Επίσημη Εφημερίδα

C 267

της Ευρωπαϊκής Ένωσης

48ο έτος

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

27 Οκτωβρίου 2005

Ανακοίνωση αριθ.

Περιεχόμενα

Σελίδα

I Ανακοινώσεις

.....

II Προπαρασκευαστικές πράξεις

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

417η σύνοδος ολομέλειας της 11ης και 12ης Μαΐου 2005

2005/C 267/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για παιδιατρικά φάρμακα και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1768/92, της οδηγίας 2001/83/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 726/2004» COM(2004) 599 τελικό — 2004/0217 (COD)	1
2005/C 267/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι βιομηχανικές μεταλλαγές στον τομέα της μηχανολογίας»	9
2005/C 267/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/88/ΕΚ σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας» COM (2004) 607 τελικό- 2004/0209 COD	16
2005/C 267/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ρόλος της βιώσιμης ανάπτυξης στο πλαίσιο των προσεχών δημοσιονομικών προοπτικών»	22
2005/C 267/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας» COM (2004) 448 τελικό	30

2005/C 267/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Σχέσεις Ινδίας-ΕΕ»	36
2005/C 267/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 77/388/ΕΟΚ με σκοπό την απλούστευση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τον φόρο προστιθέμενης αξίας και την Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1798 /2003 όσον αφορά τη θέσπιση ρυθμίσεων για τη διοικητική συνεργασία στο πλαίσιο του συστήματος «της μίας και μόνης θυρίδας» και της διαδικασίας επιστροφής ποσού για τον φόρο προστιθέμενης αξίας COM(2004) 728 τελικό — 2004/0261 (CNS) — 2004/0262 (CNS)	45
2005/C 267/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου: Ευρωπαϊκό Αλιευτικό Ταμείο» COM(2004) 497 τελικό — 2004/0169 (CNS)	50
2005/C 267/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση για απόφαση του Συμβουλίου σχετικά με το σύστημα των ιδίων πόρων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (COM(2004) 501 τελικό — 2004/0170 (CNS))	57

II

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

417Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 11ΗΣ ΚΑΙ 12ΗΣ ΜΑΪΟΥ 2005

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για παιδιατρικά φάρμακα και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1768/92, της οδηγίας 2001/83/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 726/2004»

COM(2004) 599 τελικό — 2004/0217 (COD)

(2005/C 267/01)

Στις 12 Νοεμβρίου 2004, και σύμφωνα με το άρθρο 251 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε, να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του, στις 20 Απριλίου 2005, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. **BRAGHIN**.

Κατά την 417η σύνοδο ολομέλειας της 11ης και 12ης Μαΐου 2005 (συνεδρίαση της 11ης Μαΐου 2005), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε ομόφωνα την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Οι γενικότερες υποδείξεις της ΕΟΚΕ

1.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ζήτημα προτεραιότητας την προστασία του παιδιατρικού πληθυσμού διότι αποτελεί ομάδα ευάλωτη λόγω των ιδιαίτερων φυσιολογικών, ψυχολογικών και αναπτυξιακών χαρακτηριστικών της. Θεωρεί κατά συνέπεια ότι η απόφαση περί διενέργειας παιδιατρικών μελετών πρέπει να βασίζεται σε σαφώς καθορισμένες ερευνητικές ανάγκες και να διασφαλιστεί η τήρηση των δεοντολογικών αρχών που διέπουν τις ίδιες τις δοκιμές.

1.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι πρέπει να συσταθεί στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Φαρμάκων (ΕΜΕΑ) η επιτροπή παιδιατρικής την οποία θεωρεί κατάλληλο μέσον για την εξασφάλιση ποιοτικής έρευνας βάσει των επιστημονικών και δεοντολογικών αρχών. Θεωρεί ότι στο πλαίσιο αυτό πρέπει να προσδιοριστούν με ευρύτερο τρόπο οι ειδικές αρμοδιότητες στον τομέα της παιδιατρικής, τόσο ως προς την ανάπτυξη όσο και ως προς τη χρήση παιδιατρικών φαρμάκων και να αυξηθεί ο αριθμός εμπειρογνομώνων που ορίζονται από την Επιτροπή.

1.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να διευρυνθούν οι αρμοδιότητες της εν λόγω επιτροπής παιδιατρικής. Προτείνει συγκεκριμένα να ενισχυθεί ο ρόλος της στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού δικτύου ερευνών και κέντρων για τις μελέτες σε παιδιά και να της ανατεθεί η επιστημονική διεύθυνση του προγράμματος παιδιατρικής έρευνας

MICE (Φαρμακολογική Έρευνα για τα Παιδιά της Ευρώπης — Medicines Investigation for the Children in Europe) για το οποίο η Επιτροπή σκοπεύει να αναλάβει κατάλληλη πρωτοβουλία.

1.4 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις προτεινόμενες διαδικασίες για την έκδοση άδειας κυκλοφορίας και υποστηρίζει ειδικότερα τη νέα διαδικασία άδειας κυκλοφορίας για παιδιατρική χρήση που προβλέπεται για τα φάρμακα που διατίθενται ήδη στην αγορά. Προτείνει επίσης την εφαρμογή μιας συνοπτικής κεντρικής διαδικασίας, εφόσον η συλλογή των δεδομένων ασφάλειας, ειδικότερα μέσω της παιδικής έκθεσης ασφάλειας, τη δικαιολογούν. Προτείνει επίσης να διευκρινιστεί ότι, εφόσον σε ένα ειδικό τμήμα του παιδικού πληθυσμού συντρέχουν οι συνθήκες για την εφαρμογή της διαδικασίας που προβλέπεται για τα ορφανά φάρμακα σε ένα ειδικό τμήμα πληθυσμού παιδιών, ο κάτοχος της άδειας θα μπορεί να καταφεύγει σε μια από τις δύο αυτές διαδικασίες κατ'επιλογήν.

1.5 Λαμβανομένου υπόψη του χρόνου και των πόρων που απαιτούνται για τη διενέργεια παιδιατρικών μελετών, καθώς και των λεπτών ζητημάτων δεοντολογίας και συμμόρφωσης των ασθενών παιδικής ηλικίας, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη θέσπιση συστήματος ανταμοιβών και κινήτρων που προβλέπεται στην πρόταση, προτείνει όμως να ενισχυθεί για ορισμένες ειδικές περιπτώσεις.

1.6 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τον στόχο παροχής ευρύτερων και περισσότερων πληροφοριών προς τους ιατρούς και το υγειονομικό προσωπικό όσον αφορά τα φάρμακα και τις παιδιατρικές δοκιμές καθώς και με τη διευρυμένη χρήση της κοινοτικής βάσης δεδομένων κλινικών δοκιμών (EuDraCT) ⁽¹⁾. Προτείνει επίσης την εφαρμογή μιας ευρύτερης στρατηγικής επικοινωνίας για να προωθηθεί η ασφαλέστερη και αποτελεσματικότερη χρήση των φαρμάκων για νήπια.

1.7 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι απαραίτητη η διαρθρωμένη ανάλυση της επιδημιολογικής κατάστασης των παιδιών, των θεραπευτικών προσεγγίσεων και των σημερινών αδυναμιών όσον αφορά τη διαθεσιμότητα ιατρικών φαρμάκων καθώς και του φαινομένου των συνταγών φαρμάκων για παιδιατρική χρήση εκτός ενδεδειγμένων χρήσεων.

1.8 Η ΕΟΚΕ συνιστά κατά συνέπεια στην Επιτροπή να ενεργοποιηθεί με σκοπό τη συγκρότηση δικτύου μεταξύ των αρμόδιων αρχών και των ειδικευμένων κέντρων έρευνας προκειμένου να αποκτηθούν εμπειριστωμένες γνώσεις όσον αφορά τους μηχανισμούς ζήτησης φαρμάκων και τις βέλτιστες θεραπευτικές αγωγές.

1.9 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί τέλος να ενισχυθεί περισσότερο η συνεργασία με τους ΜΚΟ και ο διάλογος με τις αρμόδιες διεθνείς αρχές προκειμένου να επισπευσθεί η έγκριση παιδιατρικών φαρμάκων χωρίς να γίνονται επικαλύψεις και άσκοπες επαναλήψεις κλινικών μελετών.

2. Εισαγωγή

2.1 Ο παιδικός πληθυσμός είναι ευάλωτη ομάδα που διαφέρει από τους ενήλικους ως προς την ανάπτυξη, τη φυσιολογία και την ψυχολογία του, γεγονός που καθιστά ιδιαίτερα σημαντική την έρευνα για φάρμακα που συνδέονται με την ηλικία και την ανάπτυξη. Άνω του 50 % των φαρμάκων που χρησιμοποιούνται για τη θεραπεία των παιδιών της Ευρώπης δεν έχουν ελεγχθεί και δεν έχουν λάβει άδεια κυκλοφορίας για χρήση σε παιδιά: η υγεία και επομένως η ποιότητα ζωής των παιδιών της Ευρώπης μπορεί να πάσχει από έλλειψη δοκιμών και αδειών κυκλοφορίας φαρμάκων για τη χρήση αυτή.

2.2 Οι πιθανές ανησυχίες σχετικά με τη διεξαγωγή δοκιμών στον παιδικό πληθυσμό, πρέπει να αντισταθμιστούν με τα δεοντολογικά ζητήματα που συνδέονται με τη χορήγηση φαρμάκων σε ένα πληθυσμό στον οποίο δεν έχουν δοκιμαστεί και, επομένως, τα αποτελέσματά τους, θετικά ή αρνητικά, είναι άγνωστα. Η κοινοτική οδηγία σχετικά με τις κλινικές δοκιμές ⁽²⁾ καθορίζει ειδικές απαιτήσεις για την προστασία των παιδιών που συμμετέχουν σε κλινικές δοκιμές στην ΕΕ.

2.3 Σκοπός του παρόντος κανονισμού είναι:

— να αυξήσει την ανάπτυξη φαρμάκων για παιδιά,

— να εξασφαλιστεί ότι τα φάρμακα που χρησιμοποιούνται για τη θεραπεία παιδιών υποβάλλονται σε έρευνα υψηλής ποιότητας·

— να εξασφαλιστεί ότι τα φάρμακα που χρησιμοποιούνται για τη θεραπεία παιδιών λαμβάνουν κατάλληλη άδεια κυκλοφορίας στην αγορά για χρήση σε παιδιά·

— να βελτιωθούν οι πληροφορίες που διατίθενται για τη χρήση φαρμάκων σε παιδιά

— οι στόχοι αυτοί να επιτευχθούν χωρίς την υποβολή παιδιών σε άσκοπες κλινικές δοκιμές και με πλήρη συμμόρφωση με την οδηγία της ΕΕ περί κλινικών δοκιμών.

2.4 Για την επίτευξη των στόχων αυτών, η πρόταση περιλαμβάνει μια σειρά μέτρων, τα σημαντικότερα των οποίων είναι τα εξής:

2.4.1 Η σύσταση στους κόλπους του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Φαρμάκων (ΕΜΕΑ), μιας παιδιατρικής επιτροπής. Η επιτροπή αυτή θα είναι υπεύθυνη για την αξιολόγηση και την έγκριση των προγραμμάτων παιδιατρικής έρευνας και των συναφών αιτήσεων παρέκκλισης ή αναβολής· θα πρέπει επίσης να είναι υπεύθυνη για την αξιολόγηση της συμμόρφωσης των φακέλων με τα προγράμματα παιδιατρικής έρευνας που έχουν εγκριθεί και με τις ισχύουσες κοινοτικές προδιαγραφές, για την υιοθέτηση καταλόγου των θεραπευτικών απαιτήσεων του παιδιατρικού πληθυσμού και για την ευρύτερη πληροφόρηση όσον αφορά την ασφαλή και αποτελεσματική χρήση των φαρμάκων στους διάφορους παιδιατρικούς τομείς καθώς επίσης και προς αποφυγήν των επικαλύψεων και της κατάρτισης άσκοπων μελετών.

2.4.2 Οι μελέτες σχετικά με τον παιδιατρικό πληθυσμό θα βασίζονται σε ένα πρόγραμμα παιδιατρικής έρευνας, που θα έχει εγκριθεί από την επιτροπή παιδιατρικής επί τη βάσει δύο βασικών αρχών: οι μελέτες θα καταρτίζονται μόνον εφόσον παρουσιάζουν πιθανά θεραπευτικά οφέλη με αποφυγή κάθε είδους επικάλυψης και δεν θα πρέπει να προκαλούν καθυστερήσεις στην άδεια κυκλοφορίας των φαρμάκων για άλλα τμήματα του πληθυσμού.

2.4.3 Ένα βασικό μέτρο είναι η νέα απαίτηση να παρουσιάζονται τα αποτελέσματα όλων των μελετών που διεξάγονται σύμφωνα με ολοκληρωμένο, συμφωνηθέν πρόγραμμα παιδιατρικής έρευνας κατά την υποβολή των αιτήσεων για την έκδοση άδειας κυκλοφορίας για νέες ενεργείς ουσίες νέες ενδείξεις ή νέες θεραπευτικές μορφές και νέες μεθόδους χορήγησης, εφόσον η επιτροπή παιδιατρικής δεν έχει χορηγήσει παρέκκλιση ή παράταση.

2.4.4 Για την καθιέρωση μέσου παροχής κινήτρων για φάρμακα που δεν είναι κατοχυρωμένα από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας προτείνεται ένα νέο είδος άδειας κυκλοφορίας, η άδεια κυκλοφορίας για παιδιατρική χρήση. Η άδεια κυκλοφορίας για παιδιατρική χρήση θα χρησιμοποιεί τις υφιστάμενες διαδικασίες έκδοσης άδειας κυκλοφορίας, αλλά αφορά ειδικά τα φάρμακα που αναπτύσσονται αποκλειστικά για χρήση σε παιδιά.

⁽¹⁾ European Clinical Trials Database

⁽²⁾ ΕΕ L 121 της 1.5.2001

2.4.5 Για να αυξηθεί η διαθεσιμότητα φαρμάκων για παιδιά σε ολόκληρη την Κοινότητα, επειδή οι απαιτήσεις που περιλαμβάνονται στις προτάσεις συνδέονται με κοινοτικές ανταμοιβές και για να αποφευχθεί η στρέβλωση των ελεύθερων συναλλαγών εντός της Κοινότητας, προτείνεται η αίτηση για έκδοση άδειας κυκλοφορίας που περιλαμβάνει τουλάχιστον μια ένδειξη για παιδιατρική χρήση βάσει των αποτελεσμάτων ενός συμφωνηθέντος προγράμματος παιδιατρικής έρευνας να έχει πρόσβαση στην κεντρική κοινοτική διαδικασία.

2.4.6 Για τα νέα φάρμακα και για τα προϊόντα που καλύπτονται από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή από συμπληρωματικό πιστοποιητικό προστασίας, εάν τηρούνται όλα τα μέτρα που περιλαμβάνονται στο συμφωνηθέν πρόγραμμα παιδιατρικής έρευνας, εάν το προϊόν είναι εγκεκριμένο σε όλα τα κράτη μέλη και εάν οι σχετικές πληροφορίες όσον αφορά τα αποτελέσματα μελετών περιλαμβάνονται στις πληροφορίες του προϊόντος, χορηγείται εξάμηνη παράταση στο συμπληρωματικό πιστοποιητικό προστασίας.

2.4.7 Η παροχή παρόμοιων κινήτρων προτείνεται για τα ορφανά φάρμακα τα οποία, εφόσον συμμορφώνονται προς τις προδιαγραφές που αφορούν την παιδιατρική χρήση, θα ωφεληθούν από δύο ακόμη έτη εμπορικής αποκλειστικότητας, εκτός της δεκαετούς περιόδου που προβλέπεται κανονικά.

2.4.8 Τα φάρμακα που διατίθενται ήδη στο εμπόριο θα προστατεύονται από στοιχεία που συνδέονται με μια νέα άδεια κυκλοφορίας ή αποκαλούμενη άδεια κυκλοφορίας για παιδιατρική χρήση.

2.5 Η οδηγία περί κλινικών δοκιμών θεσπίζει τη δημιουργία κοινοτικής βάσης δεδομένων κλινικών δοκιμών (EudraCT). Προτείνεται να ενταχθεί σε αυτή τη βάση δεδομένων μια πηγή πληροφοριών σχετικά με όλες τις εν εξελίξει και τις ολοκληρωμένες παιδιατρικές μελέτες που διεξάγονται τόσο στην Κοινότητα όσο και σε τρίτες χώρες.

2.6 Η Επιτροπή σκοπεύει να διερευνήσει τη δυνατότητα θέσπισης προγράμματος παιδιατρικής έρευνας: Φαρμακολογική έρευνα για τα παιδιά της Ευρώπης, λαμβάνοντας υπόψη τα τρέχοντα κοινοτικά προγράμματα.

2.7 Προτείνεται επίσης να δημιουργηθεί ένα κοινοτικό δίκτυο που θα συνδέει τα εθνικά δίκτυα και τα κέντρα κλινικών δοκιμών για να εξασφαλισθεί η αναγκαία εμπειρογνωμοσύνη σε ευρωπαϊκό επίπεδο και να διευκολύνεται η διεξαγωγή μελετών, να αυξηθεί η συνεργασία και να αποφευχθεί η επανάληψη των μελετών.

2.8 Η πρόταση βασίζεται στο άρθρο 95 της συνθήκης ΕΚ. Το άρθρο 95, που ορίζει τη διαδικασία συναπόφασης του άρθρου

251, συνιστά τη νομική βάση για την επίτευξη των στόχων που καθορίζονται στο άρθρο 14 της συνθήκης, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται η ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών (άρθρο 14 παράγραφος 2) και, εν προκειμένω, των φαρμάκων για ανθρώπινη χρήση.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Προστασία της υγείας και κλινικές δοκιμές για παιδιά

3.1.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η προστασία του παιδικού πληθυσμού είναι ζήτημα προτεραιότητας διότι αποτελεί ευάλωτη ομάδα ως προς την ανάπτυξη, τη φυσιολογία και την ψυχολογία του. Για την επίτευξη του στόχου αυτού στο πλαίσιο των παιδιατρικών φαρμάκων πρέπει να τηρούνται οι εξής προϋποθέσεις:

- οι παιδιατρικές κλινικές δοκιμές πρέπει να πραγματοποιούνται μόνο εφόσον είναι απαραίτητες ούτως ώστε να αποφεύγονται οι άσκοπες επαναλήψεις·
- η κλινική δοκιμή πρέπει να ελέγχεται και να παρακολουθείται δεόντως και να διεξάγεται σύμφωνα με την απαράβατη δεοντολογική αρχή της μέγιστης προστασίας του ασθενούς παιδιού·
- η ύπαρξη των κατάλληλων διαδικασιών πληροφόρησης και επικοινωνίας πρέπει να εγγυώνται την εμβριθέστερη γνώση των θεραπευτικών προσεγγίσεων που ενδείκνυνται για την εν λόγω πληθυσμιακή ομάδα·
- οι μηχανισμοί ενεργούς φαρμακοεπαγρύπνησης πρέπει να καθιστούν δυνατή την συνεχή επικαιροποίηση και επιστημονική εγκυρότητα των θεραπευτικών μεθόδων.

3.1.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί συνεπώς ότι η απόφαση για την αίτηση ή τη χρήση παιδιατρικών μελετών πρέπει να βασίζεται σε σαφώς καθορισμένες και αιτιολογημένες ερευνητικές ανάγκες, για τις οποίες πρέπει να εξασφαλίζεται ότι:

- οι πληροφορίες που είναι διαθέσιμες σήμερα για το φαρμακευτικό προϊόν ανταποκρίνονται προς τις απαιτήσεις ασφαλούς και αποτελεσματικής χρήσεων του φαρμάκου για τα νήπια·⁽³⁾
- το δυνητικό εύρος χρήσεως στον παιδικό πληθυσμό (σημερινό ή προβλέψιμο) έχει ιδιαίτερη σημασία·⁽⁴⁾
- ότι το φάρμακο έχει ενδεχόμενο θεραπευτικό όφελος
- ότι οι πρόσθετες επιστημονικές και ιατρικές πληροφορίες που αποκτήθηκαν από την εμπειρία του εν λόγω φαρμάκου συνεπάγονται σημαντικό όφελος για παιδιατρική χρήση.

⁽³⁾ Στις ΗΠΑ, ο νόμος περί ανάπτυξης ορφανών φαρμάκων ODA μπορεί να ζητήσει τη διενέργεια δοκιμής για παιδιατρική χρήση, όταν τα φάρμακα που διατίθενται στην αγορά παρουσιάζουν «ελλιπή επισήμανση» που θα μπορούσε να προκαλέσει σοβαρούς κινδύνους στους ασθενείς.

⁽⁴⁾ Στις ΗΠΑ, το πρόγραμμα ανάπτυξης ορφανών φαρμάκων θεωρεί ως ουσιαστικό αριθμό 50 000 ασθενών παιδιών και αυτό αποτελεί το όριο βάσει του οποίου μπορεί να ζητηθεί από μια φαρμακευτική επιχείρηση η διενέργεια κλινικών παιδιατρικών δοκιμών.

3.1.3 Με βάση τις σκέψεις αυτές, η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να γίνει αναφορά στο κείμενο της πρότασης (και όχι μόνο στις αιτιολογικές σκέψεις) στις δεοντολογικές αρχές και τις ειδικές προδιαγραφές για την προστασία των ανηλίκων που περιλαμβάνονται στην οδηγία σχετικά με τις κλινικές δοκιμές και την εφαρμογή της ορθής κλινικής πρακτικής⁽³⁾, είναι σκόπιμο να καθοριστούν γενικά κριτήρια με τα οποία θα πρέπει να συμμορφώνεται η παιδιατρική επιτροπή κατά την έγκριση του προγράμματος παιδιατρικής έρευνας (ΠΠΕ) λαμβάνοντας υπόψη τις συστάσεις της Διεθνούς Διάσκεψης για την εναρμόνιση (ICH) και ότι συμμορφώνονται με τις διατάξεις της οδηγίας 2001/20/EK περί κλινικών δοκιμών⁽⁴⁾ που διασφαλίζουν την τήρηση των δεοντολογικών αρχών που διέπουν τις ίδιες της δοκιμές.

3.1.4 Η ΕΟΚΕ ζητά ωστόσο να επικεντρωθεί η πρόταση πραγματικά στα ασθενή παιδιά και τις ανάγκες τους και στην οπτική αυτή να αντιμετωπίσει την προβληματική της ιατρικής προσέγγισης και συνεπώς των πληροφοριών κλινικής και θεραπευτικής αγωγής που πρέπει να διαθέτει το ιατρικό προσωπικό και σύμφωνα με τις αρμοδιότητές τους οι υγειονομικοί φορείς γενικότερα για τη θεραπεία του συγκεκριμένου ασθενούς.

3.2 Ανεπάρκεια βασικής πληροφόρησης ως προς τη χρήση φαρμάκων

3.2.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ανεπαρκή την ανάλυση της τρέχουσας κατάστασης, των αιτίων και των κινδύνων που γίνεται στις λιγοστές σελίδες της εκτενούς αξιολόγησης του αντικτύπου η οποία όμως αναφέρεται στην πρόταση κανονισμού.

3.2.1.1 Θα ήταν σκόπιμη η ανάλυση της επιδημιολογικής κατάστασης των παιδιών και των ελλείψεων που παρουσιάζει σήμερα το θεραπευτικό οπλοστάσιο και κατά συνέπεια να επισημανθούν ποιες είναι οι δέουσες κατευθύνσεις της έρευνας και να προσδιοριστούν οι ερευνητικές προτεραιότητες που θα υποστηριχθούν μέσω κοινοτικής χρηματοδότησης (στο πλαίσιο της συζήτησης που διεξάγεται σήμερα για το 7^ο πρόγραμμα πλαίσιο για την έρευνα). Οι αναλύσεις αυτές θα έδιναν επίσης τη δυνατότητα να αξιολογηθεί το έργο της επιτροπής παιδιατρικής η οποία έχει καταρτίσει κατάλογο 65 ενεργών ουσιών που δεν καλύπτονται από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και οι οποίες πρέπει να μελετηθούν κατά προτεραιότητα στα πλαίσια της παιδιατρικής E+A και θα συνέβαλαν στην επίτευξη των εργασιών που πραγματοποιούνται για την εφαρμογή του εν λόγω προγράμματος παιδιατρικής έρευνας MICE.

3.2.1.2 Μολονότι για τις παθολογίες που απαντούν με μεγαλύτερη συχνότητα στον παιδικό πληθυσμό υφίσταται μια αγορά ικανοποιητικών διαστάσεων, πράγμα που κάνει τη φαρμακοβιομηχανία να ενδιαφέρεται για την ανάπτυξη νέων παιδιατρικών ενδείξεων ή νέων τύπων πιο προσαρμοσμένων στον παιδικό πληθυσμό χάρη στην πιθανή απόδοση των επενδύσεων, ωστόσο για τις σπανιότερες παθολογίες ή για συγκεκριμένες υποομάδες ηλικίας, το κόστος της ανάπτυξης εν σχέσει προς την απόδοση της επενδύσεως

είναι υπερβολικό, και η βιομηχανία (ειδικότερα οι ευρωπαϊκές μικρομεσαίες φαρμακοβιομηχανίες) δεν μπορεί να την αντιμετωπίσει χωρίς την εξασφάλιση έγκυρων κινήτρων ή χρηματοδότησης για την έρευνα. Ειδικότερα, για τις σπανιότερες παθολογίες ειδικών υποομάδων ηλικίας είναι απαραίτητο να προσδιοριστούν περαιτέρω κατάλληλα μέσα για την αντιστάθμιση των υψηλών επενδύσεων σε ανθρώπινους πόρους, σε χρόνο και σε χρήμα που απαιτούνται για την ανάπτυξη της παιδιατρικής.

3.2.2 Θα ήταν σκόπιμη επίσης και μια πιο εμπεριστατωμένη ανάλυση του φαινομένου των συνταγών φαρμάκων για παιδιατρική χρήση εκτός των εγκεκριμένων ενδείξεων (οι αποκαλούμενες συνταγές *off-label*), έτσι ώστε να προσδιοριστούν αφενός οι πραγματικές διαστάσεις του φαινομένου και αφετέρου οι συνέπειες ως προς τις συγκεκριμένες βλάβες που συνδέονται με την ακατάλληλη χρήση φαρμάκων. Η πιο εμπεριστατωμένη γνώση των καταστάσεων αυτών θα είχε ευνοήσει την κατάρτιση μιας πιο εδραιωμένης ανάλυσης των μέσων που επιδέχονται βελτιώσεως και των μηχανισμών παροχής κινήτρων που πρέπει να χρησιμοποιούνται.

3.2.2.1 Η ΕΟΚΕ γνωρίζει ότι οι σχετικές πληροφορίες είναι ετερογενείς, έχουν συλλεχθεί στα κράτη μέλη από διάφορους φορείς και κατά ποικίλους ατελείς και διαφορετικούς τρόπους, και ως εκ τούτου είναι αμφίβολη η συμβατότητά τους και η δυνατότητα που παρέχουν για τη διατύπωση γενικότερων επιστημονικών θεωρήσεων. Η μελέτη των συνταγών και η χρήση φαρμάκων, παρά τους περιορισμούς αυτούς θα μπορούσε να παράσχει μια πρώτη έστω και χονδροειδή πανοραμική άποψη των διαφορών που υφίστανται ως προς τις διαστάσεις του φαινομένου τη δυναμική των διαφόρων θεραπευτικών κατηγοριών και των ενεργών ουσιών που χρησιμοποιούνται, έστω και χωρίς θεραπευτική αιτιολόγηση επιστημονικώς εδραιωμένη.

3.2.2.2 Ένα ακόμη εξελέγξιμο κενό έγκειται στη ανάλυση των διαφορών ιατρικής μεθόδου στα διάφορα κράτη μέλη, που έχει ιδιαίτερη σημασία βάσει των στοιχείων τα οποία έχουν συλλεχθεί για τις διάφορες κατηγορίες συνταγογραφίας ως προς τις διάφορες παθήσεις. Η ΕΟΚΕ θεωρεί όχι μόνο ότι δεν χωρεί πλέον καμία αναβολή για τις αναλύσεις αυτές, αλλά και ότι είναι ιδιαίτερος χρήσιμος για τη διασφάλιση του βασικού αγαθού που αποτελεί η υγεία του πολίτη. Δεδομένου ότι οι διαδικασίες κατάρτισης των επαγγελματιών, οι τρόποι υγειονομικής περιήλψης, η παροχή θεραπευτικών αγωγών και φαρμάκων εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, η ΕΟΚΕ συνιστά να εφαρμοστεί το συντομότερο δυνατόν και για τη χρήση των φαρμάκων η «ανοιχτή μέθοδος συντονισμού». Συνιστά επίσης προς όφελος της υγείας του πολίτη, με την ενεργό συμβολή των ιατρικών συλλόγων και ενώσεων ασθενών, να καταρτιστεί εντός λογικών προθεσμιών μια σπονδυλωμένη και συντονισμένη σειρά κατευθυντήριων γραμμών για τις βέλτιστες ιατρικές πρακτικές στους διάφορους θεραπευτικούς τομείς και στα διάφορα στρώματα του πληθυσμού ασθενών συμπεριλαμβανομένου και του παιδικού πληθυσμού.

⁽³⁾ EE L 121 της 1.5.2001

⁽⁴⁾ Αναφέρεται συγκεκριμένα στην κατευθυντήρια γραμμή E 11 της Διεθνούς Διάσκεψης για την Εναρμόνιση (ICH) η οποία ορίζει ότι: «Η επιτακτική δεοντολογική ανάγκη για την εξασφάλιση γνώσεων όσον αφορά τα αποτελέσματα των ιατρικών προϊόντων για παιδιά πρέπει να αντισταθμίζεται από τη δεοντολογική επιτακτική ανάγκη προστασίας κάθε παιδιού κατά τις κλινικές δοκιμές».

3.2.3 Παράλληλα θα έπρεπε να γίνει και μια ανάλυση των αποτελεσμάτων της παρακολούθησης και της φαρμακοεπαγρύπνησης, όπου η ευρωπαϊκή νομοθεσία είναι βεβαίως πρωτοπόρος: Το δίκτυο φαρμακοεπαγρύπνησης θα έπρεπε να έχει ήδη καταδείξει ότι σημειώνονται λίγο πολύ ακατάλληλες χρήσεις και ότι εμμέσως υφίστανται θεραπευτικά κενά, για τα οποία θα έπρεπε ήδη να εφαρμοστεί κατάλληλη πολιτική ενημέρωσης από τις κοινοτικές αρχές σε συνεργασία με τις αρμόδιες εθνικές αρχές.

3.2.4 Μπροστά στο διαδεδομένο φαινόμενο της συνταγογράφησης *off-label*, εγείρεται βεβαίως το ζήτημα κατά πόσον είναι επαρκής η προσέγγιση όσον αφορά τη διαδικασία για την έκδοση άδειας κυκλοφορίας (όπως η περίπτωση της εξεταζόμενης πρότασης). Σύμφωνα με τη γνώμη της ΕΟΚΕ, καλό θα ήταν να προταθούν εκ παραλλήλου δράσεις με σκοπό τη δημιουργία μιας ορθής φιλοσοφίας για τα παιδιατρικά φάρμακα, τόσο ως προς τον ιατρό όσο και γενικότερα για τους υγειονομικούς φορείς καθώς και για τους γονείς που είναι φυσικό να ενδιαφέρονται πως θα απαλειφθούν τα συμπτώματα και θα παύσει ο πόνος των παιδιών τους πράγμα που συχνά τους οδηγεί να πιέζουν τον γιατρό για μια πρώιμη συνταγή η οποία δεν ανταποκρίνεται πάντοτε στις πραγματικές ανάγκες του ασθενούς παιδιού.

3.2.5 Μια άλλη πτυχή των εν λόγω ιατρικών προϊόντων που δεν ληφθηκε υπόψη είναι ο σημαντικός ρόλος που διαδραματίζει ο φαρμακοποιός στην απόφαση αγοράς και στη συμβουλή χρησιμοποίησης του κατάλληλου φαρμάκου: και γι αυτό θα πρέπει να εφαρμοστεί μια αποτελεσματική πολιτική εκπαίδευσης αφενός και αφετέρου η φαρμακοεπαγρύπνηση.

3.2.6 Θα ήταν σκόπιμο επίσης να εξεταστούν εμπειρισταωμένα τα διαθέσιμα στοιχεία ασφαλούς χρήσεως, και ειδικότερα όσον αφορά την φαρμακοεπαγρύπνηση, για να αξιολογηθεί εάν οι διάφορες προσεγγίσεις συνταγολογίας που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη της ΕΕ και η ποικιλία κατάταξης των φαρμάκων συνεπάγονται διαφοροποιημένες επιπτώσεις από την άποψη της ακατάλληλης χρήσης και των δυσμενών αντιδράσεων.

3.2.7 Η ΕΟΚΕ έχει συνείδηση ότι οι πτυχές αυτές δεν εμπίπτουν στον βασικό στόχο της εξεταζόμενης πρότασης, συνιστά όμως στην Επιτροπή να ενεργήσει για τη δημιουργία δικτύου μεταξύ των αρμόδιων χωρών και των ειδικευμένων ερευνητικών κέντρων με σκοπό την καλύτερη γνώση των μηχανισμών που διέπουν τη ζήτηση φαρμάκων, της ορθολογικής χρήσης τους, των βέλτιστων θεραπευτικών αγωγών και άλλων συναφών πτυχών, έτσι ώστε να ευνοηθεί η εναρμόνιση της εσωτερικής αγοράς και στον φαρμακευτικό τομέα.

3.3 Η επιτροπή παιδιατρικής και οι κλινικές δοκιμές

3.3.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι πρέπει να συστηθεί στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Φαρμάκων μια επιτροπή παιδιατρικής. Οι αρμοδιότητές της είναι εξαιρετικά ποικίλες και εκτείνονται από την αξιολόγηση των περιεχομένων καθώς και όλων των προγραμμάτων παιδιατρικής έρευνας έως την προληπτική αξιολόγηση των πιθανών θεραπευτικών οφελών για τον παιδικό πληθυσμό, της επιστημονικής βοήθειας για την επεξεργασία παρόμοιων προγραμμάτων όσον αφορά την εξέταση της συμμόρφωσης προς τις ορθές κλινικές

πρακτικές των μελετών που διενεργήθηκαν, από τον θεραπευτικό κατάλογο έως την υποστήριξη και την παροχή συμβουλών για τη σύσταση ευρωπαϊκού δικτύου ερευνητών και κέντρων με ειδικές αρμοδιότητες για τη διενέργεια των μελετών στον παιδικό πληθυσμό. Στα καθήκοντα αυτά προστίθεται τέλος και η ευθύνη ότι θα αποφεύγεται η επανάληψη των μελετών.

3.3.2 Βάσει του ευρύτατου αυτού φάσματος ευθυνών, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι εντελώς ανεπαρκείς οι αρμοδιότητες που ορίζονται στο άρθρο 4.1, ειδικότερα όσον αφορά την μεθοδολογία για την ανάπτυξη της προκλινικής και κλινικής παιδιατρικής έρευνας (ειδικότερα των ειδικών εμπειρογνομόνων στη φαρμακολογία και τοξικολογία, φαρμακοκινητική, βιομετρία και βιοαστατιστική), των ειδικών (συμπεριλαμβανόμενου του τομέα της νεογνολογίας) στους παιδιατρικούς τομείς που αφορούν τις σημαντικότερες θεραπευτικές ομάδες, των εμπειρογνομόνων του φαρμακοεπιδημιολογικού τομέα. Προτείνει επίσης να αυξηθεί ο αριθμός εμπειρογνομόνων που ορίζει η Επιτροπή, και μεταξύ αυτών να συμπεριληφθούν και εκπρόσωποι των θεραπευτικών ιδρυμάτων και άλλων βοηθητικών φορέων για τα παιδιά, της φαρμακοβιομηχανίας και του τομέα διανομής.

3.3.3 Η ΕΟΚΕ σημειώνει τον ορισμό του παιδικού πληθυσμού: «το τμήμα του πληθυσμού ηλικίας έως 18 ετών» (άρθρο 2), έχοντας συνείδηση ότι δεν στάθηκε δυνατό να διατυπωθεί ενιαίος ορισμός στο πλαίσιο της διεθνούς διάσκεψης για την εναρμόνιση (ICH). Εύχεται όμως, όταν η επιτροπή παιδιατρικής προσδιορίσει τις ειδικές μελέτες για τμήμα πληθυσμού, και να αποφύγει την επιβολή μη απαραίτητων δοκιμών στον πληθυσμό που δεν παρουσιάζει κίνδυνο από την άποψη της κράσεως και ηλικίας.

3.3.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι είναι ορθή η αρχή σύμφωνα με την οποία τα προγράμματα παιδιατρικής έρευνας πρέπει να υποβάλλονται κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης ενός νέου φαρμάκου και θεωρεί πολύ θετική τη δυνατότητα συνεχούς διαλόγου μεταξύ της αναδόχου εταιρείας και της επιτροπής παιδιατρικής. Εκφράζει όμως αμηχανία όσον αφορά την υποβολή αιτήσεων «εκτός εάν δικαιολογείται διαφορετική προθεσμία, το αργότερο κατά την ολοκλήρωση των φαρμακοκινητικών μελετών» (άρθ. 17, παρ. 1). Πράγματι στο στάδιο αυτό δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί οι μελέτες για τη μοριακή ασφάλεια του πληθυσμού ενηλίκων και συνεπώς το περίγραμμα ασφάλειας δεν έχει ακόμη χαραχθεί με ακρίβεια. Κατά συνέπεια δεν είναι δυνατό ακόμη να διατυπωθεί πλήρες και σαφώς αρθρωμένο πρόγραμμα παιδιατρικής έρευνας (ειδικότερα για τις διάφορες υποομάδες του παιδικού πληθυσμού), έτσι ώστε υπάρχει κίνδυνος να διενεργηθούν μελέτες που δεν είναι απαραίτητες ή να επαναληφθούν για διαφορετικές δόσεις από αυτές που προβλέπονταν αρχικά.

3.3.5 Η ΕΟΚΕ φοβάται επίσης μήπως η εν λόγω αίτηση έχει ως αποτέλεσμα την καθυστέρηση της ανάπτυξης νέων φαρμάκων για τον πληθυσμό ενηλίκων, ενώ σε πιο προωθημένο στάδιο της ανάπτυξης θα μπορούσαν να προσδιοριστούν σαφέστερα οι πληθυσμοί κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών, να επικεντρωθούν οι ερευνητικές προσπάθειες στις σημαντικές πληροφορίες που ελλείπουν και να προταθούν πιο στοχευμένα προγράμματα αποτελεσματικής φαρμακοεπαγρύπνησης.

3.3.6 Η ΕΟΚΕ αισθάνεται αμηχανία ως προς την πρόταση ότι «οι μελέτες που ολοκληρώνονται πριν από τη θέσπιση της παρούσας προτεινόμενης νομοθεσίας δεν πρέπει να είναι επιλέξιμες για τις ανταμοιβές και τα κίνητρα που προτείνονται για την ΕΕ. Ωστόσο, θα λαμβάνονται υπόψη για τις απαιτήσεις που περιλαμβάνονται στις προτάσεις και οι εταιρείες θα υποχρεούνται να υποβάλλουν τις μελέτες στις αρμόδιες αρχές όταν θεσπιστεί η παρούσα προτεινόμενη νομοθεσία»⁽⁷⁾. Η διαβεβαίωση αυτή ενέχει πράγματι τον κίνδυνο να καθυστερήσει ή να μειωθεί ο αριθμός των μελετών που διενεργούνται ή των προγραμμάτων των επιχειρήσεων, εν αναμονή της οριστικής διατύπωσης του κανονισμού και της ισχύος του σε όλη την ΕΕ.

3.4 Οι μηχανισμοί παροχής κινήτρων

3.4.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι είναι απαραίτητη η εξεύρεση τρόπων παροχής κατάλληλων κινήτρων ούτως ώστε οι παιδιατρικές κλινικές μελέτες να διενεργούνται σύμφωνα με τις βέλτιστες πρακτικές και με τήρηση των δεοντολογικών κανόνων και προκειμένου το θεραπευτικό οπλοστάσιο των παιδιάτρων, των θεραπευτικών ιδρυμάτων των τμημάτων παιδιατρικών κλινικών να εμπλουτιστεί με ασφαλή αποτελεσματικά και ποιοτικά φάρμακα που έχουν σχεδιαστεί και μελετηθεί για τον παιδικό πληθυσμό σύμφωνα με τις επισημάνσεις που περιέχονται στο ψήφισμα του Συμβουλίου της 14^{ης} Δεκεμβρίου 2000 και βάσει της μακράς πείρας των ΗΠΑ που έχει κατοχυρωθεί με τη θέσπιση ειδικής νομοθεσίας⁽⁸⁾.

3.4.2 Ο χρόνος και οι πόροι που απαιτούνται γι αυτό το είδος μελετών καθώς και τα λεπτά ζητήματα δεοντολογίας και συμμόρφωσης των ασθενών της παιδικής ηλικίας που συνεπάγονται, εξηγούν για ποιο λόγο οι δυνάμεις της αγοράς δεν μπόρεσαν να αναπτύξουν πλήρως παιδιατρικά φάρμακα. Έχοντας γνώση της καταστάσεως αυτής, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι τα κίνητρα και οι ανταμοιβές που προβλέπονται για τις διάφορες καταστάσεις δεν είναι πάντοτε κατάλληλα.

3.4.2.1 Συγκεκριμένα οι κατά έξι μήνες παράταση του συμπληρωματικού πιστοποιητικού προστασίας δεν φαίνεται να παρέχει επαρκές αντισταθμιστικό όφελος για τις βασικές δαπάνες (και τους κινδύνους καθυστέρησης της ολοκλήρωσης του φακέλου και της αδειοδότησης) που συνεπάγονται οι παιδιατρικές μελέτες για ένα νέο προϊόν. Είναι αλήθεια ότι προβλέπονται ορθώς δυνατότητες παρέκκλισης και αναβολής, δεδομένου όμως ότι η παιδιατρική έρευνα καθίσταται υποχρεωτική, η δέσμευση αποβαίνει ιδιαιτέρως δαπανηρή και χρονοβόρα.

3.4.2.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει ανησυχίες για την εφαρμοζόμενη διαδικασία βάσει της οποίας οι προσπάθειες έρευνας και ανάπτυξης επικεντρώνονται στις ενεργείς ουσίες με μεγάλες εμπορικές δυνατότητες, για τις οποίες πραγματοποιούνται ολοένα και μεγαλύτερες επενδύσεις έρευνας και ανάπτυξης, ενώ παραμελούνται οι ουσίες που προορίζονται για πιο περιορισμένα ή εξειδικευμένα τμήματα της αγοράς. Εάν ισχύσει το ίδιο για τα νέα παιδιατρικά φάρμακα, δεν θα επιτευχθεί ο στόχος της εξασφάλισης εντός λογικών χρονικών ορίων ενός πραγματικά καινοτόμου θεραπευτικού οπλοστασίου παιδιατρικής ικανοποιητικών διαστάσεων. Η ΕΟΚΕ συνιστά

να προσεχθεί ο κίνδυνος αυτός και να αναλυθεί ειδικώς στα πλαίσια της προβλεπόμενης γενικής έκθεσης όπου αφορά την πείρα από την εφαρμογή του κανονισμού.

3.4.3 Η νέα διαδικασία που προβλέπεται στον τίτλο III στο κεφάλαιο 2 (Άδεια Κυκλοφορίας για Παιδιατρική Χρήση) για τα φάρμακα που ήδη διατίθενται στην αγορά και δεν προστατεύονται από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή συμπληρωματικό πιστοποιητικό προστασίας αποτελεί μια σημαντική και έγκυρη καινοτομία όσον αφορά τις διαδικασίες που ισχύουν για την έκδοση άδειας κυκλοφορίας για παιδιατρική χρήση. Παρέχεται η δυνατότητα να ακολουθείται η κεντρική κοινοτική διαδικασία έστω και αν η αρχική άδεια κυκλοφορίας ενός φαρμάκου για ενηλίκους παρασχέθηκε μέσω της εθνικής διαδικασίας, αποτελεί μια έγκυρη ευκαιρία.

3.4.4 Θετικά επίσης είναι και ορισμένα ανοίγματα όσον αφορά την ελαστικότητα των διαδικασιών και ειδικότερα η δυνατότητα να γίνεται αναφορά σε στοιχεία που περιέχονται στο φάκελο του ήδη εγκεκριμένου φαρμάκου (άρθ. 31.4), και να χρησιμοποιείται η ίδια επισημάνση με την απλή προσθήκη του λατινικού γράμματος «P» ως εκδότη (άρθ. 31.5). Για την εν λόγω περίπτωση, η ΕΟΚΕ προτείνει να εμφανίζεται επίσης με ιδιαίτερη έμφαση η φαρμακευτική μορφή και ποσολογία, εφόσον τροποποιούνται για παιδιατρική χρήση όπως είναι πιθανόν.

3.4.5 Η ΕΟΚΕ σημειώνει επίσης ότι στο πλαίσιο των ελαστικών αυτών ρυθμίσεων, απαντούν επίσης και ακαμψίες οι οποίες μπορούν να αποθαρρύνουν την παιδιατρική έρευνα, όπως συγκεκριμένα η υποχρέωση κατοχής έγκρισης σε όλα τα κράτη μέλη ως προϋπόθεση για το ωφέλημα των 6 προβλεπόμενων μηνών παράτασης του συμπληρωματικού πιστοποιητικού προστασίας. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η διάταξη αυτή είναι υπερβολική ειδικότερα στο πλαίσιο της διευρυμένης ΕΕ, και επωφελούνται εκ των πραγμάτων μόνο οι μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις φαρμακευτικών προϊόντων ασφαλούς επιτυχίας.

3.4.6 Μεγαλύτερη αμηχανία προκαλεί η απόφαση ότι όλα τα στοιχεία της ανάπτυξης ενός φαρμάκου πρέπει να γνωστοποιούνται που τροποποιεί στην πραγματικότητα την ισχύουσα νομοθεσία για τις πληροφορίες και τα στοιχεία των φακέλων για την έκδοση άδειας κυκλοφορίας. Και αυτός ο όρος φαίνεται να αποτελεί αποτρεπτικό εμπόδιο για την έναρξη έρευνας όσον αφορά τις φαρμακολογικές μορφές και δοσολογίες για παιδιατρική χρήση των φαρμάκων που διατίθεται ήδη στην αγορά και η χρήση τους είναι παγιωμένη.

3.5 Πληροφορίες σχετικά με τη χρήση των φαρμάκων για παιδιά

3.5.1 Ένας από τους στόχους της παρούσας πρότασης είναι να αυξήσει τις διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τη χρήση των φαρμάκων για παιδιά. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη διαβεβαίωση ότι η μεγαλύτερη διαθεσιμότητα πληροφοριών θα ευνοήσει την ασφαλή και αποτελεσματική χρήση των φαρμάκων για παιδιά και τοιούτο τρόπος προωθήσει τη δημόσια υγεία, και ότι η διαθεσιμότητα των πληροφοριών αυτών θα συμβάλει στην αποφυγή της επανάληψης των μελετών καθώς και τη διεξαγωγή άσκοπων μελετών σε παιδιά.

⁽⁷⁾ Ενημερωτική έκθεση: Πληροφορίες σχετικά με τη χρήση των φαρμάκων στον παιδιατρικό τομέα, σελ. 8

⁽⁸⁾ Best Pharmaceuticals for Children Act, 1^η Απριλίου 2002, Public Law αριθ. 107-109.

3.5.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί κατά συνέπεια με την πρόταση να χρησιμοποιείται η κοινοτική βάση δεδομένων όσον αφορά τις κλινικές δοκιμές (EudraCT) που θεσπίζεται βάσει της οδηγίας περί κλινικών δοκιμών ως πηγή πληροφοριών σχετικά με όλες τις εν εξελίξει και τις ολοκληρωμένες παιδιατρικές μελέτες που διεξάγονται τόσο στην κοινότητα όσο και σε τρίτες χώρες.

3.5.2.1 Μολαταύτα δεν προσδιορίζονται επαρκώς οι τρόποι χρησιμοποίησης της εν λόγω βάσης δεδομένων: ποιος έχει τη δυνατότητα πρόσβασης, ποιες πληροφορίες μπορούν να γνωστοποιηθούν και ποιες αντιθέτως παραμένουν εμπιστευτικές βάσει της προστασίας των ιδιωτικών δεδομένων των πολιτών και των ευαίσθητων βιομηχανικών πληροφοριών ή εμπιστευτικού χαρακτήρα.

3.5.2.2 Το ίδιο ισχύει και για τη διάκριση μεταξύ των πληροφοριών που διατίθεται στο τεχνικό δελτίο (που απευθύνεται στους επαγγελματίες του τομέα της υγείας) και των πληροφοριών που παρέχονται στο ευρύτερο κοινό μέσω του επεξηγηματικού φυλλαδίου. Στο εν λόγω παιδιατρικό τμήμα της αγοράς έχει ιδιαίτερη σημασία το επεξηγηματικό φυλλάδιο να είναι κατανοητό και διαφανές, ούτως ώστε να μην προκαλούνται συμπεριφορές που ενδέχεται να βλάψουν τον παιδιατρικό ασθενή.

3.5.3 Στον τίτλο VI «Επικοινωνία και συντονισμός» καθορίζεται μια σειρά δράσεων (όπως π.χ. η συλλογή των διαθέσιμων στοιχείων με όλες τις υφιστάμενες χρήσεις των φαρμάκων από τον παιδιατρικό πληθυσμό και τη σχετική επικοινωνία εκ μέρους των κρατών μελών εντός 2 ετών από τη θέση σε ισχύ του κανονισμού — άρθρ. 41), δεν αντιμετωπίζεται όμως το σημαντικότερο θέμα των γνώσεων όσον αφορά την ορθή χρήση των φαρμάκων για παιδιά και των συνακόλουθων πολιτικών που πρέπει να υιοθετηθούν από τους επαγγελματίες του υγειονομικού τομέα και από τον πληθυσμό γενικότερα.

4. Συμπεράσματα

4.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί κατά βάση με την εξεταζόμενη πρόταση κανονισμού, διερωτάται όμως εάν η νομοθετική της βάση, και συγκεκριμένα το άρθρο 95 της Συνθήκης ΕΚ, για την υλοποίηση των στόχων που τάσσονται στο άρθρο 14 παράγραφος 2 (ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών) αποτελεί την καταλληλότερη βάση σε έναν τομέα με σημαντικές πτυχές για τη δημόσια υγεία. Είναι αλήθεια ότι αν και όλες οι νομοθετικές διατάξεις έχουν υιοθετηθεί στον φαρμακευτικό τομέα, πρέπει ωστόσο να ληφθεί υπόψη ότι ο βασικός στόχος της πρότασης είναι η υγεία και η προστασία του παιδικού πληθυσμού.

4.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να προβεί κατ' αρχάς στην κατάρτιση μιας περαιτέρω πρότασης που θα είναι επικεντρωμένη στη ζήτηση και προσφορά των φαρμάκων. Στόχος είναι η δημιουργία ενός λειτουργικού και αποτελεσματικού εργαλείου που θα καθιστά δυνατή και θα ευνοεί τη συλλογή και διάδοση πληροφοριών ως προς τη διαθεσιμότητα και τη χρήση των φαρμάκων, τη σύσταση βάσης επιδημιολογικών δεδομένων και τη χρήση των συνταγολογιών, τον προσδιορισμό κατευθυντήριων γραμμών μέσω μιας ευρύτερης συμμετοχής των επαγγελματιών του υγειονομικού τομέα καθώς και των ενώσεων ασθενών έτσι ώστε να ευνοείται ταυτοχρόνως η εφαρμογή και σε αυτόν τον τομέα της «ανοιχτής μεθόδου συντονισμού».

4.3 Η διαδικασία επικοινωνίας και συντονισμού, όπως διαγράφεται στον τίτλο VI, φαίνεται μάλλον περιοριστική. Η ΕΟΚΕ συνιστά να μελετηθεί και να εφαρμοστεί μια ευρύτερη στρατηγική επικοινωνίας, που να εξασφαλίζει την ορθολογικότερη χρήση των φαρμάκων στον παιδιατρικό τομέα και να παρασχεθούν στους ιατρούς και υγειονομικούς φορείς όλα τα απαραίτητα μέσα γνώσης. Στην προοπτική αυτή θα εξεταστεί και πάλι εάν και υπό ποιες συνθήκες πρέπει να διατίθενται στους ερευνητές και ιατρούς οι πληροφορίες σχετικά με τις κλινικές δοκιμές που διατίθενται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα δεδομένων για τις κλινικές δοκιμές (EUDRACT Database).

4.4 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση θεσπίσεως προγράμματος παιδιατρικής έρευνας υπό την ονομασία MICE (Φαρμακολογική Έρευνα για τα Παιδιά της Ευρώπης), με σκοπό τη χρηματοδότηση σε κοινοτικό επίπεδο της έρευνας εκ μέρους ομάδων, εταιρειών, δικτύων, παιδιατρικών νοσοκομείων για φάρμακα με παιδιατρική χρήση που δεν καλύπτονται από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας ή στη φάση μετεγγραφής. Η ΕΟΚΕ θα προτιμούσε ωστόσο να παρασχεθούν κατευθυντήριες ενδείξεις και ένας σαφέστερος ορισμός της επιτροπής παιδιατρικής. Και τούτο προκειμένου να αποφευχθούν οι μακρές συζητήσεις σχετικά με το ποιος θα προσδιορίζει τους θεραπευτικούς τομείς στους οποίους είναι προτεραιότητα η απόκτηση γνώσεων για τη χρήση στην παιδιατρική, για την αξιολόγηση των αναγκών προτεραιότητας και των ειδικών μελετών που πρέπει να διεξαχθούν καθώς και για τις σημαντικές διαφορές που υφίστανται στα κράτη μέλη μεταξύ των ιατρικών πρακτικών.

4.5 Η ΕΟΚΕ προτείνει συνεπώς να συμπεριληφθεί ειδικώς στο άρθρο 7 του παρόντος κανονισμού ότι οι αρμοδιότητες αυτές ανήκουν στην επιτροπή παιδιατρικής κατά τέτοιο τρόπο ώστε να διευκολυνθεί η ταχεία επικαιροποίηση και να διασφαλιστεί ο καλύτερος συντονισμός με όλες τις θεσμικές δραστηριότητες της ίδιας της επιτροπής παιδιατρικής.

4.6 Η ΕΟΚΕ συνιστά παράλληλα με τη σύσταση και την υλοποίηση του ευρωπαϊκού δικτύου ερευνητών και κέντρων με ειδική εμπειρογνώμοσύνη στη διεξαγωγή μελετών στον παιδικό πληθυσμό, όπως ορίζεται στο άρθρο 43, η επιτροπή παιδιατρικής να μην περιοριστεί μόνο σε καθήκοντα «επιστημονικής υποστήριξης του οργανισμού», αλλά να διαδραματίζει ενεργό ρόλο, που θα υποστηρίζεται ενδεχομένως από ένα φόρουμ το οποίο θα συγκεντρώνει εμπειρογνώμονες από όλα τα κράτη μέλη, τόσο του πανεπιστημιακού κόσμου όσο και των διάφορων παιδιατρικών ειδικοτήτων. Προτείνει επίσης να συμπεριληφθούν, όταν θα καθοριστούν ειδικά πρωτόκολλα μελέτης, ερευνητές από τις εταιρείες που εμπλέκονται στο πρωτόκολλο προϊόντων, δεδομένου ότι διαθέτουν τις περισσότερες πληροφορίες όσον αφορά τα χαρακτηριστικά των ιδίων των προϊόντων.

4.7 Το γεγονός ότι η βασική αρμοδιότητα της επιτροπής παιδιατρικής είναι η έγκριση των προγραμμάτων παιδιατρικής έρευνας, γύρω από την οποία στρέφεται η πρόταση στο σύνολό της, συνεπάγεται τον κίνδυνο μήπως πρωτοστατήσει η λογική της τυποποίησης των κλινικών παιδιατρικών δοκιμών εις βάρος ορισμένων άλλων στόχων δεοντολογικής σημασίας οι οποίοι προαναφέρθηκαν όπως η αποφυγή των άσκοπων επαναλήψεων και η διενέργεια μη απαραίτητων παιδιατρικών μελετών.

4.8 Η ΕΟΚΕ προτείνει να αναφερθεί ρητά ότι μεταξύ των καθηκόντων της επιτροπής παιδιατρικής είναι και η απαίτηση αφενός της ανάλυσης των πληροφοριών που είναι διαθέσιμες από τη βάση δεδομένων EUDRACT και αφετέρου η αξιολόγηση με τη βοήθεια περιοδικής έκθεσης ασφαλείας (όπως προβλέπεται από τις πιο πρόσφατες νομοθετικές τροποποιήσεις): στην εν λόγω έκθεση πράγματι περιέχονται επιδημιολογικά στοιχεία, έρευνες για τα συνταγολόγια και τα αποτελέσματα των δημοσιευμένων μελετών, βάσει των οποίων είναι δυνατόν να μειωθούν οι διαστάσεις και οι χρόνοι διάρκειας των νέων κλινικών μελετών, και μάλιστα σε ορισμένες περιπτώσεις να κριθούν ως πλεονάζουσες.

4.9 Στο επίπεδο των διαδικασιών, θα πρέπει να τεθεί ως προϋπόθεση ότι, ενώ η εν λόγω τεκμηρίωση καθιστά δυνατή την αξιολόγηση των στοιχείων ασφαλείας των υφιστάμενων φαρμάκων (μέσω της φαρμακοεγγήγησης, των ενημερωτικών εκδόσεων και της περιοδικής έκθεσης ασφαλείας) όσον αφορά την παρασκευή ή δοσολογία για τον παιδικό πληθυσμό, θα εφαρμόζεται όχι τόσο μια διαδικασία σαν κι εκείνη που ισχύει για την άδεια κυκλοφορίας για παιδιατρική χρήση η οποία είναι χρονοβόρος και πολυδάπανη, αλλά μια συνοπτική, κεντρική και απλοποιημένη διαδικασία που θα επιτρέπει να γίνονται οι σκόπιμες τροποποιήσεις στο τεχνικό δελτίο και το επεξηγηματικό φυλλάδιο ⁽⁹⁾.

4.10 Ως προς τη διαδικασία και πάλι, η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να διευκρινιστεί ότι, οποτεδήποτε υπάρχουν οι προϋ-

ποθέσεις που επιτρέπουν την προσφυγή στη διαδικασία που προβλέπεται για τα ορφανά φάρμακα σε ένα ειδικό τμήμα του παιδικού πληθυσμού, ο κάτοχος άδειας θα έχει τη δυνατότητα να επιλέγει τη μια εκ των δύο διαδικασιών.

4.11 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι είναι σκόπιμο τα αποτελέσματα των ερευνών και οι τροποποιήσεις των επεξηγηματικών φυλλαδίων που έχουν εγκριθεί να δημοσιεύονται ενώ οι πληροφορίες για την παιδιατρική χρήση να εισαχθούν σε όλα τα φάρμακα που δεν προστατεύονται από δίπλωμα ευρεσιτεχνίας και έχουν την αυτή δραστική αρχή.

4.12 Η ΕΕ αποτελεί ήδη τη ρυθμιστική αρχή αναφοράς για την καταχώριση των φαρμάκων στις αναπτυσσόμενες χώρες, ενώ ο ΠΟΥ αναφέρεται σε αυτήν κατά την αξιολόγηση των φαρμάκων που δύναται να καταχωρηθούν στις χώρες αυτές. Η ταχεία εισαγωγή του κανονισμού στην ΕΕ πρέπει να έχει θετικό αντίκτυπο στις παιδιατρικές θεραπείες που είναι διαθέσιμες και στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες. Η ΕΟΚΕ συνιστά να ενισχυθεί ακόμη περισσότερο η θετική συνεργασία με τον ΠΟΥ και ζητεί από την Επιτροπή να συνεχίσει τον συστηματικό διάλογο με όλες τις διεθνείς αρχές για να επισπευσθεί η έγκριση νέων ουσιών ή ενδείξεων, δόσεων ή συνταγών πιο ενδεδειγμένων για παιδιατρική χρήση, και ταυτοχρόνως να αποφευχθούν οι άσκοπες επαναλήψεις κλινικών μελετών.

Βρυξέλλες, 11 Μαΐου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁹⁾ Ένας παρόμοιος απλοποιημένος μηχανισμός υιοθετήθηκε από τις ΗΠΑ βάσει του οποίου επιτεύχθηκε, για 33 προϊόντα η συμπερίληψη παιδιατρικών πληροφοριών στο επεξηγηματικό φυλλάδιο ως συνέπεια κλινικών μελετών μετά την εγγραφή (δεδομένου ότι στις ΗΠΑ δεν προβλέπεται η περιοδική έκθεση ασφαλείας, οι μελέτες αυτές ήταν απαραίτητες) ενώ για 53 προϊόντα επετεύχθη η παιδιατρική αποκλειστικότητα βάσει ενός πλήρους προγράμματος κλινικών ερευνών.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Οι βιομηχανικές μεταλλαγές στον τομέα της μηχανολογίας»

(2005/C 267/02)

Την 1^η Ιουλίου 2004 και σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση με θέμα «Οι βιομηχανικές μεταλλαγές στον τομέα της μηχανολογίας».

Η Συμβουλευτική Επιτροπή Βιομηχανικών Μεταλλαγών, στην οποία ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότηση της στις 27 Απριλίου με βάση την έκθεση του εισηγητή, κ. VAN IERSEL, και του συνεισηγητή, κ. CASTAÑEDA.

Κατά την 417^η σύνοδο ολομέλειάς της, της 11ης και 12ης Μαΐου 2005 (συνεδρίαση της 11ης Μαΐου 2005), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 211 ψήφους (4 αποχές) την ακόλουθη γνωμοδότηση.

Σύνοψη

Η μηχανολογία είναι αυτοδύναμος τομέας, αλλά, ως προμηθεύτρια κεφαλαιουχικών αγαθών και κοινών τεχνολογιών που χρησιμοποιούνται από διάφορες βιομηχανίες, λειτουργεί επίσης εποικοδομητικά με πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα σε πολύ μεγαλύτερο αριθμό ευρωπαϊκών τομέων. Είναι βασική καινοτόμος βιομηχανία, γι' αυτό και πρέπει να θεωρείται στρατηγικός τομέας σε κάθε ευρωπαϊκή βιομηχανική πολιτική. Ο τομέας της μηχανολογίας μπορεί να ενταχθεί πλήρως σε συγκεκριμένο πρόγραμμα στόχων που θα καθοριστούν σε περιφερειακό, εθνικό και κοινοτικό επίπεδο με απώτερο σκοπό την υλοποίηση του προγράμματος της Λισαβόνας. Προς τούτο, απαιτούνται τόσο οριζόντιες όσο και τομεακές πολιτικές, καθώς και το κατάλληλο μίγμα αυτών των δύο. Όλες αυτές οι πολιτικές θα πρέπει να βοηθήσουν τον τομέα να διαπρέψει όχι μόνο στην Ευρώπη, αλλά και παγκοσμίως.

Υπάρχουν αρκετά ζητήματα που πρέπει να εξεταστούν στο πλαίσιο της εν εξελίξει διαδικασίας διαβούλευσης και χάραξης πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ (όσον αφορά τη μηχανολογία), πράγμα που θα παράσχει κίνητρο για παρόμοιες διαδικασίες σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο σε όλη την Ευρώπη. Μερικές από τις ειδικές προϋποθέσεις που πρέπει να εκπληρωθούν σε επίπεδο ΕΕ είναι: η βελτίωση της νομοθεσίας, συμπεριλαμβανομένης της εκτίμησης των κανονιστικών επιπτώσεων πριν από τη νομοθετική ρύθμιση και της ορθής εφαρμογής και τήρησης της υφιστάμενης κοινοτικής νομοθεσίας, η αποτελεσματική εποπτεία της αγοράς, η συγκρότηση τεχνολογικής πλατφόρμας προκειμένου να γεφυρωθεί το χάσμα ανάμεσα στα ερευνητικά κέντρα και τα πανεπιστήμια και τη βιομηχανία, η μείωση της αυξανόμενης αναντιστοιχίας ανάμεσα στην Ε&Α που χρηματοδοτείται από την ΕΕ και τις ανάγκες της βιομηχανίας, μια πολιτική ανταγωνισμού που να ευνοεί την ανάπτυξη και την καινοτομία στις ΜΜΕ, η βελτίωση της πρόσβασης στις χρηματοδοτήσεις και μια εμπορική πολιτική που να διασφαλίζει την ελεύθερη πρόσβαση στις επενδύσεις στις αγορές τρίτων χωρών. Μεγάλη σημασία έχει, επίσης, η προσαρμογή των επαγγελματικών δεξιοτήτων στις σύγχρονες απαιτήσεις.

Ένας διάλογος μεταξύ της Επιτροπής και όλων των ενδιαφερόμενων μερών σε επίπεδο ΕΕ σχετικά με τον αντίκτυπο στη βιομηχανία θα

μπορούσε να δημιουργήσει ευνοϊκό πλαίσιο για τη μηχανολογία στην ΕΕ και να συμβάλει στην ανάπτυξη και την προαγωγή ισχυρών περιφερειακών συσπειρώσεων. Για όλα αυτά απαιτείται ενεργός δέσμευση των ευρωπαϊκών οργάνων και ιδιαίτερα της Επιτροπής.

1. Εισαγωγή

1.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναπτύσσει σήμερα μια βιομηχανική πολιτική «νέου τύπου». Η πολιτική αυτή βασίζεται σε τρεις πυλώνες: βελτίωση της νομοθεσίας, τομεακή προσέγγιση και ολοκληρωμένη προσέγγιση σε επίπεδο ΕΕ. Συνδέεται άμεσα τόσο με τη στρατηγική της Λισαβόνας όσο και με την τρέχουσα επανεκτίμηση της συμβολής της μεταποιητικής βιομηχανίας στην ευρωπαϊκή οικονομία.

1.2 Σε πολλούς τομείς, αυτή η αναζωογόνηση της βιομηχανικής πολιτικής σε επίπεδο ΕΕ είναι ιδιαίτερα ευπρόσδεκτη. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει πλήρως τις αρχές αυτής της βιομηχανικής πολιτικής «νέου τύπου»⁽¹⁾, η επιτυχία της οποίας θα εξαρτηθεί κυρίως από τον κατάλληλο συνδυασμό δράσεων οριζόντιου και τομεακού επιπέδου, για τους εξής λόγους:

- υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των βιομηχανικών τομέων,
- το τομεακό επίπεδο είναι, σε πολλές περιπτώσεις, το πλέον κατάλληλο για τη συγκέντρωση εκπροσώπων της βιομηχανίας, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών κοινωνικών εταίρων, κρατικών εκπροσώπων και φορέων χάραξης πολιτικής (Επιτροπή και εθνικές αρχές) και άλλων σημαντικών ενδιαφερομένων όπως οι πελάτες, τα ιδρύματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, τα επιστημονικά και τεχνολογικά ιδρύματα και οι τράπεζες.

1.3 Υπάρχει γενική πολιτική συμφωνία ως προς την ανάγκη να αντεπεξέλθει η Ευρώπη στις προκλήσεις του μέλλοντος, αναλαμβάνοντας δυναμικό ηγετικό ρόλο σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον. Η υλοποίηση του προγράμματος της Λισαβόνας είναι σήμερα πιο σημαντική από ποτέ. Η Ευρώπη, συνεπώς, δεν θα πρέπει μόνο να καταπολεμήσει τα στοιχεία που αντιλαμβάνεται ως αδυναμίες της (σε σύγκριση με τους εμπορικούς της εταίρους), αλλά και να στηρίξει και να αναπτύξει τα δυνατά της στοιχεία. Η

⁽¹⁾ Πρβλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Υποστήριξη των διαρθρωτικών αλλαγών: Μια βιομηχανική πολιτική για τη διευρυμένη Ευρώπη» (COM(2004) 274 τελικό, 21.4.2004), 15.12.2004, εισηγητής: ο κ. van Iersel.

βιομηχανία παραγωγής μηχανολογικών αγαθών παρέχει σημαντικούς τεχνολογικούς πόρους, διότι είναι ιδιοκτήτρια όχι μόνο της τεχνολογίας που είναι ενσωματωμένη στα προϊόντα της, αλλά και εκείνης που είναι ενσωματωμένη στις διαδικασίες των πελατών της, στους οποίους συγκαταλέγονται η υπόλοιπη μεταποιητική βιομηχανία και ουσιώδεις κοινωφελείς υπηρεσίες όπως η ενέργεια, η ύδρευση, οι μεταφορές και οι επικοινωνίες.

1.4 Με την επανενεργοποίηση του προγράμματος δράσης της Λισαβόνας και τη σημερινή επικέντρωση στην ανάπτυξη και την απασχόληση, η Επιτροπή ορθώς δίνει έμφαση στον κεντρικό ρόλο της μεταποιητικής βιομηχανίας και ιδιαίτερα των ΜΜΕ. Έτσι, κάθε ευρωπαϊκή βιομηχανική πολιτική πρέπει να θεωρεί τη μηχανολογία στρατηγικό τομέα, ο οποίος μάλιστα ακμάζει αυτόν τον καιρό. Πράγματι, η προσοχή μας δεν θα πρέπει να επικεντρωθεί μόνο στους τομείς που αντιμετωπίζουν άμεσες προκλήσεις, αλλά να στραφεί εξίσου και στους τομείς που γνωρίζουν επιτυχία.

1.4.1 Η μηχανολογία δεν είναι μόνο ένας αυτοδύναμος κλάδος, αλλά, ως προμηθεύτρια κεφαλαιουχικών αγαθών και κοινών τεχνολογιών που χρησιμοποιούνται από διάφορες βιομηχανίες, λειτουργεί εποικοδομητικά με πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα σε πολύ μεγαλύτερο αριθμό ευρωπαϊκών τομέων.

1.4.2 Ο τομέας της μηχανολογίας, ως προμηθευτής απαραίτητης τεχνολογίας σε όλους τους άλλους οικονομικούς τομείς, παρέχει τη βασική βιομηχανική υποδομή στην οποία στηρίζεται η ευρωπαϊκή οικονομία.

1.4.3 Επιπλέον, η μηχανολογία είναι ένας από τους σημαντικότερους εξαγωγικούς τομείς, που αντιστοιχεί περίπου στο 15 % των εξαγωγών μεταποιημένων αγαθών της ΕΕ.

1.5 Η μηχανολογία έχει ωφεληθεί σημαντικά από την ενιαία αγορά, η οποία έχει παράσχει στους Ευρωπαίους κατασκευαστές μια σημαντική εσωτερική βάση. Ωστόσο, αν και ο τομέας χρειάζεται αναλογικό επίπεδο συνεκτικών διεθνών προτύπων και ευρωπαϊκών ρυθμίσεων, είναι σημαντικό να διατηρηθεί η ισορροπία, προκειμένου να αποφευχθεί η υπερβολική ρύθμισή του, η οποία θα παρεμπόδιζε ενδεχομένως την ανταγωνιστικότητα. Ταυτόχρονα, απαιτείται μεγαλύτερη επικέντρωση στην εφαρμογή και την τήρηση των ρυθμίσεων.

1.6 Χρειάζονται τόσο οριζόντιες όσο και τομεακές πολιτικές, καθώς και το κατάλληλο μίγμα αυτών των δύο.

2. Στρατηγική σημασία

2.1 Ο τομέας της μηχανολογίας διαδραματίζει καίριο ρόλο στην ευρωπαϊκή οικονομία, για τους εξής λόγους:

2.1.1 Η μηχανολογία είναι στρατηγική βιομηχανία: είναι ένας τομέας έντασης γνώσεων, με υψηλή προστιθέμενη αξία, που παρέχει σε όλους τους άλλους τομείς της οικονομίας την τεχνολογία και τις γνώσεις που χρειάζονται, μαζί με τα μηχανήματα, τα συστήματα παραγωγής, τα εξαρτήματα και τις συναφείς υπηρεσίες. Θεωρείται επίσης σημαντική συμβολή στην αειφόρο ανάπτυξη δεδομένου ότι μπορεί να οδηγήσει σε πιο αποδοτική παραγωγή, και, με τον τρόπο αυτό, να συμβάλει στην αποσύνδεση της χρησιμοποίησης των πόρων από την οικονομική ανάπτυξη. Είναι μια πολύ διαφοροποιημένη βιομηχανία, κάθε άλλο παρά ομοιογενής, που περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα υποτομέων, στους οποίους συγκαταλέγονται: τα μηχανήματα ανύψωσης και χειρισμού φορτίων, οι εργαλειομηχανές, τα μηχανήματα κατεργασίας του ξύλου, οι μη οικιακές εγκαταστάσεις ψύξης και αερισμού, οι αντλίες και οι συμπιεστές, τα μηχανήματα για εξορυκτικές, λατομικές και οικοδομικές δραστηριότητες, οι τριβείς, τα γρανάζια και τα στοιχεία μετάδοσης της περιστροφής και της κίνησης, οι βρύσες και οι βαλβίδες, οι κινητήρες και οι στρόβιλοι (τουρμπίνες), τα γεωργικά και δασοκομικά μηχανήματα, τα μηχανήματα κλωστοϋφαντουργίας και παραγωγής ενδυμάτων και δερμάτινων ειδών, τα μηχανήματα επεξεργασίας τροφίμων, ποτών και καπνού, ο γεωργικός εξοπλισμός, τα μηχανήματα χαρτοποιίας και χαρτονοποίας, οι βιομηχανικοί κλίβανοι και καυστήρες, τα μηχανήματα μεταλλουργίας κλπ. Επιπροσθέτως, υπάρχουν και οι κοινές τεχνολογίες, όπως η μηχαντρονική, που συνδυάζει μηχανικά και ηλεκτρονικά στοιχεία.

2.1.2 Η μηχανολογία δεν παρέχει μόνο τον εξοπλισμό, αλλά και τις δεξιότητες και τις γνώσεις για τη βελτίωση των υφιστάμενων διαδικασιών και προϊόντων και την ανάπτυξη νέων προϊόντων σε όλους τους υποτομείς. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό στο πλαίσιο της οικονομικής ανάπτυξης της διευρυνμένης Ευρώπης, και όχι μόνο.

2.1.3 Η ευρωπαϊκή μηχανολογία είναι κορυφαία στον κόσμο: με το 41 % της παγκόσμιας παραγωγής, η Ευρώπη είναι ο μεγαλύτερος παραγωγός και εξαγωγέας μηχανημάτων στον κόσμο (261.707 εκατ. ευρώ το 2002), συμπεριλαμβανομένων των εξαγωγών πλήρων εγκαταστάσεων. Αν η Ευρώπη θέλει να γίνει η πιο ανταγωνιστική οικονομία της γνώσης στον κόσμο, έχει ζωτική σημασία να διατηρηθεί αυτή η ηγετική θέση.

2.1.4 Η μηχανολογία είναι σημαντική βιομηχανία: δεν είναι μόνο ένας από τους μεγαλύτερους βιομηχανικούς τομείς της Ευρώπης, που αντιπροσωπεύει το 8 % της συνολικής παραγωγής της μεταποιητικής βιομηχανίας, αλλά και ένας από τους μεγαλύτερους εργοδότες με περίπου 140.000 εταιρείες (εκ των οποίων οι 21.600 άνω των 20 υπαλλήλων) που παρέχουν σε περίπου 2,49 εκατομμύρια ανθρώπους θέσεις απασχόλησης ως επί το πλείστον υψηλής εξειδίκευσης. Η ισχυρή εσωτερική ευρωπαϊκή αγορά της οποίας απολαύει η μηχανολογία (285 δισ. ευρώ στην ΕΕ-15 και 305 δισ. ευρώ στην ΕΕ-25 το 2003) αντιστοιχεί στο 70 % της παραγωγής στην ενιαία αγορά και ενισχύει τόσο την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας όσο και τη σταθερότητα της απασχόλησης στον τομέα. Η βιομηχανία αυτή είναι, συνεπώς, ουσιώδης για την επίτευξη των στόχων της Λισαβόνας.

2.1.5 Η μηχανολογία είναι βασική καινοτόμος βιομηχανία: στην Ευρώπη είναι ιδιαίτερα ισχυρή στον τομέα των μηχανημάτων επί παραγγελία και στους μικρούς, εξειδικευμένους, προσοδοφόρους τομείς της αγοράς, οι οποίοι έχουν μεγάλη σημασία για την ικανότητα καινοτομίας όλων των άλλων οικονομικών τομέων. Έχει επίσης ζωτική σημασία για την ικανότητα όλων των άλλων τομέων της βιομηχανίας να παρέχουν υψηλή προστιθέμενη αξία, επιτυγχάνοντας έτσι ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που αντισταθμίζει όποια μειονεκτήματα ενδέχεται να παρουσιάζει η Ευρώπη σε πτυχές όπως το κόστος εργασίας. Η μηχανολογία είναι κινητήρας και πρωτοπόρος της καινοτομίας, καθώς εφαρμόζει και ενσωματώνει καινοτομίες ήδη στα δικά της προϊόντα και διαδικασίες. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η μηχανολογία είναι ένας κρίκος — πολύ συχνά ο πρώτος — σε μια αλυσίδα δημιουργίας προστιθέμενης αξίας: αν ένα κομμάτι αυτής της αλυσίδας είναι ελαττωματικό, πλήττεται το σύνολο.

2.1.6 Η μηχανολογία είναι μια βιομηχανία επιχειρηματιών, στην οποία κυριαρχούν οι ΜΜΕ οικογενειακής ιδιοκτησίας (²), — οι οποίες είναι, σε μεγάλο βαθμό, — με όλες τις συνακόλουθες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν αυτές οι εταιρείες, πολλές από τις οποίες είναι επίσης παγκόσμιες επιχειρήσεις. Η μηχανολογία αποτελεί, επομένως, την επιτομή του επιχειρηματικού πνεύματος, που είναι θεμελιώδες για την υλοποίηση των στόχων της Λισαβόνας.

2.1.7 Άλλα χαρακτηριστικά της βιομηχανίας της μηχανολογίας είναι τα εξής:

- δεν είναι δραστηριότητα έντασης κεφαλαίου σε σύγκριση με άλλους μεταποιητικούς τομείς, αλλά δεν παύει να απασχολεί προσωπικό με υψηλή εξειδίκευση στον σχεδιασμό και την παραγωγή μηχανημάτων και βιομηχανικών εγκαταστάσεων επί παραγγελία·
- η πρόοδος της τις τελευταίες δεκαετίες βασίζεται στην αυξανόμενη προσαρμοστικότητα, που προκύπτει από την καινοτομία και επιτρέπει την ενσωμάτωση διάφορων ανταγωνιστικών εξαρτημάτων, τα οποία στη συνέχεια διατίθενται στο εμπόριο παγκοσμίως·
- δεδομένου του πανταχού παρόντος ρόλου της μηχανολογίας σε όλες τις παραγωγικές διαδικασίες, η ύψιστη αξιοπιστία αποτελεί επιταγή σ' αυτόν τον τομέα, ο οποίος είναι αναπόσπαστο τμήμα της γενικά αποδεκτής εικόνας μιας ισχυρής ευρωπαϊκής βιομηχανικής παράδοσης.

2.2 Οι μηχανολογικές εταιρείες έχουν ιδιαίτερα στενές σχέσεις με τους πελάτες τους, καθώς η παραγωγή αγαθών με μηχανές είναι γενικά μια πολυσύνθετη διαδικασία που απαιτεί προηγμένες μηχανολογικές δεξιότητες και συνεχή τεχνική βοήθεια και εξυπηρέτηση από τον κατασκευαστή του εξοπλισμού. Αποτελεί ουσιώδες τμήμα του βιομηχανικού ιστού και, όπου υπάρχει γεωγραφική εγγύτητα

μεταξύ του κατασκευαστή και των τελικών χρηστών, όπως στη Βάδη-Βυρτεμβέργη, στη Ρηνανία-Παλατινάτο, στο Πεδεμόντιο, στη Λομβαρδία, στον Ροδανό-Άλπεις, στα Μίντλαντς του Ηνωμένου Βασιλείου ή στην περιοχή Αϊντχόβεν-Άαχεν, βάση επιτυχημένων συσπειρώσεων. Τα παραδείγματα αυτά υπογραμμίζουν τη συχνά επιτυχημένη και απαραίτητη συμβολή των περιφερειακών και τοπικών αρχών.

2.3 Η μηχανολογία διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στη βελτίωση του περιβάλλοντος, παράγοντας εξοπλισμό για την επεξεργασία και τον καθαρισμό του νερού, του εδάφους, του αέρα, των αποβλήτων και της κοπριάς. Συμβάλλει επίσης στη διευκόλυνση της χρησιμοποίησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

2.4 Ο τομέας της μηχανολογίας είναι πρωτοπόρος στον κόσμο, υποστηρίζει την ευρωπαϊκή μεταποιητική βιομηχανία και τις ευρωπαϊκές εξαγωγές και αποτελεί, συνεπώς, ένα από τα ισχυρά στοιχεία της Ευρώπης.

Η λήψη μέτρων για την ανάπτυξη της μηχανολογίας αναμένεται να βοηθήσει τον τομέα να διαπρέψει όχι μόνο στην Ευρώπη, αλλά και παγκοσμίως.

2.5 Ένα πολύ καλό επιχείρημα υπέρ της αύξησης της στήριξης του τομέα είναι η έμφαση που έδωσε πρόσφατα στη μηχανολογία η κυβέρνηση των ΗΠΑ. Χώρες σαν τις ΗΠΑ αποκτούν όλο και μεγαλύτερη επίγνωση της σημασίας της μεταποιητικής βιομηχανίας, γενικά, και του τομέα της μηχανολογίας, ειδικότερα, για την οικονομία και την εθνική ασφάλεια (³).

3. Τι πρέπει να γίνει σε ευρωπαϊκό επίπεδο

3.1 Βιομηχανικές μεταλλαγές και καινοτομίες

3.1.1 Οι βιομηχανικές μεταλλαγές και οι καινοτομίες αποτελούν καθημερινό φαινόμενο στην παραγωγή και τη μεταποίηση. Η λιγότερο προηγμένη παραγωγή, που χρειάζεται λιγότερο εξειδικευμένο προσωπικό λειτουργίας, ανατίθεται όλο και περισσότερο εργολαβικά σε άλλες περιοχές του κόσμου. Για να διατηρήσει και να ενισχύσει τη θέση του τόσο στην εσωτερική αγορά όσο και στο εξωτερικό, ο τομέας χρειάζεται συνεχείς προσαρμογές και καινοτομίες. Αυτό θα πρέπει να απασχολήσει όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη σε περιφερειακό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

3.1.2 Στον τομέα εστιάστηκε, ήδη από το 1994, η προσοχή των ρυθμιστικών οργάνων της ΕΕ, τα οποία ανταποκρίθηκαν πρώτα με μία ανακοίνωση (⁴) και έπειτα με ένα ψήφισμα του Συμβουλίου (⁵). Ούτε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ούτε τα κράτη μέλη έδειξαν μεγάλη διάθεση να εφαρμόσουν την προτεινόμενη συνέχεια της ανακοίνωσης και του ψηφίσματος του Συμβουλίου. Η επιφυλακτικότητα αυτή κάθε άλλο παρά θετική εφαρμογή πολιτικής μπορεί να θεωρηθεί. Η διστακτική αυτή γενική στάση είχε αλλάξει με την

(²) Βλ. «Manufacturing in America» (Η μεταποιητική βιομηχανία στην Αμερική), Υπουργείο Εμπορίου των ΗΠΑ. Άλλο συγκεκριμένο παράδειγμα της στρατηγικής σημασίας της μηχανολογίας είναι η διάταξη του «Νόμου για την έγκριση της εθνικής άμυνας» (Defence Authorization Act) των ΗΠΑ για το οικονομικό έτος 2004, η οποία παρέχει στους εργολάβους αμυντικών έργων και προμηθειών των ΗΠΑ ένα κίνητρο να χρησιμοποιούν εργαλειομηχανές αμερικανικής κατασκευής στις συμβάσεις αμυντικών έργων και προμηθειών. Η διάταξη αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι θεωρείται κρίσιμο να διατηρηθεί μια ανεξάρτητη ικανότητα εργαλειομηχανών για λόγους άμυνας και ασφάλειας και για πολιτικούς λόγους.

(⁴) Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή — Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας κατασκευής μηχανημάτων (COM(94) 380 τελικό της 25^{ης} Οκτωβρίου 1994).

(⁵) Ψήφισμα του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 1995 για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής βιομηχανίας κατασκευής μηχανημάτων, ΕΕ C 341 της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1995, σσ. 1-2.

(²) Μόνο 21 600 από αυτές τις εταιρείες απασχολούν 20 ή περισσότερα άτομα και μόνο 4 500 απασχολούν 100 ή περισσότερα.

προηγούμενη Επιτροπή, λόγω της προτεραιότητας που έδινε στην ανταγωνιστικότητα της μεταποιητικής βιομηχανίας στο πλαίσιο της στρατηγικής της Λισαβόνας. Η αλλαγή αυτή θα μπορούσε να δημιουργήσει ευνοϊκό κλίμα για πραγματικές εταιρικές σχέσεις σε επίπεδο ΕΕ, οι οποίες θα προωθούσαν αισίως τη δέουσα θετική αλληλεπίδραση μεταξύ των φορέων του εθνικού και του τοπικού επιπέδου. Δυστυχώς, σήμερα η Επιτροπή μοιάζει να επικεντρώνεται σε περιορισμένο αριθμό «πρωτοπόρων τομέων» («flagship sectors»), όπως αποκαλούνται, στους οποίους η μηχανολογία επί του παρόντος δεν περιλαμβάνεται.

3.1.3 Η βιομηχανική πολιτική «νέου τύπου» αποσκοπεί στην κατάλυση των φραγμών που χαρακτήριζαν για πάρα πολύ καιρό τη σχέση μεταξύ των δημόσιων και των ιδιωτικών φορέων. Οι φορείς αυτοί πρέπει να καταλάβουν ότι ο καθένας τους υπηρετεί τους κοινούς στόχους. Αυτή η βιομηχανική πολιτική αποσκοπεί στην προσέγγιση των ανθρώπων και των οργανώσεων, για να γεφυρώσει χάσματα που στο παρελθόν συχνά εμπόδιζαν την επαρκή καινοτομία.

3.1.4 Το ευρύ φάσμα εξειδικευμένων ΜΜΕ, συχνά υψηλής τεχνολογίας, στον τομέα δημιουργεί μεγάλες απαιτήσεις όσον αφορά την οργάνωση και τη διαχείριση των παραγωγικών διαδικασιών. Αντίθετα από ορισμένους άλλους τομείς με σχετικά μικρό αριθμό πρωτοπόρων εταιρειών, εδώ πρέπει να προβλεφθούν ειδικά μέσα και προσεγγίσεις. Μία τέτοια ειδική προσέγγιση, για παράδειγμα, θα μπορούσε να είναι η συγκρότηση Τεχνολογικής Πλατφόρμας για τις Βασικές Μεταποιητικές Βιομηχανίες ή η εφαρμογή ειδικού προγράμματος που θα μπορούσε να διαδραματίσει εξέχοντα ρόλο στο πλαίσιο αυτό ⁽⁶⁾. Απαιτούνται σημαντικές επενδύσεις σε Ε&Α.

3.1.5 Αυτή η τεχνολογική πλατφόρμα ή το ειδικό πρόγραμμα θα πρέπει να στηριχθεί στη δεξαμενή δεξιοτήτων που έχει αναπτυχθεί ως αποτέλεσμα της μακράς ευρωπαϊκής παράδοσης στη μηχανολογία και να σχηματίσει μια συμμαχία ανάμεσα στη στήριξη για ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα, τις βιομηχανικές γνώσεις των μηχανολογικών συσπειρώσεων και τα ισχυρά στοιχεία των εξειδικευμένων ευρωπαϊκών ερευνητικών ιδρυμάτων.

3.1.6 Αυτά τα προγράμματα για τη μηχανολογία θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ποικιλία των υποτομέων και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους, όπως τις κοινές καινοτομίες, τον συνδυασμό τεχνολογιών και, επομένως, την ανάγκη να αναπτυχθεί πραγματική κυκλοφορία των γνώσεων όσον αφορά την παραγωγή και τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις.

3.1.7 Χρειάζεται να γεφυρωθεί το χάσμα ανάμεσα στα ερευνητικά κέντρα και τα πανεπιστήμια, από τη μία πλευρά, και τον τομέα της αγοράς, από την άλλη. Τα ευρωπαϊκά προγράμματα Ε&Α δεν θα πρέπει να καθοδηγούνται αποκλειστικά από την επιστήμη βάσει μακροπρόθεσμης προοπτικής, αλλά θα πρέπει να προσπαθούν επίσης να επιτύχουν ισορροπία επιφυλάσσοντας χρηματοδότηση και

για την εφαρμοσμένη έρευνα, η οποία οδηγεί σε καινοτόμα προϊόντα.

3.1.8 Η τεχνολογική πλατφόρμα αναμένεται ότι θα συμβάλει σημαντικά στην καλύτερη αμοιβαία κατανόηση των κάθε είδους ερευνητικών κέντρων και της βιομηχανίας μηχανολογικών αγαθών και αυτή η κατανόηση, με τη σειρά της, θα προωθήσει παρόμοια φόρουμ στα κράτη μέλη.

3.1.9 Η παρουσία τόσο πολλών μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων σε αυτόν τον τομέα τονίζει την ανάγκη να υπάρχουν λιγότεροι περιορισμοί και διοικητικές διαδικασίες και ευκολότερη πρόσβαση στα προγράμματα της ΕΕ.

3.1.10 Φυσικά, για την υλοποίηση βιομηχανικών έργων μεγάλης κλίμακας απαιτούνται προγράμματα Ε&Α που θα εστιάζονται σε καινοτόμους τεχνολογίες. Οι τεχνολογίες αυτές έχουν πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα σε όλη την αλυσίδα παραγωγής προστιθέμενης αξίας. Ωστόσο, είναι σημαντικό να επιτευχθεί η σωστή ισορροπία της χρηματοδότησης ανάμεσα σε αυτά τα μεγάλα έργα και τις ΜΜΕ.

3.1.11 Όλα αυτά θα έχουν θετικό αντίκτυπο και στα εθνικά προγράμματα. Σε ένα περιβάλλον όπου κυριαρχούν η αλληλεπίδραση και η συγκριτική αξιολόγηση, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και βέλτιστες πρακτικές. Λόγω της συντριπτικής πλειοψηφίας των ΜΜΕ σε αυτόν τον τομέα, οι εθνικές κλαδικές οργανώσεις οφείλουν να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο σ' αυτό το πεδίο.

3.2 Βιομηχανικές μεταλλαγές και επαγγελματικές δεξιότητες

3.2.1 Υπάρχει στενή διασύνδεση ανάμεσα στις βιομηχανικές πολιτικές «νέου τύπου», στην καινοτομία, στη δημιουργικότητα, στην παραγωγικότητα και στις επαγγελματικές δεξιότητες.

3.2.2 Σήμερα οι νέοι παρουσιάζουν μικρότερη τάση προς τις σπουδές και την εργασία στις τεχνικές βιομηχανίες, φαινόμενο που εν μέρει σχετίζεται με την παρωχημένη εικόνα αυτού του τομέα. Για να αλλάξει η δημόσια αντίληψη, απαιτείται δράση με επικέντρωση στις νέες τεχνολογίες από πλευράς της ίδιας της βιομηχανίας και υποστήριξη αυτής της δράσης με μια πολιτιστική ώθηση από τα εθνικά και τα κοινοτικά μέσα μαζικής ενημέρωσης. Η καλή επικοινωνία των επιχειρήσεων με το κοινό και ιδιαίτερα με τη νεολαία έχει καθοριστική σημασία. Για να αντιστραφούν οι τρέχουσες τάσεις, χρειάζεται αλλαγή νοοτροπίας και προσέγγισης. Χρειάζεται μεγαλύτερη επίγνωση της σημερινής κατάστασης της μηχανολογίας. Αυτό αφορά την όλη τεχνολογική διαδικασία, τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις, τις αλυσίδες διασυνδεδεμένων τεχνολογιών, τη μεταποίηση, την προώθηση των πωλήσεων, τη διεθνοποίηση κλπ. Όσο καλύτερα παρουσιαστούν αυτές οι διασυνδέσεις και οι συναρπαστικές διαδικασίες, τόσο περισσότερο θα προσελκύσουν το ενδιαφέρον του κοινού γενικά και των νέων ειδικότερα.

⁽⁶⁾ Βλ. μεταξύ άλλων τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Επιστήμη και τεχνολογία», εισηγητής: ο κ. Wolf, και τη συμπληρωματική γνωμοδότηση με το ίδιο θέμα, εισηγητής: ο κ. van Iersel.

3.2.3 Όλες οι βελτιώσεις ξεκινούν από τα καινοτόμα και ενδιαφέροντα εκπαιδευτικά συστήματα. Πρέπει να επινοηθούν διδακτικές ενότητες με σύγχρονο περιεχόμενο, που θα παρέχονται μεταξύ των άλλων και στις ίδιες τις επιχειρήσεις. Η βιομηχανία πρέπει να ενθαρρυνθεί να συνεργάζεται στενά με τα σχολεία, τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και τα κέντρα επαγγελματικής κατάρτισης. Πρέπει να ενθαρρυνθεί η άμεση συμμετοχή των στελεχών των επιχειρήσεων στα σχετικά εκπαιδευτικά προγράμματα και, αντιστρόφως, να παρέχεται στους εκπαιδευτικούς δυνατότητα αλληλεπίδρασης με τη βιομηχανία. Τα σχολεία θα πρέπει να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν σε (διεθνείς) επαγγελματικές εκθέσεις.

3.2.4 Θα πρέπει να συσταθούν ή να αναπτυχθούν πιο ενεργά επιχειρηματικά και τεχνολογικά πάρκα γύρω από τα πανεπιστήμια τεχνικής κατεύθυνσης. Τα επιτυχημένα παραδείγματα, όπως τα Πανεπιστήμια του Κέιμπριτζ, του Αϊντχόβεν, του Άαχεν κ.ά., θα πρέπει να τονιστούν.

3.2.5 Λόγω των ραγδαία εξελισσόμενων κύκλων ζωής των προϊόντων και των υπηρεσιών, η διά βίου μάθηση και, κατά συνέπεια, η ευελιξία των εργαζομένων έναντι των μεταλλαγών πρέπει να καταστούν κοινή πρακτική στις επιχειρήσεις.

3.2.6 Ο αποτελεσματικός συντονισμός μεταξύ της βιομηχανίας (διοίκηση, συνδικαλιστικές ενώσεις, προσωπικό) και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων όλων των βαθμίδων θα ενισχύσει τις περιφερειακές εξειδικεύσεις και, κατά συνέπεια, θα προωθήσει τον σχηματισμό και την ανάπτυξη ισχυρών περιφερειακών συσπειρώσεων. Ο συντονισμός αυτός θα είναι ως επί το πλείστον περιφερειακός, όχι μόνο λόγω του τεράστιου αριθμού των συμμετεχουσών εταιρειών, αλλά και λόγω του αντικτύπου των περιφερειακών εξειδικεύσεων και διαφορετικών πολιτιστικών παραδόσεων.

3.2.7 Ο διάλογος μεταξύ των κοινωνικών εταίρων σχετικά με τον αντίκτυπο στη βιομηχανία σε επίπεδο ΕΕ μπορεί να οδηγήσει σε ευνοϊκά αποτελέσματα. Τα παραστατικά παραδείγματα, οι συγκρίσεις και οι συγκριτικές αξιολογήσεις σε επίπεδο ΕΕ μπορούν να παράσχουν ένα ευπρόσδεκτο πλαίσιο και να καθιερώσουν ή να ενισχύσουν την τάση για εθνικά και περιφερειακά προγράμματα. Ένα πολύ ωραίο παράδειγμα διαλόγου που δημιουργεί ένα τέτοιο πλαίσιο ήταν ο διάλογος που διεξήχθη από την ειδική ομάδα εργασίας των WEM-EMF το 2003⁽⁷⁾. Θα ήταν χρήσιμο να μετρηθούν τα αποτελέσματα της ευρέως φάσματος των πρωτοβουλιών και να αξιολογηθούν οι βέλτιστες πρακτικές, διότι έτσι θα μπορούσε να προαχθεί ο δυναμισμός και σε άλλες περιφέρειες.

3.2.8 Η διαδικασία αυτή μπορεί να εμβαθυνθεί, ιδίως με τη συμμετοχή των νέων κρατών μελών, και θα μπορούσε επίσης να επεκταθεί ώστε να συμπεριλάβει και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

3.2.9 Αν και η κινητικότητα των μηχανικών και των υπομηχανικών στην ΕΕ απέχει ακόμη πολύ από το επιθυμητό, η διαδικασία

της Μπολόνια και η αυξανόμενη σύγκλιση μεταξύ των προγραμμάτων σπουδών των ευρωπαϊκών πολυτεχνείων, των κέντρων επαγγελματικής κατάρτισης και των επαγγελματικών συλλόγων των μηχανικών οδηγεί προς μια ευρωπαϊκή αγορά εργασίας των μηχανολογικών δεξιοτήτων.

3.3 Γενικό πλαίσιο

Το γενικό πλαίσιο εντός του οποίου λειτουργούν οι επιχειρήσεις είναι εξαιρετικά σημαντικό. Τα στοιχεία αυτού του πλαισίου είναι τα εξής:

3.3.1 Η ενιαία αγορά

Η ενιαία αγορά θα πρέπει να διασφαλίσει την εναρμονισμένη πρόσβαση στην αγορά της ΕΕ και του ΕΟΧ, και έτσι να αυξήσει την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα. Δυστυχώς, η ενιαία αγορά των προϊόντων δεν έχει ακόμη υλοποιηθεί πλήρως και χρειάζεται να καλυφθούν ιδίως οι ακόλουθες ελλείψεις:

3.3.1.1 Ρυθμίσεις

- Η βελτίωση της νομοθεσίας είναι ουσιώδης προϋπόθεση για όλες τις επιχειρήσεις, αλλά ιδιαίτερα για τις ΜΜΕ.
- Η νομοθετική ρύθμιση θα πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο όταν είναι πραγματικά απαραίτητη, δηλαδή βάσει λεπτομερούς εκτίμησης των επιπτώσεων και κατόπιν πλήρους διαβούλευσης με τους ενδιαφερομένους.
- Η νομοθεσία θα πρέπει να παραμένει απλή, με όσο το δυνατόν λιγότερες διοικητικές επιβαρύνσεις. Αυτό ισχύει ιδίως για τις ΜΜΕ, στις οποίες ανήκει η συντριπτική πλειοψηφία των ευρωπαϊκών μηχανολογικών επιχειρήσεων⁽⁸⁾. Δυστυχώς, πάρα πολύ συχνά οι νομοθέτες της ΕΕ, παρά τις καλές τους προθέσεις, παραβλέπουν το υψηλό επίπεδο του περιττού διοικητικού φόρτου που προκύπτει από τις ρυθμίσεις.
- Η κανονιστική εκτίμηση των επιπτώσεων είναι ουσιώδης: θα πρέπει να εφαρμόζεται από όλα τα κοινοτικά και εθνικά όργανα, όχι μόνο στην αρχική πρόταση, αλλά σε όλη τη νομοθετική διαδικασία και μετέπειτα, για ορισμένο χρονικό διάστημα μετά τη εφαρμογή της νομοθεσίας. Θα μπορεί έτσι να αξιολογηθεί ο βαθμός επιτυχίας όσον αφορά την επίτευξη των στόχων πολιτικής.
- Η υφιστάμενη νομοθεσία της ΕΕ θα πρέπει να εφαρμοστεί και να τηρείται δεόντως: η Επιτροπή θα πρέπει να βελτιώσει την παρακολούθηση της εφαρμογής της και να εξασφαλίσει ότι η εφαρμογή αυτή γίνεται με εναρμονισμένο τρόπο. Στην παρακολούθηση της εφαρμογής και της ορθής τήρησης της νομοθεσίας θα πρέπει να ενθαρρυνθούν να συμμετέχουν όλα τα ενεχόμενα μέρη.

⁽⁷⁾ Ειδική ομάδα εργασίας της Οργάνωσης Εργοδοτών του Μεταλλουργικού Τομέα της Ευρώπης (WEM) και της Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας Εργαζομένων στη Μεταλλουργία (EMF): «Τα σημαντικότερα αποτελέσματα της ανταλλαγής εθνικών παραδειγμάτων», Ιανουάριος 2003.

⁽⁸⁾ Για παράδειγμα, η πρόταση REACH για τα χημικά προϊόντα και η πρόταση οδηγίας για τον οικολογικό σχεδιασμό των προϊόντων που καταναλώνουν ενέργεια, με τη σημερινή μορφή τους, καθιστούν ιδιαίτερα δύσκολη τη διαχείρισή τους από τις επιχειρήσεις.

- Όλες οι ρυθμίσεις που έχουν θεσπιστεί με διαφορετικές οδηγίες πρέπει να εναρμονιστούν και όλοι οι ορισμοί της μεταποίησης που περιέχονται στις οδηγίες πρέπει να είναι ομοιόμορφοι.
- Οι πρόσθετες εθνικές απαιτήσεις θα πρέπει να αποφεύγονται. Υπάρχει πάρα πολύ μεγάλη απόκλιση μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τις απαιτήσεις για τα προϊόντα και η απόκλιση αυτή ενισχύεται περαιτέρω με τις αποκλίσεις κατά τη μεταφορά της νομοθεσίας. Αυτός ο υπερβάλλων ζήλος στη μεταφορά των ρυθμίσεων στο εθνικό δίκαιο, δηλ. ο «εμπλουτισμός» τους («goldplating»), όπως είναι κοινώς γνωστός, δεν οδηγεί παρά στον κατακερματισμό της εσωτερικής αγοράς, υπονομεύοντας έτσι την ανταγωνιστικότητά της.

3.3.1.2 Εποπτεία της αγοράς

Η βελτίωση της εποπτείας της αγοράς έχει καθοριστική σημασία: στην Ευρώπη είναι επί του παρόντος ανεπαρκής και δημιουργεί άνισες συνθήκες⁽⁷⁾. Οι τελωνειακές αρχές θα πρέπει, συνεπώς, να αυξήσουν τους ελέγχους τους και να έχουν στη διάθεσή τους τους απαραίτητους τρόπους και τα μέσα για να διασφαλίζουν ότι δεν μπορούν να διατεθούν στην αγορά προϊόντα που δεν συμμορφούνται με όλους τους εφαρμοστέους κανόνες.

Ο έλεγχος των μηχανολογικών προϊόντων στα σύνορα της ΕΕ θα πρέπει επίσης να γίνει αυστηρότερος, προκειμένου να καταπολεμηθεί η παραποίηση/απομίμηση, ένα σοβαρό και αυξανόμενο πρόβλημα που πλήττει έως και το 5 % του εξοπλισμού που πωλείται στην ΕΕ. Δεν είναι ικανοποιητικό να αντιδρούν τα κράτη μέλη μόνο όταν υπάρχουν ατυχήματα.

Επειδή οι εθνικές αρχές εφαρμόζουν διαφορετικά κριτήρια για την εποπτεία της αγοράς, είναι απαραίτητη η εναρμόνιση, η οποία θα μπορούσε να επιτευχθεί με την έκδοση από την Επιτροπή ενός οδηγού εποπτείας της αγοράς για όλα τα κράτη μέλη.

3.3.2 Εμπόριο

Ο βασικός στόχος είναι να επιτευχθεί η πρόσβαση των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων στην παγκόσμια αγορά χωρίς να υπονομευθούν τα ιδιαίτερα ευρωπαϊκά πρότυπα στην εσωτερική αγορά. Με εξαγωγές μηχανημάτων και εξοπλισμών αξίας 129 δισ. ευρώ, η ΕΕ κατέχει την κορυφαία θέση στην παγκόσμια αγορά μηχανολογικού εξοπλισμού. Η ελευθερία πρόσβασης και επένδυσης στις αγορές τρίτων χωρών έχει, συνεπώς, ζωτική σημασία για τη βιομηχανία της μηχανολογίας.

Ένα άλλο σημαντικό θέμα είναι η ελευθέρωση των παγκόσμιων συναλλαγών μηχανολογικών προϊόντων και υπηρεσιών (συμπεριλαμβανομένων των πολυάριθμων συναλλαγών που διενεργούνται στην εσωτερική αγορά). Η ευρωπαϊκή μηχανολογία υπήρξε πρωτοπόρος στην άρση των δασμολογικών και μη δασμολογικών εμποδίων στο εμπόριο στους γύρους της Ουρουγουάης και της Ντόχα. Η Επιτροπή θα πρέπει να συνεχίσει τις πολυμερείς, τις περιφερειακές και τις διμερείς εμπορικές συνομιλίες της, προκειμένου να ασκήσει πίεση για την εξάλειψη των τεχνικών εμποδίων στο εμπόριο, να ελευθερώσει τις επενδύσεις και την εγκατάσταση στο εξωτερικό, να

ελευθερώσει την παροχή υπηρεσιών στις επιχειρήσεις και να μειώσει σταδιακά τους εισαγωγικούς δασμούς επί των μηχανολογικών προϊόντων υπό την προϋπόθεση της αμοιβαιότητας.

Όσον αφορά τις υπηρεσίες προς τις επιχειρήσεις, ο κύριος στόχος είναι η εξασφάλιση της απαλλαγής από τις παρεμβάσεις στην παροχή προϊόντων και συναφών υπηρεσιών.

3.3.3 Πολιτική ανταγωνισμού

Αν η ΕΕ θέλει να γίνει η πιο δυναμική οικονομία της γνώσης στον κόσμο, δεν είναι σημαντικό μόνο να αναπτυχθούν νέες τεχνολογίες, αλλά είναι επίσης ουσιώδες να προαχθεί σημαντικά η ταχεία διάδοσή τους. Είναι, συνεπώς, σημαντικό να δημιουργηθεί το κατάλληλο πλαίσιο στο επίπεδο της πολιτικής ανταγωνισμού για να διευκολυνθεί η μεταφορά τεχνολογίας σε τρίτους. Όταν αναπτύσσεται μια καινοτόμος τεχνολογία — και η μηχανολογία στην Ευρώπη συχνά εξειδικεύεται σε μικρούς, καινοτόμους τομείς της αγοράς — δεν ενδίδονται η θέσπιση ανώτατων ορίων στο μερίδιο της αγοράς, όπως προτιμούν οι ευρωπαϊκές αρχές ανταγωνισμού για να εντοπίζουν συγκεκριμένες συνέπειες στρέβλωσης του ανταγωνισμού.

3.3.4 Φόροι και χρηματοδότηση

Τα επίπεδα της φορολογίας είναι γενικά πολύ υψηλά στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Πέραν του γεγονότος ότι η μείωση του φόρου επί των κερδών των επιχειρήσεων είναι εξαιρετικά χρήσιμη σε ένα περιβάλλον κεφαλαιουχικών αγαθών, άλλα μέτρα όπως η φορολογική απαλλαγή λόγω επενδύσεων θα παράσχουν ένα θετικό κίνητρο.

3.3.5 Τράπεζες

Ο ρόλος των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων συχνά παραβλέπεται, όμως οι τράπεζες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των στόχων της βιομηχανικής πολιτικής ανάλογα με το αν αναλαμβάνουν ή απορρίπτουν τον κίνδυνο και ανάλογα με τον βαθμό πρόσβασης στη χρηματοδότηση που παρέχουν. Σε ορισμένες χώρες, όπως, από ό,τι φαίνεται, στη Γερμανία και τη Γαλλία, οι πρακτικές παρέχουν περισσότερα κίνητρα από ό,τι σε άλλες. Η ΕΟΚΕ είναι υπέρ της εισαγωγής αυτής της πτυχής στον στίβο της βιομηχανικής πολιτικής, ιδίως στον τομέα της μηχανολογίας, επειδή είναι πολύ σημαντική για τις ΜΜΕ. Κατ' αυτόν τον τρόπο θα μπορούσαν να βελτιωθούν οι πρακτικές σε όλη την Ευρώπη. Άλλες πτυχές, όπως οι διατάξεις της Βασιλείας II, εμποδίζουν όλο και περισσότερο την πρόσβαση στην απαιτούμενη χρηματοδότηση για τις επενδύσεις στην έρευνα για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων ή για την ανάπτυξη των επιχειρήσεων εν γένει.

3.4. Οι τρέχουσες αναλύσεις και ο εν εξελίξει διάλογος μεταξύ όλων των ενεχόμενων μερών και ιδιαίτερα μεταξύ των κοινωνικών εταίρων σε επίπεδο ΕΕ (όπως και σε εθνικό και περιφερειακό) θα δώσουν οπωσδήποτε θετική ώθηση σ' αυτές τις διαδικασίες.

⁽⁷⁾ Για παράδειγμα, στο πλαίσιο της κατασκευής εξοπλισμού (και άλλων μηχανημάτων), υπήρξαν πολλές περιπτώσεις που αποκαλύπτουν την ύπαρξη μιας «γκρίζας αγοράς» με μηχανές εισαγόμενες από τρίτες χώρες, οι οποίες φέρουν το σήμα ΕΚ και έχουν δήλωση συμμόρφωσης, αλλά ΔΕΝ συμμορφούνται με τους ευρωπαϊκούς κανονισμούς. Υπάρχουν επίσης άφθονες περιπτώσεις μηχανημάτων που ούτε φέρουν σήμα ΕΚ ούτε συμμορφούνται με τους κανονισμούς, αλλά παρόλα αυτά διατίθενται προς πώληση στην ευρωπαϊκή αγορά με πλήρη ατιμωρησία. Για να εξασφαλιστούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού ανάμεσα στους Ευρωπαίους κατασκευαστές και τους κατασκευαστές τρίτων χωρών, αυτό θα πρέπει να αποφεύγεται.

4. Συστάσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι, κατά τη χάραξη της βιομηχανικής πολιτικής, τα λόγια πρέπει να μεταφράζονται σε έργα. Το λεγόμενο «κόστος της μη Ευρώπης» θα μπορούσε να είναι πολύ υψηλό στη μηχανολογία, αν σκεφθεί κανείς ότι αυτός ο τομέας, παρά τον πρωταγωνιστικό του ρόλο και τις σημαντικές βασικές δυνατότητές του, αντιμετωπίζει σήμερα αρκετές προκλήσεις, που δεν είναι μόνο κυκλικές, αλλά και διαρθρωτικές. Οι προκλήσεις αυτές θα πρέπει να αντιμετωπιστούν και για τον σκοπό αυτό έχει ζωτική σημασία να εξεταστούν τα ακόλουθα σημεία:

4.2 Ο τομέας της μηχανολογίας μπορεί να ενταχθεί πλήρως σε συγκεκριμένο πρόγραμμα στόχων που θα καθοριστούν σε περιφερειακό, εθνικό και κοινοτικό επίπεδο με απώτερο σκοπό την υλοποίηση του προγράμματος της Λισαβόνας.

4.3 Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, η σημασία της δέσμευσης της ΕΕ είναι διττή:

- αφενός, πρέπει να καθοριστεί ένα γενικό πρόγραμμα δράσης για την ποιοτική ενίσχυση των επιδόσεων της μηχανολογίας στην Ευρώπη και
- αφετέρου, πρέπει να εκπληρωθούν ειδικές προϋποθέσεις σε επίπεδο ΕΕ όσον αφορά τις ρυθμίσεις, την Ε&Α, τις συναλλαγές, τη συγκριτική αξιολόγηση κ.ά.

4.3.1 Η σχετική ευθύνη επιμερίζεται μεταξύ της Επιτροπής και του Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας, σε στενή συνεργασία με τους εκπροσώπους του τομέα. Είναι επιθυμητό να πραγματοποιούνται τακτικές συναντήσεις μεταξύ του τομέα, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών κοινωνικών εταίρων, και της Επιτροπής. Προς τούτο, στην οργάνωση των υποδομών στήριξης της πολιτικής της ΕΕ και ιδίως στη Γενική Διεύθυνση «Επιχειρήσεις και Βιομηχανία», θα πρέπει να ληφθούν δεόντως υπόψη οι απαιτήσεις του τομέα της μηχανολογίας.

4.3.2 Η ΕΟΚΕ ζητεί επίσης από την Επιτροπή να εξασφαλίσει ότι διαθέτει επαρκή πρακτική γνώση και εμπειρογνωμοσύνη στον τομέα της μηχανολογίας.

4.4 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σ' αυτόν τον τομέα σε επίπεδο ΕΕ λόγω του τεράστιου αριθμού ΜΜΕ που περιλαμβάνει. Στο πλαίσιο αυτό, αξίζει να υπογραμμιστούν ιδιαίτερος οι εξής πτυχές:

4.4.1 Όσον αφορά την έρευνα και την καινοτομία, θα πρέπει να αντιμετωπιστεί η αυξανόμενη αναντιστοιχία ανάμεσα στην Ε&Α που χρηματοδοτείται από την ΕΕ και τις ανάγκες της βιομηχανίας της μηχανολογίας και θα πρέπει να διευκολυνθεί η συμμετοχή των

επιχειρήσεων, ώστε στον φιλόδοξο στόχο της αύξησης της ανταγωνιστικότητας να αντιστοιχούν εξίσου φιλόδοξα μέσα στα αντίστοιχα κεφάλαια του προϋπολογισμού της ΕΕ. Οι περισσότερες επιχειρήσεις του τομέα είναι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες επί του παρόντος δεν λαμβάνονται επαρκώς υπόψη και δεν μπορούν να συμμετάσχουν εύκολα στα ευρωπαϊκά βιομηχανικά ερευνητικά σχέδια.

4.4.2 Το γενικό ρυθμιστικό πλαίσιο στην ΕΕ θα πρέπει να βελτιωθεί σε συνεννόηση με τον τομέα, διότι η υπερβολική ρύθμιση και το αυξανόμενο γραφειοκρατικό βάρος, αντί να προωθούν, θέτουν σε κίνδυνο το δυναμικό επιχειρηματικό πνεύμα.

4.4.3 Η εποπτεία της αγοράς θα πρέπει να ενισχυθεί, προκειμένου να εξασφαλιστούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού ανάμεσα στις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, καθώς και ανάμεσα στους Ευρωπαίους κατασκευαστές και στις εισαγωγές από τρίτες χώρες.

4.4.4 Η πρόσβαση αυτών των επιχειρήσεων στις χρηματαγορές πρέπει να βελτιωθεί.

4.4.5 Οι εμπορικές σχέσεις με τις τρίτες χώρες πρέπει να εγγυώνται την ελεύθερη πρόσβαση και επένδυση στις αγορές αυτών των χωρών.

4.4.6 Η πολιτική ανταγωνισμού θα πρέπει να ενθαρρύνει την ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών στις ΜΜΕ.

4.4.7 Μια συζήτηση σε επίπεδο ΕΕ μεταξύ των κοινωνικών εταίρων και της Επιτροπής σχετικά με τη βελτίωση της παραγωγής, των επαγγελματικών δεξιοτήτων και των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα θετικό πλαίσιο για τη διεξαγωγή παρόμοιων διαλόγων και στα κράτη μέλη, ιδίως σε περιφερειακό επίπεδο.

4.5 Ως βιομηχανία σε μεταβατικό στάδιο, η μηχανολογία εξελίσσεται ραγδαία από βιομηχανία επικεντρωμένη στα προϊόντα σε πάροχο πρόσβασης σε προστιθέμενη αξία, που ενσωματώνει ένα συνεχώς αυξανόμενο περιεχόμενο υπηρεσιών και παρέχει συνολικές λύσεις στους πελάτες της. Η μείζων αυτή πρόκληση, που έχει ζωτική σημασία για τη διατήρηση της βιώσιμης ανάπτυξης και μιας ισχυρής θέσης στις παγκόσμιες αγορές, πρέπει να αντιμετωπιστεί με κατάλληλες πολιτικές της ΕΕ.

Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι η Επιτροπή θα λάβει υπόψη τις συστάσεις της και θα λάβει όλα τα δέοντα μέτρα, για να οδηγήσει την Ευρώπη σε μία από τις κυριότερες προτεραιότητες της Επιτροπής, σύμφωνα με τον Πρόεδρό της κ. Barroso, που είναι η υλοποίηση της Στρατηγικής της Λισαβόνας.

Βρυξέλλες, 11 Μαΐου 2004

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne Marie SIGMUND

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/88/ΕΚ σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας»

COM (2004) 607 τελικό- 2004/0209 COD

(2005/C 267/03)

Στις 20 Οκτωβρίου 2004, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 21 Απριλίου 2005. Εισηγήτρια ήταν η **κα Engelen-Kefer**.

Κατά την 417^η σύνοδο ολομέλειάς της, της 11ης και 12^{ης} Μαΐου 2005 (συνεδρίαση της 11ης Μαΐου 2005) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 160 ψήφους υπέρ, 101 κατά και 8 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Εισαγωγή

1.1 Στις 22 Σεπτεμβρίου 2004 η Επιτροπή υπέβαλε την «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/88/ΕΚ σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας»⁽¹⁾.

1.2 Η Επιτροπή αιτιολογεί την πρόταση τροποποίησης αφενός επισημαίνοντας ότι η ίδια η οδηγία εμπεριέχει την απαίτηση επανεξέτασής της. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι δύο διατάξεις της θα αποτελέσουν αντικείμενο επανεξέτασης πριν από τις 23 Νοεμβρίου 2003. Οι εν λόγω διατάξεις αφορούν τις παρεκκλίσεις από την περίοδο αναφοράς για την εφαρμογή του άρθρου 6 (μέγιστη εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας) και τη δυνατότητα μη εφαρμογής του άρθρου 6, εάν ο εργαζόμενος συνααινέσει στην εκτέλεση παρόμοιας εργασίας (άρθρο 22 ατομική εθελούσια επιλογή εξαίρεσης από τη μέγιστη εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας ή αλλιώς ατομική ρήτρα «opt-out»). Από την άλλη πλευρά επισημαίνει ότι η ερμηνεία ορισμένων διατάξεων της οδηγίας από το Δικαστήριο επηρέασε σημαντικά την έννοια «χρόνος εργασίας» και, κατά συνέπεια, και τις θεμελιώδεις διατάξεις της οδηγίας.

1.3 Από τις υποχρεωτικές διαβουλεύσεις με τους κοινωνικούς εταίρους που διεξήχθησαν σε δύο στάδια προέκυψε ότι οι κοινωνικοί εταίροι δεν ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση της Επιτροπής της ΕΕ για έναρξη διαπραγματεύσεων στον τομέα αυτό. Αντ' αυτού ζήτησαν από την Επιτροπή να υποβάλει πρόταση οδηγίας.

1.4 Επιπλέον η Επιτροπή εκφράζει την πεποίθησή της για την ανάγκη εξεύρεσης μιας ισορροπημένης λύσης, η οποία να περιλαμβάνει τα βασικά ζητήματα που οριοθέτησαν και συζήτησαν οι κοινωνικοί εταίροι και να εκπληρώνει τα προβλεπόμενα κριτήρια. Πρέπει

— να εξασφαλίζει υψηλότερο επίπεδο προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων όσον αφορά το χρόνο εργασίας,

— να παρέχει στις επιχειρήσεις και στα κράτη μέλη μεγαλύτερη ευελιξία στη διαχείριση του χρόνου εργασίας,

— να διευκολύνει το συνδυασμό μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής,

— να αποφεύγει την επιβολή παράλογων περιορισμών στις επιχειρήσεις, ιδίως στις ΜΜΕ.⁽²⁾

1.5 Η Επιτροπή πιστεύει ότι με την παρούσα πρόταση εκπληρώνονται τα ανωτέρω κριτήρια.

2. Κύρια σημεία της πρότασης

2.1 Ορισμοί (άρθρο 2)⁽³⁾

2.1.1 Ο ορισμός για την έννοια «χρόνος εργασίας» παραμένει ως έχει. Η πρόταση εισάγει δύο νέους ορισμούς: «χρόνος εφημερίας» και «ανενεργή περίοδος του χρόνου εφημερίας». Η δεύτερη έννοια ορίζεται ως περίοδος κατά την οποία ο εργαζόμενος βρίσκεται σε εφημερία «αλλά δεν καλείται να ασκήσει τη δραστηριότητα ή τα καθήκοντά του από τον εργοδότη του» (άρθρο 2, στοιχείο 1 β).

2.1.2 Παράλληλα ορίζεται ότι η ανενεργή περίοδος εφημερίας δεν θεωρείται ως χρόνος εργασίας, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά στην εθνική νομοθεσία ή, αν έχει προβλεφθεί διαφορετική ρύθμιση στο πλαίσιο συλλογικών συμβάσεων σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία ή/και εθνική πρακτική (άρθρο 2, στοιχείο α).

2.2 Περίοδοι αναφοράς (άρθρα 16 και 19), αντισταθμιστικές περίοδοι (άρθρο 17)

2.2.1 Η περίοδος αναφοράς για τη μέγιστη εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας σύμφωνα με το άρθρο 6 παραμένει και δεν υπερβαίνει κατά βάση τους τέσσερις μήνες. Προτείνεται ακόμα να προστεθεί όρος που να διασφαλίζει ότι τα κράτη μέλη [μπορούν] να εκτείνουν αυτήν την περίοδο αναφοράς στους δώδεκα μήνες «με τη νομοθετική ή την κανονιστική οδό και για αντικειμενικούς ή τεχνικούς λόγους ή για λόγους που σχετίζονται με την οργάνωση της εργασίας [...]» (άρθρο 16, στοιχείο β). Προϋπόθεση αυτού αποτελεί η τήρηση των γενικών αρχών σχετικά με την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων, καθώς και η διεξαγωγή διαβουλεύσεων με τους κοινωνικούς εταίρους και η προώθηση του κοινωνικού διαλόγου.

⁽²⁾ COM (2004) 607 τελικό – 2004/209 (COD)), σ. 3-4.

⁽³⁾ Τα άρθρα που αναφέρονται στα σημεία 2.1, 2.2 και 2.3 αφορούν την οδηγία 2003/88/ΕΚ.

⁽¹⁾ COM (2004) 607 τελικό - 2004/0209 (COD).

2.2.2 Σε περίπτωση παρεκκλίσεων από την περίοδο αναφοράς για την μέγιστη εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας βάσει συλλογικής σύμβασης παύει να ισχύει το προηγούμενο όριο των έξι μηνών. Ωστόσο, τα κράτη μέλη δύνανται να επιτρέπουν, για αντικειμενικούς ή τεχνικούς λόγους ή για λόγους οργάνωσης της εργασίας, «να καθορίζονται από τις συλλογικές συμβάσεις ή συμφωνίες μεταξύ κοινωνικών εταίρων μεγαλύτερες περιόδους αναφοράς σχετικά με τη μέγιστη εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας που να μην υπερβαίνουν σε καμία περίπτωση τους δώδεκα μήνες» (άρθρο 19). Όρος αυτού αποτελεί η τήρηση των γενικών αρχών προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων.

2.2.3 Σύμφωνα με τα άρθρα 3 και 5 της οδηγίας, πρέπει να εξασφαλίζεται για κάθε εργαζόμενο περίοδος ανάπαυσης ελάχιστης διάρκειας 11 συναπτών ωρών ανά εικοσιτετράωρο και ανά περίοδο επτά ημερών ελάχιστος χρόνος εβδομαδιαίας ανάπαυσης 24 συναπτών ωρών, στις οποίες προστίθενται οι ένδεκα ώρες ημερήσιας ανάπαυσης. Σε περίπτωση παρέκκλισης θα πρέπει να εξασφαλισθεί για κάθε εργαζόμενο ισοδύναμος χρόνος αναπλήρωσης της ανάπαυσης. Όσον αφορά τις δυνατότητες παρέκκλισης από τις ελάχιστες απαιτήσεις της οδηγίας για συγκεκριμένες δραστηριότητες των ομάδων εργαζομένων καθορίζεται μια εύλογη προθεσμία για την διασφάλιση ισοδύναμων περιόδων αναπλήρωσης της ανάπαυσης, η οποία δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 72 ώρες (άρθρο 17, παράγραφος 2).

2.3 Ατομική ρήτρα εθελούσιας επιλογής εξαίρεσης από τη μέγιστη εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας ή αλλιώς ρήτρα «opt-out» (άρθρο 22)

2.3.1 Βάσει της ισχύουσας οδηγίας ένα κράτος μέλος δύναται να μην εφαρμόζει το άρθρο 6 σχετικά με τη μέγιστη εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, εφόσον ο εργαζόμενος συναινεί σε αυτό. Η πρόταση τροποποίησης διατηρεί την ατομική ρήτρα εθελούσιας επιλογής εξαίρεσης από τη μέγιστη εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας ή αλλιώς ρήτρα «opt-out». Ωστόσο, η χρήση της δυνατότητας αυτής πρέπει να ορίζεται ρητά στη συλλογική σύμβαση. Εφόσον δεν ισχύει καμία συλλογική σύμβαση και δεν υφίσταται στη σχετική επιχείρηση εκπροσώπηση των συμφερόντων του προσωπικού, η μη εφαρμογή του άρθρου 6 σχετικά με τη μέγιστη εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας πρέπει να εξακολουθήσει να είναι δυνατή μέσω ξεχωριστής συμφωνίας με τον εργαζόμενο. Όρος αυτού αποτελεί η τήρηση των γενικών αρχών προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων.

2.3.2 Σε σύγκριση με την ισχύουσα οδηγία, οι νέοι όροι που προστίθενται για τη χρήση της ατομικής ρήτρας «opt-out» είναι οι ακόλουθοι:

- Η απαραίτητη συναίνεση του εργαζόμενου έχει μέγιστη ισχύ ένα χρόνο και δύναται να ανανεωθεί. Εφόσον η συναίνεση αυτή χορηγείται κατά την υπογραφή της σύμβασης εργασίας ή κατά τη διάρκεια της δοκιμαστικής περιόδου θεωρείται άκυρη.
- Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να διασφαλίζουν ότι κανένας εργαζόμενος δεν απασχολείται πάνω από 65 ώρες εβδομαδιαίως, εκτός αν προβλέπει κάτι διαφορετικό η συλλογική σύμβαση ή η συμφωνία που συνάπτεται μεταξύ των κοινωνικών εταίρων.
- Στα αρχεία που τηρεί ο εργοδότης πρέπει να καταγράφεται ο αριθμός των ωρών κατά τις οποίες όντως απασχολήθηκαν οι εργαζόμενοι και υποχρεούται να ενημερώνει τις αρμόδιες αρχές κατόπιν αιτήματος.

2.3.3 Επιπλέον, η πρόταση τροποποίησης προβλέπει ότι η Επιτροπή το αργότερο πέντε έτη μετά την έναρξη ισχύος της οδηγίας υποβάλλει έκθεση σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας, ειδικά όσον αφορά την ατομική ρήτρα για εθελούσια επιλογή εξαίρεσης από τη μέγιστη εβδομαδιαία διάρκεια εργασίας («opt-out»).

3. Γενική αξιολόγηση

3.1 Οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι δεν αξιοποίησαν τη δυνατότητα να συνάψουν συμφωνία όπως προβλέπει το άρθρο 139 της ΣΕΚ, διότι οι θέσεις τους σε ό,τι αφορά την αναθεώρηση της οδηγίας διίστανται σε μεγάλο βαθμό. Οι αποκλίνουσες θέσεις όπως προέκυψαν από το δεύτερο στάδιο διαβουλεύσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα συμπεριληφθούν στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης τροποποίησης της Επιτροπής. Ενώ η Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικαλιστικών Ενώσεων ήταν πρόθυμη να ανοίξει διαπραγματεύσεις, οι εργοδότες δεν εκδήλωσαν ενδιαφέρον διότι η Ευρωπαϊκή Ένωση Βιομηχανιών UNICE «υπό το φως της στάσης που τήρησε η Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικατών απέναντι στα έγγραφα διαβούλευσης της Επιτροπής, δεν εντόπισε προοπτικές να επιτευχθεί συμφωνία μέσω διαπραγματεύσεων στο πλαίσιο κοινωνικού διαλόγου.»⁽⁴⁾ Η ΕΟΚΕ εκφράζει την απογοήτευσή της για την αποτυχία έναρξης διαπραγματεύσεων μεταξύ των κοινωνικών εταίρων. Ωστόσο, η αποστολή της δεν συνίσταται στην αντικατάσταση των διαπραγματεύσεων μεταξύ των κοινωνικών εταίρων. Στο πλαίσιο αυτό υπογραμμίζει για άλλη μια φορά με έμφαση ότι όσον αφορά το ζήτημα του χρόνου εργασίας οι κοινωνικοί εταίροι διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο.⁽⁵⁾ Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ στόχο της Επιτροπής και του Συμβουλίου πρέπει να αποτελέσει η εύρεση από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμβιβαστικής λύσης που να συνυπολογίζει κατά ισορροπο τρόπο τα συμφέροντα και των δύο συμβαλλομένων μερών. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ θα επικεντρωθεί στη γνωμοδότησή της σε γενικές θεωρήσεις και εκτιμήσεις όσον αφορά την πρόταση τροποποίησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

3.2 Η παγκοσμιοποίηση των αγορών και των παραγωγικών σχέσεων και η συνεπαγόμενη εμβάθυνση του διεθνούς καταμερισμού της εργασίας θέτει τις επιχειρήσεις και την ευρωπαϊκή οικονομία συνολικά ενώπιον νέων προκλήσεων. Αναμφισβήτητα η παγκοσμιοποίηση οδηγεί σε όξυνση του διεθνούς ανταγωνισμού και στην ανάγκη προσαρμογής στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς. Αυτή η εξέλιξη ασκεί πιέσεις και στο ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο, βασικό γνώρισμα του οποίου αποτελεί ο συνδυασμός οικονομικών επιδόσεων και κοινωνικής προόδου. Το ευρωπαϊκό πρότυπο ανάπτυξης που εκφράζεται στη στρατηγική της Λισσαβόνας βασίζεται σε μια ολοκληρωμένη στρατηγική για την ενίσχυση των οικονομικών επιδόσεων, των επενδύσεων σε ανθρώπινο δυναμικό, της κοινωνικής συνοχής, της ποιότητας της εργασίας, την προώθηση ενός υψηλού επιπέδου κοινωνικής προστασίας καθώς και της αναγνώρισης της σημασίας του κοινωνικού διαλόγου. Τα βασικά κοινωνικά πρότυπα πρέπει, ως κύριο μέσο της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής, να συμβάλουν στη βελτίωση του επιπέδου προστασίας με στόχο τον περιορισμό του ανταγωνισμού όσον αφορά τα κοινωνικά πρότυπα και ταυτοχρόνως την αποφυγή στρεβλώσεων του ανταγωνισμού. Η αναθεώρηση της οδηγίας για το χρόνο εργασίας πρέπει να εξεταστεί υπό αυτό το πρίσμα εφόσον επιδιώκεται η υλοποίηση του στόχου αυτού.

⁽⁴⁾ Επιστολή της UNICE της 2 Ιουνίου 2004 προς τον Επίτροπο κύριο Δήμα

⁽⁵⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ της 30ής Ιουνίου 2004 με θέμα την «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών, και τους κοινωνικούς εταίρους όσον αφορά την επανεξέταση της οδηγίας 93/104/ΕΚ σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας» σημείο 2.2.5. (ΕΕ C 302 της 7.12.2004, σελ. 74).

3.3 Η οδηγία της ΕΕ για το χρόνο εργασίας συνιστά έναν ελάχιστο κανόνα κατά την έννοια της ΣΕΚ για την επίτευξη των κοινωνικών στόχων της Κοινότητας. Στις κοινωνικές διατάξεις της συνθήκης διατυπώνεται ως στόχος «η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, ώστε να καταστεί δυνατή η εναρμόνισή τους με παράλληλη διατήρηση της προόδου» (άρθρο 136 ΣΕΚ). Στο εν λόγω άρθρο γίνεται σαφής αναφορά στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη του 1961 και στον Κοινοτικό Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων του 1989 το πνεύμα των οποίων πρέπει να συνεκτιμηθεί κατά την επιδίωξη των κοινωνικών στόχων της Κοινότητας. Σύμφωνα με τον Κοινοτικό Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων του 1989 κάθε εργαζόμενος πρέπει «να απολαύει ικανοποιητικές συνθήκες προστασίας της υγείας και της ασφάλειας στο χώρο εργασίας του» και πρέπει να λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα «προκειμένου να καταστεί δυνατή η εναρμόνισή τους με παράλληλη διατήρηση της προόδου». ⁽⁶⁾ Στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη του 1961 (αναθεωρήθηκε το 1996) τον οποίο έχουν αναγνωρίσει όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ διατυπώνεται ρητώς το κοινωνικό δικαίωμα για δίκαιες συνθήκες εργασίας. Ο εν λόγω Χάρτης ορίζει την υποχρέωση των συμβαλλομένων κρατών «να διασφαλίζουν την εφαρμογή ενδεδειγμένου ημερήσιου και εβδομαδιαίου χρόνου εργασίας και να μειώνουν προοδευτικά την εβδομαδιαία εργασία» καθώς και «να διασφαλίζουν τη θέσπιση εβδομαδιαίας περιόδου ανάπαυσης» (άρθρο 2). Από το πνεύμα των δύο χαρτών προκύπτει ότι ο περιορισμός και η προοδευτική μείωση του χρόνου εργασίας συνιστούν θεμελιώδες κοινωνικό δικαίωμα και ότι η εναρμόνιση μέσω της θέσπισης ελάχιστων κανόνων σε ευρωπαϊκό επίπεδο πρέπει να οδηγήσει σε κοινωνική πρόοδο.

3.4 Με το Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, ο οποίος αποτελεί μέρος του μελλοντικού Συντάγματος της ΕΕ, το δικαίωμα σε ένα όριο μέγιστης διάρκειας εργασίας θεσπίζεται ως δεσμευτικό κοινωνικό θεμελιώδες δικαίωμα για την Ένωση. Το δικαίωμα σε δίκαιες και πρόσφορες συνθήκες εργασίας προσδιορίζεται ως εξής: «κάθε εργαζόμενος έχει δικαίωμα σε ένα όριο μέγιστης διάρκειας εργασίας, σε ημερήσιες και εβδομαδιαίες περιόδους ανάπαυσης καθώς και σε ετήσια περίοδο αμειβόμενων διακοπών» ⁽⁷⁾. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η αξιολόγηση της πρότασης τροποποίησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πρέπει να εκκινήσει από αυτήν την εξέλιξη σε ευρωπαϊκό επίπεδο προς ένα θεμελιώδες κοινωνικό δικαίωμα και να πραγματοποιηθεί με βάση αυτό το πλαίσιο. Προκύπτει συνεπώς το ερώτημα: συμβάλλει η παρούσα πρόταση τροποποίησης στην καθιέρωση αυτού του θεμελιώδους κοινωνικού δικαιώματος μέσω της θέσπισης πανευρωπαϊκών ελάχιστων κανόνων, ή μήπως διευρύνονται τα περιθώρια δράσης για περισσότερη ευελιξία υπέρ των οικονομικών συμφερόντων, χωρίς να λαμβάνονται ταυτοχρόνως υπόψη οι ανάγκες των εργαζομένων για προστασία; Σε αυτή την περίπτωση, θα απείχαμε πολύ από μια ενδεδειγμένη ανταπόκριση στις απαιτήσεις της κοινωνίας των υπηρεσιών και της κοινωνίας της γνώσης -όσον αφορά την καινοτόμο προσέγγιση ενόψει ενός ευπροσάρμοστου επιχειρείν και της παροχής εχεγγών ως προς την ασφάλεια των εργαζομένων, σε όλες τις επιχειρήσεις και ειδικότερα στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και στις επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας.

3.5 Επιπλέον η πρόταση τροποποίησης πρέπει να αξιολογηθεί και με κριτήριο τον βαθμό επίτευξης των στόχων που έχει θέσει η ίδια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι στόχοι αυτοί συνίστανται στην βελτίωση της προστασίας της υγείας και της εργασίας με περισσό-

τερη ευελιξία στη διαχείριση του χρόνου εργασίας, ειδικά όσον αφορά τη διευκόλυνση του συνδυασμού μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Η ΕΟΚΕ εξέτασε τους στόχους αυτούς και στη γνωμοδότηση για την Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ⁽⁸⁾ «επανεξέταση της οδηγίας σχετικά με το χρόνο εργασίας και διαπίστωσε «ότι η οδηγία πρέπει να θεωρηθεί ότι παρέχει δυνατότητες διαπραγματευτικής ευελιξίας». ⁽⁹⁾ Συγχρόνως διαπίστωσε ότι «οι εθνικές νομοθεσίες για το χρόνο εργασίας βασίζονται γενικά στην υπόθεση ότι οι εργοδότες κι οι εργαζόμενοι έχουν κοινή ευθύνη για την οργάνωση του χρόνου εργασίας με ικανοποιητικό τρόπο. Στους κοινωνικούς εταίρους εναπόκειται, σε διάφορα επίπεδα στα κράτη μέλη, να επιλύουν τα σχετικά θέματα που προκύπτουν στον χώρο εργασίας βασίζοντας τις αποφάσεις τους σε κανόνες σχετικά με τον χρόνο εργασίας και στα πλαίσια συλλογικών συμβάσεων». ⁽¹⁰⁾ Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι τα κράτη μέλη φέρουν κυρίως την ευθύνη για τη θέσπιση νόμων που περιορίζουν τον ανώτατο εβδομαδιαίο χρόνο εργασίας ώστε να φροντίσουν για την γενική προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων. Αντιθέτως, οι κοινωνικοί εταίροι μπορούν να συμφωνήσουν για τη θέσπιση ευελικτών μορφών οργάνωσης του χρόνου εργασίας στο πλαίσιο των μέγιστων περιόδων, βάσει των νομικών διατάξεων και των συλλογικών συμβάσεων εργασίας, οι οποίες να ανταποκρίνονται στις ειδικές ανάγκες του εκάστοτε τομέα και ταυτοχρόνως να διασφαλίζουν την προστασία της εργασίας και της υγείας με στόχο την εναρμόνιση της ευελιξίας με την κοινωνική ασφάλεια. Η ΕΟΚΕ είναι πεπεισμένη ότι πρέπει να επιδιώκεται μια ισορροπημένη σχέση μεταξύ της ευελιξίας και της κοινωνικής προστασίας και ότι αυτό επιτυγχάνεται καλύτερα μέσω των συλλογικών συμβάσεων».

3.6 Η ισχύουσα οδηγία επιτρέπει την παράταση της περιόδου αναφοράς πέραν των τεσσάρων μηνών, σε περίπτωση υπέρβασης της ανώτατης διάρκειας του χρόνου εργασίας, αποκλειστικά βάσει συλλογικής σύμβασης. Με την παρούσα πρόταση τροποποίησης παρέχεται για πρώτη φορά στα κράτη μέλη το δικαίωμα επιμήκυνσης της περιόδου αναφοράς σε γενικές γραμμές στους δώδεκα μήνες με τη νομοθετική ή την κανονιστική οδό.

Η ΕΟΚΕ ασχολήθηκε ήδη με το συγκεκριμένο ζήτημα στην προηγούμενη γνωμοδότησή της και διαπίστωσε ότι: «Δεδομένου ότι σε πολλά κράτη μέλη εφαρμόζεται ήδη μια περίοδος αναφοράς 12 μηνών στο πλαίσιο συλλογικών συμβάσεων, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι, βάσει των ισχυουσών διατάξεων, οι οποίες προβλέπουν τη δυνατότητα επέκτασης της περιόδου αναφοράς μέσω συλλογικών συμβάσεων, οι κοινωνικοί εταίροι διαθέτουν την αναγκαία ευελιξία προκειμένου να ρυθμίζουν το χρόνο εργασίας λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση στα κράτη μέλη, στους επιμέρους κλάδους και στις επιχειρήσεις. Συνεπώς, συνιστάται να διατηρηθεί η ρύθμιση αυτή». ⁽¹¹⁾ Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, ευέλκτα πρότυπα όσον αφορά τη διαμόρφωση του χρόνου εργασίας στο πλαίσιο της ισχύουσας οδηγίας καθώς και συλλογικών συμβάσεων, εξυπηρετούν και τα συμφέροντα των εργαζομένων όσον αφορά τη διευθέτηση του χρόνου τους αλλά και τον καλύτερο συνδυασμό του επαγγελματικού και οικογενειακού βίου και ταυτόχρονα επιτρέπουν την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων, στην οποία αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία.

3.7 Σύμφωνα με την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η λεγόμενη ανενεργή περίοδος εφημερίας δεν πρέπει να θεωρείται ως χρόνος εργασίας, ενώ ως κριτήριο οροθέτησης καθορίζεται το αίτημα του εργοδότη. Η προσθήκη του ορισμού

⁽⁶⁾ Κοινοτικός Χάρτης των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων, παράγραφος 19.

⁽⁷⁾ Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ άρθρο 31 πλέον άρθρο II-91 στο Σχέδιο Συντάγματος.

⁽⁸⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής της 15.1.2004 (COM(2003)843 τελικό).

⁽⁹⁾ Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ που αναφέρεται στην υποσημείωση 5 (σημείο 2.2.8).

⁽¹⁰⁾ Ομοίως, σημείο 2.2.7.

⁽¹¹⁾ Ομοίως, σημείο 3.1.7.

του χρόνου εφημερίας και κατά κύριο λόγο της ανενεργούς περιόδου του χρόνου εφημερίας αντιβαίνει στις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου στις υποθέσεις Simar, Sergas, Jaeger και Pfeiffer στις οποίες προσδιορίζεται ότι «η διαθεσιμότητα του εργαζομένου στο χώρο εργασίας» συνιστά εργασία και ως εκ τούτου πρέπει να υπολογιστεί ως χρόνος εργασίας⁽¹²⁾. Αυτή η νομολογία δεν βασίζεται μόνο σε ερμηνεία της ισχύουσας οδηγίας, αλλά στην έννοια και το σκοπό της, περιλαμβανομένης της διεθνούς νομικής βάσης όπως η Σύμβαση ΔΟΕ άρθρο 1 (επιχειρήσεις) και άρθρο 30 (εμπόριο και γραφεία) καθώς και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη όφειλαν να εφαρμόσουν στο εθνικό τους δίκαιο όσον αφορά το χρόνο εργασίας την ανωτέρω ερμηνεία της έννοιας του χρόνου εργασίας που ορίζεται στην ισχύουσα οδηγία όπως αυτή δόθηκε από το ΔΕΚ.

3.7.1 Η σύνδεση του χρόνου εργασίας με το αίτημα εκ μέρους του εργοδότη έχει ως συνέπεια «η διαθεσιμότητα» στο χώρο εργασίας με μην υπολογίζεται πλέον ως εργασία. Αυτή η θεώρηση αγνοεί το γεγονός ότι οι εργαζόμενοι κατά το χρόνο εφημερίας δεν είναι ελεύθεροι από τις δραστηριότητές τους στο χώρο εργασίας, δεν διαθέτουν ελεύθερο χρόνο αλλά ούτε μπορούν να αναπαυθούν. Αποτελεί εγγενές χαρακτηριστικό της εφημερίας η αδυναμία του εργαζομένου να διαχειριστεί ελεύθερα το χρόνο του ο οποίος πρέπει για οποιαδήποτε ανάληψη δραστηριότητας σε οποιοδήποτε χώρο εργασίας να βρίσκεται σε ετοιμότητα, συνεπώς «να είναι διαθέσιμος». Η εξομίωση αυτής της ειδικής κατάστασης με το «χρόνο ανάπαυσης» θα οδηγούσε σε υπερβολικά εκτεταμένες περιόδους εργασίας οι οποίες θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο την προστασία της εργασίας και της υγείας των ενδιαφερόμενων εργαζομένων. Πέραν τούτου, στην πράξη είναι σχεδόν αδύνατη η σύνδεση του ανενεργού χρόνου με την απουσία ρητού αιτήματος του εργοδότη, δεδομένου ότι η ανάληψη της συγκεκριμένης δραστηριότητας καθορίζεται βάσει των τρεχουσών αναγκών στο χώρο εργασίας και όχι σύμφωνα με το αίτημα του εργοδότη, όπως εφαρμόζεται στην ανάληψη δραστηριοτήτων στα νοσοκομεία ή τις πυροσβεστικές υπηρεσίες πρακτική που γίνεται ευκολότερα κατανοητή.

3.7.2 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη επισημάνει στην προηγούμενη γνωμοδότησή της ότι «η θέπιση κανόνων για το χρόνο εργασίας στις συλλογικές συμβάσεις έχει ζωτικό ενδιαφέρον για τους κοινωνικούς εταίρους, οι οποίοι διαθέτουν σημαντικές ειδικές γνώσεις για τα θέματα αυτά»⁽¹³⁾. Κατά την άποψη της ΕΟΚΕ αυτό ισχύει ιδίως για τη ρύθμιση της οργάνωσης του χρόνου εργασίας στην περίπτωση των εφημεριών. Επομένως, η εν λόγω ρύθμιση πρέπει να παραμείνει στην αρμοδιότητα των κοινωνικών εταίρων, στη βάση των θεμελιωδών κειμένων που αναφέρονται στο σημείο 3.7 και τα οποία οφείλουν να τηρούν.

3.7.3 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι σε διάφορους κλάδους, επαγγέλματα και επιχειρήσεις ισχύουν διαφορετικοί όροι όσον αφορά τα διαστήματα ενεργούς δραστηριότητας κατά τη διάρκεια της εφημερίας. Η πρόταση της Επιτροπής να γίνεται γενικά διάκριση ανάμεσα στα διαστήματα ενεργούς και μη ενεργούς δραστηριότητας κατά τη διάρκεια της εφημερίας, δεν συμβάλει κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ στην επίλυση αυτών των πρακτικών προβλημάτων. Η υπηρεσίες εφημερίας αποτελούν μια ιδιαίτερη μορφή οργάνωσης του χρόνου εργασίας και ως εκ τούτου απαιτούν μια ρύθμιση που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των επιμέρους επαγγελματικών κλάδων ή δραστηριοτήτων, η οποία μπορεί να συμφωνηθεί μόνο από τους κοινωνικούς εταίρους στο πλαίσιο των συλλογικών συμβάσεων. Υπάρχουν πολλά θετικά παραδείγματα που προέκυψαν στο πλαίσιο συλλογικών συμβάσεων.

3.8 Η οδηγία δεν ορίζει προθεσμία όσον αφορά την χορήγηση ισοδύναμου χρόνου ανάπαυσης σε περίπτωση απόκλισης από τον ελάχιστο χρόνο ανάπαυσης που προβλέπει η ισχύουσα οδηγία. Η διευκρίνιση που προστέθηκε στην πρόταση τροποποίησης είναι σαφέστερη αλλά δεν συμφωνεί με την σχετική νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Στην απόφαση που είχε λάβει το Δικαστήριο στην υπόθεση Jaeger, όριζε ότι η αναπληρωματική ανάπαυση πρέπει να παρέχεται αμέσως. Η ΕΟΚΕ κρίνει απαραίτητο να υπάρχει μια ορισμένη ευελιξία κατά τη χορήγηση αναπληρωματικής ανάπαυσης, όπως επιδιώκεται και με την πρόταση τροποποίησης, κι αυτό τόσο για το συμφέρον της επιχείρησης όσο και του ενδιαφερόμενου εργαζομένου, υπό τον όρο ότι διασφαλίζεται η προστασία της ασφάλειας και της υγείας του. Και σε αυτή την περίπτωση η εύρεση κατάλληλης λύσης, προσαρμοσμένης στις ανάγκες της εκάστοτε επιχείρησης πρέπει να επαφίεται στα μέρη των συλλογικών συμβάσεων στο πλέον ενδεδειγμένο επίπεδο σύμφωνα με τις πάγιες εθνικές πρακτικές.

3.9 Η ατομική ρήτρα «opt-out» συνιστά μια γενική εξαίρεση από τον ελάχιστο κανόνα της οδηγίας για το μέγιστο εβδομαδιαίο χρόνο εργασίας. Με την πρόταση τροποποίησης διατυπώνονται αφενός ορισμένοι πρόσθετοι όροι που δύνανται να περιορίσουν την κατάχρηση. Ωστόσο, το γεγονός ότι η ατομική ρήτρα «opt-out» κατά βάση εφαρμόζεται με τον όρο της τήρησης των διατάξεων συλλογικής σύμβασης δεν μπορεί να αποκλειστεί το γεγονός ότι, κατ' αυτόν τον τρόπο, η ευθύνη για την προστασία της εργασίας και της υγείας μέσω του περιορισμού διά νόμου του μέγιστου εβδομαδιαίου χρόνου εργασίας μετατίθεται από τα κράτη μέλη στους κοινωνικούς εταίρους. Επιπλέον η εξαίρεση αυτή μπορεί να αξιοποιηθεί και εφόσον δεν ισχύει καμία συλλογική σύμβαση και δεν υφίσταται στη σχετική επιχείρηση εκπροσώπηση των συμφερόντων του προσωπικού.

3.9.1 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη εξετάσει στην προηγούμενη γνωμοδότησή της τις ενδεχόμενες συνέπειες εφαρμογής της ανωτέρω εξαίρεσης για την προστασία της εργασίας και της υγείας και έχει υπογραμμίσει ότι αυτή η εξαίρεση αυτή «μπορεί να εφαρμοστεί μόνο εάν τα κράτη μέλη σέβονται τις γενικές αρχές για την προστασία της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων»⁽¹⁴⁾. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι με την πρόταση τροποποίησης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή καταβάλλει προσπάθειες για τον περιορισμό της κατάχρησης. Ωστόσο, εκφράζει τις αμφιβολίες της σχετικά με την καταλληλότητα των προτεινόμενων πρόσθετων όρων στην προκειμένη περίπτωση. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τον προβληματισμό της για το ότι η διατήρηση της ατομικής ρήτρας «opt-out» αντικείται σε γενικές γραμμές στο στόχο της ίδιας της οδηγίας ως ενός ευρωπαϊκού ελάχιστου κανόνα για την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων. Η Επιτροπή συμμαρύνεται αυτόν τον προβληματισμό γεγονός που συνάγεται αυτομάτως από την ανακοίνωσή της στο πλαίσιο της πρώτης φάσης των διαβουλεύσεων με τους κοινωνικούς εταίρους στην αναφέρει ότι: «η προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων, η οποία εξασφαλίζεται από την οδηγία (άρθρο 18, παράγραφος 1, στοιχείο β), περίπτωση i) μπορεί να τεθεί σε κίνδυνο αν επιτραπεί η απασχόληση εργαζομένου, σε εθελοντική και ατομική βάση, πάνω από 48 ώρες την εβδομάδα, κατά μέσο όρο κατά τη διάρκεια μιας δεδομένης περιόδου»⁽¹⁵⁾. Και η ανακοίνωση συνεχίζει: «Εκτός αυτού η εμπειρία αυτή αποδεικνύει ένα απροσδόκητο αποτέλεσμα: όσον αφορά τους εργαζόμενους που έχουν υπογράψει τη συμφωνία opt-out είναι δύσκολο να εξασφαλιστεί (ή τουλάχιστον να ελεγχθεί) η τήρηση

⁽¹⁴⁾ Ομοίως, σημείο 3.3.2.

⁽¹⁵⁾ COM (2003) 843 τελικό της 30.12.2003 σ. 25 (ορισμένα γλωσσικά σφάλματα στην παράθεση διορθώθηκαν) Το άρθρο που αναφέρεται στην παράθεση αφορά την οδηγία 93/104/ΕΚ.

⁽¹²⁾ Ομοίως, σημείο 3.2.2.

⁽¹³⁾ Ομοίως, σημείο 2.2.6.

των άλλων διατάξεων της συμφωνίας»⁽¹⁶⁾. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να θέσει το ερώτημα, για ποιο λόγο η Επιτροπή δεν αξιοποίησε αυτήν την επιλογή, την οποία διατυπώνει στο έγγραφο διαβουλευσεων που εξέδωσε στο πλαίσιο της δεύτερης φάσης ακρόασης των κοινωνικών εταίρων, ήτοι την υιοθέτηση της πρότασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου να καταργηθεί το συντομότερο δυνατό η ρήτρα «opt-out» και να θεσπισθούν στον ενδιάμεσο χρόνο αυστηρότερα μέτρα για την εφαρμογή της ρήτρας αυτής, σύμφωνα με το άρθρο 18 πρώτη παράγραφος, εδάφιο β) στοιχείο ι) για τη διασφάλιση του εθελοντικού χαρακτήρα της συμφωνίας του και την αντιμετώπιση της κατάχρησης⁽¹⁷⁾.

3.10 Γενικός στόχος της πρότασης τροποποίησης της Επιτροπής είναι να διευκολύνει ακόμη περισσότερο το συνδυασμό επαγγελματικής δραστηριότητας και οικογενείας. Η Επιτροπή παραπέμπει σε αυτό το πλαίσιο στις τροποποιήσεις που προτείνει για το άρθρο 22 (1) (ατομική συναίνεση) καθώς και στο αιτιολογικό σημείο 6, στο οποίο καλούνται οι κοινωνικοί εταίροι να συνάψουν ανάλογες συμφωνίες). Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Επιτροπή επέλεξε κατ' αυτόν τον τρόπο την γι αυτήν ευκολότερη λύση. Η βελτίωση του συνδυασμού επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής προϋποθέτει εξαρχής τον ορισμό της διάρκειας του χρόνου εργασίας κατά τρόπο ώστε να δύναται να προγραμματισθεί και να υπολογισθεί προϋποθέτει δηλαδή μια ευελιξία που δεν ανταποκρίνεται μόνο στις ανάγκες της επιχείρησης αλλά προσφέρει στους ενδιαφερόμενους γονείς τη δυνατότητα να κατανέμουν το χρόνο εργασίας ανάλογα με τις οικογενειακές τους ανάγκες. Η ρήτρα ατομικής συναίνεσης αποκλείει ακριβώς αυτή τη δυνατότητα εφόσον συντελεί στην παράταση του ημερήσιου και εβδομαδιαίου χρόνου εργασίας, πέρα από τα ελάχιστα πρότυπα που περιλαμβάνει η οδηγία. Στην προηγούμενη γνωμοδότησή της η ΕΟΚΕ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «Συνεπώς, η ρήτρα opt-out φαίνεται να επηρεάζει αρνητικά την ισοτιμία ευκαιριών μεταξύ ανδρών και γυναικών»⁽¹⁸⁾. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, η ισχύουσα οδηγία προσφέρει ικανοποιητική ευελιξία ώστε να ληφθούν υπόψη οι ιδιαίτερες ανάγκες των οικογενειών, ενώ η ατομική ρήτρα συναίνεσης (opt-out) μάλλον εμποδίζει παρά διευκολύνει αυτή τη δυνατότητα.

4. Συμπεράσματα

4.1 Από τον προβληματισμό σχετικά με την γενική αξιολόγηση της πρότασης οδηγίας, προκύπτουν κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ βάσιμες αμφιβολίες για το αν η πρόταση τροποποίησης της Επιτροπής συμβάλλει πράγματι στην επίτευξη των επιδιωκόμενων

στόχων. Οι αμφιβολίες αφορούν κυρίως την επιδιωκόμενη ισορροπημένη σχέση μεταξύ ευελιξίας και προστασίας της ασφάλειας και της υγείας και κατά συνέπεια τον καλύτερο συνδυασμό επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής. Αν καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι η πρόταση δεν συμβάλλει σε μία εξισορροπημένη σχέση μεταξύ των στόχων αυτών, η λογική συνέπεια θα ήταν η αναθεώρηση της πρότασης της Επιτροπής. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ εναπόκειται πλέον στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να υποβάλλει τις απαραίτητες τροποποιήσεις στο πλαίσιο της νομοθετικής διαδικασίας. Η ΕΟΚΕ θεωρεί επίσης εύλογο το ερώτημα μήπως η ρήτρα ατομικής συναίνεσης (Opt-out), η οποία ουσιαστικά επιτρέπει την άρση της ισχύος της βασικής διάταξης της οδηγίας σχετικά με την ανώτατη διάρκεια του εβδομαδιαίου χρόνου εργασίας, αντίκειται στους στόχους των θεμελιωδών δικαιωμάτων που περιέχει η νέα Συνθήκη της ΕΕ.

4.2 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί γι αυτό να επαναλάβει την άποψή της ότι η επίτευξη συμφωνίας σχετικά με τη ελαστικότερη οργάνωση του χρόνου εργασίας, η οποία να συνεκτιμά τις ειδικές ανάγκες κάθε κλάδου, αποτελεί κυρίως αρμοδιότητα των συλλογικών συμβάσεων σε εθνικό επίπεδο, με την προϋπόθεση ότι θα διασφαλίζεται ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αυτό ισχύει κυρίως για τη ρύθμιση των υπηρεσιών εφημερίας, που αποτελεί μια ιδιαίτερη μορφή οργάνωσης του χρόνου εργασίας.

4.3 Η ΕΟΚΕ απευθύνει γι αυτό έκκληση προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, να στηρίξουν την αναθεώρηση της οδηγίας στα ακόλουθα κριτήρια:

- να διαδραματίζουν πρωταρχικό ρόλο οι εταίροι των συλλογικών συμβάσεων κατά την επανεξέταση του χρόνου αναφοράς για τον υπολογισμό και την τήρηση του ανώτατου εβδομαδιαίου χρόνου εργασίας εντός των ορίων που θεσπίζει η οδηγία.
- Να διασφαλίζεται μια προσέγγιση της εφημερίας που να συμφωνεί με τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και δίνει προτεραιότητα στην εύρεση λύσεων στο πλαίσιο συλλογικών συμβάσεων.
- κατάλληλα μέτρα για την οργάνωση του χρόνου εργασίας ώστε να συνδυάζεται καλύτερα η επαγγελματική και οικογενειακή ζωή.
- Επανεξέταση της ατομικής ρήτρας opt-out με το σκεπτικό ότι η διατήρησή της αντίκειται στο πνεύμα και στους στόχους της ίδιας της οδηγίας.

Βρυξέλλες, 11 Μαΐου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

⁽¹⁶⁾ Ομοίως, σ. 25.

⁽¹⁷⁾ Έγγραφο διαβουλευσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής : Δεύτερη φάση ακρόασης των ευρωπαϊών κοινωνικών εταίρων σε κοινοτικό επίπεδο για την επανεξέταση της οδηγίας 93/104/ΕΚ σχετικά με ορισμένα στοιχεία οργάνωσης του χρόνου εργασίας, σ. 13 . Η παράθεση αφορά την οδηγία 93/104/ΕΚ.

⁽¹⁸⁾ Βλ. γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ που αναφέρεται στην υποσημείωση 5 (σημείο 3.3.6)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

της γνωμοδότησης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Η ακόλουθη τροπολογία έλαβε τουλάχιστον το ένα τέταρτο των εκπεφρασμένων ψήφων και απορρίφθηκε κατά τη διάρκεια των συζητήσεων:

(ΑΝΤΙΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ)

Να αντικατασταθεί το κείμενο της γνωμοδότησης από τα εξής:

Η ΕΟΚΕ συμφωνεί σε γενικές γραμμές με την πρόταση της Επιτροπής για την τροποποίηση της οδηγίας 2003/88/ΕΚ σχετικά με ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης του χρόνου εργασίας.

Η πρόταση βασίζεται στο άρθρο 137 §2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα σύμφωνα με το οποίο οι οδηγίες που υιοθετούνται πρέπει να «βελτιώνουν τις συνθήκες προστασίας της υγείας και της ασφάλειας στο χώρο εργασίας» ενώ πρέπει να «αποφεύγεται η επιβολή διοικητικών, οικονομικών και νομικών εξαναγκασμών, οι οποίοι θα παρεμπόδιζαν τη δημιουργία και την ανάπτυξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων». Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόταση διασφαλίζει ένα υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων ενώ, παράλληλα, επιτρέπει στις επιχειρήσεις την απαραίτητη ευελιξία στη διαχείριση του χρόνου εργασίας.

Η ΕΟΚΕ στηρίζει πλήρως τα ακόλουθα κριτήρια τα οποία πρέπει να πληρούνται από κάθε νέα πρόταση όπως επισημαίνει η Επιτροπή:

- υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων όσον αφορά το χρόνο εργασίας,
- μεγαλύτερη ευελιξία στις επιχειρήσεις και στα κράτη μέλη όσον αφορά τη διαχείριση του χρόνου εργασίας,
- καλύτερος συνδυασμός επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής,
- μη επιβολή παράλογων περιορισμών στις επιχειρήσεις, ιδίως στις ΜΜΕ.

Η Επιτροπή υπογραμμίζει ορθά το σημαντικό ρόλο των κρατών μελών και των κοινωνικών εταίρων σε επίπεδο εθνικό, κλάδου και επιχείρησης

Ειδικότερα, η Επιτροπή σημειώνει ότι μια δωδεκάμηνη περίοδος αναφοράς ισχύει ήδη σε πολλά κράτη μέλη. Συνεπώς, θεωρεί ότι οι σχετικές προτάσεις θα πρέπει να προωθούν την επιλογή του έτους ως περιόδου αναφοράς.

Όσον αφορά το «χρόνο εφημερίας», η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι πολλά κράτη μέλη έχουν εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές που περιλαμβάνουν κανόνες σχετικά με το χρόνο που καταναλώνεται σε «εφημερία» σε διάφορους τομείς και ιδίως στον τομέα της υγείας. Οι κανόνες αυτοί διαφέρουν σημαντικά αλλά το κοινό σημείο τους είναι ότι ο χρόνος εφημερίας είτε υπολογίζεται μερικώς, είτε δεν υπολογίζεται καθόλου ως χρόνος εργασίας.

Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι ο ανενεργός χρόνος της εφημερίας δεν πρέπει να θεωρείται χρόνος εργασίας. Τούτο είναι καίριο για τη λειτουργία όλων των επιχειρήσεων, ειδικά των ΜΜΕ, και για την περαιτέρω ανάπτυξη της κοινωνικής οικονομίας.

Ακόμη, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι ο χρόνος εφημερίας δεν πρέπει να θεωρείται χρόνος ανάπαυσης διότι τούτο θα οδηγήσει σε υπερβολικά εκτεταμένες περιόδους εργασίας οι οποίες εμποδίζουν το συνδυασμό εργασίας και οικογενειακής ζωής και θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι, εάν είναι απαραίτητο, το ανενεργό μέρος του χρόνου εφημερίας μπορεί να οριστεί ως μέσος αριθμός ωρών, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι διαφορετικές ανάγκες στους διάφορους τομείς και τις επιχειρήσεις.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι η δυνατότητα της «ρήτρας opt-out» πρέπει να διατηρηθεί και η συλλογική «ρήτρα opt-out» πρέπει να τεθεί στην ίδια βάση με την μεμονωμένη ρήτρα. Τούτο είναι σημαντικό προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι διαφορετικές πρακτικές εργασιακών σχέσεων σε ολόκληρη τη διευρυμένη ΕΕ καθώς επίσης και οι ανάγκες των επιχειρήσεων και οι ανάγκες και οι επιθυμίες των εργαζομένων που ενδεχομένως επιδιώκουν να εργαστούν περισσότερο σε διάφορες περιόδους της ζωής τους.

Εντούτοις, πρέπει να διασφαλισθεί ότι η δυνατότητα αυτή παραμένει εθελοντική, δεν χρησιμοποιείται με καταχρηστικό τρόπο και ότι ο εργαζόμενος μπορεί να αποσύρει τη συγκατάθεσή του για περισσότερες ώρες εργασίας όταν αλλάζουν οι περιστάσεις στη ζωή του. Επομένως, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τους πρόσθετους όρους που συνδέονται με την ρήτρα opt-out όπως προτείνεται στην πρόταση της Επιτροπής.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Ψήφοι υπέρ: 109

Ψήφοι κατά: 156

Αποχές: 7

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ρόλος της βιώσιμης ανάπτυξης στο πλαίσιο των προσεχών δημοσιονομικών προοπτικών»

(2005/C 267/04)

Στις 29 Νοεμβρίου 2004, και σύμφωνα με το άρθρο 262, παράγραφος 2 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η προσεχής Προεδρία του Λουξεμβούργου του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για το ανωτέρω θέμα.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 18 Απριλίου με βάση την εισηγητική έκθεση της κας Sirkeinen και των συνεισηγητών κ.κ. Ehnmark και Ribbe.

Κατά την 417η σύνοδο ολομέλειας, στις 11/12 Μαΐου 2005 (συνεδρίαση της 11ης Μαΐου 2005) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε, με ψήφους 151 υπέρ, 1 κατά και 8 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1 Η ΕΟΚΕ έχει υιοθετήσει και στο παρελθόν γνωμοδοτήσεις οι οποίες κάλυπταν με ολοκληρωμένο τρόπο τη στρατηγική της Ε.Ε. στο χώρο της βιώσιμης ανάπτυξης. Στην παρούσα, διερευνητική γνωμοδότηση, η ΕΟΚΕ εξετάζει, κατόπιν προσκλήσεως της Λουξεμβουργιανής Προεδρίας, τη σχέση που υφίσταται μεταξύ βιώσιμης ανάπτυξης και δημοσιονομικών προοπτικών—δηλαδή τι μπορεί και τι πρέπει να γίνει μέσω των δημοσιονομικών πολιτικών για να ενσωματωθεί σε αυτές και να προαχθεί η βιώσιμη ανάπτυξη. Η γνωμοδότηση είναι δομημένη με βάση τις επικεφαλίδες — τομείς προτεραιότητας — της ανακοίνωσης για τις δημοσιονομικές προοπτικές.

1.2 Η σχέση του κοινοτικού προϋπολογισμού με το στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης είναι περίπλοκη. Η ΕΟΚΕ καταβάλλει προσπάθειες για τη διεξοδική εξέταση του θέματος στην παρούσα γνωμοδότηση, ωστόσο δεν μπορεί να καλύψει λεπτομερώς όλες τις πτυχές του. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να συλλεχθούν και να αναλυθούν σε ευρεία κλίμακα δεδομένα και απόψεις σχετικά με τα ανωτέρω ζητήματα.

1.3 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί και είναι έτοιμη να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στη συνέχεια της προσπάθειας για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Στο σημείο αυτό, μπορεί να συμβάλει σημαντικά, στα πλαίσια της εντολής που της ανατέθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, τον Μάρτιο του 2005, σχετικά με την υλοποίηση της στρατηγικής της Λισσαβόνας. Το διαδραστικό δίκτυο με την κοινωνία των πολιτών και τους ενδιαφερόμενους εταίρους, που κλήθηκε να δημιουργήσει, διαμορφώνει τις κατάλληλες διαρθρώσεις προβληματισμού για τη διενέργεια μιας αποτελεσματικής αξιολόγησης, που θα έχει πολυδιάστατο (οικονομικό, κοινωνικό, περιβαλλοντικό) και διαφανή χαρακτήρα, ενισχύοντας παράλληλα την ιδιοποίηση των κοινοτικών πολιτικών από τους επιτόπιους παράγοντες.

2. Η Ανακοίνωση της Επιτροπής για τις δημοσιονομικές προοπτικές 2007-2013

2.1 Στην ανακοίνωσή της με τίτλο «Η οικοδόμηση του κοινού μας μέλλοντος — Προκλήσεις πολιτικής και δημοσιονομικά μέσα της διευρυνμένης Ένωσης» 2007-2013 ⁽¹⁾ της 10ης Φεβρουαρίου

2004 η Επιτροπή διατυπώνει τις προτεραιότητές της για τη διευρυμένη Ευρωπαϊκή Ένωση καθώς και τις προτάσεις της για τις χρηματοδοτικές ανάγκες, τα χρηματοδοτικά μέσα, τη διακυβέρνηση και το νέο χρηματοδοτικό πλαίσιο καθώς και για το σύστημα χρηματοδότησης. Οι τρεις προτεραιότητες για τις προσεχείς δημοσιονομικές προοπτικές είναι:

- Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, έτσι ώστε να επιτευχθεί ειδικότερα ο ευρύτερος στόχος της βιώσιμης ανάπτυξης,
- η πολιτική έννοια της ιδιότητας του ευρωπαίου πολίτη, η οποία βασίζεται στην ολοκλήρωση ενός χώρου ελευθερίας, δικαιοσύνης, ασφάλειας και πρόσβασης σε βασικά δημόσια αγαθά, και
- ο ρόλος της Ευρώπης ως παγκόσμιου εταίρου που προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη και συμβάλλει στην ασφάλεια.

2.1.1 Η πρόταση για την θέσπιση νέου χρηματοδοτικού πλαισίου ομαδοποιείται στους ακόλουθους τομείς: (επισυνάπτεται πίνακας)

1. Βιώσιμη ανάπτυξη

- 1α) Ανταγωνιστικότητα για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση
- 1β) Συνοχή για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση

2. Προστασία και διαχείριση των φυσικών πόρων συμπεριλαμβανομένου και του τομέα της Γεωργίας

3. Ίθαγένεια, ελευθερία, ασφάλεια και δικαιοσύνη

4. Η ΕΕ ως παγκόσμιος εταίρος

5. Διοίκηση.

2.1.2 Η Επιτροπή προτείνει μεγαλύτερη αύξηση των δαπανών στην προτεραιότητα 1. Προτείνεται αύξηση των συνολικών πιστώσεων ανάληψης υποχρεώσεων, από 120,7 εκατομμύρια ευρώ το 2006, σε 158,4 εκατ. το 2013. Οι πιστώσεις αυτές θα πρέπει να καλυφθούν από πληρωμές ύψους 1,24 % του ΑΕγχΠ, συμπεριλαμβανομένου περιθωρίου 0,10 %.

⁽¹⁾ COM(2004) 101 τελικό

2.1.3 Στη γνωμοδότησή της για τις δημοσιονομικές προοπτικές 2007-2013, η ΕΟΚΕ στηρίζει σε γενικές γραμμές την ανωτέρω ανακοίνωση, το κείμενο της οποίας κρίνει ως συνεκτικό, με στέρεο και οραματικό πολιτικό υπόβαθρο, με σαφείς και συνεπείς προτεραιότητες και επιλογές πολιτικής πρακτικής, αλλά και ισορροπημένο. Στο επίπεδο των ιδίων πόρων του κοινοτικού προϋπολογισμού θεωρεί ότι επιβάλλεται «να επιλεγεί η αύξηση των ιδίων πόρων του κοινοτικού προϋπολογισμού, για τη νέα προγραμματική περίοδο 2007-2013, πέραν του ισχύοντος δημοσιονομικού πλαισίου, στο ανώτατο ποσοστό του 1,30 % του ΑΕΠ».

3. Γενικές Παρατηρήσεις

3.1 Είναι εξαιρετικά σημαντικό, οι νέες δημοσιονομικές προοπτικές, δηλαδή το πλαίσιο των κοινοτικών προϋπολογισμών για την περίοδο 2007-2013, να αντανακλούν τις προτεραιότητες της Ένωσης, και ειδικά τους στόχους της Λισσαβόνας και τον στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης. Για το σκοπό αυτό είναι αναγκαία η εκτεταμένη αναδιάρθρωση των δαπανών. Εάν οι δημοσιονομικές προοπτικές, δεδομένου του σχετικά μακροπρόθεσμου χρονικού τους ορίζοντα, δεν καθοδηγήσουν την ανάπτυξη της ΕΕ προς την ορθή κατεύθυνση, η ελπίδα να επιτευχθεί ο στόχος αυτός με άλλες πολιτικές ή μεταγενέστερες οικονομικές προσαρμογές είναι μικρή.

3.2 Στη γνωμοδότησή της, η ΕΟΚΕ δεν εξετάζει αναλυτικά το ζήτημα του επιπέδου των ιδίων πόρων, καθώς το εν λόγω θέμα εξετάστηκε διεξοδικά στην προηγούμενη γνωμοδότησή της που αναφέρεται στο σημείο 2.1. Ωστόσο, είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι η Ευρώπη δεν μπορεί να αποδειχθεί ισχυρή όσον αφορά την υλοποίηση των προτεραιοτήτων της και την ανταπόκριση στις ανάγκες και τις προσδοκίες των πολιτών της, εάν δεν διαθέτει σημαντικούς χρηματοδοτικούς πόρους. Η χρηματοδότηση από την Ε.Ε. μπορεί να λειτουργήσει ως σημαντικός πολλαπλασιαστής επί του συνόλου των πόρων που διατίθενται για συγκεκριμένους στόχους, δυναμικό το οποίο πρέπει να αξιοποιηθεί πλήρως. Επί του παρόντος, υπάρχει ένταση κατ' αρχάς μεταξύ των θέσεων των κρατών μελών που είναι «καθαροί συνεισφέροντες» του κοινοτικού προϋπολογισμού, δεύτερον μεταξύ των σημερινών κύριων αποδεκτών, τρίτον μεταξύ των πολιτικών δεσμεύσεων προς τα νέα κράτη μέλη και τους πολίτες τους και τέταρτον μεταξύ των αναγκών για ανακατανομή πόρων στις νέες προτεραιότητες της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι είναι απαραίτητη η αναδιάρθρωση των δαπανών προς την κατεύθυνση της υλοποίησης των προτεραιοτήτων της Ένωσης, ανεξαρτήτως του ύψους των ιδίων πόρων που τελικά θα αποφασισθεί.

4. Η έννοια της «Βιώσιμης Ανάπτυξης»

4.1 Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη βασίζεται στην αλληλοδιασύνδεση, στην αλληλεξάρτηση και συνεκτικότητα μεταξύ των επανομαζόμενων «τριών πυλώνων» των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών θεωρήσεων. Η βιώσιμη ανάπτυξη καλύπτει και ποιοτικές και ποσοτικές πτυχές. Οι πολιτικές αποφάσεις πρέπει να λαμβάνουν ταυτόχρονα υπόψη και τις τρεις πτυχές. Οι πολιτικές που εστιάζουν σε έναν από τους ανωτέρω ή σε άλλους πολιτικούς τομείς, πρέπει να συνάδουν με τους αντίστοιχους στόχους.

4.2 Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης περιλαμβάνει μια μακροπρόθεσμη και μια καθολική διάσταση. Διαγενεακή δικαιοσύνη

σημαίνει ότι οι σημερινές γενεές δεν πρέπει να ζουν σε βάρος των μελλοντικών. Η παγκόσμια διανεμητική δικαιοσύνη δεν μας επιτρέπει να ζούμε σε βάρος άλλων κοινωνιών, εμποδίζοντας την ανάπτυξη της ευημερίας τους ή την εξάλειψη της φτώχειας στον κόσμο.

4.3 Η στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη διαφέρει από τον συνήθη ορισμό μιας στρατηγικής, γιατί δεν προσδιορίζει ένα συγκεκριμένο στόχο και το αντίστοιχο πρόγραμμα μέτρων για την επίτευξή του, αλλά επικεντρώνεται κατά κύριο λόγο στη βιώσιμο χαρακτήρα της αναπτυξιακής προσπάθειας. Όσον αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη, είναι αδύνατο να ορισθεί προθεσμία για την υλοποίησή της, δεδομένου ότι δεν συνιστά τόσο στόχο, αλλά μάλλον διαδικασία. Το βασικό ζήτημα είναι να εξασφαλιστεί ότι, ειδικά μακροπρόθεσμα, οι εξελίξεις είναι συνεκτικές και οδεύουν πραγματικά προς την πλήρωση των προαναφερόμενων κριτηρίων (σημεία 4.1 και 4.2). Αυτή είναι η πραγματική πρόκληση στην περίπτωση της βιώσιμης ανάπτυξης, επειδή εν προκειμένω υπάρχει μια πολιτική που αποτυγχάνει να υλοποιήσει τους μεμονωμένους στόχους της, μολονότι πρέπει να μπορούν να μετρηθούν και οι σημαντικότερες μεταβολές τάσεων που παρατηρούνται (όπως, για παράδειγμα, η πρόοδος που σημειώθηκε σε σχέση με τους στόχους της χιλιετίας).

4.4 Η βιώσιμη ανάπτυξη απαιτεί υψηλό βαθμό συνοχής των πολιτικών σε επίπεδο Ε.Ε. και κρατών μελών. Η συνολική προσπάθεια αποτελεί συνδυασμό μέτρων μικρής και μεγάλης κλίμακας, τα οποία συγκροτούν από κοινού μια διαδικασία που αντισταθμίζει τις επιπτώσεις εξελίξεων που είναι αντίθετες προς τη βιώσιμη ανάπτυξη και προωθεί αλλαγές που συνάδουν με τους βασικούς στόχους. Στην προσέγγιση αυτή, μια από τις πιο δύσκολες προκλήσεις είναι να αναπτυχθούν δείκτες οι οποίοι αντανακλούν πραγματικά τις εξελίξεις.

4.5 Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη εστιάζεται επί του παρόντος σε ορισμένες μη βιώσιμες τάσεις των κοινωνιών μας που χρήζουν άμεσης επέμβασης — αλλαγή του κλίματος, μεταφορές, δημόσια υγεία και φυσικοί πόροι. Άλλες τάσεις, όπως η εξάλειψη της φτώχειας και η γήρανση του πληθυσμού, αφέθηκαν κατά μέρος για να προστεθούν αργότερα.

4.6 Στις προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ έχει τονίσει την επιτακτική ανάγκη να αναληφθεί δράση σε ορισμένους τομείς. Αυτοί είναι: στήριξη των ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων σε νέες και καθαρές τεχνολογίες, νέες προσπάθειες για τη βελτίωση της ποιότητας της εργασίας, καθορισμός τιμών για τη χρήση των φυσικών πόρων, καθώς και στρατηγικών για τη μείωση της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα.

4.7 Ωστόσο, οι πολιτικές στους εν λόγω τομείς, ανεξάρτητα από τη ζωτική τους σημασία, δεν επαρκούν από μόνες τους για την επίτευξη του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης. Ο στόχος και τα κριτήρια της βιωσιμότητας πρέπει να αντικατοπτρίζονται σε όλες τις πολιτικές. Οι επιμέρους πολιτικές της ΕΕ πρέπει να διαμορφωθούν με περισσότερη συνεκτικότητα.

4.8 Ίσως θα πρέπει να επανεξεταστεί η προσέγγιση της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Με την επικείμενη αναθεώρηση της στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη, θα πρέπει να εξεταστεί ποιος είναι ο πιο κατάλληλος τρόπος για να εφαρμοστεί η καθολική αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης.

5. Δημοσιονομικές προοπτικές και βιώσιμη ανάπτυξη

5.1 Η διάρθρωση και το αναλυτικό περιεχόμενο του προϋπολογισμού επηρεάζουν ζωτικά την κατεύθυνση των εξελίξεων στην ΕΕ. Η αναδιάρθρωση του προϋπολογισμού με την υιοθέτηση νέων τομέων προτεραιότητας συνιστά αναγνώριση του σημαντικού ρόλου της βιώσιμης ανάπτυξης. Η ΕΟΚΕ αναμένει να αντικατοπτριστεί τούτο στην εκτέλεση του προϋπολογισμού σε πραγματικούς όρους: δεν πρέπει απλώς να συνεχιστούν οι ίδιες δράσεις με την εφαρμογή ιδίων μεθόδων στο πλαίσιο νέων τομέων.

5.2 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην ανάπτυξη και την απασχόληση, στην προοπτική της Λισσαβόνας για την περίοδο έως το 2010. Ο όρος ανάπτυξη πρέπει να γίνει κατανοητός ως οικονομική ανάπτυξη η οποία συνοδεύεται από τη συνεκτίμηση των βασικών ευρωπαϊκών αξιών της κοινωνικής ενσωμάτωσης και της προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος. Η ανταγωνιστικότητα και η οικονομική ανάπτυξη δεν συνιστούν τους τελικούς καθαυτούς στόχους, αλλά τα μέσα για την προώθηση κοινωνικών και περιβαλλοντικών στόχων. Ωστόσο, το πρόβλημα είναι ότι η συνεχής επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης και αποδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ σε σύγκριση με άλλους βασικούς τομείς της οικονομίας μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τόσο το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο όσο και τις περιβαλλοντικές μας αξίες.

5.3 Στις δημοσιονομικές αποφάσεις πρέπει να λαμβάνεται επίσης υπόψη ότι η κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη συμβάλλουν με τη σειρά τους στην οικονομική ανάπτυξη.

5.4 Η ΕΕ δεν είναι μονολιθική όσον αφορά τα επιτεύγματά της έναντι της βιώσιμης ανάπτυξης. Η κατάσταση στα επιμέρους κράτη μέλη είναι πολύ διαφορετική. Ορισμένα από αυτά κατόρθωσαν να συνδυάσουν μια σχετικά ισχυρή οικονομική ανάπτυξη με υψηλό επίπεδο κοινωνικής και περιβαλλοντικής προστασίας. Σε αυτά τα κράτη παρουσιάζεται μια θετική αλληλεπίδραση των εξελίξεων στους διάφορους τομείς. Άλλα κράτη μέλη πάλι φαίνεται να αντιμετωπίζουν την αντίθετη κατάσταση, δηλαδή συνδυασμό εξαιρετικά βραδείας οικονομικής ανάπτυξης, με δυσκολίες στην αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων και υστέρηση στην περιβαλλοντική ανάπτυξη. Τα νέα κράτη μέλη βρίσκονται σε διαφορετική κατάσταση εν συγκρίσει με τα παλιά, και χαρακτηρίζονται από οικονομική ανάπτυξη και σαφή εξέλιξη, εκκινώντας από μια προβληματική θέση στους άλλους «πυλώνες».

5.5 Η διεύρυνση αποτέλεσε τον πλέον κυρίαρχο παράγοντα αλλαγής για την ΕΕ τα τελευταία χρόνια, και μάλλον θα εξακολουθήσει να διαδραματίζει τον ίδιο ρόλο για τις δημοσιονομικές προοπτικές την περίοδο 2007-2013. Αυτό βέβαια έχει σημαντικό αντίκτυπο στον προϋπολογισμό, ειδικά όσον αφορά τις δαπάνες για τη συνοχή. Η ΕΟΚΕ έχει εξετάσει τα ζητήματα της διεύρυνσης, της συνοχής και της χρηματοδότησης σε άλλες περιπτώσεις. Όσον αφορά τη βιώσιμη ανάπτυξη, είναι σαφές ότι η προσχώρηση στην ΕΕ συνιστά μείζονα πρόκληση για την ανάπτυξη εθνικών πολιτικών για την βιώσιμη ανάπτυξη και τη συμμετοχή στις γενικές δράσεις και τους προβληματισμούς της Ε.Ε.. Μετά την προσχώρηση, το κοινοτικό κεκτημένο καθορίζει την εξέλιξη τους στους τομείς του

περιβάλλοντος, της υγείας και στον κοινωνικό τομέα προς την κατεύθυνση της βιωσιμότητας, στο μέτρο που το κοινοτικό κεκτημένο προάγει τη βιώσιμη ανάπτυξη (η οποία δεν περιλαμβάνεται ρητώς σε αυτό). Όμως, οι περισσότερες προσπάθειες για την προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης δεν έχουν ακόμα αρχίσει. Τα καθεστώτα στήριξης, τόσο υλικής όσο και τεχνολογικής, μπορούν και πρέπει να συμβάλλουν στην εξέλιξη των κοινωνιών αυτών προς την κατεύθυνση της βιωσιμότητας.

5.6 Οι τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη καθώς και άλλοι τομείς όπου έχουν εντοπιστεί μη βιώσιμες τάσεις — οι οποίοι αναφέρονται στις παραγράφους 4.4 και 4.5 — πρέπει επίσης να εξετάζονται ως προτεραιότητες στα πλαίσια των δημοσιονομικών πολιτικών.

5.7 Στην πλειονότητα των περιπτώσεων, ένας ξεχωριστός τομέας του προϋπολογισμού δεν είναι ούτε «βιώσιμος», ούτε «μη βιώσιμος». Οι επιδράσεις της βιώσιμης ανάπτυξης εξαρτώνται από το λεπτομερές σχέδιο των προγραμμάτων, των στόχων και των κριτηρίων για τα χρηματοδοτούμενα έργα.

5.8 Το κύριο μέσο για τη διασφάλιση της συνοχής των πολιτικών με τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης αποτελεί η αξιολόγηση των επιπτώσεων. Αυτό αναγνωρίζεται απ' όλους τους ενδιαφερόμενους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένης της Επιτροπής, ωστόσο η πορεία προς μια συστηματική, ανεξάρτητη και αξιόπιστη αξιολόγηση όλων των σχετικών προτάσεων είναι αργή. Η ΕΟΚΕ θεωρεί την προετοιμασία και την εφαρμογή των νέων δημοσιονομικών προοπτικών σημαντική ευκαιρία για την οριστική υιοθέτηση συστηματικών αξιολογήσεων στην πράξη.

5.9 Σε κάθε πρόγραμμα, πρέπει να διενεργείται αξιολόγηση αντίκτυπου σε σχέση με τον προϋπολογισμό και τους στόχους του. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να υπάρξει μέριμνα για να διακοπεί ιδιαίτερως η στήριξη μη βιώσιμων δραστηριοτήτων που σχετίζονται με τομείς που προσδιορίζονται στη στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη αλλά και σε γνωμοδοτήσεις που έχει εκπονήσει η ΕΟΚΕ. Οι αξιολογήσεις του μακροπρόθεσμου αντίκτυπου για τη βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να συμπεριληφθούν και στη στρατηγική της Λισσαβόνας, όπως έχει συστήσει στο παρελθόν η ΕΟΚΕ.

5.10 Κρίνεται αναγκαίο να εφαρμοστούν σαφή και διαφανή κριτήρια για την επιλογή των προς χρηματοδότηση έργων από διάφορους τομείς και προγράμματα του προϋπολογισμού. Μεταξύ αυτών πρέπει να περιλαμβάνονται κριτήρια για τη βιωσιμότητα, όπως οι συνέπειες ενός συγκεκριμένου έργου για το περιβάλλον, την υγεία, τη δημιουργία ή απώλεια θέσεων απασχόλησης και την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ.

5.11 Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη χρήση πόρων από τα διαρθρωτικά ταμεία, το Ταμείο Συνοχής και τις γεωργικές δαπάνες, καθώς και από τα προγράμματα ΔΕΔ. Σε αυτούς τους τομείς των κοινοτικών δραστηριοτήτων, που συνιστούν τη βασική πλειοψηφία των κοινοτικών δαπανών, οι επιλογές πρέπει να κατευθύνονται συστηματικά προς λύσεις που πληρούν τα κριτήρια βιωσιμότητας στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό.

5.12 Στους ανωτέρω τομείς είναι αναγκαία η καλύτερη παρακολούθηση των αποτελεσμάτων και του αντίκτυπου των ποσών που έχουν δαπανηθεί. Δεν αρκεί όμως η παρακολούθηση των κονδυλίων που δαπανώνται και η τήρηση των διοικητικών κανόνων. Προκειμένου να καταστεί δυνατή η ανάπτυξη δραστηριοτήτων στην ορθή κατεύθυνση, είναι αναγκαία η διενέργεια αναλυτικών μελετών σχετικά με τις επιπτώσεις ως προς τα κριτήρια της βιώσιμης ανάπτυξης.

5.13 Με την αξιολόγηση του αντίκτυπου προτεινόμενων πολιτικών και μόνο, δεν προκύπτει πάντα μια ολοκληρωμένη εικόνα με βάση την οποία μπορούν να ληφθούν αποφάσεις. Σε ορισμένες περιπτώσεις, πρέπει να αξιολογούνται και οι επιπτώσεις της αδράνειας, αλλά και τα αποτελέσματα μιας τέτοιας πρακτικής σε σύγκριση με τον αντίκτυπο διάφορων πιθανών μέτρων.

6. Σχόλια επί των τομέων προτεραιότητας των δημοσιονομικών προοπτικών

6.1 Α) Βιώσιμη ανάπτυξη — Ανταγωνιστικότητα για την ανάπτυξη και την απασχόληση

6.1.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τους βασικούς στόχους της πρότασης της Επιτροπής όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα για την ανάπτυξη και την απασχόληση: προώθηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων σε μια πλήρως ολοκληρωμένη ενιαία αγορά, ενίσχυση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων Ε&Α, διασύνδεση της Ευρώπης μέσω των δικτύων της ΕΕ, βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και κατάρτισης και της ατζέντας για την κοινωνική πολιτική, και παροχή αρωγής στην ευρωπαϊκή κοινωνία για την αντιμετώπιση και διαχείριση των αλλαγών.

6.1.2 Στο πλαίσιο αυτό η ΕΟΚΕ επιθυμεί ιδιαίτερα να υπογραμμίσει το ζωτικό ρόλο της γνώσης, της προγραμμάτων Ε&Α και των νέων τεχνολογιών. Με την ουσιαστική εστίαση προσπαθειών και πόρων στο στόχο αυτό, η Ευρώπη έχει μια μοναδική ευκαιρία να ενισχύσει την παραγωγικότητα, την ανταγωνιστικότητα, την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση έναντι του σκληρού ανταγωνισμού που αναδεικνύεται από άλλες γωνίες του πλανήτη, αλλά και να διευκολύνει την έμφαση στους περιβαλλοντικούς και φυσικούς πόρους με την εφαρμογή αποδοτικότερων οικολογικά τεχνολογικών λύσεων που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πολιτών, καθώς και στην προστασία της υγείας και ασφάλειας.

6.1.3 Όπως επισημάνθηκε στο Φόρουμ των φορέων που ενδιαφέρονται για τη βιώσιμη ανάπτυξη στην ΕΕ, το οποίο διοργανώθηκε στις 14-15 Απριλίου από την ΕΟΚΕ, σε συνεργασία με την Επιτροπή, η βιώσιμη ανάπτυξη, ως βασικός στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθιστά αναγκαίο να καταβληθούν συστηματικές και μακροσκοπικές προσπάθειες στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης, οι οποίες να καλύπτουν συνολικά και τους τρεις πυλώνες της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής προόδου. Διάφορα πανεπιστήμια και επιστημονικά ιδρύματα στην ΕΕ έχουν δημιουργήσει δίκτυα συντονισμένης έρευνας για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι δημοσιονομικές προοπτικές προσφέρουν μια πολύτιμη ευκαιρία για την υποστήριξη τόσο αυτών όσο και άλλων πρωτοβουλιών.

6.1.4 Η αύξηση του παγκόσμιου ανταγωνισμού για τις πρώτες ύλες και το πετρέλαιο — για να αναφερθούν δύο μόνο παραδείγματα — και οι συνέπειες που έχει για το κόστος καταδεικνύει την ανάγκη για την ανάπτυξη νέων υλικών, νέων παραγωγικών διαδι-

κασίων, και γενικότερα περισσότερο αποδοτικών από την άποψη της χρήσης πόρων τεχνολογιών.

6.1.4.1 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ εκφράζει εκ νέου την υποστήριξη της στις προτάσεις της Επιτροπής στον τομέα της ευρωπαϊκής έρευνας για διπλασιασμό της χρηματοδοτικής συμβολής στο 7ο Πρόγραμμα Πλαίσιο και έναρξη εφαρμογής του σχεδίου δράσης για την περιβαλλοντική τεχνολογία (Environmental Technology Action Plan). Στις προσεχείς γνωμοδοτήσεις που θα καταρτίσει σχετικά με το 7ο πρόγραμμα-πλαίσιο καθώς και ειδικά προγράμματα, η ΕΟΚΕ θα συμπεριλάβει επίσης το θέμα της βιώσιμης ανάπτυξης.

6.1.5 Σε αυτόν τον τομέα των δημοσιονομικών προοπτικών που καλύπτει πέρα από το πεδίο Ε&Α και καινοτομίας και τα δίκτυα TEN, ξεχωριστή έμφαση πρέπει να δοθεί στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών. Η υποστήριξη για την ανάπτυξη τεχνολογιών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η εισαγωγή τους στην αγορά, η ενεργειακή απόδοση και η εφαρμογή λύσεων καθαρής ενέργειας πρέπει να αποτελέσουν θέματα ύψιστης προτεραιότητας. Τα σχέδια ΔΕΔ-Μ που συνεπάγονται απλώς αύξηση του συνόλου των μεταφορών δεν συνάδουν με την αρχή της βιωσιμότητας.

6.1.6 Σε διάφορες γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ έχει τονίσει ότι, για να προσανατολιστούν οι εξελίξεις στη βιωσιμότητα, πρέπει να γίνουν περισσότερες προσπάθειες, ιδιαίτερα στους τομείς των μεταφορών και της ενέργειας. Μάλιστα, έχει προτείνει και συγκεκριμένες πολιτικές κατευθύνσεις για την υλοποίηση του στόχου αυτού. Στην ανακοίνωση για τις δημοσιονομικές προοπτικές δεν διασαφηνίζεται αν υπάρχει πρόθεση να διατεθούν επαρκείς πόροι για το σκοπό αυτό.

6.1.7 Προκειμένου να προετοιμαστεί η ΕΕ να αντιμετωπίσει την έντονα ανταγωνιστική παγκόσμια κοινότητα, οι δημοσιονομικές προοπτικές πρέπει να προσεγγίσουν δύο διαμετρικά αντίθετες προκλήσεις: κατ' αρχάς το υψηλό επίπεδο ανεργίας στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ και, δεύτερον, την ανάγκη — στο εγγύς μέλλον — για περισσότερο εργατικό δυναμικό στην αγορά εργασίας. Η ΕΟΚΕ έχει κάνει σχετικές συστάσεις σε πολλές από τις πρόσφατες γνωμοδοτήσεις που εξέδωσε με τους τίτλους «Πολιτική απασχόλησης: ο ρόλος της ΕΟΚΕ μετά τη διεύρυνση στο πλαίσιο της διαδικασίας της Λισσαβόνας», «Ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων» και Βελτίωση της εφαρμογής της στρατηγικής της Λισσαβόνας

6.1.8 Ειδικότερα, η ΕΟΚΕ επιθυμεί την υιοθέτηση νέας προσέγγισης για τη δια βίου μάθηση, επειδή πρόκειται για ένα εργαλείο για τη βελτίωση της απασχόλησης και την προαγωγή της επίγνωσης των θεμάτων που εντάσσονται στην προοπτική της βιώσιμης ανάπτυξης. Η δια βίου μάθηση αποδεικνύεται ως μία από τις βασικές συνιστώσες που λείπουν από τις προσπάθειες για την εφαρμογή της στρατηγικής της Λισσαβόνας. Η ανάλυση σταθερής δέσμευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη απαιτεί συνεργασία μεταξύ των κοινωνικών εταίρων καθώς και πρόσθετες οικονομικές εισφορές από τα κράτη μέλη στον τομέα αυτό.

6.2 Β) Συνοχή για την ανάπτυξη και την απασχόληση

6.2.1 Η συνοχή αποδείχτηκε αναγκαία για την εμβάθυνση της διαδικασίας ολοκλήρωσης. Η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει τις προσπάθειες της Επιτροπής για την επανεστίαση των δράσεων συνοχής στους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης.

6.2.2 Η πολιτική συνοχής πρέπει να στοχεύει στην αύξηση των οικονομικών επιδόσεων και τη δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας μέσω της κινητοποίησης αναξιοποίητων πόρων. Οι πόροι της ΕΕ δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για τη στήριξη προβληματικών επιχειρήσεων κατά τρόπο που οδηγεί σε στρέβλωση του ανταγωνισμού ή την μετακίνηση θέσεων εργασίας εντός της ΕΕ. Οι δράσεις πρέπει πρωτίστως να επικεντρώνουν στην στήριξη νέων, βιώσιμων θέσεων εργασίας, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, το ανθρώπινο και το φυσικό κεφάλαιο, την εδραίωση της εσωτερικής αγοράς και στη βελτίωση της κινητικότητας των εργαζομένων..

6.2.3 Πρέπει να υποστηριχθεί η εστίαση των πόρων στις περιφέρειες που παρουσιάζουν υστέρηση (στόχος 1) και για τους σκοπούς εναρμόνισής τους με τους γενικούς στρατηγικούς στόχους της ΕΕ στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης. Είναι επίσης ζωτικής σημασίας να δοθεί περισσότερη έμφαση στη διασυνοριακή συνεργασία για την εμβάθυνση της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς.

6.2.4 Κρίνεται απαραίτητη η θέσπιση μεταβατικής περιόδου για τις περιφέρειες στις οποίες το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ είναι υψηλότερο του 75 % του κοινοτικού μέσου όρου, ως συνέπεια του στατιστικού αποτελέσματος της διεύρυνσης. Ωστόσο, οι επιχορηγήσεις πρέπει σταδιακά να μειωθούν.

6.2.5 Ακόμη, στην προκειμένη περίπτωση, κρίνεται αναγκαία η εφαρμογή σαφών ποιοτικών δοκιμών. Λόγω της διαθεσιμότητας πόρων «από τις Βρυξέλλες», δαπανήθηκε για το σχεδιασμό σημαντικό μέρος κονδυλίων που θα μπορούσαν να έχουν διατεθεί με περισσότερο αποτελεσματικό τρόπο, ενώ δεν μπορεί να δεχθεί ούτε ότι ο περιφερειακός προγραμματισμός δημιούργησε πάντα νέες θέσεις απασχόλησης στην Ευρώπη.

6.2.6 Υπάρχει ανάγκη να αυξηθεί ο βαθμός ιδιοποίησης συγκεκριμένων δράσεων για την προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης σε τοπική και περιφερειακή κλίμακα. Η ΕΟΚΕ συνιστά τα προγράμματα που αποσκοπούν στην προαγωγή της συνοχής να αξιολογούνται όχι μόνο από την άποψη της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης, αλλά και με βάση τον μακροπρόθεσμο αντίκτυπο που έχουν στην βιώσιμη ανάπτυξη κάθε περιφέρειας.

6.3 Διατήρηση και διαχείριση φυσικών πόρων

Η Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ)

6.3.1 Στη γνωμοδότησή της «Το μέλλον της ΚΓΠ» (?) η ΕΟΚΕ παρουσίασε και σχολίασε διεξοδικά τις διάφορες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες της ΕΕ στο πλαίσιο της γεωργικής πολιτικής και υπέδειξε τις δυσχέρειες στις οποίες προσκρούει η βιώσιμη γεωργία στην Ευρώπη ενόψει της παγκοσμιοποίησης. Σε αυτήν επεσήμανε ότι, πριν από όλες τις μεταρρυθμίσεις, υποβλήθηκαν επανειλημμένα κριτικές παρατηρήσεις και πραγματοποιήθηκαν συζητήσεις σχετικά με την κοινωνική δικαιοσύνη και την ισόρροπη κατανομή των γεωργικών δαπανών και για τον οικολογικό τους αντίκτυπο. Η συζητήσεις αυτές δεν έχουν ολοκληρωθεί με τη μεταρρύθμιση του Λουξεμβούργου.

6.3.2 Αυτό ώθησε την Επιτροπή στη συνεχή υποβολή νέων προτάσεων για την αναδιάρθρωση των γεωργικών δαπανών με γνώμονα την προαγωγή της βιωσιμότητας. Έτσι, ο τέως επίτροπος, κ. Fischler, πρότεινε καταρχάς ένα ανώτατο όριο και αργότερα τη φθίνουσα διαβάθμιση των πληρωμών, για να επιτύχει μια «δικαιότερη» κατανομή των ενισχύσεων. Επίσης οι επίτροποι McSharry και Fischler συζήτησαν επανειλημμένα την υποχρεωτική διασύνδεση των άμεσων ενισχύσεων με περιβαλλοντικές υποχρεώσεις πέραν της ισχύουσας νομοθεσίας, προκειμένου να επιτευχθεί η κατάταξη των

μεταφερόμενων ενισχύσεων και με βάση τον οικολογικό τους χαρακτήρα. Όμως, οι προτάσεις δεν υποστηρίχθηκαν από την πλειοψηφία των μελών του Συμβουλίου.

6.3.3 Η μεταρρύθμιση της γεωργικής πολιτικής, που αποφασίστηκε το καλοκαίρι του 2003, προσφέρει καταρχήν στα κράτη μέλη δύο δυνατότητες κατά την καθιέρωση της πρωτοδότησης επιχειρήσεων, με την οποία θα διενεργούνται οι άμεσες ενισχύσεις: είτε την καθιέρωση πρωτοδότησης επιχειρήσεων το ύψος της οποίας θα προσανατολίζεται στις μέχρι τούδε αντίστοιχες πληρωμές, ή την καθιέρωση πρωτοδότησης κατά την οποία η έκταση της επιχείρησης αποτελεί τη βάση υπολογισμού ή τουλάχιστον λαμβάνεται υπόψη (η επονομαζόμενη περιφερειοποίηση).

6.3.4 Για καμία από τις προβλεπόμενες λύσεις δεν καθιερώθηκε η υποχρεωτική σύνδεση των μελλοντικών πληρωμών με τη διασφάλιση ή/και δημιουργία θέσεων εργασίας, ούτε και αυτή τη φορά. Υπό το φως της συζήτησης για τη βιωσιμότητα, το γεγονός αυτό μπορεί επίσης να οδηγήσει σε νέες κοινωνικές συζητήσεις όπως το ζήτημα των οικολογικών συνιστωσών που συνδέεται με τις πληρωμές.

6.3.5 Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι τα λεγόμενα «πρότυπα πολλαπλής συμμόρφωσης», τα οποία οφείλουν να πληρούν οι γεωργικές επιχειρήσεις, δεν επεκτείνονται πέρα από την τήρηση της υφιστάμενης νομοθεσίας, γεγονός που στο πλαίσιο της εφαρμογής της μεταρρύθμισης στις εκάστοτε εθνικές πολιτικές έχει ήδη προκαλέσει έντονες αντιπαραθέσεις σε ορισμένα κράτη μέλη.

6.3.6 Για την ΕΟΚΕ, είναι σαφές ότι η μεταφορά πιστώσεων πρέπει πάντοτε να συνδέεται με κάποιο κοινό όφελος. Οι πληρωμές χρήζουν αιτιολόγησης, νομιμότητας και κοινωνικής αποδοχής. Συνιστάται η σαφής σύνδεση της ΚΓΠ με τους στόχους βιωσιμότητας στο πλαίσιο της στρατηγικής του Γκέτεμποργκ και της Λισσαβόνας (Δημιουργία θέσεων απασχόλησης, προαγωγή της κοινωνικής δικαιοσύνης, διατήρηση του περιβάλλοντος), καθώς, επί του παρόντος, η σύνδεση αυτή δεν είναι ξεκάθαρη για την πλειοψηφία τουλάχιστον του κοινωνικού συνόλου. Τούτο αναμένεται να δρομολογήσει περαιτέρω συζητήσεις είτε σχετικά με τη γενική σκοπιμότητα των πληρωμών, καθώς και σχετικά με τον ρόλο των γεωργών σε σχέση με αυτούς τους στόχους. Η ενδιάμεση αναθεώρηση της ΚΓΠ, η οποία πραγματοποιήθηκε παρά την αντίθετη γνώμη της πλειοψηφίας των ευρωπαίων γεωργών και κτηνοτρόφων, θα πρέπει να αναπροσανατολιστεί προς την ενίσχυση των βιώσιμων οικογενειακών γεωργικών εκμεταλλεύσεων, ως βάση της κοινωνικής της νομιμοποίησης.

6.3.7 Οι πληρωμές από τον πρώτο πυλώνα της ΚΓΠ και ειδικά άμεσες ενισχύσεις που καταβάλλονται στους γεωργούς έχουν αναμφισβήτητη ζωτική σημασία για πολλούς από αυτούς. Ωστόσο, με τις αποσυνδεδεμένες άμεσες ενισχύσεις η γεωργική πολιτική δεν προσανατολίζεται προς την βιώσιμη παραγωγή, δεδομένου ότι αυτές συνιστούν πολύ περισσότερο μια πολιτική διασφάλισης του εισοδήματος από την οποία εντούτοις δεν επωφελούνται στον ίδιο βαθμό όλοι οι γεωργοί.

6.3.8 Στο δεύτερο πυλώνα, οι ενισχύσεις καταβάλλονται μόνο έναντι σαφώς προσδιορισμένων «αντιπαροχών», οι οποίες καθορίζονται βάσει κοινοτικών προγραμμάτων. Σε αυτά περιλαμβάνονται: γεωργοπεριβαλλοντικά προγράμματα, προώθηση της βιολογικής γεωργίας, εφαρμογή της διαφοροποίησης στις γεωργικές επιχειρήσεις (π.χ. ενίσχυση της μεταποίησης και εμπορίας ακατέργαστων γεωργικών προϊόντων), τις πολύ μικρές και τις μικρές επιχειρήσεις του γεωργικού κλάδου.

(?) ΕΕ C 125 της 27/5/2002, σελ. 87-89

6.3.9 Σε σχέση με αυτό, ιδιαίτερα σημαντική είναι η δήλωση της νέας επιτροπής Γεωργίας, κας. Fischer Boel, η οποία, με την ευκαιρία της έναρξης της Οικολογικής εβδομάδας στο Βερολίνο, στις 20 Ιανουαρίου 2005, ζήτησε να «περιέλθει η ανάπτυξη της υπαίθρου στο επίκεντρο της στρατηγικής της Λισσαβόνας». Στα πλαίσια αυτά, ενδιαφέρον παρουσιάζουν και άλλες δηλώσεις του ιδιαίτερου γραφείου της επιτροπής, σύμφωνα με τις οποίες δεν αναμένεται ότι θα δημιουργηθούν πολλές θέσεις απασχόλησης στον πρώτο πυλώνα, αντίθετα όμως διακρίνεται ένα πολύ μεγάλο δυναμικό στην πολιτική για την ανάπτυξη της υπαίθρου. Η ΕΟΚΕ θα επιδοκίμαζε όλως ιδιαίτερος το ενδεχόμενο να διεξάγει η Επιτροπή το ταχύτερο δυνατό μελέτες για να καταδείξει τον αναμενόμενο αντίκτυπο που θα έχουν ίδιοι πυλώνες της γεωργικής πολιτικής για την απασχόληση, το περιβάλλον και τον κοινωνικό τομέα.

6.3.10 Με το υπό συζήτηση σχέδιο για τη θέσπιση νέου κανονισμού για την ανάπτυξη της υπαίθρου πρέπει να ανατεθούν στον τομέα αυτό πρόσθετες αρμοδιότητες (μεταξύ άλλων χρηματοδότηση των περιοχών του δικτύου NATURA-2000, του προγράμματος LEADER+). Κατ' αυτόν τον τρόπο, η «ανάπτυξη της υπαίθρου» θα καταστεί μείζον παράγοντας προσανατολισμού της πολιτικής προς την κατεύθυνση της βιωσιμότητας, πράγμα το οποίο η ΕΟΚΕ επιδοκίμαζε.

6.3.11 Σύμφωνα με τα σχέδια της Επιτροπής για τη χρονική περίοδο 2007-2013 ο προϋπολογισμός για την ανάπτυξη της υπαίθρου θα διατηρηθεί στα σημερινά επίπεδα. Βάσει αυτών, η ΕΟΚΕ συμπεραίνει ότι ήδη στις δημοσιονομικές προοπτικές της ΕΕ, και λαμβανομένων υπόψη των νέων αρμοδιοτήτων της, η ανάπτυξη της υπαίθρου υποχρηματοδοτείται.

6.3.12 Λαμβάνοντας υπόψη ότι τα μέτρα για την «ανάπτυξη της υπαίθρου» είναι ζωτικής σημασίας για τη συζήτηση γύρω από τη βιωσιμότητα, η ΕΟΚΕ θεωρεί εντελώς ακατανόητη τη συζήτηση που διεξάγεται επί του παρόντος στο Συμβούλιο, κατόπιν πρωτοβουλίας των έξι «καθαρών συνεισφορών» της ΕΕ, σχετικά με ενδεχόμενες εκτενείς περικοπές αυτής της θέσης του προϋπολογισμού.

6.4 Ιθαγένεια, ελευθερία, ασφάλεια και δικαιοσύνη

6.4.1 Για τη διασφάλιση ενός πραγματικού χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης για τους ευρωπαίους πολίτες, είναι απαραίτητη η ανάληψη δράσης σε επίπεδο ΕΕ, τόσο για την επίτευξη αποδοτικότητας όσο και για την κατανομή των οικονομικών βαρών. Η επιτυχής ένταξη των μεταναστών αποτελεί ζήτημα κοινωνικής συνοχής αλλά και απαραίτητη προϋπόθεση για την οικονομική αποδοτικότητα. Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Συνόρων, την υιοθέτηση κοινής πολιτικής για το άσυλο και τη μεταναστευση, την εφαρμογή μέτρων υπέρ των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στα κράτη μέλη της ΕΕ ή των νεοαφιχθέντων υπηκόων τρίτων χωρών καθώς και σχετικά με την πρόληψη της παράνομης μετανάστευσης και την επιστροφή των υπηκόων που διαμένουν παράνομα στην ΕΕ.

6.4.2 Η πρόληψη και καταπολέμηση της εγκληματικότητας και της τρομοκρατίας συνιστά βασική πρόκληση για την Ένωση. Η επάρκεια για την κάλυψη της ανάγκης για ασφάλεια αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την διοικητική, κοινωνική και οικονομική βιωσιμότητα των κοινωνιών μας.

6.4.3 Η προστασία και ασφάλεια της καθημερινής μας ζωής, περιλαμβανομένων των καθημερινών αναγκών, συνιστά ύψιστη προτεραιότητα για τους Ευρωπαίους. Οι πολίτες αξιώνουν από την Ένωση υψηλό επίπεδο προστασίας από τους κινδύνους των φυσικών καταστροφών, τις κρίσεις στον τομέα της υγείας και του περιβάλλοντος, καθώς και από άλλες καταστροφές μεγάλης κλίμακας. Οι κίνδυνοι για την υγεία από επικίνδυνες ουσίες στο περιβάλλον ή στη διατροφή καθώς και οι προδιαγραφές προστασίας και ασφάλειας, ειδικά, στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών, χρήζουν συνεχούς παρακολούθησης και δράσης σε επίπεδο Ένωσης.

6.4.4 Είναι απαραίτητη η διασφάλιση επαρκούς επιπέδου στην παροχή βασικών υπηρεσιών κοινής ωφελείας, όπως στους τομείς της υγείας και της εκπαίδευσης, της ενέργειας, των μεταφορών και των επικοινωνιών. Η φυσική ασφάλεια του εφοδιασμού σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως στους τομείς της ενέργειας και των μεταφορών, αποτελεί σημαντική πτυχή για τη διαμόρφωση της εσωτερικής αγοράς καθώς και για τις πολυμερείς και διμερείς εμπορικές συναλλαγές και άλλες εξωτερικές επαφές.

6.4.5 Η βιώσιμη ανάπτυξη αρχίζει σιγά-σιγά να επιβάλλεται χάρη στη συνειδητοποίηση, τη στάση και τις ενέργειες μεμονωμένων πολιτών και ομάδων και οι παράγοντες αυτοί δεν μπορούν να υποκατασταθούν μόνο με «άνωθεν» προωθούμενες δράσεις. Η Ευρώπη μπορεί να ενατενίζει με υπερηφάνεια τις οργανωμένες και λειτουργικές κοινωνίες της, συμπεριλαμβανομένων των άρτια εκπαιδευμένων και ενεργών πολιτών, καθώς και μια πολύ αναπτυγμένη δομή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Τα στοιχεία αυτά δημιουργούν ενδεχομένως την καλύτερη πολιτιστική βάση για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

6.4.6 Η διέγερση ενίσχυσε την πολιτισμική πολυμορφία στην Ευρώπη. Αυτή μπορεί να εμπλουτίσει τη ζωή κάθε πολίτη, εντούτοις, πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για την προώθηση της αμοιβαίας κατανόησης. Πρέπει επίσης να υποστηριχθούν η από κοινού χρήση της γνώσης και των εμπειριών της οικονομικής, πολιτικής και καθημερινής ζωής, αλλά και των τρόπων προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης. Οι αποδέκτες δεν θα είναι μόνο τα νέα κράτη μέλη, αλλά το σύνολο της Ευρώπης και των πολιτών της.

6.5 Η ΕΕ ως παγκόσμιος εταίρος

6.5.1 Στην Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής του ΟΗΕ για την Αειφόρο Ανάπτυξη, που έγινε στο Γιοχάνεσμπουργκ, η ΕΕ αναδείχθηκε ως ένας δυναμικός, προσανατολισμένος στην παραγωγή αποτελεσμάτων, παράγων. Η ανάληψη νέων δράσεων, όπως οι πρωτοβουλίες για το νερό και την ενέργεια (συνεργασίες των εθελοντών), ενίσχυσε το θετικό κλίμα υπέρ της ΕΕ.

6.5.2 Σε επίπεδο ΟΗΕ, η εφαρμογή του σχεδίου δράσης 52 σελίδων που αποφασίστηκε στο Γιοχάνεσμπουργκ σημειώνει πρόοδο. Πρόκειται για μια αργή διαδικασία στην οποία οι συμμετέχουσες χώρες αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες όσον αφορά την ανταπόκρισή τους στις υποσχέσεις και τα σχέδια.

6.5.3 Η ΕΕ οφείλει να ανταποκριθεί στις δεσμεύσεις της και τον ηγετικό ρόλο που ανέλαβε στην Παγκόσμια Διάσκεψη Κορυφής. Ο ρόλος αυτός πρέπει να αντικατοπτριστεί στις πιστώσεις των δημοσιονομικών προοπτικών.

6.5.4 Ιδιαίτερος, η Ε.Ε. θα πρέπει να εντείνει τις προσπάθειές στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες (ΛΑΧ), με επίκεντρο βασικές ανάγκες όπως η παροχή ύδατος, η ενέργεια, η υγιεινική προστασία, η ασφάλεια των τροφίμων, η βασική εκπαίδευση και η κατάρτιση, καθώς και η ανάπτυξη της γεωργίας.

6.5.5 Ορισμένες χώρες της Ε.Ε. έχουν αναπτύξει φιλόδοξα προγράμματα ενίσχυσης για τις ΛΑΧ, ιδιαίτερος στην Αφρική. Χρειάζεται να βελτιωθεί ο συντονισμός Ε.Ε. και κρατών μελών όσον αφορά στην κατάρτιση και την εφαρμογή αυτών των αναπτυξιακών προγραμμάτων. Το ειδικό πρόγραμμα που φέρει την επωνυμία Κοτοπου αποδείχθηκε χρήσιμο μέσο για τη συμμετοχή και των κοινωνικών εταίρων και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στις ΛΑΧ (Αφρική, Καραϊβική, Ειρηνικός).

6.5.6 Το στοιχείο της βιώσιμης ανάπτυξης είναι σε κάποιο βαθμό ενσωματωμένο σε αυτά τα αναπτυξιακά προγράμματα. Πρέπει όμως να καταλάβει κεντρική θέση, σε συμφωνία με το σχέδιο δράσης που εγκρίθηκε στο Γιοχάνεσμπουργκ.

6.5.7 Για να βελτιωθεί ο συντονισμός των προσπαθειών και να ενισχυθεί η διάσταση της βιώσιμης ανάπτυξης, η ΕΟΚΕ συνιστά να αναληφθούν περαιτέρω πρωτοβουλίες εκ μέρους της Ε.Ε., κυρίως με τη μορφή της δημιουργίας «συνασπισμών των προθύμων» για συγκεκριμένα αναπτυξιακά θέματα, όπως η παροχή ύδατος, η ενέργεια, η ασφάλεια των τροφίμων και η προστασία της υγείας.

7. Συμπεράσματα

7.1 Η αναδιάρθρωση του προϋπολογισμού με την υιοθέτηση νέων τομέων προτεραιότητας συνιστά αναγνώριση του σημαντικού ρόλου της βιώσιμης ανάπτυξης. Η ΕΟΚΕ αναμένει τούτο να αντικατοπτριστεί στην εκτέλεση του προϋπολογισμού σε πραγματικούς όρους· δεν πρέπει απλώς να συνεχιστούν οι ίδιες δράσεις με την εφαρμογή ιδίων μεθόδων με άλλη επωνυμία. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι είναι απαραίτητη η αναδιάρθρωση των δαπανών προς την κατεύθυνση της υλοποίησης των προτεραιοτήτων της Ένωσης, ανεξαρτήτως του ύφους των ιδίων πόρων που τελικά θα αποφασισθεί.

7.2 Έχει πάρα πολύ μεγάλη σημασία, οι νέες δημοσιονομικές προοπτικές, ήτοι το πλαίσιο των κοινοτικών προϋπολογισμών για την περίοδο 2007-2013, να αντανakλούν τις προτεραιότητες της Ένωσης, και ειδικά τους στόχους της Λισαβόνας και τον στόχο της βιώσιμης ανάπτυξης. Για το σκοπό αυτό είναι αναγκαία η εκτεταμένη αναδιάρθρωση των δαπανών. Εάν οι δημοσιονομικές προοπτικές, δεδομένου του σχετικά μακροπρόθεσμου χρονικού τους ορίζοντα, δεν καθοδηγήσουν την ανάπτυξη της ΕΕ προς την ορθή κατεύθυνση, η ελπίδα άλλες πολιτικές ή μεταγενέστερες οικονομικές προσαρμογές να επιτύχουν την υλοποίηση του στόχου αυτού είναι μικρή.

7.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή για την προτεραιότητα που πρέπει να δοθεί στην οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση. Στα πλαίσια της προοπτικής της Λισαβόνας για την περίοδο έως το 2010. Ο όρος ανάπτυξη πρέπει να γίνει κατανοητός ως οικονομική ανάπτυξη η οποία συνοδεύεται από τη συνεκτίμηση των βασικών ευρωπαϊκών αξιών της κοινωνικής ενσωμάτωσης και

της προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος. Η ανταγωνιστικότητα και η οικονομική ανάπτυξη δεν συνιστούν αυτούσιους τελικούς στόχους, αλλά μέσα για την προώθηση κοινωνικών και περιβαλλοντικών στόχων. Ωστόσο, το πρόβλημα είναι ότι η συνεχής επιβράδυνση της οικονομικής ανάπτυξης και αποδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ σε σύγκριση με άλλους βασικούς τομείς της οικονομίας μπορούν να θέσουν σε κίνδυνο τόσο το ευρωπαϊκό κοινωνικό πρότυπο όσο και τις περιβαλλοντικές μας αξίες.

7.4 Οι τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη καθώς και άλλοι τομείς στους οποίους έχουν διαπιστωθεί μη βιώσιμες τάσεις — αλλαγή του κλίματος, μεταφορές, δημόσια υγεία, φυσικοί πόροι, εξάλειψη της φτώχειας, γήρανση του πληθυσμού και εξάρτηση από ορυκτά καύσιμα — πρέπει να αντιμετωπιστούν ως προτεραιότητες και στα πλαίσια των δημοσιονομικών πολιτικών.

7.5 Στην πλειονότητα των περιπτώσεων, ένα κεφάλαιο του προϋπολογισμού δεν είναι αφεαυτού ούτε «βιώσιμο», αλλά ούτε «μη βιώσιμο». Οι επιδράσεις της βιώσιμης ανάπτυξης εξαρτώνται από το λεπτομερές σχέδιο των προγραμμάτων, των στόχων και των κριτηρίων για τα χρηματοδοτούμενα έργα.

7.6 Το κύριο μέσο για τη διασφάλιση της συνοχής των πολιτικών με τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης αποτελεί η αξιολόγηση του αντίκτυπου. Σε κάθε πρόγραμμα, πρέπει να διενεργείται αξιολόγηση αντίκτυπου σε σχέση με τον προϋπολογισμό και τους στόχους του. Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται ειδικότερα απαραίτητο να εντοπιστούν και να ανασταλούν οι επιχορηγήσεις για μη βιώσιμες δραστηριότητες.

7.7 Πρέπει να εφαρμοστούν σαφή και διαφανή κριτήρια για την επιλογή των έργων προς χρηματοδότηση από διάφορα κεφάλαια και προγράμματα του προϋπολογισμού. Μεταξύ αυτών πρέπει να περιλαμβάνονται κριτήρια για τη βιωσιμότητα, όπως οι επιπτώσεις ενός συγκεκριμένου έργου για το περιβάλλον, την υγεία, τη δημιουργία ή απώλεια θέσεων απασχόλησης και την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ.

7.8 Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στη χρήση πόρων από τα διαρθρωτικά ταμεία, το Ταμείο Συνοχής και τις γεωργικές δαπάνες, καθώς και από τα προγράμματα ΤΕΝ. Σε αυτούς τους τομείς των κοινοτικών δραστηριοτήτων, που απορροφούν το μεγαλύτερο μέρος των κοινοτικών δαπανών, οι επιλογές πρέπει να κατευθύνονται συστηματικά προς λύσεις που πληρούν τα κριτήρια βιωσιμότητας στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό.

7.9 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί ιδιαίτερα να υπογραμμίσει το ζωτικό ρόλο της γνώσης, της Ε&Α και των νέων τεχνολογιών. Με την ουσιαστική εστίαση προσπαθειών και πόρων στο στόχο αυτό, η Ευρώπη έχει μια μοναδική ευκαιρία να ενισχύσει την παραγωγικότητα, την ανταγωνιστικότητα, την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση έναντι του σκληρού ανταγωνισμού που αναδεικνύεται από άλλες γωνίες του πλανήτη, αλλά και να διευκολύνει την έμφαση στους περιβαλλοντικούς και φυσικούς πόρους με την εφαρμογή αποδοτικότερων, οικολογικά τεχνολογικών λύσεων που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των πολιτών, καθώς και στην προστασία της υγείας και ασφάλειας.

Βρυξέλλες, 11 Μαΐου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Στη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Οι γνωμοδότηση που ακολουθεί απορρίφθηκε στην ολομέλεια, αλλά συγκέντρωσε περισσότερο από το ένα τέταρτο των εκπεφρασμένων ψήφων υπέρ:

Σημείο 4.5

Να τροποποιηθεί ως εξής:

«Η στρατηγική της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη εστιάζεται επί του παρόντος σε ορισμένες μη βιώσιμες τάσεις των κοινωνιών μας που χρήζουν προφανώς άμεσης επέμβασης: αλλαγή του κλίματος, μεταφορές, δημόσια υγεία και φυσικοί πόροι. ~~Άλλες τάσεις, όπως η~~ Η εξάλειψη της μεγάλης φτώχειας και της εξαθλίωσης και η εξέλιξη της ηλικιακής πυραμίδας αποτελούν επίσης θέματα που θα πρέπει να εξετασθούν ~~επείγοντως αφόθηκαν κατά μέρος για να προστεθούν αργότερα~~. Άλλωστε, μια από τις κυριότερες αλλαγές που επιτρέπει και απαιτεί η στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη, είναι ακριβώς η δυνατότητα να εγκαταλείψουμε τον καθορισμό προτεραιοτήτων, χωρίς ωστόσο να παραγνωρίζουμε την ανάγκη στοχοθετημένων δράσεων σε συγκεκριμένους τομείς.»

Αιτιολογία

Πρόκειται για προτάσεις που έχουν τον ίδιο στόχο: επιδιώκεται να καταστούν πιο εμφανείς ακόμη στο πλαίσιο της διερευνητικής γνωμοδότησης οι βασικές αλλαγές νοοτροπίας που απαιτούνται και γεννώνται από τη στρατηγική και την έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης.

Επισημαίνεται έτσι, ότι οι εν λόγω αλλαγές νοοτροπίας είναι ήδη αισθητές στην κοινωνία, όπως και στα άτομα, πράγμα που καθιστά δυνατό, εφόσον βεβαίως ενθαρρυνθούν από τις πολιτικές και τα θεσμικά όργανα (και συνεπώς από τις δημοσιονομικές προοπτικές), να γίνει πραγματικά λειτουργική η στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη, χάρις την οποία θα υλοποιηθούν οι χειρότεροι φόβοι όσον αφορά το γίγνεσθαι.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Ψήφοι υπέρ: 51

Ψήφοι κατά: 54

Αποχές: 26

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα: «Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας»

COM (2004) 448 τελικό

(2005/C 267/05)

Στις 21 Οκτωβρίου 2004, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει την ανωτέρω γνωμοδότηση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή» στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 15 Απριλίου 2005 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Simpson.

Κατά την 417η σύνοδο ολομέλεια της 11ης και 12ης Μαΐου 2005 (συνεδρίαση της 11ης Μαΐου 2005), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 107 ψήφους υπέρ και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Περίληψη

1.1 Το παρόν σχέδιο οδηγίας αποτελεί το τρίτο έγγραφο για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, μετά από την οδηγία του 1991 (91/308/ΕΟΚ) και τη δεύτερη του 2001 (2001/97/ΕΚ).

1.2 Τα βασικά κίνητρα του εν λόγω σχεδίου οδηγίας είναι: 1) η συμπερίληψη ειδικής αναφοράς στη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, παρόλο ότι είχε συμφωνηθεί από τα κράτη μέλη στα πλαίσια της προγενέστερης οδηγίας να συμπεριληφθεί στην έννοια των σοβαρών αδικημάτων, και 2) ο συνυπολογισμός των αναθεωρημένων σαράντα συστάσεων της ομάδας χρηματοοικονομικής δράσης για την καταπολέμηση της μονιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (FATF) ⁽¹⁾ που δημοσιεύτηκε τον Ιούνιο 2003.

2. Γενικές Παρατηρήσεις

2.1 Οι βασικές ομάδες που θίγονται από τις υποχρεώσεις τις οποίες συνεπάγεται το σχέδιο οδηγίας είναι οι εξής:

- α) οι επιχειρήσεις των τομέων εκείνων που οφείλουν να ευθυγραμμιστούν με τις διατάξεις της οδηγίας («ο ρυθμιζόμενος τομέας»·
- β) οι χρήστες υπηρεσιών που παρέχονται από το ρυθμιζόμενο τομέα (δηλ. οι πελάτες τους)·
- γ) τα άτομα που καταρτίζουν εκθέσεις περί της βεβαιότητας ή υπάρξεως υποψιών για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες·
- δ) οι υπηρεσίες εφαρμογής του νόμου και οι μονάδες χρηματοοικονομικών πληροφοριών («ΜΧΠ») που λαμβάνουν και χρησιμοποιούν τις πληροφορίες που περιλαμβάνονται στις εκθέσεις για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες· και
- ε) στοιχεία της εγκληματικής κοινότητας — που διαπράττουν «σοβαρά εγκλήματα» (όπως ορίζονται στο άρθρο 3 (7) του σχεδίου οδηγίας) όπου τα αδικήματα αυτά συνεπάγονται έσοδα, ή χρησιμοποίηση πόρων για εγκληματικές δραστηριότητες.

2.2 Στόχος του σχεδίου οδηγίας είναι να αντικαταστήσει τις ισχύουσες οδηγίες, οι οποίες και θα καταργηθούν.

⁽¹⁾ Η FATF είναι διακυβερνητικό όργανο που καθορίζει πρότυπα, καταστρώνει και προωθεί πολιτικές για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Website: www.fatf-gafi.org

2.3 Οι βασικές αλλαγές, σε σύγκριση με την πρώτη και δεύτερη οδηγία είναι οι εξής:

- i. συμπερίληψη ειδικής αναφοράς στη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και περαιτέρω λεπτομέρειες όσον αφορά τα «σοβαρά εγκλήματα»·
- ii. αυξημένη κάλυψη των φορέων παροχής υπηρεσιών σε εταιρείες καταπιστευτικής διαχείρισης και επιχειρήσεις και των προσώπων που εμπορεύονται αγαθά ή παρέχουν υπηρεσίες υψηλής αξίας·
- iii. Σημαντική επέκταση των λεπτομερειών που αφορούν τη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη και εξακρίβωση της ταυτότητας συμπεριλαμβανομένης της κυριότητας του δικαιούχου·
- iv. Διάταξη όσον αφορά την προστασία των υπαλλήλων που συντάσσουν εκθέσεις σχετικά με την παράνομη νομιμοποίηση εσόδων.
- v. Απαγόρευση της πληροφόρησης πελάτη σχετικά με τη σύνταξη σχετικής εκθέσεως·
- vi. Απαίτηση περί εφαρμογής των προτύπων της ΕΕ στους κλάδους και τα υποκαταστήματα εκτός ΕΕ.

2.4 Το σχέδιο οδηγίας παρέχει τη δυνατότητα περαιτέρω συγκλίσεως με τις χώρες όπου οι συστάσεις της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (FATF) του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) ισχύουν ήδη ή θα ισχύσουν.

2.5 Η νέα οδηγία με την παγίωση των απαιτήσεων της πρώτης και δεύτερης οδηγίας βοηθάει επίσης στη σαφήνεια.

2.6 Ωστόσο, η τρίτη οδηγία ακολουθεί πολύ πιστά τη δεύτερη οδηγία, η οποία επέκτεινε ήδη σε μεγάλο βαθμό το πεδίο εφαρμογής των οδηγιών περί παράνομης χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος καθώς και το φάσμα των ενδιαφερόμενων τομέων. Το χρονικό διάστημα για την αξιολόγηση του αντίκτυπου της οδηγίας του 2001 ήταν περιορισμένο και για το λόγο αυτό η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι δεν υπάρχει έως σήμερα καμία περιεκτική μελέτη για την αποτελεσματικότητα του ισχύοντος καθεστώτος ή της αναλογικότητάς του, ούτε για το ισοζύγιο μεταξύ των επενδύσεων που έκαναν οι κυβερνήσεις των κρατών μελών και εκείνων του ρυθμιζόμενου τομέα.

2.7 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την λήψη μέτρων που θα δυσχεράνουν ακόμη περισσότερο τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες καθώς και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Αν και υποστηρίζει την εφαρμογή των προληπτικών μέτρων σε κοινοτική κλίμακα, εντούτοις η ΕΟΚΕ αναγνωρίζει ότι οι φορείς παράνομης χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος θα επιχειρήσουν να εκμεταλλευτούν τις αδυναμίες του συστήματος ελέγχου και εκεί θα επικεντρώσουν τις δραστηριότητές τους. Για το λόγο αυτό τα κράτη μέλη πρέπει να θεσπίσουν αυστηρά πρότυπα που θα ισχύουν σε όλη την Ένωση και να ενθαρρύνουν τη θέσπιση παρόμοιων προτύπων στις άλλες χώρες.

2.8 Η γνωμοδότηση σχολιάζει πιο εμπεριστατωμένα ορισμένες ειδικές πτυχές του σχεδίου οδηγίας.

3. Παρατηρήσεις στους συγκεκριμένους τομείς της βασικής αλλαγής

3.1 Τρομοκρατία και σοβαρά εγκλήματα

3.1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη συμπερίληψη της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας στο σχέδιο οδηγίας.

3.1.2 Όσον αφορά τον ορισμό των σοβαρών εγκλημάτων και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μια περαιτέρω διασάφηση των προβλημάτων θα βοηθούσε τους ενδιαφερόμενους να κατανοήσουν καλύτερα τις προθέσεις της οδηγίας και συνεπώς θα βοηθούσε στην αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας.

3.1.3 Είναι απαραίτητο να διασαφηνιστεί το επίπεδο γνώσης της ποινικής νομοθεσίας που απαιτείται από τα άτομα που εργάζονται στον ρυθμιζόμενο τομέα, η μεγάλη πλειονότητα των οποίων διαθέτει ελάχιστη ή καθόλου εμπειρογνωμοσύνη στον τομέα αυτό. Το άρθρο 3 παρ. 7 του σχεδίου οδηγίας περιλαμβάνει εμπεριστατωμένο ορισμό των «σοβαρών εγκλημάτων», πλην όμως ο ορισμός αυτός πρέπει να διατυπωθεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να γίνεται σαφές ότι, προκειμένου να προσδιοριστεί εάν χρειάζεται να συνταχθεί έκθεση περί νομιμοποίησης παράνομων εσόδων, ο αρμόδιος του ρυθμιζόμενου τομέα εφαρμόζει τις ειδικές γνώσεις ποινικού δικαίου που οφείλει να διαθέτει για την εκτέλεση των καθηκόντων του. Διαφορετικά, ο ρυθμιζόμενος τομέας θα επιβαρυνόταν δυσανάλογα (τόσο από της άποψη της κατάρτισης του προσωπικού όσο και από την άποψη του ελέγχου τους) με όλους τους συναφείς κινδύνους όσον αφορά την αύξηση του κόστους και την αδικαιολόγητη διάσπαση της πελατείας. Θα προκαλούσε δε άσκοπους κινδύνους στα άτομα που εργάζονται στον ρυθμιζόμενο τομέα.

3.1.4 Ο όρος «σοβαρά εγκλήματα» (που περιλαμβάνει «τουλάχιστον» όσες δραστηριότητες απαριθμούνται στο άρθρο 3, παράγραφος 7) φαίνεται να αποτελεί μία ελάχιστη προδιαγραφή. Έως σήμερα, η εφαρμογή των ισχυουσών οδηγιών δείχνει ότι τα κράτη μέλη υιοθέτησαν διαφορετικές προσεγγίσεις έτσι ώστε άλλοτε ο ορισμός να καλύπτει όλα τα εγκλήματα και άλλοτε μόνο τα σοβαρά εγκλήματα.

3.1.5 Θα πρέπει να εξεταστεί ο περιορισμός των δυνατοτήτων επιλογής των κρατών μελών έτσι ώστε να προωθηθεί η ενιαία

εφαρμογή της σχετικής ρυθμίσεως και συνεπώς να διασφαλιστεί ένα πεδίο ίσων ευκαιριών για το ρυθμιζόμενο τομέα σε όλη την ΕΕ. Εάν τα κράτη μέλη επιθυμούν να εφαρμόσουν το σχέδιο οδηγίας σε ευρύτερη βάση, η ΕΟΚΕ συνιστά τον καθορισμό ενός καθεστώτος όπου η αναφορά θα είναι υποχρεωτική μόνο για τα σοβαρά εγκλήματα (το ελάχιστο πρότυπο), αλλά με τη δυνατότητα εξελούσιων αναφορών, για τις οποίες θα εξασφαλίζεται η ίδια νομική προστασία όπως και για τις υποχρεωτικές εκθέσεις, όσον αφορά τα λοιπά εγκλήματα.

3.1.6 Η ύπαρξη υποχρεωτικού καθεστώτος για «όλα τα εγκλήματα», ειδικότερα όπως συνδέεται με μία εκτός επικράτειας απαίτηση συντάξεως αναφοράς, ενέχει τον κίνδυνο της κακής χρησιμοποίησης πολύτιμων πόρων του ιδιωτικού τομέα και της εφαρμογής του νόμου. Το γεγονός ότι το ΗΒ υιοθέτησε το σύστημα υποβολής εκθέσεων «περιορισμένης αξίας πληροφοριών» με σκοπό την ελαχιστοποίηση των προσπαθειών, τόσο από την πλευρά του ρυθμιζόμενου τομέα όσο και από τις αρχές εφαρμογής του νόμου για υποθέσεις με περιορισμένη ή χωρίς ποινική σημασία (καθώς και για τις υποθέσεις οι οποίες έχουν αναφερθεί στις αρμόδιες αρχές), καταδεικνύει ορισμένες από τις παγίδες που ενέχει το υποχρεωτικό καθεστώς «όλων των εγκλημάτων».

3.1.7 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι το ελάχιστο χρηματικό ποσόν που ορίζεται στο άρθρο 6, παράγραφος (β) (15 000 ευρώ) είναι λογικό, εάν ληφθεί υπόψη ότι το ποσόν αυτό μπορεί να αντιστοιχεί σε μια ή περισσότερες συναλλαγές, μεταξύ των οποίων φαίνεται να υπάρχει κάποια σχέση.

3.1.8 Χρειάζεται μια περαιτέρω σημαντική διασάφηση προκειμένου ο ορισμός της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες που δίδεται στο άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο (γ) της δεύτερης οδηγίας (και ο οποίος επαναλαμβάνεται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο (γ) του σχεδίου οδηγίας) να συμπεριλάβει και την κατοχή εσόδων που προέρχονται από αδικήματα του ίδιου εγκληματία χωρίς καμία άλλη συναλλαγή.

3.1.9 Στο άρθρο 2.1, παράγραφος 3, στοιχείο (β), απαριθμούνται πέντε κατηγορίες συναλλαγής που εκτελούνται από ανεξάρτητους επαγγελματίες νομικούς για τις οποίες θα ισχύσει η οδηγία. Η ΕΟΚΕ συνιστά να προστεθεί μία έκτη κατηγορία ως εξής: (vi) παροχή φορολογικών συμβουλών.

3.2 Φορείς παροχής υπηρεσιών σε εταιρείες καταπιστευτικής διαχείρισης και πρόσωπα που εκτελούν συναλλαγές μεγάλης αξίας

3.2.1 Το άρθρο 3, παράγραφος 9 ορίζει τους «φορείς παροχής υπηρεσιών σε εταιρείες καταπιστευτικής διαχείρισης και επιχειρήσεις» και το άρθρο 2, παράγραφος 1(3), στοιχείο στ', ορίζει τα «πρόσωπα που εμπορεύονται αγαθά και υπηρεσίες υψηλής αξίας». Απαιτείται εδώ μεγαλύτερη διασάφηση των ορισμών και ειδικότερα τι εννοείται με τον όρο «υπηρεσίες» στο εν λόγω άρθρο. Η παράνομη νομιμοποίηση των εσόδων εκτελείται μέσω διενέργειας μεγάλων συναλλαγών για την παροχή υπηρεσιών σε μετρητά όπως ακριβώς και μέσω παραποίησης μεγάλων συναλλαγών για αγαθά σε μετρητά.

3.3 Δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη και εξακρίβωση της ταυτότητας του πελάτη, συμπεριλαμβανομένης της έννοιας του δικαιούχου

3.3.1 Τα άρθρα σχετικά με τα θέματα αυτά πρέπει να είναι σαφή και εφαρμόσιμα σε ένα σύστημα βασισμένο στον κίνδυνο. Η αντιμετώπιση των πτυχών αυτών του κανονισμού περί παράνομης νομιμοποίησης εσόδων αποτελεί σημαντικότερη συμβολή στο κόστος της συμμόρφωσης και συνεπάγεται άμεσες επιπτώσεις στους πελάτες.

3.3.2 Ορισμός του δικαιούχου

3.3.2.1 Το άρθρο 3, παράγραφος 8, αναφέρεται στον δικαιούχο που νοείται ως το φυσικό πρόσωπο το οποίο τελικά, άμεσα ή έμμεσα, κατέχει ή ελέγχει τουλάχιστον το 10 % των μετοχών ή των δικαιωμάτων ψήφου νομικού προσώπου ή το οποίο με άλλο τρόπο ασκεί ανάλογη επιρροή όπως π.χ. στη διοίκηση νομικού προσώπου. Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι αυτό αποτελεί ένα πολύ χαμηλό κατώτατο όριο όταν συνδυαστεί με το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο (β) και την αναφορά στα μέτρα κινδύνου που ορίζονται στο άρθρο 7, παράγραφος 2.

3.3.2.2 Το σχέδιο οδηγίας θα έπρεπε να αναφέρεται στις αρχές που διέπουν τις απαιτήσεις περί εξακρίβωσης της ταυτότητας και να επιβάλει στα κράτη μέλη την απαίτηση παροχής καθοδήγησης είτε άμεσα, είτε μέσω φορέων επαγγελματικής εκπροσώπησης με βάση ένα σύστημα κινδύνου της εξακρίβωσης της ταυτότητας που θα παρέχει τη δυνατότητα ποικίλων επιπέδων εξακρίβωσης της ταυτότητας των δικαιούχων ανάλογα με τις περιστάσεις.

3.3.2.3 Αν και είναι κατανοητά τα κίνητρα των αυστηρών απαιτήσεων, στη πράξη η καθολική εφαρμογή τους χωρίς να λαμβάνεται υπόψη ο κίνδυνος θίγει νόμιμους πελάτες μέσω επιπρόσθετων δαπανών, προσπαθειών και ενδεχόμενης απώλειας της εμπορικής εμπιστευτικής όσον αφορά συναλλαγές που έχουν προγραμματιστεί, ενώ επιδρούν σε περιορισμένο βαθμό ή και καθόλου στις παράνομες δραστηριότητες.

3.3.2.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά όπως η ελάχιστη απαίτηση περί διακρίβωσης της ταυτότητας του δικαιούχου ή ελέγχου να οριστεί σε 25 % είτε από άτομο, είτε από όμιλο.

3.3.3 Πολιτικώς εκτεθειμένα πρόσωπα

3.3.3.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι ο προτεινόμενος ορισμός των πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων όπως ορίζεται στο άρθρο 3, παράγραφος 10 είναι αδικαιολόγητα ευρύς και θα πρέπει να τροποποιηθεί κατά τρόπο ώστε να περιληφθεί η φράση «που δεν είναι πολίτες της ΕΕ» μετά τη φράση «τα φυσικά πρόσωπα». Τα μέρη του Κοινοβουλίου στο εσωτερικό της ΕΕ (αν και δεν είναι απρόσβλητα έναντι των πειρασμών της διαφθοράς) υπόκεινται σε ασφαλείς δημοκρατικούς ελέγχους οι οποίοι καθιστούν ανώφελες τις διατυπώσεις του άρθρου 11.1 όσον αφορά την αυξημένη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη.

3.3.4 Δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη και εξακρίβωση της ταυτότητας

3.3.4.1 «Η δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη» αποτελεί ένα τμήμα του σχεδίου οδηγίας όπου απαιτείται ακριβέστερος προσδιορισμός των όρων για λόγους σαφήνειας. Οι όροι όπως «δέουσα επιμέλεια», «ενδελεχής εξέταση» και «εξακρίβωση» είναι επιδεκτικοί πολλαπλών ερμηνειών από τα διάφορα τμήματα του ρυθμιζόμενου τομέα και από τα διάφορα κράτη μέλη και συνεπώς πρέπει να οριστούν με μεγαλύτερη ακρίβεια για να διασφαλιστεί η κοινή κατανόηση.

3.3.4.2 Σχετικά με την εξακρίβωση της ταυτότητας, η ΕΟΚΕ συνιστά όπως το σχέδιο οδηγίας απαιτεί από τα κράτη μέλη την παροχή σαφούς καθοδήγησης για τον κίνδυνο στην επικράτειά τους.

3.3.4.3 Το άρθρο 6, στοιχείο (γ) προβλέπει την εφαρμογή των διαδικασιών περί δέουσας επιμέλειας των πελατών όταν υπάρχει υπόνοια νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ανεξάρτητα από κάθε παρέκκλιση, εξαίρεση ή κατώτατο όριο. Αυτό δεν είναι δυνατόν στην πράξη, διότι η εφαρμογή τέτοιων διαδικασιών λόγω υποψιών θα ενημέρωνε το μέρος ή μέρη που προκαλούν υποψίες. Οι διατάξεις του άρθρου 6, στοιχείο (γ) θα πρέπει να τροποποιηθούν κατά τρόπο ώστε να επισημαίνεται ότι οι διαδικασίες εφαρμόζονται μόνο κατά το δυνατόν, χωρίς να προκαλούνται ανησυχίες εκ μέρους των μερών τα οποία βαραίνουν υπόνοιες.

3.3.4.4 Όσον αφορά τις απλουστευμένες διαδικασίες δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη που ορίζονται στο άρθρο 10, παράγραφος 3, στοιχείο (γ), η ΕΟΚΕ προτείνει να προστεθούν οι ακόλουθες λέξεις στο τέλος του χωρίου: «τα συνταξιοδοτικά ή ανάλογα καθεστώτα που προσφέρουν συνταξιοδοτικές παροχές στους εργαζόμενους, στα οποία οι εισφορές καταβάλλονται μέσω αφαίρεσης από το μισθό και/ή από τους εργοδότες...».

3.3.4.4.1 Το άρθρο 11.2, προτείνει να απαγορευθεί στα πιστωτικά ιδρύματα να συνάπτουν σχέση τραπεζικής ανταπόκρισης με εικονική τράπεζα που επιτρέπει τη χρησιμοποίηση των λογαριασμών της από εικονικές τράπεζες. Δεν είναι πάντοτε εύκολο για ένα πιστωτικό ίδρυμα να ανακαλύπτει τότε διενεργείται παρόμοια τραπεζική ανταπόκριση. Πρέπει να γίνει σαφές ότι τα πιστωτικά ιδρύματα καλούνται απλώς να λάβουν εύλογα μέτρα πρόληψης σε σχέση με τις τράπεζες ανταπόκρισης για να αξιολογούν την πολιτική των τελευταίων έναντι των εικονικών τραπεζών.

3.3.4.5 Στο άρθρο 11, παράγραφος 1, στοιχείο (α), η αναφορά στα αποδεικτικά έγγραφα δεν χρειάζεται τη λέξη «πρόσθετα», η οποία και θα πρέπει να διαγραφεί.

3.3.4.6 Το άρθρο 12 επιτρέπει την εκτέλεση από τρίτα μέρη των διαδικασιών για τη δέουσα επιμέλεια προς τον πελάτη, επισημαίνει όμως ότι η τελική ευθύνη εναπόκειται στο ίδρυμα ή το πρόσωπο που καλύπτεται από την προτεινόμενη οδηγία. Η ΕΟΚΕ προτείνει να διαγραφεί το τελευταίο τμήμα του άρθρου 12 και συγκεκριμένα η φράση «η τελική ευθύνη εναπόκειται στο ίδρυμα, τον οργανισμό ή το πρόσωπο που καλύπτεται από την παρούσα οδηγία, το οποίο βασίζεται σε τρίτο μέρος» και να αντικατασταθεί από την αρχή που περιλαμβάνεται στην αιτιολογική σκέψη 20 της προτεινόμενης οδηγίας (για την αποφυγή των επαναλαμβανόμενων διαδικασιών εξακριβωσης της ταυτότητας του πελάτη που εκτελούνται από τρίτα μέρη τα οποία είναι ρυθμισμένα). Εάν δεν επιτραπεί η εκτέλεση από τρίτα μέρη, εφόσον λήφθηκαν εύλογα μέτρα για την καλή πίστη του τρίτου μέρους, τότε η διάταξη αυτή δεν θα επιτύχει την αποφυγή επαναλαμβανόμενων διαδικασιών.

3.3.4.7 Το άρθρο 13, παράγραφος 2 που αναφέρεται στη αναφορά υπονοιών θα μπορούσε επωφελώς να επεκταθεί με τη προσθήκη της εξής φράσεως: «Η Επιτροπή οφείλει να ερευνά τις εν λόγω παραπομπές και να ενημερώνει τα κράτη μέλη για τα σχετικά πορίσματα».

3.3.4.8 Για να μην υπάρχουν αμφιβολίες όσον αφορά τη συμβατότητα των διατάξεων του άρθρου 14 με τις διατάξεις περί απορρήτου που ισχύουν σε ορισμένα κράτη μέλη, ο όρος «άμεσα» πρέπει να διαγραφεί από το άρθρο 14 και το τρίτο μέρος να έχει το δικαίωμα να αναζητάει τη συγκατάθεση των προσώπων που αποκαλύπτονται οι πληροφορίες. Η λέξη «άμεσα» να αντικατασταθεί από τη λέξη «ταχέως».

3.4 Απαγόρευση γνωστοποίησης

3.4.1 Η ΕΟΚΕ συνιστά να προσδιοριστεί αυστηρότερα η έννοια του όρου «απαγόρευση» στο πρώτο τμήμα του άρθρου 25. Σε ορισμένα κράτη μέλη απαιτείται από το προσωπικό του ρυθμιζόμενου τομέα να αναφέρουν σε ορισμένους ρυθμιστές ή μέρη του δικαστικού καθώς και από τη μονάδα χρηματοοικονομικών πληροφοριών (ΟΧΠ) αλλά και στην πράξη η καταπολέμηση της παράνομης νομιμοποίησης εσόδων διευκολύνεται από την προσεκτική ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ μερών που δεν ενέχονται στην εν λόγω δραστηριότητα. Για να καταστεί δυνατή η εφαρμογή αυτών των θετικών μορφών γνωστοποίησης, η ΕΟΚΕ συνιστά την τροποποίηση του άρθρου κατά τρόπο ώστε να καταστεί ρητή η διάταξη ότι η γνωστοποίηση απαγορεύεται μόνο όταν ευνοεί έναν ύποπτο ή βλάπτει μια έρευνα για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

3.5 Νόμιμος ανταγωνισμός στις επιχειρήσεις του εξωτερικού

3.5.1 Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 23 και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 27, τα πρότυπα της Κοινότητας θα πρέπει να εφαρμόζονται σε τρίτες χώρες στις οποίες τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί διατηρούν υποκαταστήματα και θυγατρικές πλειοψηφικής συμμετοχής και όπου η νομοθεσία περί νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότηση στις τρομοκρατίες παρουσιάζει κενά και ελλείψεις.

3.5.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η εφαρμογή της διάταξης αυτής ενδέχεται να εμποδίσει τα υποκαταστήματα και τις θυγατρικές

πλειοψηφικής συμμετοχής των πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών να λειτουργούν αποτελεσματικά και ανταγωνιστικά σε χώρες όπου η νομοθεσία περί νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες δεν ανταποκρίνεται στα πρότυπα της νομοθεσίας της ΕΕ. Πρέπει συνεπώς να ενθαρρυνθεί η εφαρμογή των ευρωπαϊκών ή ανάλογων προτύπων, είναι όμως πρόωρη η απόλυτη απαίτηση της εφαρμογής τους στο εξωτερικό. Υπό τις συνθήκες αυτές, θα ήταν προτιμότερο για τα πιστωτικά ιδρύματα να ενημερώνουν τις αρμόδιες αρχές άλλων χωρών ούτως ώστε να τους παρασχεθεί η κατάλληλη βοήθεια για να βελτιώσουν τους ελέγχους τους όσον αφορά τη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

3.5.3 Η πιο ενδεδειγμένη λύση για την ΕΕ θα ήταν η αποτελεσματική εφαρμογή ορθών και καθολικώς αναγνωρισμένων προτύπων με την αντικατάσταση των αναφορών στην εφαρμογή των απαιτήσεων της ΕΕ από την εφαρμογή των 40 συστάσεων της FATF. Έτσι δεν θα υπάρχει καμία υποψία ότι η ΕΕ επιδιώκει να εφαρμόσει τις απαιτήσεις της, αποβλέποντας σε εξωεδαφικούς αντίκτυπους, όπου ισχύουν σφαιρικά πρότυπα με γενικότερα ανάλογη αποτελεσματικότητα.

3.6 Προστασία των υπαλλήλων

3.6.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη διάταξη του άρθρου 24 σχετικά με την παροχή προστασίας και προτρέπει την Επιτροπή να την επεκτείνει έτσι ώστε να καλυφθούν οι δικαστικές διαδικασίες και ο ρόλος των αστυνομικών αρχών για την παροχή προστασίας. Η σαφήνεια όσον αφορά την προστασία του απόρρητου χαρακτηρίζει της πηγής εκ της οποίας προήλθε η έκθεση για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι κρίσιμη για την ομαλή και πλήρη λειτουργία των συστημάτων υποβολής εκθέσεων. Όχι μόνο οι υπάλληλοι, αλλά και οι οργανώσεις των υπαλλήλων πρέπει να καλύπτονται από τις διατάξεις του άρθρου 24, το οποίο θα πρέπει επίσης να αναφέρει ρητά ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να εξασφαλίζουν την εμπιστευτικότητα των αρμόδιων υπαλλήλων σύμφωνα με το ποινικό και αστικό δικαίο του κράτους μέλους. Η οδηγία θα πρέπει να προβλέπει ρητώς ότι η ταυτότητα εκείνων που συντάσσουν τις εκθέσεις πρέπει να φυλάσσεται αυστηρώς εμπιστευτική, εκτός αν έχουν συμφωνήσει να κοινοποιηθεί, ή αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της ποινικής διαδικασίας.

3.6.2 Το άρθρο 24 θα πρέπει να τροποποιηθεί ώστε να διασφαλιστεί ότι οι διατάξεις περί προστασίας επεκτείνονται μόνο στους επαγγελματίες και τις μικρές επιχειρήσεις.

3.7 Άλλες παρατηρήσεις

3.7.1 Κλαδική εφαρμογή της προτεινόμενης Οδηγίας

3.7.1.1 Εκτός και εάν ορίζεται διαφορετικά, όλες οι απαιτήσεις του συστήματος που περιλαμβάνονται στο σχέδιο οδηγίας εφαρμόζονται σε όλα τα όργανα και πρόσωπα που ορίζονται στο άρθρο 2. Δεδομένου ότι ο ρυθμιζόμενος τομέας είναι σήμερα διαφορετικός, πρέπει να εξεταστεί η κατάσταση των ιδρυμάτων ή επαγγελματιών οι δραστηριότητες των οποίων καλύπτονται μόνο εν μέρει από το σχέδιο οδηγίας επειδή δεν είναι σαφείς ως προς το κατά πόσο εφαρμόζονται οι διατάξεις σε ορισμένα και όχι όλα τα μέρη της επιχείρησής τους.

3.7.1.2 Δεν είναι σαφές ο λόγος για τον οποίο το άρθρο 2 περιορίζει την εφαρμογή του σχεδίου οδηγίας σε συμβολαιογράφους και άλλους ανεξάρτητους επαγγελματίες νομικούς για ορισμένες μόνο δραστηριότητες, ενώ καλύπτονται όλες οι υπηρεσίες άλλων ελευθέρων επαγγελμάτων με αντίστοιχα υψηλά πρότυπα δεοντολογίας και αρμοδιότητας. Η ΕΟΚΕ αντιλαμβάνεται ότι ορισμένες δραστηριότητες εμπίπτουν στις αρμοδιότητες των συμβολαιογράφων και άλλων επαγγελματιών νομικών σε ορισμένα κράτη μέλη (που συνήθως συνδέονται με το ρόλο τους ως δικηγόρων ενώπιον του δικαστηρίου) και ότι στους τομείς αυτούς οι επαγγελματίες νομικοί διακρίνονται κατά τρόπον έγκυρο από τα λοιπά ελεύθερα επαγγέλματα, πράγμα που συνηγορεί υπέρ της εξαίρεσής τους από το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας. Μολαταύτα, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι πρέπει να συμπεριληφθούν εφόσον οι δραστηριότητές τους δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες των επαγγελματιών νομικών, όπως επίσης οι υπηρεσίες, εφόσον παρέχονται από μια νομικώς κατοχυρωμένη επαγγελματικά επιχείρηση.

3.7.2 Υποχρεώσεις αναφοράς

3.7.2.1 Το άρθρο 17 ορίζει ότι τα ιδρύματα, οργανισμοί και πρόσωπα που καλύπτονται από το σχέδιο οδηγίας **πρέπει να εξετάζουν με ιδιαίτερη προσοχή** κάθε δραστηριότητα που είναι πιθανόν να συνδέεται με νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

3.7.2.2 Η εν λόγω απαίτηση ενδέχεται να οδηγήσει σε επιρόοφες ουσιαστικές διαδικασίες εκ μέρους οργάνων, οργανισμών και προσώπων που καλύπτονται από το σχέδιο οδηγίας με τον κίνδυνο της «απαλλαγής» ενός προσώπου βάσει ειδικών διαδικασιών.

3.7.2.3 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι δεν είναι αρμοδιότητα του ρυθμιζόμενου τομέα η διενέργεια ερευνών κατά την προφανή έννοια του άρθρου 17, αλλά αντιθέτως να επαγρυπνεί και να στοιχειοθετεί υπόνοιες επί τη βάση **πληροφόρησης** που απορρέει από την κανονική εκτέλεση της συναλλαγής και να αναφέρει τις σχετικές πληροφορίες για την ανάληψη έρευνας από τις αρμόδιες αρχές.

3.7.3 Τα κράτη μέλη έχουν την επιλογή να επιβάλουν αυστηρότερες διατάξεις

3.7.3.1 Το άρθρο 4 παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να θεσπίζουν ή να διατηρούν σε ισχύ αυστηρότερες διατάξεις από αυτές που περιλαμβάνονται στο σχέδιο οδηγίας.

3.7.3.2 Οι υλικές διαφορές όσον αφορά την αυστηρότητα των διατάξεων μεταξύ των κρατών μελών βλάπτει την αρχή της ενιαίας αγοράς, προκαλεί διάσπαση του νόμιμου ανταγωνισμού και ενδέχεται να ενθαρρύνει τους εγκληματίες να μεταφέρουν τις παράνομες δραστηριότητές τους σε κράτη μέλη με ηπιότερη νομοθεσία.

3.7.3.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η διάταξη αυτή που καθιστά δυνατή την τοπική διαφορά να περιοριστεί στους τομείς στους οποίους η

διαφορά αυτή (εάν επιβάλλεται από τα κράτη μέλη σε υποχρεωτική μάλλον παρά εκούσια βάση) αντικατοπτρίζει ειδικές τοπικές συνθήκες.

3.7.4 Παρατηρήσεις σε συγκεκριμένα σημεία

3.7.4.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ευθύνη που ανατίθεται στα κράτη μέλη όσον αφορά την έγκαιρη ανάδραση (άρθρο 31, παρ. 3) και συνιστά να καταστεί ειδικότερα ευθύνη της μονάδας χρηματοοικονομικών πληροφοριών. Η ανάδραση είναι χρήσιμη διότι προωθεί καλύτερα και αποτελεσματικότερα την μελλοντική συμμόρφωση για την εφαρμογή της νομοθεσίας.

3.7.4.2 Άρθρο 19. παράγραφος 1, στοιχείο (β) απαιτεί από τα ιδρύματα, τους οργανισμούς και τα πρόσωπα που καλύπτονται από την προτεινόμενη οδηγία να παρέχουν άμεσα στην ομάδα χρηματοοικονομικών πληροφοριών όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπει η εφαρμοστέα νομοθεσία. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η εφαρμογή της διάταξης σχετικά με «όλες τις απαιτούμενες πληροφορίες» ενδέχεται να είναι υπερβολική και πραγματικά να μην είναι δυνατόν για το ρυθμιζόμενο τομέα να συμμορφωθεί με αυτή. Η ΕΟΚΕ προτείνει να αντικατασταθεί η φράση «όλες οι απαιτούμενες πληροφορίες» με την κατάλληλη διατύπωση που επιτρέπει στα κράτη μέλη να παρέχουν τις απαιτούμενες συμπληρωματικές πληροφορίες κατόπιν αιτήσεως χωρίς αδικαιολόγητη επιβάρυνση και με την εγγύηση ότι η διαβίβαση αυτή δεν θα υπερβαίνει τις αρμοδιότητες της Μονάδας Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών.

3.7.4.3 Το άρθρο 20.2, πρέπει να προβλέπει ότι οι υποψίες που γεννώνται κατά τη διαδικασία παροχής νομικών συμβουλών (από συμβολαιογράφους, ανεξάρτητους νομικούς συμβούλους, ελεγκτές, εξωτερικούς λογιστές και φορολογικούς συμβούλους) θα εξαιρούνται από τις απαιτήσεις που προβλέπονται για την ενημέρωση σε περίπτωση υπέρθεσης υποψιών. Η διατύπωση της παραγράφου αυτής είναι περιοριστική διότι επισημαίνει ότι η εξαίρεση περιορίζεται μόνο στην περίπτωση κατά την οποία παρέχεται πληροφορία κατά τη διαπίστωση της νομικής θέσης του πελάτη πριν από την δικαστική διαδικασία. Πρόκειται εδώ για αδικαιολόγητο περιορισμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων του πελάτη ο οποίος ζητεί νομική συμβουλή εμπιστευτικού χαρακτήρα.

3.7.4.4 Η διάταξη του άρθρου 23 ότι η γνωστοποίηση σύμφωνα με το σχέδιο οδηγίας δεν αποτελεί παράβαση τυχόν απαγόρευσης της γνωστοποίησης πληροφοριών δεν αναφέρει ότι η γνωστοποίηση πρέπει να γίνεται «καλή τη πίστει» για τη διασφάλιση της εν λόγω προστασίας. Αυτό οριζόταν στη δεύτερη οδηγία. Η διευκρίνιση πρέπει να επαναδιατυπωθεί για να τονιστεί με έμφαση ότι ο ρυθμιζόμενος τομέας πρέπει να ενεργεί υπεύθυνα και καλή τη πίστει για να επωφεληθεί από την κατ' ανάγκη ευρύτατη ρυθμιστική προστασία. Για να προσδιοριστούν διαφορετικά οι κίνδυνοι στρέβλωσης των ατομικών δικαιωμάτων και της πρόσβασης τους στη δικαιοσύνη.

4. Συμπεράσματα

4.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τον διττό στόχο, πρώτον να εξασφαλισθεί η πλήρης εφαρμογή των σφαιρικών προτύπων που ορίζονται στις 40 συστάσεις της ομάδας χρηματοοικονομικής δράσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (FATF) και δεύτερον να αναφερθεί ρητώς η καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Εκφράζει όμως τη δυσανεξία της για το γεγονός ότι η 3η Οδηγία για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες εκπονήθηκε χωρίς να έχουν αξιολογηθεί πλήρως τα θετικά στοιχεία της 2ης Οδηγίας που εγκρίθηκε το 2001. Η κατάρτιση της 3ης Οδηγίας σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα και χωρίς την κατάλληλη περίοδο προβληματισμού ως προς την εφαρμογή της 2ης Οδηγίας είναι μάλλον εσπευσμένη.

4.1.1 Για να αιτιολογηθεί η κατάρτιση της 3ης Οδηγίας, πρέπει τώρα να θεωρηθεί ότι βελτιώνει περαιτέρω τη 2η Οδηγία και την εφαρμογή της. Συγκεκριμένα, επισημαίνονται θετικά οι εξής διατάξεις που συμπεριλήφθηκαν:

- καταργούνται ορισμένες αδικαιολόγητα επαχθείς πτυχές της 2ης Οδηγίας, κατά τις οποίες οι υποχρεώσεις δεν αντισταθμίζονται με αντίστοιχα ωφέληματα όσον αφορά την εφαρμογή της νομοθεσίας και την καταπολέμηση των εγκληματικών δραστηριοτήτων·
- μειώνονται οι αντιφάσεις μεταξύ των υποχρεώσεων για την καταπολέμηση της παράνομης χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος και των σχετικών πρακτικών τόσο στο εσωτερικό της ΕΕ (όσον αφορά τα διάφορα κράτη μέλη και τα διάφορα μέρη του ρυθμιζόμενου τομέα ή άλλων τομέων που είναι εύτρωτοι έναντι των εν λόγω παράνομων δραστηριοτήτων) όσο και μεταξύ της ΕΕ και τρίτων χωρών (πράγμα που συνεπάγεται υποχρεωτικώς ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν πλέον πιο περιορισμένες επιλογές βάσει της οδηγίας ως προς τις δυνατότητες απόκρυψης)· και
- καθιερώνονται σαφέστερες διατάξεις προστασίας των υπαλλήλων που ενημερώνουν τα αρμόδια ιδρύματα.

4.2 Οι προτάσεις που διατυπώνονται στην παρούσα γνωμοδότηση αποσκοπούν στη βελτίωση της οδηγίας κατά τρόπο ώστε να συμβάλουν στους συμπληρωματικούς και συνεκτικούς αυτούς στόχους. Οι τυχόν αλλαγές που θα επέλθουν κατά τα τελικά στάδια της εξέτασης της οδηγίας αυτής θα πρέπει να βασίζονται στις εν λόγω βασικές αρχές.

4.3 Λόγω του σύντομου χρονικού διαστήματος που μεσολάβησε από τη θέση σε εφαρμογή της 2ης Οδηγίας, θα πρέπει να παραχωρηθεί σε πολλά κράτη μέλη μια σχετικά γενναιόδωρη χρονική περίοδος για την εφαρμογή της 3ης Οδηγίας.

4.4 Με την εμπειρία που αποκτάται από την εφαρμογή των οδηγιών για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες καθώς και τις χρηματοδοτήσεις της τρομοκρατίας, η ΕΕ θα πρέπει να εξετάσει τις συνέργειες που χρειάζονται στα πλαίσια της πολιτικής αυτής για την αντιμετώπιση και άλλων πτυχών της εγκληματικότητας και της ανάπτυξης της. Η ΕΟΚΕ υποδεικνύει τα εξής:

- συγκριτική μελέτη του σχεδίου οδηγίας με τις εργασίες του Συμβουλίου της Ευρώπης για το ποινικό δίκαιο·
- αποσαφήνιση των ρυθμίσεων που διέπουν τη δέσμευση των εγκληματικών οικονομικών πόρων·
- μεγαλύτερη βοήθεια προς τις τρίτες χώρες που αντιμετωπίζουν προβλήματα οργανωμένου εγκλήματος·
- ειδικοί ευαίσθητοι τομείς, όπως η φοροδιαφυγή στις διασυνοριακές περιοχές.

4.5 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την περαιτέρω ανάπτυξη των κανόνων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, θεωρεί δε ότι αποτελεί το σύμβολο της ΕΕ όπου αφορά τη διασφάλιση υψηλών προτύπων εντιμότητας και χρηστής συμπεριφοράς των δημόσιων και ιδιωτικών πραγμάτων. Η Οδηγία είναι ένα θετικό βήμα όπου αφορά τη διαχείριση των χρηματοοικονομικών θεμάτων αλλά και μέσον ισχυροποίησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Βρυξέλλες, 11 Μαΐου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Anne-Marie SIGMUND

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Σχέσεις Ινδίας-ΕΕ»

(2005/C 267/06)

Κατά τη σύνοδο ολομέλειας της 27ης Ιανουαρίου 2004, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 29, παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα την ανωτέρω γνωμοδότηση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Εξωτερικές σχέσεις», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 14 Μαρτίου 2005 με εισηγητή τον **κ. Sukhdev Sharma**.

Κατά την 417η σύνοδο ολομέλειας της (συνεδρίαση της 12ης Μαΐου 2005), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε (ομόφωνα) με 145 ψήφους υπέρ και 2 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Εισαγωγή

1.1 Η πρώτη ενημερωτική έκθεση με θέμα «Σχέσεις Ινδίας-ΕΕ» (CESE 947/2000) υιοθετήθηκε από το ειδικευμένο τμήμα εξωτερικών σχέσεων το Δεκέμβριο του 2000 στα πλαίσια της πρώτης συνεδρίασης της στρογγυλής τραπέζης Ινδίας-ΕΕ, που πραγματοποιήθηκε στο Νέο Δελχί τον Ιανουάριο του 2001. Οι ευρωπαίοι που συμμετείχαν στην στρογγυλή τράπεζα προέρχονταν από την ΕΟΚΕ, ενώ οι ινδοί μέλη από διάφορα τμήματα της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών (βλ. Παράρτημα 1).

1.2 Από την έναρξή της το 2001, η Στρογγυλή Τράπεζα καθιερώθηκε ως ένας σημαντικός θεσμός για την περαιτέρω ανάπτυξη των σχέσεων Ινδίας — ΕΕ. Πραγματοποίησε την έβδομη συνεδρίασή της τον Ιούνιο του 2004 στην πόλη Srinagar του Kashmir και την όγδοη το Δεκέμβριο του 2004 στο Λονδίνο, όπου ευαίσθητα ζητήματα όπως είναι η παιδική εργασία, η ισότητα των φύλων στον τόπο εργασίας συζητήθηκαν σε μια ειλικρινή και εποικοδομητική ατμόσφαιρα. (Βλ. κεφάλαιο 5: Ο διάλογος της κοινωνίας των πολιτών ΕΕ-Ινδίας μέχρι σήμερα.)

1.3 Η γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα τις σχέσεις Ινδίας-ΕΕ καταρτίστηκε ενόψει της αυξανόμενης σημασίας αυτών των σχέσεων από το 2000 και μετά. Η σημασία τους αντικατοπτρίζεται σαφώς σε πολυάριθμες εξελίξεις το 2004.

1.4 Συνεπώς η γνωμοδότηση πρωτοβουλίας δεν περιορίζεται στην απλή επικαιροποίηση της ενημερωτικής έκθεσης του 2000 σχετικά με τις σχέσεις Ινδίας-ΕΕ. Τονίζει επίσης την ανάγκη να επωφεληθεί πλήρως η ΕΟΚΕ από την ισχυρή πολιτική υποστήριξη, τόσο των θεσμικών οργάνων της ΕΕ όσο και της Ινδικής Κυβέρνησης, για στενότερη συνεργασία μεταξύ της ευρωπαϊκής και ινδικής κοινωνίας των πολιτών. Προς το σκοπό αυτό η γνωμοδότηση πρωτοβουλίας επισημαίνει την συμβολή που έχει ήδη προσφέρει η ΕΟΚΕ στην προσέγγιση της ινδικής και της ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών μέσω εποικοδομητικού διαλόγου, και δηλώνει ότι η ΕΟΚΕ μπορεί να συμβάλει περισσότερο ειδικότερα ενόψει της προετοιμασίας του κοινού προγράμματος δράσης για μια στρατηγική εταιρική σχέση ΕΕ-Ινδίας και της εφαρμογής του, κυρίως μέσω της Στρογγυλής Τραπέζης.

1.5 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαβίβασε τις ευρέως φάσματα προτάσεις της για μια Στρατηγική εταιρική σχέση με την Ινδία στο

Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την ΕΟΚΕ τον Ιούνιο του 2004, σε απάντηση στο γεγονός ότι οι σχέσεις Ινδίας-ΕΕ έχουν «αναπτυχθεί σημαντικά σε έκταση και ένταση τα τελευταία χρόνια». Η Επιτροπή ζητεί να καταστρωθεί πρόγραμμα δράσης, το οποίο να υιοθετηθεί κατά την έκτη συνάντηση κορυφή Ινδίας-ΕΕ το 2005.

1.6 Η Ινδική κυβέρνηση ανταποκρίθηκε θετικά τον Αύγουστο στην ανακοίνωση της Επιτροπής της 16ης Ιουνίου και πρότεινε τη συγκρότηση επιτροπής σε υπουργικό επίπεδο, προκειμένου να καταρτίσει το σχέδιο δράσης, που θα εγκριθεί από την έκτη συνάντηση κορυφής.

1.7 Το Συμβούλιο της ΕΕ στα συμπεράσματά του που υιοθετήθηκαν τον Οκτώβριο «χαιρετίζει την περιεκτική και εμπειροστατωμένη» ανακοίνωση της Επιτροπής. Το Συμβούλιο υποστηρίζει πλήρως τους γενικούς στόχους και καταβάλλει προσπάθειες «να εργαστεί από κοινού με την Επιτροπή για την υλοποίησή τους».

1.8 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υπέδειξε στο Συμβούλιο τον Οκτώβριο «να λάβει απόφαση για αναβάθμιση των σχέσεων Ινδίας-ΕΕ σε στρατηγική εταιρική σχέση» και επίσης να «προβεί στα αναγκαία πρακτικά βήματα» προς το σκοπό αυτό.

1.9 Η πέμπτη Συνάντηση Κορυφής Ινδίας-ΕΕ, που πραγματοποιήθηκε στη Χάγη το Νοέμβριο, καλεί τις δύο πλευρές «να καταρτίσουν από κοινού συνολικό πρόγραμμα δράσης Ινδίας-ΕΕ για στρατηγική εταιρική σχέση και επίσης να συντάξουν κοινή πολιτική δήλωση που θα βασίζεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής, στα συμπεράσματα του Συμβουλίου και στο έγγραφο απάντησης της Ινδίας, προκειμένου να εγκριθεί στην έκτη Συνάντηση Κορυφής».

1.10 Στη συνεδρίασή της το Δεκέμβριο στο Λονδίνο, η Στρογγυλή Τράπεζα στις συστάσεις της προς την Συνάντηση Κορυφής Ινδίας-ΕΕ το 2005 «αναγνωρίζει ότι η στρατηγική εταιρική σχέση Ινδίας-ΕΕ παρέχει ευκαιρίες για την ενίσχυση και την διεύρυνση του ρόλου της κοινωνίας των πολιτών σε αυτή την εταιρική σχέση, μέσω του φόρουμ της Στρογγυλής Τραπέζης». Τόνιζε ότι «η κοινωνία των πολιτών πρέπει να αποτελέσει αναπόσπαστο τμήμα αυτής της νέας εταιρικής σχέσης» και εξέφραζε την θέλησή της «να συμβάλει αποφασιστικά στο κοινό πρόγραμμα δράσης».

1.11 Το μακροσκελές έγγραφο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και η απάντηση της Ινδικής κυβέρνησης ενδεχομένως υποδεικνύουν ότι υπολείπονται ακόμη πολλά προκειμένου να ενισχυθούν και εμβριθυνθούν οι σχέσεις Ινδίας-Ε.Ε. Το γεγονός είναι ότι ήδη έχουν συνάψει στενή σχέση, μία «εταιρική σχέση που βασίζεται σε υγιή θεμέλια κοινών αξιών και πεποιθήσεων», σύμφωνα με τη δήλωση της Συνάντησης Κορυφής. Πράγματι τα τρία προαναφερθέντα έγγραφα καθιστούν σαφές πόσα πολλά πράγματα έχουν επιτευχθεί έως σήμερα.

1.12 Η εταιρική σχέση Ινδίας — ΕΕ έχει εξελιχθεί με το χρόνο από απλή οικονομική και αναπτυξιακή συνεργασία και έχει αποκτήσει υψηλές πολιτικές και στρατηγικές διαστάσεις, δεδομένου ότι τόσο η Ινδία όσο και η ΕΕ είναι σημαντικοί παράγοντες στο παγκόσμιο σκηνικό, με κοινές απόψεις για μια παγκόσμια τάξη που πρέπει να βασίζεται στην πολυμέρεια. Ο πολιτικός διάλογος περιλαμβάνει πλέον τακτικές συναντήσεις κορυφής, ετήσιες υπουργικές συνεδριάσεις «τρώικα», και μετά την υιοθέτηση της κοινής δήλωσης Ινδίας-ΕΕ για την τρομοκρατία το 2001, συνεδριάσεις δύο φορές το χρόνο μιας πολιτικής ομάδας εργασίας για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, που ονομάζεται τρώικα κατά της τρομοκρατίας. Ο θεσμικός μηχανισμός περιλαμβάνει επίσης την ομάδα εργασίας Προξενικών Υποθέσεων, συνεδριάσεις ανώτερων αξιωματούχων της ΕΕ και της Ινδίας που πραγματοποιούνται δύο φορές το χρόνο από το 2000, καθώς και διετείς συνεδριάσεις της Στρογγυλής Τράπεζας Ινδίας- ΕΕ.

1.13 Το εμπόριο και οι επενδύσεις παραμένουν θεμέλιος λίθος στις τη σχέσεις Ινδίας-ΕΕ. Η ΕΕ είναι ο μεγαλύτερος εμπορικός εταίρος της Ινδίας και η κυριότερη πηγή ξένων επενδύσεων προς την χώρα αυτή. Μολονότι ο όγκος του εμπορίου και των επενδύσεων είναι σαφώς χαμηλότερος από τις υφιστάμενες δυνατότητες, Ινδοί και Ευρωπαίοι οικονομικοί παράγοντες προέβησαν σε συστάσεις για δράση σε οκτώ τομείς, στα πλαίσια κοινής πρωτοβουλίας για την ενίσχυση του εμπορίου και των επενδύσεων. Βάσει των συστάσεων αυτών πρόκειται να καταρτισθεί αναπτυξιακό πρόγραμμα επενδύσεων και εμπορίου 13,4 εκατομμυρίων ευρώ. Στο μεταξύ Ινδία και ΕΕ έχουν συνάψει συμφωνία τελωνειακής συνεργασίας, που αποβλέπει στη βελτίωση των εμπορικών ροών και βρίσκονται στο στάδιο διαπραγματεύσεων για ναυτιλιακή συμφωνία, προκειμένου να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη των δραστηριοτήτων ινδικών και ευρωπαϊκών εφοπλιστικών εταιρειών.

1.14 Οι εξαγωγές τεχνολογίας πληροφοριών (ΤΠ) της Ινδίας υπερέβησαν τα 2 δισεκατομμύρια ευρώ το 2003 και αντιπροσωπεύουν το 20 % των συνολικών εξαγωγών λογισμικού της χώρας αυτής. Περίπου 900 ινδικές και ευρωπαϊκές εταιρείες και οργανώσεις έλαβαν μέρος στο Φόρουμ συνεργασίας Ευρώπης-Ινδίας 2004 για την κοινωνία της πληροφορίας, που πραγματοποιήθηκε στο νέο Δελχί το Μάρτιο του 2004. Στο μεταξύ, ο διάλογος για την κοινωνία των πληροφοριών έχει προωθηθεί βάσει της κοινής στρατηγικής δήλωσης Ινδίας-ΕΕ, του 2001, για την ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας και την τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνίας. Προβλέπει έρευνα σε έξι πρωταρχικούς τομείς και ουσιαστικό διάλογο για τα κανονιστικά πλαίσια της κοινωνίας της πληροφορίας και των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

1.15 Η συνεργασία στην επιστήμη και την τεχνολογία, που άρχισε στα μέσα της δεκαετίας του 1980, έχει αποδειχθεί ένα από τα πιο εποικοδομητικά πεδία της συνεργασίας Ινδίας-ΕΕ. Η συμφωνία επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας του 2002

παρέχει νομικό πλαίσιο στους Ινδούς και Ευρωπαίους επιστήμονες προκειμένου να λαμβάνουν μέρος στα προγράμματα της άλλης πλευράς, ενώ παράλληλα η Ινδία αποτελεί «χώρα — στόχο» για τη συνεργασία στα διεθνή πλαίσια του έκτου προγράμματος — πλαισίου της ΕΕ για την έρευνα.

1.16 Η Ινδία και η ΕΕ εργάζονται για την κατάρτιση ενός σχεδίου συμφωνίας συνεργασίας σχετικά με το πρόγραμμα δορυφορικής πλοήγησης Galileo. Λόγω των ικανοτήτων της Ινδίας στις δραστηριότητες που συνδέονται με τους δορυφόρους και την πλοήγηση, η συμφωνία θα ευνοήσει την βιομηχανική συνεργασία σε πολλούς τομείς υψηλής τεχνολογίας. Η Ινδία και η ΕΕ έχουν ήδη μακρά ιστορία κοινής εργασίας μέσω των αντίστοιχων διαστημικών υπηρεσιών, ESA και ISRO, στην ειρηνική εξερεύνηση και χρήση του διαστήματος. Η ΕΕ στο μεταξύ έχει εκφράσει ενδιαφέρον για τη νέα εξερευνητική αποστολή της Ινδίας στη Σελήνη, Chandrayaan 1.

1.17 Υπάρχουν νέες προσεγγίσεις στην αναπτυξιακή συνεργασία. Η Ινδία έχει καταστεί άτυπος παράγοντας, με μία εξελισσόμενη αναπτυξιακή πολιτική στην οποία είναι τόσο αποδέκτης όσο και χορηγός. Η μετατόπιση αυτή έγινε σαφής κατά τη διάρκεια της καταστροφής που ακολούθησε το «τσουνάμι» που έπληξε χώρες που βρέχονται από τον ινδικό ωκεανό στις 26 Δεκεμβρίου 2004. Η Ινδία αρνήθηκε την ξένη έκτακτη βοήθεια, ενώ παρείχε μεγάλης κλίμακας έκτακτη βοήθεια στη Σρι Λάνκα. Ως αποδέκτης, η Ινδία δέχεται τώρα αναπτυξιακή βοήθεια από επιλεγμένη ομάδα διμερών χορηγών η οποία επεκτάθηκε και περιλαμβάνει τώρα την ΕΕ, τις χώρες της G-8 και μικρούς διμερείς χορηγούς που δεν ανήκουν στην G-8 και των οποίων οι συνεισφορές γίνονται δεκτές μόνον εάν υπερβαίνουν τα 25 εκατ. δολάρια κατ' έτος. Η ΕΕ επιχορηγεί την Ινδία με 225 εκατομμύρια ευρώ κατά το διάστημα 2001-2006, τα τέσσερα πέμπτα των οποίων προορίζονται για τη μείωση της φτώχειας. Η αναπτυξιακή συνεργασία θα επικεντρωθεί στα κράτη Ραζαστάν και Chattisgarth και θα διοχετευθεί κυρίως σε προγράμματα στους τομείς της εκπαίδευσης και της υγείας.

1.18 Η ΕΟΚΕ πρέπει να ανταποκριθεί αποτελεσματικά σ' αυτό το χείμαρρο σημαντικών πολιτικών εξελίξεων στο πρώτο εξάμηνο του 2005. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε πράγματι στην ανακοίνωση του Ιουνίου να ενσωματωθεί πλήρως η Στρογγυλή Τράπεζα στο θεσμικό μηχανισμό Ινδίας-ΕΕ, ενώ οι συμπρόεδροι προσκλήθηκαν να υποβάλλουν μη δεσμευτικές πολιτικές συστάσεις προς την Συνάντηση Κορυφής. Το Συμβούλιο υποστήριξε τις προτάσεις της Επιτροπής για την αύξηση της αμοιβαίας κατανόησης μέσω «αυξανόμενης συνεργασίας μεταξύ πολιτικών κομμάτων, συνδικάτων, εργοδοτικών οργανώσεων, πανεπιστημίων και της κοινωνίας των πολιτών των δύο πλευρών». Επίσης στη συνάντηση κορυφής της Χάγης συμφωνήθηκε «να προωθηθεί η συνεργασία μεταξύ των πολιτικών κομμάτων, των συνδικάτων, των εργοδοτικών οργανώσεων, των πανεπιστημίων, και της κοινωνίας των πολιτών κάθε πλευράς».

1.19 Η γνωμοδότηση πρωτοβουλίας εξετάζει επίσης τους τρόπους με τους οποίους η Στρογγυλή Τράπεζα μπορεί να γίνει πιο αποτελεσματική, και πώς η ιστοσελίδα της, το Internet Forum της κοινωνίας των πολιτών Ινδίας-ΕΕ, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να αυξήσει την αποτελεσματικότητα της Στρογγυλής Τραπέζης και να αγγίξει το ευρύτερο δυνατό φάσμα οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών τόσο στην Ινδία όσο και στην Ευρώπη.

2. Συμβολή στην στρατηγική εταιρική σχέση Ινδίας-ΕΕ

2.1 Η Στρογγυλή Τράπεζα χαιρέτησε την προώθηση της στρατηγικής εταιρικής σχέσης Ινδίας-ΕΕ, στη συνάντηση του Δεκεμβρίου 2004 στο Λονδίνο, και ανέλαβε να συμβάλει στο κοινό πρόγραμμα δράσης που θα καταρτιστεί το 2005, πριν από την έκτη Συνάντηση Κορυφής Ινδίας-ΕΕ. Δήλωσε την πρόθεσή της «να υποβάλει προτάσεις στους τομείς όπου η κοινωνία της πληροφορίας μπορεί να επιφέρει πραγματική προστιθέμενη αξία, ειδικότερα σε ό,τι αφορά την επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας, την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και τη διαχείριση της παγκοσμιοποίησης». Η Στρογγυλή Τράπεζα ανέλαβε επίσης να εξετάσει με ποιο τρόπο η κοινωνία των πολιτών μπορεί να βοηθήσει την εφαρμογή της κοινής δήλωσης όσον αφορά τις πολιτιστικές σχέσεις.

2.2 Η Στρογγυλή Τράπεζα, όπως και η ΕΟΚΕ, βρίσκεται σε καλή θέση για να συμβάλει στην στρατηγική εταιρική σχέση Ινδίας-ΕΕ. Από την εναρκτήρια συνεδρίασή της στο Νέο Δελχί τον Ιανουάριο του 2001, η Στρογγυλή Τράπεζα συζήτησε πολλά από τα ζητήματα που καλύφθηκαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην ανακοίνωση της 16ης Ιουνίου και προέβη σε συστάσεις προς τις Συναντήσεις Κορυφής Ινδίας-ΕΕ για τα θέματα αυτά. Στην συνεδρίαση του Λονδίνου αναγνώρισε ότι οι αναδυόμενες στρατηγικές εταιρικές σχέσεις «παρέχουν ευκαιρίες για ενθάρρυνση και διεύρυνση του ρόλου της κοινωνίας των πολιτών, μέσω του Φόρουμ της Στρογγυλής Τραπέζης». Η Στρογγυλή Τράπεζα έχει ήδη συζητήσει και προβεί σε υποδείξεις σε πολυάριθμα ζητήματα, που περιλαμβάνουν την παγκοσμιοποίηση, το εμπόριο και τις επενδύσεις· τον ΠΟΕ· την πνευματική ιδιοκτησία, τα μέσα επικοινωνίας και τον πολιτισμό στην δεύτερη συνεδρίασή της που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες τον Ιούλιο του 2001. Όχι μόνο επανήλθε στα ζητήματα αυτά στις επόμενες συναντήσεις της αλλά επίσης διέκρινε την ημερήσια διάταξή της προκειμένου να συμπεριλάβει τη συνεργασία στον τομέα των τροφίμων και των γεωργικών επιχειρήσεων· των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον τόπο εργασίας· της βιώσιμης ανάπτυξης και του τουρισμού. **Θα προωθήσει τις πρώτες ανταλλαγές επί των πολιτιστικών θεμάτων πολύ περισσότερο στα πλαίσια μιας συζήτησης που θα πραγματοποιηθεί στην επόμενη συνεδρίαση σχετικά με τον πολιτιστικό και θρησκευτικό πλουραλισμό στις δημοκρατικές κοινωνίες.**

2.3 Η Στρογγυλή Τράπεζα στη συνάντηση του Λονδίνου αποφάσισε να περιοριστεί στους τομείς εκείνους όπου η κοινωνία των πολιτών έχει τη δυνατότητα να συμβάλει κατά τρόπο μοναδικό, παρά να εξετάζει όλα τα ζητήματα που θίγονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα πλαίσια της στρατηγικής εταιρικής σχέσης. Συνεπώς θα ήταν χρήσιμο να εξεταστεί η συμβολή της στα ακόλουθα πεδία που προσδιορίστηκαν από την Επιτροπή ως σημαντικά στοιχεία της αναδυόμενης στρατηγικής εταιρικής σχέσης.

2.3.1 **Πρόληψη των συγκρούσεων και μετασυγκρουσιακή ανασυγκρότηση:** Πρόκειται για τομείς στους οποίους η Ινδία έχει διαδραματίσει σημαντικό ρόλο, τόσο μέσω του ΟΗΕ όσο και σε διμερή βάση, όπως στο Αφγανιστάν, πράγμα το οποίο έχει επισημάνει η Επιτροπή. Έτσι εξηγείται η πρόταση να διερευνήσουν η ΕΕ και η Ινδία τρόπους επίσημης τακτικής συνεργασίας στους τομείς αυτούς. Η Επιτροπή υποδεικνύει επίσης την κοινή διοργάνωση διάσκεψης του ΟΗΕ για την πρόληψη των συγκρούσεων και την διαχείριση της μετασυγκρουσιακής κατάστασης, αλλά και την

έναρξη διαλόγου για τη συμβολή της περιφερειακής ολοκλήρωσης στην πρόληψη των συγκρούσεων.

2.3.2 **Μετανάστευση:** Η διεθνής μετανάστευση έχει αυξηθεί λόγω της παγκοσμιοποίησης, σημειώνει η Επιτροπή. Αυτό οδήγησε σε αυξανόμενα μεταναστευτικά εμβάσματα από τη μια πλευρά και στα προβλήματα παράνομης μετανάστευσης και ανθρωπίνου εμπορίου από την άλλη. Η Επιτροπή ευνοεί έναν συνολικό διάλογο, που θα καλύπτει όχι μόνο τη νόμιμη μετανάστευση, συμπεριλαμβανομένης της μετανάστευσης εργαζομένων και της διακίνησης των εργαζομένων, και την παροχή θεωρήσεων, αλλά επίσης την καταπολέμηση των λαθρεμπόρων, των εμπορών ανθρώπων, την επιστροφή και αποδοχή των παράνομων μεταναστών και άλλα προβλήματα που σχετίζονται με τη μετανάστευση.

2.3.3 **Δημοκρατία και ανθρώπινα δικαιώματα:** Η Επιτροπή ευνοεί την επέκταση του σημερινού διαλόγου σε ζητήματα όπως είναι η κατάργηση της θανατικής ποινής, οι διακρίσεις φύλου, η παιδική εργασία και τα δικαιώματα εργασίας, η κοινωνική ευθύνη των επιχειρήσεων και η θρησκευτική ελευθερία. Η Επιτροπή είναι έτοιμη να χρηματοδοτήσει σχέδια στην Ινδία στα πλαίσια της ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δημοκρατίας. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να εξεταστεί το θέμα των διακρίσεων που βασίζονται στις κάστες.

2.3.4 **Περιβαλλοντικά ζητήματα:** Η Ινδία και η ΕΕ θα πρέπει να εργαστούν από κοινού για να προωθήσουν τη συνεργασία στις διάφορες παγκόσμιες περιβαλλοντικές προκλήσεις όπως είναι οι διασκέψεις του ΟΗΕ για τη βιοποικιλότητα, όπου μπορεί να αναπτυχθεί εποικοδομητικός διάλογος για την «Πρόσβαση στους γενετικούς πόρους και την διανομή των οφελών» (ABS). Η Ινδία θα κληθεί να οργανώσει περιβαλλοντικό Φόρουμ Ινδίας-ΕΕ, που θα περιλαμβάνει την κοινωνία των πολιτών και τις επιχειρήσεις, προκειμένου να υπάρξει ανταλλαγή απόψεων, τεχνογνωσίας και επιστημονικών και τεχνικών πληροφοριών. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Στρογγυλή Τράπεζα Ινδίας-ΕΕ θα πρέπει να εξετάσει στο εγγύς μέλλον το θέμα της ενεργειακής πολιτικής και ασφάλειας.

2.3.5 **Βιώσιμη ανάπτυξη:** Θα πρέπει να προωθηθεί μέσω διαλόγου για ζητήματα όπως είναι η ενθάρρυνση των εμπορευματικών ροών βιώσιμων προϊόντων, την επισημάνση και την αξιολόγηση αντικτύπου σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Επιτροπή υποστηρίζει επίσης την μεγαλύτερη χρήση του Κέντρου Βιώσιμου Εμπορίου και Καινοτομιών (KBEC — STIC).

2.3.6 **Αναπτυξιακή συνεργασία:** Η Ινδία έχει μειώσει τον αριθμό των διμερών χορηγών σε έξι (ΕΕ, ΗΒ, Γερμανία, ΗΠΑ, Ιαπωνία και Ρωσία). Η χώρα έχει πράγματι καταστεί τόσο αποδέκτης όσο και χορηγός αναπτυξιακής βοήθειας. Ωστόσο η Επιτροπή επιθυμεί να βοηθήσει η ΕΕ την Ινδία να ανταποκριθεί στους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας. Η κοινωνική και οικονομική συνοχή θα πρέπει να αποτελέσουν προτεραιότητα που θα βασίζεται στην εμπειρία που αποκτήθηκε από τα προγράμματα υποστήριξης της ΕΕ στην Ινδία στα θέματα της στοιχειώδους εκπαίδευσης και της βασικής υγείας. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η αναπτυξιακή συνεργασία της ΕΕ πρέπει να επικεντρωθεί περισσότερο στην ενίσχυση των περιθωριακών ομάδων ατόμων. Θα πρέπει επίσης να υποστηριχθεί η προώθηση των βασικών συμβάσεων της ΔΟΕ. Κατά την ΕΟΚΕ, η Ινδία θα πρέπει να επικυρώσει τις 3 βασικές συμβάσεις της ΔΟΕ τις οποίες δεν έχει ακόμη επικυρώσει.

2.3.7 Πολιτιστική συνεργασία: η Επιτροπή επιθυμεί να ενισχύσει τη συνεργασία στον τομέα του κινηματογράφου και της μουσικής ειδικότερα. Παράλληλα με τις πολιτικές και επιχειρηματικές συναντήσεις κορυφής θα πρέπει να οργανώνεται Πολιτιστική Εβδομάδα. Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι το 2006, έτος διαπολιτισμικού διαλόγου, μπορεί να δώσει στην Στρογγυλή Τράπεζα την κατάλληλη ευκαιρία να το συμπεριλάβει στα θέματά της.

2.3.8 Προβολή: Κατά την άποψη της Επιτροπής η ινδική κοινή γνώμη θα πρέπει να ενημερώνεται για όλες τις πτυχές της ΕΕ, και όχι μόνο τις εμπορικές σχέσεις. Θα πρέπει να προωθηθεί ερευνητικό πρόγραμμα προκειμένου να προσδιοριστούν οι βασικές κατηγορίες πληθυσμού, τα σημαντικότερα μηνύματα, τα κυριότερα μέσα και ο τρόπος χρησιμοποίησής τους. Τα κράτη μέλη καθώς και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο καλούνται να συμβάλουν στην εργασία της ανύψωσης του κύρους της ΕΕ στην Ινδία. Το Νέο Δελχί αναμένεται να καταρτίσει τη δική του επικοινωνιακή στρατηγική.

2.3.9 Εμπόριο και επενδύσεις: όπως επισημαίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην ανακοίνωσή της, το εμπόριο και οι επενδύσεις αποτελούν «τον ακρογωνιαίο λίθο της σχέσης Ινδίας-ΕΕ». Ορισμένες από τις προτάσεις που περιέχονται στην ανακοίνωση πραγματεύονται συνεπώς τα θέματα αυτά, τόσο σε διμερές όσο και πολυμερές επίπεδο. Η Επιτροπή επιθυμεί να πετύχει η ΕΕ μεγαλύτερη σύγκλιση με την Ινδία σε βασικά ζητήματα του αναπτυξιακού γύρου Doha των εμπορικών διαπραγματεύσεων στον ΠΟΕ. Επίσης ευνοεί τον διμερή διάλογο για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, για παράδειγμα προκειμένου να επιτευχθεί μία κοινή κατανόηση για τη συμφωνία TRIPS.

2.4 Σε ένα τμήμα της ανακοίνωσής της που αφιερώνεται στην προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των επιχειρήσεων, η Επιτροπή επιθυμεί να βοηθήσει η ΕΕ την συγκρότηση Στρογγυλής Τραπέζης επιχειρηματικών ηγετικών στελεχών. Η πρόταση υποστηρίχθηκε στη Συνάντηση Κορυφής της Χάγης. Στο μεταξύ, η κοινή πρωτοβουλία Ινδίας-ΕΕ για την προώθηση του εμπορίου και των επενδύσεων επέτρεψε τον άμεσο διάλογο μεταξύ των επιχειρηματικών και πολιτικών υπευθύνων. Οι ινδικές επιχειρήσεις και οι βιομηχανικές οργανώσεις πραγματοποιούν ήδη επιχειρηματικές Συναντήσεις Κορυφής Ινδίας-ΕΕ που συμπίπτουν με την πολιτική Συνάντηση Κορυφής, και υποβάλουν τα πορίσματα των επιχειρηματικών ηγετικών στελεχών στους αντίστοιχους πολιτικούς ηγέτες.

2.5 Δεδομένου ότι τα μέλη της Στρογγυλής Τραπέζης προέρχονται από τις εργοδοτικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις θα ήταν επίσης σκόπιμο να εξεταστεί ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος συμμετοχής στις δραστηριότητες αυτές, που αναλαμβάνονται από κοινού από τις επιχειρηματικές κοινότητες της Ινδίας και της Ευρώπης. Μολονότι είναι σαφές ότι η Στρογγυλή Τράπεζα διαδραματίζει ρόλο στην ενίσχυση της οικονομικής εταιρικής σχέσης Ινδίας-ΕΕ που προωθείται από την Επιτροπή, η συμβολή της στο κοινό πρόγραμμα δράσης θα πρέπει να επικεντρωθεί στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της διαχείρισης της παγκοσμιοποίησης, όπως αποφάσισε η συνάντηση του Λονδίνου.

2.6 Τα μέλη της Στρογγυλής Τραπέζης προέρχονται επίσης από την ακαδημαϊκή κοινότητα. Συνεπώς θα πρέπει να εξεταστεί η συμβολή της στα ακαδημαϊκά προγράμματα που καταρτίζονται ή βρίσκονται στο στάδιο της κατάρτισης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και αναφέρονται στην ανακοίνωση. Περιλαμβάνουν πρόγραμμα ευρωπαϊκών σπουδών στο πανεπιστήμιο Jawaharlal Nehru στο Νέο Δελχί. Πρόγραμμα υποτροφιών με προϋπολογισμό 33 εκατομμυρίων ευρώ, θα αρχίσει να λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006. Θα συνδεθεί με το πρόγραμμα Erasmus Mundus της ΕΕ και θα επικεντρωθεί στις μεταπτυχιακές σπουδές Ινδών σπουδαστών στα ευρωπαϊκά πανεπιστήμια.

3. Η κοινωνία των πολιτών στην Ινδία και στην Ευρώπη

Τι εννοούμε με τον όρο «κοινωνία των πολιτών»; Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι «μόνο με την ευρεία έννοια μπορεί να οριστεί ως μία κοινωνία που ασπάζεται την δημοκρατία. Η κοινωνία των πολιτών είναι ένας συλλογικός όρος για όλα τα είδη κοινωνικής δράσης, ατόμων ή ομάδων, που δεν προέρχονται από το κράτος και δεν τελούν υπό την διαχείρισή του»⁽¹⁾. Οι υποστηρικτές της στην Ινδία θα συμφωνήσουν ότι η κοινωνία των πολιτών ασπάζεται την δημοκρατία και ότι μπορεί να δράσει αποτελεσματικά μόνο σε δημοκρατία. Πράγματι, ορισμένοι που δραστηριοποιούνται στις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών στην Ινδία έχουν εμπνευσθεί από τα επιτεύγματα της κοινωνίας των πολιτών στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες, άλλοι όμως από την παράδοση κοινωνικής και πολιτικής δραστηριοποίησης που θεσπίστηκαν από τον Μαχάτμα Γκάντι.

3.1 Η κοινωνία των πολιτών στην Ινδία

3.1.1 Η αυξανόμενη σημασία της ινδικής κοινωνίας των πολιτών είναι προφανής αν λάβουμε υπόψη μας τον πολλαπλασιασμό των πάσης φύσεως εθελοντικών οργανώσεων. (Αυτός ο όρος προτιμάται στην Ινδία: ο όρος «μη κυβερνητικές οργανώσεις» (ΜΚΟ), έχει γίνει γνωστός μόνο τα τελευταία 20 χρόνια). Ο αριθμός τους υπολογίζονταν μεταξύ 50 000 και 100 000 πριν 10 χρόνια και σίγουρα έχει αυξηθεί από τότε. Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, δραστηριοποιούνται σε ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων σε όλη την Ινδία και περιλαμβάνουν εργοδοτικές και επαγγελματικές οργανώσεις καθώς και συνδικάτα.

3.1.2 Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών:

- αναπτύσσουν τις παραδοσιακές δραστηριότητες ανάπτυξης που συνδέονται με τις ΜΚΟ — προγράμματα αλφαριθμητισμού, ιατρεία και κλινικές παροχής βοήθειας σε βιοτεχνίες όπως οι υφαντουργικές και στην εμπορία των προϊόντων κ.λπ. Καθώς συνήθως δρουν σε τοπικό επίπεδο, βοηθούν επίσης τις κυβερνητικές υπηρεσίες να εφαρμόζουν τη δημόσια πολιτική με αποκεντρωμένο τρόπο·
- πραγματοποιούν έρευνα σε βάθος προκειμένου να επηρεάσουν την κεντρική κυβέρνηση και τις κυβερνήσεις των κρατιδίων, αλλά και τη βιομηχανία·

⁽¹⁾ Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, «Γνωμοδότηση με θέμα "Ο ρόλος και η συμβολή της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών στην ευρωπαϊκή οικοδόμηση"», σημείο 5.1, που υιοθετήθηκε στις 22 Σεπτεμβρίου 1999, ΕΕ C 329, 17/11/1999.

- επιχειρούν να ενισχύσουν την πολιτική συνείδηση των διαφόρων κοινωνικών ομάδων, ενθαρρύνοντάς τες να διεκδικούν τα δικαιώματά τους·
- εκπροσωπούν ειδικές ομάδες συμφερόντων, όπως είναι οι ανάπηροι, οι ηλικιωμένοι και οι πρόσφυγες·
- δρουν ως καινοτόμοι, επιχειρώντας νέες προσεγγίσεις για την επίλυση κοινωνικών προβλημάτων·
- εκπροσωπούν οργανώσεις εργοδοτών, συνδικαλιστικές οργανώσεις, αλληλασφαλιστικές οργανώσεις και συνεταιρισμούς·
- περιλαμβάνουν οργανώσεις που εκπροσωπούν τους γεωργούς·
- περιλαμβάνουν οργανώσεις που δραστηριοποιούνται για την καταπολέμηση του HIV/AIDS, και
- τέλος, είναι οι άνθρωποι της δράσης. Από το 1970 συγκροτούν ευρείας βάσεως κοινωνικά κινήματα — κινήματα αγροτών· κινήματα γυναικών, προσδιορίζουν και προωθούν γυναικεία ζητήματα· περιβαλλοντικά κινήματα, που καταβάλλουν προσπάθειες ώστε η κυβέρνηση να δείξει μεγαλύτερη προσοχή στα περιβαλλοντικά ζητήματα· κινήματα υποστήριξης δικαιωμάτων καταναλωτών κ.λπ.

3.1.3 Για τα αναπτυξιακά ζητήματα ειδικότερα, τόσο οι ΜΚΟ όσο και η κυβέρνηση συμφωνούν ότι μπορούν να εργασθούν ως εταίροι. Έτσι η Επιτροπή Σχεδιασμού της Ινδίας χρηματοδότησε πολλές φορές οργανώσεις εθελοντών. Το δέκατο πενταετές πρόγραμμα, το τελευταίο, επισημαίνει ότι:

«Τα προγράμματα θα πρέπει να αντικατοπτρίζουν τις πραγματικές απαιτήσεις του λαού, και να αντιμετωπίζουν με οικονομική και κοινωνική ευαισθησία το ήθος του λαού για τον οποίο προορίζονται. Ο λαός πρέπει να αισθάνεται ένα είδος ιδιοκτησίας για τα προγράμματα αυτά και θα πρέπει να συμβάλει προς το σκοπό αυτό. Η τάση να αναμένει κανείς από την κυβέρνηση να πράξει το κάθε τι για το λαό πρέπει να εκλείψει· είναι γνωστό ότι τα προγράμματα και τα σχέδια στα οποία συμμετέχει ο λαός είναι πιο αποτελεσματικά».

3.1.4 Η Επιτροπή Σχεδιασμού διαθέτει πυρήνα εθελοντικής δράσης ο οποίος αποτελεί τη διασύνδεσή της με τον εθελοντικό τομέα. Αποφασίστηκε τώρα «να συγκροτηθούν συμβουλευτικές ομάδες ... που θα αποτελούνται από άτομα διαφόρων περιοχών της χώρας που ξέρουν τι συμβαίνει στη βάση και που μπορούν να υποδείξουν τι χρειάζεται να αλλάξει και πως», αναφέρει η κα Sayeeda Hameed, μέλος της Επιτροπής Σχεδιασμού⁽²⁾.

3.1.5 Το Κόμμα του Κογκρέσου υποστήριξε πάντοτε την κοινωνία των πολιτών, και η κυβέρνηση συνασπισμού υπό την ηγεσία του στο Νέο Δελχί είναι πιθανόν ότι θα δώσει μεγαλύτερη

σημασία στις δραστηριότητες αυτές απ' όσο η προηγούμενη κυβέρνηση. Αμέσως μετά τη συγκρότησή της, η νέα κυβέρνηση οργάνωσε διαβουλεύσεις με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, προκειμένου να έχει την απάντησή τους για το ελάχιστο κοινό πρόγραμμα (ΕΚΠ). Η συγκρότηση Εθνικού Συμβουλευτικού Συμβουλίου (ΕΣΣ — NAC), υπό την προεδρία της κας Sonia Gandhi, αρχηγού του κόμματος του Κογκρέσου, θα πρέπει να θεωρηθεί από τη σκοπιά αυτή. Ένα ηγετικό μέλος του κόμματος του Κογκρέσου που είναι συνδεδεμένο με τη συγκρότηση του ΕΣΣ, επεσήμανε ότι «θα αποτελέσει τη διασύνδεση της κυβέρνησης της ενιαίας προοδευτικής συμμαχίας (UPA) με την κοινωνία των πολιτών· θα φέρει νέα μορφή σκέψης στον προγραμματισμό που διαφορετικά δεν συνδέεται με την κυβέρνηση»⁽³⁾. Το ΕΣΣ, που τα 12 μέλη του ορίστηκαν από τον Πρωθυπουργό Manmohan Singh, αναμένεται να τον συμβουλευεί για τον τρόπο κατά τον οποίο θα πρέπει να εφαρμοσθεί το ελάχιστο κοινό πρόγραμμα της συμμαχίας. Μολονότι οι σύμβουλοι της κυβέρνησης είναι συχνά συνταξιούχοι, δημόσιοι υπάλληλοι ή διπλωμάτες, τα μισά μέλη του ΕΣΣ είναι πεπειραμένα στελέχη του μη κυβερνητικού τομέα⁽⁴⁾. Η κα Sonia Gandhi επιθυμεί να δώσει προτεραιότητα αρχικά στη γεωργία, στην εκπαίδευση, την υγεία και την απασχόληση.

3.2 Η κοινωνία των πολιτών στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁽⁵⁾

3.2.1 Η κοινωνία των πολιτών είναι το ίδιο δυναμική στην ΕΕ όπως είναι στην Ινδία με πολυάριθμες οργανώσεις που αναπτύσσουν δραστηριότητα στο τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Έχει ωστόσο ένα σημαντικό πλεονέκτημα σε σχέση με την τελευταία: η οργανωμένη κοινωνία των πολιτών της Ευρώπης έχει το δικό της «apex body» όπως λένε οι Ινδοί — την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) στις Βρυξέλλες. Και ακόμη περισσότερο η ΕΟΚΕ είναι αναπόσπαστο τμήμα των οργάνων που συγκροτήθηκαν από τη Συνθήκη της Ρώμης το 1957, βάσει της οποίας ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα των 6 κρατών, και η οποία έγινε η σημερινή ΕΕ των 25 κρατών⁽⁶⁾. Η ΕΟΚΕ σήμερα έχει 317 μέλη, που προέρχονται από τα 25 κράτη μέλη. Ορίζονται από το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΕ, κατόπιν προτάσεων των κρατών μελών. Τα μέλη ανήκουν σε μία από τις τρεις ομάδες: «εργοδότες», «εργαζόμενοι» και «διάφορα συμφέροντα». Τα μέλη της Ομάδας III αντιπροσωπεύουν γεωργούς, μικρούς και μεσαίους επιχειρηματίες, βιοτέχνες, ελεύθερα επαγγέλματα, συνεταιρισμούς, οργανώσεις καταναλωτών, ομάδες προστασίας περιβάλλοντος, οικογενειακές οργανώσεις, γυναικείες οργανώσεις, επιστήμονες και καθηγητές, μη κυβερνητικούς οργανισμούς (ΜΚΟ) κ.λπ. σύμφωνα με τη Συνθήκη της Ρώμης.

⁽²⁾ «The Hindu», 26 Ιουνίου 2004. Παρόμοιες απόψεις εκφράστηκαν από τον Jaswant Singh, Υπουργό Εξωτερικών Υποθέσεων στην κυβέρνηση συνασπισμού υπό την ηγεσία του BJP, όταν εγκαινίασε τη Στρογγυλή Τράπεζα ΕΕ-Ινδίας από κοινού με τον Επίτροπο Chris Patten το 2001.

⁽⁴⁾ Περιλαμβάνουν τον καθηγητή Jean Dreze, Ινδό πολίτη βελγικής καταγωγής που έχει συνδεθεί με το Δρα Amartya Sen· δύο πρώην υπουργούς της Επιτροπής Προγραμματισμού, τους κκ. C.H.Hanumanth Rao και D. Swaminathan. Στους εκπροσώπους των οργάνωσης της κοινωνίας των πολιτών περιλαμβάνονται η κα Aruna Roy, που αναπτύσσει δράση στον κοινωνικό τομέα· Jayaprakash Narayan (υγεία και περιβάλλον)· η κα Mirai Chatterjee (SEWA) και Madhav Chavan (πρωτοβάθμια εκπαίδευση).

⁽⁵⁾ Η αναφορά στην ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών δεν φαίνεται αναγκαία, ειδικότερα εάν περιοριστεί στην ΕΟΚΕ. Αλλά οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών της Ινδίας ενδιαφέρονται να μάθουν ότι οι εταίροι τους στην ΕΕ έχουν ότι οι Ινδοί αποκαλούν «apex body».

⁽⁶⁾ Στο Άρθρο 193 της Συνθήκης αναφέρεται ότι «Η επιτροπή αυτή αποτελείται από αντιπροσώπους των διαφόρων κλάδων της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, κυρίως των παραγωγών, των γεωργών, των μεταφορέων, των εργαζομένων, των εμπόρων, των βιοτεχνών, των ελευθερίων επαγγελματιών και άλλων κατηγοριών γενικού συμφέροντος».

⁽²⁾ Opening the Planning Commission to the people: Sayeeda Hameed, (Ανοίγοντας την Επιτροπή Σχεδιασμού προς το λαό: Sayeeda Hameed), του Rajashri Dasgupta. InfoChange News and Features, Σεπτέμβριος 2004.

3.2.2 Η ΕΟΚΕ είναι ένα μη πολιτικό συμβουλευτικό όργανο, με συμβουλευτικές αρμοδιότητες. Στόχος της είναι να ενημερώνει τα αρμόδια για τη λήψη αποφάσεων όργανα της ΕΕ για τις απόψεις των μελών της. Υπάρχουν 14 πεδία πολιτικής στα οποία η απόφαση λαμβάνεται από το Συμβούλιο της ΕΕ ή την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μόνο μετά τις διαβουλεύσεις με την ΕΟΚΕ. Στα πεδία αυτά περιλαμβάνονται: η γεωργία· η ελεύθερη διακίνηση ατόμων και υπηρεσιών· η κοινωνική πολιτική, η εκπαίδευση, η επαγγελματική κατάρτιση και η νεολαία· η δημόσια υγεία· η προστασία των καταναλωτών, η βιομηχανική πολιτική· η έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη και το περιβάλλον. Το Συμβούλιο, η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορούν επίσης να διαβουλεύονται με την ΕΟΚΕ για κάθε ζήτημα, εάν το θεωρούν αναγκαίο. Η ΕΟΚΕ από την πλευρά της μπορεί επίσης να καταρτίζει γνωμοδοτήσεις για ζητήματα τα οποία θεωρεί αξιόλογα· εξ ου και αυτή η «γνωμοδότηση πρωτοβουλίας» για τις σχέσεις ΕΕ-Ινδίας.

3.2.3 Ο ρόλος της ΕΟΚΕ ως διαμεσολαβητή για τη διεξαγωγή διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών επεκτείνεται πέρα από τα σύνορα των 25 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συμμετέχει ενεργώς στον διεξαγόμενο διάλογο με τις χώρες εταίρους της Euromed και τις χώρες της Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού (ΑΚΕ) με τις οποίες η ΕΟΚΕ συνδέεται με τη σύμβαση της Κοτονού. Μετέχει επίσης στο διάλογο με την κοινωνία των πολιτών στις χώρες της Λατινικής Αμερικής, στις οποίες περιλαμβάνονται οι χώρες της Mercosur και τέλος στην Ινδία, μέσω της Στρογγυλής Τραπέζης ΕΕ-Ινδίας και στην Κίνα.

4. Οι πρόσφατες εξελίξεις στην Ινδία και την ΕΕ

4.1 Μία πλήρης παρουσίαση των δραματικών αλλαγών που συντελούνται τόσο στην ΕΕ όσο και στην Ινδία απαιτεί πολλές εκατοντάδες σελίδες. Η έκθεση αυτή επικεντρώνεται στις βασικότερες εξελίξεις που θα επιτρέψουν στην ΕΟΚΕ να συμβάλει πιο αποτελεσματικά στην ενίσχυση των σχέσεων ΕΕ-Ινδίας. Οι κύριες εξελίξεις όσον αφορά την ΕΕ είναι η διεύρυνσή της σε 25 κράτη μέλη, η δράση για τη δημιουργία ευρύτερης Ευρώπης μέσω της ευρωπαϊκής πολιτικής γειτονίας (ENP) και η εφαρμογή της στρατηγικής της Λισσαβώνας που υιοθέτησε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το Μάρτιο του 2000 στη Λισσαβόνα. Η στρατηγική αυτή, που δίδει έμφαση στη βιώσιμη ανάπτυξη επιδιώκει να καταστεί παγκοσμίως η ΕΕ η πιο αποτελεσματική και δυναμική οικονομία που βασίζεται στη γνώση και αυτό έως το 2010. Μία άλλη σημαντική εξέλιξη υπήρξε η συμφωνία για το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο, το οποίο τώρα πρόκειται να επικυρωθεί από τα 25 κράτη μέλη.

4.2 Η διεύρυνση της ΕΕ την 1η Μαΐου 2004 άλλαξε δραματικά τόσο το πολιτικό όσο και το οικονομικό τοπίο στην Ευρώπη. Οι πολιτικές συνέπειες της διεύρυνσης πιθανότατα θα είναι πιο σημαντικές από τις οικονομικές, και για το λόγο μόνο ότι η διαδικασία ενσωμάτωσης των οικονομιών των 10 νέων κρατών μελών είχε αρχίσει πριν από την επίσημη προσχώρησή τους στην ΕΕ την 1η Μαΐου 2004. Η διεύρυνση αύξησε τον πληθυσμό της ΕΕ από 380 σε 455 εκατ., έτσι ώστε σήμερα αντιπροσωπεύει το 7,3 % του παγκόσμιου πληθυσμού. Αύξησε το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της ΕΕ (ΑΕγχΠ) από 9,3 τρις σε 9,7 τρις ευρώ, αυξάνοντας έτσι το μερίδιο της ΕΕ στο παγκόσμιο ΑΕγχΠ σε 28,7 %. Ωστόσο η διεύρυνση είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση του κατά κεφαλή ΑΕγχΠ σε 21 000 ευρώ (από 24 100 ευρώ) καθώς και μείωση του εμπορίου της με τις χώρες που δεν ανήκουν στην ΕΕ σε 1,8 τρις (από 2 τρις ευρώ). Και αυτό γιατί το εμπόριο μεταξύ ΕΕ-15 και

των 10 υποψήφιων χωρών είναι τώρα τμήμα του εσωτερικού εμπορίου της ΕΕ των 25 χωρών.

4.3 Με τη διεύρυνση, τα σύνορα της ΕΕ επεκτάθηκαν. Η ΕΕ άρχισε να προωθεί πολιτικές, που επεδίωκαν να δημιουργήσουν ένα δίκτυο φίλων, και πριν από την διεύρυνση. Προς το σκοπό αυτό, κατήρτισε την ευρωπαϊκή πολιτική γειτονίας (ENP), που καλύπτει έξι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης (Ουκρανία, Μολδαβία, Γεωργία, Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν και Λευκορωσία) και εννέα χώρες της νότιας Μεσογείου (Αλγερία, Αίγυπτο, Ισραήλ, Ιορδανία, Λίβανο, Λιβύη, Μαρόκο, Συρία και Τυνησία) καθώς και την Παλαιστινιακή Αρχή. Ο στόχος της ENP, όπως επιβεβαιώθηκε από το Συμβούλιο της ΕΕ τον Απρίλιο του 2004 είναι «να επωφεληθούν και οι γειτονικές χώρες από τα πλεονεκτήματα της διευρυμένης ΕΕ έτσι ώστε να προωθηθεί μεγαλύτερη σταθερότητα, ασφάλεια και ευημερία στην ΕΕ και τους γείτονές της»⁽⁷⁾. Η ENP συνεπάγεται «υψηλό βαθμό οικονομικής ολοκλήρωσης και εμβάθυνση της πολιτικής συνεργασίας, με στόχο την αποφυγή εμφάνισης νέων διαχωριστικών γραμμών μεταξύ της διευρυμένης ΕΕ και των γειτόνων της», σύμφωνα με το Συμβούλιο.

4.4 Στην περίπτωση της Ινδίας η βασικότερη εξέλιξη ήταν το ευρύτατα μη αναμενόμενο αποτέλεσμα των γενικών εκλογών του Μαΐου, που κατέληξε σε κυβερνητική αλλαγή: τον υπό τον Πρωθυπουργό Atal Behari Vajpayee συνασπισμό υπό την ηγεσία του κόμματος BJP αντικατέστησε ο υπό το νέο πρωθυπουργό Manmohan Singh συνασπισμός υπό την ηγεσία του κόμματος του Κογκρέσου. Το υψηλό επίπεδο συμμετοχής στις γενικές εκλογές, η επιτυχής χρήση των μηχανών ηλεκτρονικής ψηφοφορίας σε όλη τη χώρα και η ομαλή μεταβίβαση της εξουσίας στο Νέο Δελχί, παρά τις πολιτικές αναστατώσεις που δημιουργήθηκαν από τα αποτελέσματα των εκλογών, δικαιολογούν την απαίτηση της Ινδίας να θεωρείται η μεγαλύτερη δημοκρατία του κόσμου.

4.5 Το κόμμα του Κογκρέσου προς μεγάλη έκπληξη κέρδισε τις εκλογές και αυτό οδήγησε στην άποψη ότι η κυβέρνηση συνασπισμού υπό την καθοδήγηση του Κογκρέσου είτε δεν πρόκειται να διαρκέσει είτε θα υποχρεωθεί από τους «εξωτερικούς» υποστηρικτές της, ειδικότερα το κομμουνιστικό κόμμα, να υποχωρήσει έναντι των μεταρρυθμίσεων. Θα πρέπει να θυμίσουμε ωστόσο ότι οι μεταρρυθμίσεις, που περιλαμβάνουν την άρση των ελέγχων στις εισαγωγές και το άνοιγμα των αγορών κεφαλαίου, πραγματοποιήθηκαν από την κυβέρνηση του Κογκρέσου το 1991 και ότι κύριοι παράγοντες της πολιτικής εκείνης ήταν ο σημερινός Πρωθυπουργός Manmohan Singh, και ο νέος Υπουργός Οικονομικών Palaniappan Chidambaram. Ο τελευταίος πράγματι θεωρεί τον εαυτό του ως «Υπουργό επενδύσεων» στο συνασπισμό υπό την ηγεσία του Κογκρέσου. Με άλλα λόγια, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που αντιπροσωπεύουν τους επιχειρηματίες και τους χρηματοπιστωτικούς κύκλους, όπως αυτοί που εκπροσωπούνται στη Στρογγυλή Τράπεζα ΕΕ-Ινδία, θα εργασθούν μαζί του προκειμένου να αναπτύξουν τους οικονομικούς τομείς της χώρας που βασίζονται στη γνώση.

4.6 Η κυβέρνηση θέλει ωστόσο η οικονομική στρατηγική της να έχει «ανθρώπινο πρόσωπο» σε μία προσπάθεια να απαλλάξει από τη φτώχεια τα κατ' υπολογισμό 300 εκατομμύρια Ινδούς που επιβιώνουν με λιγότερο από €0,75 (\$1) την ημέρα. Συνεπώς, η προσπάθειά της είναι να πετύχει ετήσιους συντελεστές αύξησης 7 % έως 8 %, να βοηθήσει τους γεωργούς, να ενισχύσει τις γυναίκες και να αυξήσει τις δαπάνες στην υγεία και την εκπαίδευση.

⁽⁷⁾ Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων της 14ης Ιουνίου 2004. Ευρωπαϊκή Πολιτική Γειτονίας – Συμπεράσματα Συμβουλίου.

4.7 Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ινδική κοινωνία των πολιτών θα δώσουν στην ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών την ευκαιρία να συνεργασθεί με τους ινδούς εταίρους προς αμοιβαίο όφελος. Αυτό θα μπορούσε να γίνει αρχικά μέσω της Στρογγυλής Τραπέζης ΕΕ-Ινδίας, αλλά θα μπορούσαν επίσης να δραστηριοποιηθούν σ' αυτό σχετικά γρήγορα και οργανώσεις με τις οποίες τα ευρωπαϊκά και ινδικά μέλη της Στρογγυλής Τραπέζης έχουν στενό σύνδεσμο όπως επίσης και άλλα μέλη της ΕΟΚΕ με εμπειρία στην αγροτική ανάπτυξη, την υγεία και την εκπαίδευση, για παράδειγμα. Η συνεργασία στο πεδίο αυτό μεταξύ της ευρωπαϊκής και της ινδικής κοινωνίας των πολιτών θα διασφαλίσει ότι οι συστάσεις της Στρογγυλής Τραπέζης στις ετήσιες συναντήσεις ΕΕ-Ινδίας είναι πρακτικές, γιατί βασίζονται στην εμπειρία.

5. Ο διάλογος της κοινωνίας των πολιτών ΕΕ-Ινδίας μέχρι σήμερα

5.1 Προκειμένου να χαρτογραφηθεί ο δρόμος προς τα εμπρός, θα πρέπει να κοιτάξουμε πίσω την πορεία που έχουμε διανύσει. Η αφετηρία ενός ενισχυμένου διαλόγου της κοινωνίας των πολιτών θα πρέπει συνεπώς να είναι ο υπάρχων ήδη θεσμικός μηχανισμός για την πραγματοποίηση αυτού του διαλόγου καθώς και τα αποτελέσματα που έχουν επιτευχθεί. Για την ΕΟΚΕ αυτό σημαίνει αξιολόγηση της εργασίας της Στρογγυλής Τραπέζης ΕΕ-Ινδίας έως σήμερα και συμφωνία σχετικά με το πως θα διευρυνθούν καλύτερα οι στόχοι της, έχοντας πάντα υπόψη τις σχετικές εξελίξεις, όπως η απόφαση της Συνάντησης Κορυφής της Χάγης να προωθηθεί η συνεργασία όχι μόνο μεταξύ της κοινωνίας των πολιτών από κάθε πλευρά αλλά και των πολιτικών κομμάτων, των συνδικάτων, των επιχειρηματικών οργανώσεων και των πανεπιστημίων.

5.2 Αναφέρθηκαν επίσης τα ζητήματα που έχουν συζητηθεί στις διάφορες συνεδριάσεις της Στρογγυλής Τράπεζας από τη συγκρότησή της το 2001 προκειμένου να αποδειχθεί η αξιοπιστία της ως βασικού εταίρου στην κατάρτιση του κοινού προγράμματος δράσης. Μία ιδέα για τη συνέχεια των εργασιών της Στρογγυλής Τράπεζας, για την εμβέλεια των συζητούμενων θεμάτων και την αλληλεπίδραση εμπιστοσύνης εντός της οποίας διεξάγονται οι συζητήσεις αυτές μπορεί να αποκτηθεί αν εξετασθούν τα αποτελέσματα των πρόσφατων συναντήσεων.

5.3 Έτσι στην έκτη συνεδρίαση, που πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη, η Στρογγυλή Τράπεζα υπέβαλε μία σειρά συστάσεων, που κυμαίνονται από πρωτοβουλίες για την υποστήριξη της κοινωνικής ευθύνης των επιχειρήσεων (CSR) και την ειδική υποστήριξη των ΜΜΕ έως τον εξορθολογισμό των κανόνων που διέπουν την προσωρινή διακίνηση των εργαζομένων γνώσης από την Ινδία στο εσωτερικό της ΕΕ, και την υποστήριξη από την ΕΕ βιομηχανικών συνενώσεων σε λίγους επιλεγμένους τομείς που έχουν εξαγωγικό δυναμικό και προωθούν την ανάπτυξη. Ταυτόχρονα η Στρογγυλή Τράπεζα όρισε δύο εισηγητές που θα αξιολογήσουν ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος για την ενσωμάτωση των απόψεων των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στην προώθηση του εμπορίου και της βιώσιμης ανάπτυξης.

5.4 Το ζήτημα αυτό συζητήθηκε στην 7η συνεδρίαση της Στρογγυλής Τράπεζας που πραγματοποιήθηκε στο Srinagar τον Ιούνιο του 2004, όπου συμφωνήθηκε ότι προκειμένου να κατα-

νοηθεί σε βάθος η βιώσιμη ανάπτυξη, πρακτικά παραδείγματα από την Ινδία και την ΕΕ θα πρέπει να αποτελέσουν τη βάση της τελικής έκθεσης, που πρόκειται να υποβληθεί στην 9η συνεδρίαση της Στρογγυλής Τραπέζης. Η συνεδρίαση του Srinagar συζήτησε επίσης τη συνεργασία Ινδίας-ΕΕ για την ανάπτυξη του τουρισμού, βάσει των ομιλιών που εκφωνήθηκαν από τα μέλη της Στρογγυλής Τραπέζης τόσο από την ΕΟΚΕ όσο και από την Ινδία. Η Στρογγυλή Τράπεζα συμφώνησε ότι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών έχουν σημαντικό ρόλο να διαδραματίζουν για την προώθηση μίας βιώσιμης μορφής τουρισμού, που θα ενθαρρύνει την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και θα αποβεί επωφελής για τον πληθυσμό στο σύνολό του.

5.5 Τόσο κατά τη συνεδρίαση της Ρώμης όσο και κατά τις συνεδριάσεις της Srinagar και του Λονδίνου συζητήθηκαν η θέσπιση Internet Forum της κοινωνίας των πολιτών, όπως υποδείχθηκε στη συνεδρίαση του Bangalore το Μάρτιο του 2003. Κατά τις συνεδριάσεις τονίστηκε το δυναμικό που έχει το Φόρουμ ως ένα συνεχές βήμα συζητήσεων μεταξύ Ινδών και Ευρωπαίων μελών της Στρογγυλής Τράπεζας με στόχο την ανάπτυξη του διαλόγου μεταξύ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών γενικότερα.

5.6 Κατά τη συνεδρίαση της Ρώμης εξετάστηκαν επίσης τα κυριότερα επιτεύγματα της Στρογγυλής Τράπεζας έως σήμερα. Έγινε αποδεκτή η άποψη ότι η αξιολόγηση των κυριότερων επιτευγμάτων της Στρογγυλής Τραπέζης δεν μπορεί να περιοριστεί σε μία αριθμητική ανάλυση των συστάσεων που έχουν εφαρμοσθεί, για τον απλούστατο λόγο ότι ορισμένες από τις συστάσεις εξαρτώνται από την ικανότητα ή την αρμοδιότητα της κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ και της Ινδίας να τις εφαρμόσει. Παραμένει δηλαδή το γεγονός ότι η Στρογγυλή Τράπεζα έχει υιοθετήσει συστάσεις και κοινές προσεγγίσεις για μία σειρά θεμάτων, ακόμη και εκείνων που μπορούν να θεωρηθούν λεπτά αν όχι αμφιλεγόμενα. Επίσης τονίστηκαν ειδικές μορφές συνεργασίας, όπως είναι η δημιουργία του Internet Forum, οργανώθηκαν ακροάσεις των οργανώσεων της τοπικής κοινωνίας των πληροφοριών κατά τη διάρκεια των διμερών συναντήσεων, και προωθήθηκε η ad hoc συνεργασία ΕΟΚΕ-Ινδίας, όπως είναι η βοήθεια που δίνεται από την ινδική αντιπροσωπεία στην ΕΟΚΕ, στην εργασία της σχετικά με το γενικευμένο σύστημα προτιμήσεων.

5.7 Δεδομένου ότι 60-70 % του εργατικού δυναμικού απασχολείται επισήμως ή ανεπίσημως στο γεωργικό τομέα, δεν κατέστη δυνατή η ομαλή διεξαγωγή συζήτησης στην Στρογγυλή Τράπεζα για θέματα που αφορούσαν τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη λόγω της απουσίας εκπροσώπων των γεωργών στην ινδική αντιπροσωπεία της Στρογγυλής Τράπεζας.

5.8. Η Στρογγυλή Τράπεζα συζήτησε για τους μηχανισμούς που διέπουν τις σχέσεις εργοδοτών και εργαζομένων καθώς και για τον κοινωνικό διάλογο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Έλαβε γνώση των πρακτικών που ακολουθούνται στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσον αφορά τους κοινωνικούς εταίρους, τα ζητήματα σχετικά με τον ορισμό και την αντιπροσωπευτικότητα των φορέων καθώς και τα διάφορα φόρουμ που αφιερώνονται στο διάλογο αυτό. Η Στρογγυλή Τράπεζα ανέλυσε την παρούσα κατάσταση των εργοδοτών και των εργαζομένων στην Ινδία και, συγκεκριμένα, τη δομή και τη σύνθεση των

συνδικάτων, τις διαπραγματεύσεις για τις συλλογικές συμβάσεις, τη μεταρρύθμιση του εργατικού δικαίου και τη στάση της Ινδίας όσον αφορά τις προτάσεις σύνδεσης των προτύπων εργασίας με το διεθνές εμπόριο. Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε ότι ένα μεγάλο τμήμα των Ινδών εργαζομένων απασχολούνται στον λεγόμενο ανεπίσημο τομέα (μικροεπιχειρήσεις, αυτοαπασχόληση, ευκαιριακή απασχόληση) και ότι είναι απαραίτητο να καταβληθούν προσπάθειες για τη βελτίωση της κατάστασής τους. Ακόμη, ζητήθηκε να καταβληθούν εντονότερες προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η επικύρωση των θεμελιωδών προτύπων εργασίας της ΔΟΕ και η εφαρμογή τους στο νόμο και στην πράξη.

6. Ένας ενισχυμένος διάλογος της κοινωνίας των πολιτών: ο δρόμος μπροστά μας

6.1 Ήρθε η κατάλληλη στιγμή για μία σημαντική αύξηση της συνεργασίας και της συμπράξεως μεταξύ της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών της ΕΕ των 25 χωρών και της Ινδίας. Η συνάντηση κορυφής ΕΕ-Ινδίας έχει ήδη αναγνωρίσει τη σημασία των εργασιών της Στρογγυλής Τράπεζας. Η ινδική κυβέρνηση συνασπισμού στο μεταξύ έχει λάβει ένα αριθμό αποφάσεων που αποβλέπουν στην ενίσχυση της συνεργασίας με την κοινωνία των πολιτών στην Ινδία. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην ανακοίνωσή της 16ης Ιουνίου ζήτησε «να ενσωματωθεί πλήρως στη θεσμική αρχιτεκτονική» η Στρογγυλή Τράπεζα και να κληθούν οι δύο συμπρόεδροι της να παρευρεθούν στις συνόδους κορυφής Ινδίας-ΕΕ.

6.2 Η ινδική κυβέρνηση, στην αρχική απάντησή της στην ανακοίνωση της 16ης Ιουνίου, σημειώνει ότι παρά τις προσπάθειες «σε επίσημο επίπεδο να υπάρξει ανταπόκριση στις αλλαγές που έχουν συντελεστεί στην Ινδία και στην ΕΕ ... υπάρχει ακόμη ανάγκη για ενίσχυση των επαφών σε άλλα επίπεδα, που περιλαμβάνουν και τις αντίστοιχες κοινωνίες των πολιτών».

6.3 Το ζήτημα που αναπόφευκτα προκύπτει είναι πως μπορεί η Στρογγυλή Τράπεζα να είναι πιο αποτελεσματική στη διαδικασία κατάρτισης και λήψης των αποφάσεων, δεδομένου ότι διατίθεται το σπάνιο προνόμιο άμεσης πρόσβασης στις υψηλότερες πολιτικές αρχές, τον Ινδό Πρωθυπουργό και τον Πρωθυπουργό της χώρας που ασκεί την προεδρία της ΕΕ, στις ετήσιες συναντήσεις κορυφής. Το 2^ο τμήμα της γνωμοδότησης πρωτοβουλίας με θέμα «Η συμβολή στη στρατηγική εταιρική σχέση Ινδίας-ΕΕ» υποδεικνύει με ποιόν τρόπο η Στρογγυλή Τράπεζα μπορεί να συμβάλει αποφασιστικά στην προετοιμασία του κοινού προγράμματος δράσης για στρατηγική εταιρική σχέση. Η δραστηριότητα αυτή θα διαρκέσει μόνο έως και την έκτη Συνάντηση Κορυφής Ινδίας-ΕΕ, η οποία αναμένεται να υιοθετήσει το πρόγραμμα στην συνάντηση που θα πραγματοποιήσει στα τέλη του 2005.

6.4 Πολλές από τις συστάσεις της στρογγυλής Τραπέζης στις συνόδους κορυφής Ινδίας -ΕΕ αναφέρονται σε μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες αναλήψεις δεσμεύσεων. Η εμπειρία υποδεικνύει ότι οι συστάσεις πρέπει να βασίζονται σε σχέδια, που θα υλοποιηθούν από κοινού από τις ευρωπαϊκές και ινδικές οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Η πολιτική υποστήριξη θα καταστήσει εύκολο να διασφαλισθούν οι πόροι που απαιτούνται, και αυτό θα επιτρέψει στην οργανωμένη κοινωνία των

πολιτών στην Ινδία και στην Ευρώπη να συνεργασθούν σε ένα ευρύ φάσμα σχεδίων (*).

6.5 Για να είναι αποτελεσματική η Στρογγυλή Τράπεζα στη διαδικασία κατάρτισης και λήψης των αποφάσεων, το πρόγραμμά της θα πρέπει σαφώς να περιλαμβάνει ζητήματα που εξετάζονται σε επίσημο επίπεδο όπως αυτά που αφορούν τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) και τις εμπορικές διαπραγματεύσεις του αναπτυξιακού γύρου της Ντόχα. Η Στρογγυλή Τράπεζα μπορεί να αυξήσει την αποτελεσματικότητά της συνεργαζόμενη με την επιχειρηματική συνάντηση κορυφής ΕΕ-Ινδίας, που διοργανώνεται από δύο από τα μέλη της, την Ομοσπονδία Ινδικών Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιμελητηρίων και την Ομοσπονδία Ινδικών Βιομηχανιών. Θα πρέπει επίσης να ζητήσει να συνδεθεί με την σχεδιαζόμενη Στρογγυλή τράπεζα ηγετικών επιχειρηματικών στελεχών, που πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

6.6 Δεδομένου επίσης ότι στα μέλη της Στρογγυλής Τραπέζης περιλαμβάνονται ακαδημαϊκοί, θα μπορούσε να συμβάλει στην επιτυχία του προγράμματος υποτροφιών ύψους 33 εκατ. ευρώ για την Ινδία, που προώθησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2005. Η ίδια η ΕΟΚΕ μπορεί να επεκτείνει τις πρωτοβουλίες της στην Ινδία, όπως έγινε με προηγούμενη απόφασή να ζητήσει από τον Ινδό συμπρόεδρο της Στρογγυλής Τραπέζης να συμμετάσχει στο σεμινάριο για τον ΠΟΕ μετά το Cancun.

6.7 Το γεγονός ότι οι αγωγοί επικοινωνίας μεταξύ δημοσίων και επιχειρηματικών στελεχών για οικονομικά ζητήματα πολλαπλασιάζονται, δεν σημαίνει ότι η Στρογγυλή Τράπεζα πρέπει να περιορίζει τις συζητήσεις της σε αυτά τα ζητήματα. Αντίθετα, αντί να επικεντρώνεται στις καθαρά οικονομικές πτυχές τους θα πρέπει επίσης να εξετάζει και τις μη οικονομικές και κυρίως τις κοινωνικές συνέπειές τους. Αυτό συμφώνησε να πράξει η Στρογγυλή Τράπεζα στη Srinagar για την περίπτωση της βιώσιμης ανάπτυξης: θα εξετάσει την έννοια ως ενέχουσα όχι μόνο την οικονομική πλευρά της αναπτυξιακής πολιτικής, αλλά επίσης τις οικονομικές και περιβαλλοντικές πτυχές της. Η ανάθεση σε εξωτερικούς φορείς είναι ένα άλλο θέμα που επιδέχεται παρόμοια προσέγγιση. Τα ζητήματα που τέθηκαν στην ΕΕ από την εξωτερική ανάθεση είναι διαφορετικά από αυτά που έχουν προκύψει στην Ινδία, έχουν όμως το εξής κοινό στοιχείο: και στις δύο περιπτώσεις το δύσκολο είναι να επιλυθούν τα κοινωνικά ζητήματα. Με άλλα λόγια, υιοθετώντας μία ολιστική προσέγγιση η Στρογγυλή Τράπεζα θα μπορέσει να διασφαλίσει ότι θα δοθεί έμφαση στις μη οικονομικές πτυχές αυτών που κατά κύριο λόγο είναι οικονομικά ζητήματα.

6.8 Αυτή η μετατόπιση του κέντρου βάρους θα επιτρέψει στη Στρογγυλή Τράπεζα να διοργανώσει διασκέψεις μεταξύ ΕΕ-Ινδίας για κοινωνικά θέματα που θα συμπληρώνουν τις επιχειρηματικές και πολιτικές συναντήσεις κορυφής. Τα θέματα αυτών των διασκέψεων μπορούν να επιλεγούν μεταξύ αυτών που ήδη συζητήθηκαν από την Στρογγυλή Τράπεζα, όπως η ισότητα των δύο φύλων. Άλλα θέματα μπορούν να αφορούν π.χ. τις κοινωνικές επιπτώσεις της ανάθεσης εργασιών σε τρίτους και την μετανάστευση. Η σημασία αυτών των διασκέψεων για την ισορροπημένη ανάπτυξη τόσο της ευρωπαϊκής όσο και της ινδικής κοινωνίας δεν μπορεί να παραγνωριστεί.

(*) Απόδειξη αυτού αποτελεί η απόφαση του Υπουργού Εξωτερικών Σχέσεων στο Νέο Δελχί, να διαθέσει τους πόρους που χρειάζονται για την αντιμετώπιση του κόστους λειτουργίας στην Ινδία, του Internet Forum ΕΕ-Ινδίας που έχει συγκροτηθεί από τη Στρογγυλή Τράπεζα.

6.9 Η Στρογγυλή Τράπεζα θα χρειαστεί να εξετάσει τα πολιτιστικά ζητήματα με πιο επικεντρωμένο τρόπο. Θα μπορούσε να συμβάλει στην εφαρμογή της Κοινής Δήλωσης Ινδίας-ΕΕ για τις πολιτιστικές σχέσεις. Η Στρογγυλή Τράπεζα μπορεί επίσης να εξετάσει επωφελώς την υπόδειξη «διάλογου πολιτισμών και πίστewων» που υποβλήθηκε από τους εκπροσώπους της ασιατικής κοινωνίας των πολιτών στην Ευρωασιατική συνάντηση (ευρύτερα γνωστή ως συνάντηση κορυφής ASEM) στη Βαρκελώνη τον Ιούνιο του 2004 ⁽⁹⁾. Οι ηγέτες ASEM έχουν ήδη αρχίσει πολιτιστικό διάλογο τον οποίο παρακολούθησαν οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ, αλλά όχι η Ινδία δεδομένου ότι δεν είναι μέλος του ASEM. Στην απάντησή της στην ανακοίνωση της Επιτροπής της 16ης Ιουνίου η Ινδία αναφέρει ότι είναι πρόθυμη να αρχίσει διάλογο με την ΕΕ για τα προβλήματα που δημιουργούνται από τον θρησκευτικό φανατισμό.

6.10 Η επιτυχία των εγχειρημάτων αυτών θα απαιτήσει από τη Στρογγυλή Τράπεζα να επιδιώξει να ασκήσει επίδραση σε περισσότερες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών από ό,τι μπορεί συγκεκριμένα να συμπεριλάβει στις συνεδριάσεις της. Ωστόσο, διαθέτει τα τέλεια μέσα για το σκοπό αυτό — το Internet Forum που έχει συγκροτήσει. Με το άνοιγμα του Φόρουμ αυτού σε άλλες οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, στην ΕΕ και στην Ινδία, η Στρογγυλή Τράπεζα μπορεί να τις συμπεριλάβει στις συζητήσεις της. Δεδομένου ότι ο αριθμός των οργανώσεων αυτών είναι πολύ μεγάλος, η πρόσβαση μπορεί αρχικά να περιοριστεί στις οργανώσεις που είναι γνωστές στα μέλη της Στρογγυλής Τραπέζης. Ως συμπλήρωμα στις ανταλλαγές αυτές μέσω του κυβερνοχώρου, η Στρογγυλή Τράπεζα μπορεί να συνεχίσει να καλεί τις οργανώσεις της τοπικής κοινωνίας των πολιτών στις τακτικές συναντήσεις της.

6.11 Το Internet Forum προσφέρει επίσης έτοιμο διάλογο επικοινωνίας για τα μέλη της Στρογγυλής Τραπέζης στο ενδιάμεσο διάστημα μεταξύ των διετών συνεδριάσεων, δεδομένου ότι τα μέλη από την Ινδία είναι διασκορπισμένα σε όλο το μήκος και το πλάτος της χώρας τους. Τα σχέδια εκθέσεων μπορούν να αποστέλλονται στο Φόρουμ, για τις ενδεχόμενες παρατηρήσεις των μελών πριν από κάθε συνεδρίαση. Ως αποτέλεσμα οι συναντήσεις κατά τη διάρκεια της ίδιας της συνεδρίασης μπορούν να είναι πολύ πιο πλούσιες, και οι συστάσεις προς τις συναντήσεις κορυφής ΕΕ-Ινδίας πολύ πιο επικεντρωμένες. Τα μέλη μπορούν να ενημερώνουν το ένα το άλλο για τις δραστηριότητές τους, καθιστώντας έτσι δυνατή την καλύτερη γνωριμία τους, σε επαγγελματικό επίπεδο βεβαίως. Καθώς ο αριθμός ευρωπαϊκών και ινδικών οργανώσεων που έχουν πρόσβαση στο Φόρουμ θα αυξάνει, όσες έχουν κοινά ενδιαφέροντα μπορούν να το χρησιμοποιήσουν για να αρχίσουν να δουλεύουν πιο στενά ή μία με την άλλη, ανταλλάσσοντας τις εμπειρίες τους και στη συνέχεια αναπτύσσοντας κοινά σχέδια.

6.12 Δύο άλλα ζητήματα τα οποία η Στρογγυλή Τράπεζα συζήτησε εκτεταμένα είναι ο ρόλος των μαζικών μέσων επικοινωνίας στην ενίσχυση της κοινωνίας των πολιτών και στην πολιτιστική συνεργασία. Μπορεί συνεπώς να συμβάλει επικοινωνητικά, (1) στις προσπάθειες των κρατών μελών, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την προώθηση του κύρους της ΕΕ στην Ινδία, ειδικότερα μεταξύ των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και (2) στην κατάρτιση ειδικού κεφαλαίου για την πολιτιστική συνεργασία στο πρόγραμμα δράσης στρατηγικής εταιρικής σχέσης, βάσει της κοινής δήλωσης Ινδίας-ΕΕ για την πολιτιστική συνεργασία, στις 8 Νοεμβρίου 2004.

7. Συμπεράσματα

7.1 Η ΕΕ και η Ινδία είναι αποφασισμένες όσο ποτέ άλλοτε να διευρύνουν και εμβαθύνουν τη συνεργασία τους. Η πιο πρόσφατη μαρτυρία του γεγονότος αυτού είναι η ταχύτητα με την οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η διπλωματική αποστολή της Ινδίας στην ΕΕ έχουν αρχίσει να εργάζονται για το πρόγραμμα δράσης σχετικά με στρατηγική εταιρική σχέση Ινδίας-ΕΕ. Και οι δύο επιθυμούν να συμβάλει η κοινωνία των πολιτών κάθε πλευράς στη διαδικασία αυτή. Η ΕΟΚΕ βοηθά ήδη την προσέγγιση της κοινωνίας των πολιτών της Ευρώπης με την αντίστοιχη της Ινδίας μέσω της ενεργού συμμετοχής της στη Στρογγυλή Τράπεζα Ινδίας-ΕΕ, τη χρηματοδοτική υποστήριξή της στο Φόρουμ Διαδικτύου Ινδίας-ΕΕ και με τις προσκλήσεις της προς τον Ινδό συμπρόεδρο της Στρογγυλής Τραπέζας, κ. Vohra, να συμμετάσχει στις δραστηριότητες που αφορούν τις σχέσεις Ινδίας-ΕΕ.

7.2 Η ΕΟΚΕ αφού επικρότησε την ανακοίνωση της Επιτροπής για την στρατηγική εταιρική σχέση Ινδίας-ΕΕ πρέπει τώρα να συμβάλει ενεργώς στην κατάρτιση του σχετικού προγράμματος δράσης. Η συνεδρίαση της Στρογγυλής Τραπέζας στο Λονδίνο ανέλαβε «να υποβάλει πρόταση στα ευρωπαϊκά όργανα και την ινδική κυβέρνηση σε τομείς όπου η κοινωνία των πολιτών μπορεί να προσφέρει πραγματική προστιθέμενη αξία, ειδικά σε ό,τι αφορά τους αναπτυξιακούς στόχους της Χιλιετίας, την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και τη διαχείριση της παγκοσμιοποίησης».

7.3 Η ινδική κυβέρνηση έχει εκφράσει την ικανοποίηση της για τη διεύρυνση της ΕΕ. Στο κοινό Ανακοινωθέν Τύπου μετά τη συνάντηση κορυφής της Χάγης, η Ινδία επανέλαβε την άποψη της ότι «η εμβάθυνση και η διεύρυνση της ΕΕ θα συμβάλει στην περαιτέρω ενίσχυση των σχέσεων μας». Η ΕΟΚΕ ως το συμβουλευτικό όργανο που αντιπροσωπεύει την ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών, θα πρέπει συνεπώς να διασφαλίσει ότι η ΕΕ των 25 κρατών εκπροσωπείται ικανοποιητικώς στην Στρογγυλή Τράπεζα, και ταυτόχρονα να ενισχύσει την εικόνα των σχέσεων Ινδίας-ΕΕ στις δικές της δραστηριότητες. Η Στρογγυλή Τράπεζα μπορεί έτσι να καταστεί πρότυπο για τις σχέσεις με άλλες αναπτυσσόμενες χώρες και περιοχές του κόσμου.

Βρυξέλλες, 12 Μαΐου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

⁽⁹⁾ Έκθεση Βαρκελώνης. Συστάσεις της κοινωνίας των πολιτών για τις σχέσεις Ασίας Ευρώπης, που απευθύνεται στους ηγέτες ASEM. Συνέδριο κοινωνίας των πολιτών από την Ασία και την Ευρώπη: άτυπη διαβούλευση. 16-18 Ιουνίου 2004, Βαρκελώνη, Ισπανία

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 77/388/ΕΟΚ με σκοπό την απλούστευση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τον φόρο προστιθέμενης αξίας και την Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1798 /2003 όσον αφορά τη θέσπιση ρυθμίσεων για τη διοικητική συνεργασία στο πλαίσιο του συστήματος «της μίας και μόνης θυρίδας» και της διαδικασίας επιστροφής ποσού για τον φόρο προστιθέμενης αξίας

COM(2004) 728 τελικό — 2004/0261 (CNS) — 2004/0262 (CNS)

(2005/C 267/07)

Στις 24 Ιανουαρίου 2005, και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 262 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή» στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές εργασίες της ΕΟΚΕ επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 15 Απριλίου 2005, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. BURANI.

Κατά την 417η σύνοδο ολομέλειας της 11ης και 12ης Μαΐου 2005 (συνεδρίαση της 12ης Μαΐου 2005), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 90 ψήφους υπέρ και μία αποχή, την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή: το έγγραφο της Επιτροπής

1.1 Τον Οκτώβριο 2003, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση ⁽¹⁾ για τον απολογισμό της στρατηγικής για τον ΦΠΑ που άρχισε να εφαρμόζεται τον Ιούνιο 2000 και για τον καθορισμό νέων πρωτοβουλιών που πρέπει να αναληφθούν στο μέλλον στο πλαίσιο της εν λόγω στρατηγικής. Η στρατηγική αυτή προέβλεπε ένα πρόγραμμα δράσης, επικεντρωμένο σε τέσσερις βασικούς στόχους: την απλούστευση, τον εκσυγχρονισμό, την περισσότερο ομοιόμορφη εφαρμογή των υφιστάμενων κανόνων και τη στενότερη διοικητική συνεργασία.

1.2 Το έγγραφο που εξετάζει η ΕΟΚΕ ⁽²⁾ αποτελείται από τρία μέρη:

- α) μία πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου που τροποποιεί την οδηγία 77/388/ΕΟΚ με σκοπό την απλούστευση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το φόρο προστιθέμενης αξίας·
- β) μία πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για τον καθορισμό λεπτομερών κανόνων σχετικά με την επιστροφή του φόρου προστιθέμενης αξίας, που προβλέπεται στην οδηγία 77/388/ΕΟΚ, σε υποκειμένους στο φόρο μη εγκατεστημένους στο έδαφος της χώρας αλλά εγκατεστημένους σε άλλο κράτος μέλος·
- γ) μία πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1798/2003 όσον αφορά τη θέσπιση ρυθμίσεων για τη διοικητική συνεργασία στο πλαίσιο του συστήματος «της μίας και μόνης θυρίδας» και της διαδικασίας επιστροφής ποσού για το φόρο προστιθέμενης αξίας.

1.2.1 Μόνο τα έγγραφα α) και γ) χρήζουν παρατηρήσεων εκ μέρους της ΕΟΚΕ. Οι παρατηρήσεις γενικού χαρακτήρα αφορούν ωστόσο και τις δύο προτάσεις ως τμήμα της ενιαίας στρατηγικής.

1.3 Η απλούστευση των υποχρεώσεων των επιχειρήσεων, που από καιρό εξετάζεται, υπήρξε αντικείμενο απόφασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 26^{ης} Μαρτίου 2004, με την οποία ζητείτο

από το Συμβούλιο Ανταγωνισμού να καθορίσει τους τομείς απλούστευσης. Η σχετική απόφαση ελήφθη τον Ιούνιο του 2004 και η Επιτροπή υπέβαλε το υπό εξέταση έγγραφο τον Οκτώβριο του 2004. Εν τω μεταξύ, κατά την έκτακτη συνεδρίαση του ECOFIN τον Σεπτέμβριο 2004, η ολλανδική προεδρία έθεσε επίσης θέμα σχετικά με την «Ωθηση της ανάπτυξης με μείωση των διοικητικών δαπανών». Η Επιτροπή εκτιμά ότι η πρόταση που έχει υποβάλει εξυπηρετεί απόλυτα το συγκεκριμένο στόχο.

1.4 Οι μελέτες που πραγματοποίησε η Επιτροπή ⁽³⁾, και δημοσιεύτηκαν το δεύτερο εξάμηνο του 2003, κατέδειξαν ότι ένας από τους κυριότερους στόχους πρέπει να είναι η απλούστευση του καθεστώτος για τους «υποκειμένους στο φόρο που υπόκεινται σε υποχρεώσεις σχετικά με τον ΦΠΑ σε κράτος μέλος στο οποίο δεν είναι εγκατεστημένοι» (στην πράξη: οι εξαγωγείς αγαθών και υπηρεσιών· επισημαίνει η ΕΟΚΕ). Πράγματι γι αυτούς τους φορολογούμενους το διοικητικό κόστος είναι τόσο βαρύ και πολύπλοκο που πολλοί εξαγωγείς αποφεύγουν να ασκήσουν οποιαδήποτε δραστηριότητα που υπόκειται σε ΦΠΑ σε άλλο κράτος μέλος. Από την άλλη πλευρά, η διαδικασία επιστροφής του φόρου είναι τόσο πολύπλοκη και δαπανηρή, σε οποιαδήποτε φάση της διαδικασίας, ώστε το 54 % σχεδόν των μεγάλων επιχειρήσεων αρνούνται να ακολουθήσουν αυτή την πρακτική.

1.5 Οι προτάσεις που αναφέρονται στο σημείο 1.2 αποσκοπούν ακριβώς στη μείωση των προαναφερθέντων εμποδίων με την υιοθέτηση **έξι συγκεκριμένων μέτρων**:

- 1) την καθιέρωση μηχανισμού **μίας και μόνης θυρίδας** για μη εγκατεστημένους υποκειμένους στο φόρο·
- 2) την καθιέρωση μηχανισμού μίας και μόνης θυρίδας για τον **εκσυγχρονισμό της διαδικασίας επιστροφής**·
- 3) την **εναρμόνιση του φάσματος αγαθών και υπηρεσιών** για τα οποία τα κράτη μέλη δύνανται να εφαρμόζουν **περιορισμούς στο δικαίωμα έκπτωσης**·

⁽¹⁾ COM(2003) 614 τελικό

⁽²⁾ COM(2004) 728 τελικό της 29.10.2004.

⁽³⁾ SEC(2004) 1128 τελικό

- 4) την επέκταση του **μηχανισμού αντιστροφής του υπόχρεου**
- 5) την επανεξέταση του **ειδικού καθεστώτος για τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις**
- 6) την απλούστευση του καθεστώτος **πωλήσεων εξ αποστάσεως**.

1.6 Για την επίτευξη αυτών των στόχων η Επιτροπή έχει ήδη προτείνει τρεις νομοθετικές πρωτοβουλίες:

- την τροποποίηση της έκτης οδηγίας ΦΠΑ ⁽⁴⁾,
- την αντικατάσταση της όγδοης οδηγίας ΦΠΑ,
- και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1798/2003 για τη διοικητική συνεργασία στον τομέα του ΦΠΑ ⁽⁵⁾.

1.6.1 Οι πρωτοβουλίες αυτές έχουν ήδη συζητηθεί εκτενώς με τα κράτη μέλη και αποτελούν το αντικείμενο ευρείας διαδικασίας διαβουλεύσεων μέσω Διαδικτύου με τα ενδιαφερόμενα μέρη.

A. ΜΕΡΟΣ Ι: Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΔΗΓΙΑΣ

2. Το σχέδιο μηχανισμού της μίας και μόνης θυρίδας

2.1 Η έννοια της «μίας και μόνης θυρίδας» δεν είναι καινούργια: για πρώτη φορά προτάθηκε με την οδηγία του Συμβουλίου 2002/38/ΕΚ, η οποία εξάλλου περιοριζόταν στους φορείς του ηλεκτρονικού εμπορίου ⁽⁶⁾ για την παροχή διασυννοριακών υπηρεσιών σε μη υποκείμενους σε φόρο. Στην ουσία, και με απλά λόγια, η προτεινόμενη τώρα **μία και μόνη θυρίδα (ΜΜΘ)** επεκτείνει σε **όλους τους εξαγωγείς αγαθών και υπηρεσιών τη δυνατότητα εγγραφής σε ένα ηλεκτρονικό μητρώο στην χώρα εγκατάστασης, που ισχύει για όλες τις χώρες της ΕΕ**, εξαλείφοντας συνενώτως την υποχρέωση εγγραφής στα μητρώα ΦΠΑ κάθε κράτους μέλους αποδέκτη των εξαγωγών και διατηρώντας τον εθνικό αριθμό εγγραφής.

2.2 Με τη θέσπιση της ΜΜΘ η κατάσταση διαμορφώνεται ως εξής:

- εάν **ο αγοραστής υπόκειται στον ΦΠΑ**, θα πρέπει να υποβάλει τη δήλωσή του στο κράτος μέλος όπου είναι εγκατεστημένος, **οπότε ο εξαγωγέας δεν έχει καμιά υποχρέωση δήλωσης**,
- εάν αντιθέτως **ο υπόχρεος καταβολής φόρου (πωλητής/εξαγωγέας) είναι μη εγκατεστημένη επιχείρηση**, μπορεί να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις του μέσω της ΜΜΘ ή ακόμη — όπως συμβαίνει σήμερα — να υποβάλει δήλωση στο κράτος μέλος προορισμού. Βέβαια, ο συντελεστής θα είναι εκείνος που ισχύει στη χώρα προορισμού.

2.2.1 Η Επιτροπή είναι πεπεισμένη ότι ο μηχανισμός της μίας και μόνης θυρίδας θα ήταν δυνατό να απλουστεύσει τις φορολογικές υποχρεώσεις για σημαντικά μεγαλύτερο αριθμό επιχειρήσεων σε σχέση με σήμερα: πέρα από τις δραστηριότητες **πώλησης εξ αποστάσεως** που ήδη προβλέπονται στις ισχύουσες διατάξεις, θα συμπεριληφθούν και όλες **οι άμεσες πωλήσεις σε καταναλωτές άλλων κρατών μελών**. Η σημαντικότερη πλευρά όμως συνίσταται στην ενσωμάτωση σε αυτόν τον μηχανισμό **των πράξεων μεταξύ υποκείμενων σε φόρο στις οποίες δεν εφαρμόζεται ο μηχανισμός αντιστροφής της επιβάρυνσης (αυτόματη εκκαθάριση)**.

2.2.1.1 Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις, ο μηχανισμός της ΜΜΘ θα μπορούσε να υιοθετηθεί από 200.000 περίπου επιχειρήσεις. Προβλέπεται εξάλλου ότι οι εξαγωγικές επιχειρήσεις — ιδίως οι μεγάλων διαστάσεων — που είναι ήδη εγγεγραμμένες στα μητρώα ΦΠΑ μιας χώρας διαφορετικής από τη δική τους θα συνεχίσουν το υφιστάμενο σύστημα. Η ΜΜΘ αποτελεί πράγματι μία δυνατότητα και όχι μία υποχρέωση.

2.3 Η μία και μόνη θυρίδα δεν αποτελεί ωστόσο την λύση όλων των προβλημάτων. Κατά πρώτο λόγο, **εξακολουθούν να ισχύουν όλοι οι εθνικοί κανόνες** σε ό,τι αφορά την περίοδο υποβολής της δήλωσης, οι κανόνες πληρωμής και επιστροφών, οι όροι εκτέλεσης: η Επιτροπή αποδέχεται ρητά ότι το νέο καθεστώς **δεν προορίζεται να οδηγήσει σε πλήρη εναρμόνιση** των εθνικών υποχρεώσεων, πράγμα το οποίο θεωρεί ότι «ούτε ρεαλιστικό ούτε αναγκαίο είναι σε αυτό το στάδιο».

2.3.1 Παραμένει εξάλλου ανοικτό το πρόβλημα των **μεταφορών χρημάτων**, που θα πρέπει να πραγματοποιούνται απευθείας μεταξύ **του υποκείμενου στο φόρο και του κράτους μέλους πιστωτή**. Η Επιτροπή αναφέρει ότι η εμπειρία από την εφαρμογή του υφισταμένου ειδικού συστήματος ηλεκτρονικού εμπορίου (καθεστώς με εγγεγραμμένες λιγότερες από 1 000 επιχειρήσεις τρίτων χωρών) κατέδειξε ότι η διαχείριση **της ανακατανομής μετρητών** που εισπράττονται από υποκείμενο στο φόρο είναι εξαιρετικά επαχθής για το κράτος μέλος εγγραφής. Δεν θα ήταν ρεαλιστική — πάντα κατά την άποψη της Επιτροπής — **η επέκταση του συστήματος** σε μεγαλύτερο αριθμό φορέων και δραστηριοτήτων: σε αυτή την περίπτωση θα ήταν πράγματι απαραίτητο να δημιουργηθούν εκτενή συστήματα διάθεσης μετρητών για τη διαχείριση των οικονομικών ροών, έργο που θα μπορούσαν να αναλάβουν **χρηματοοικονομικοί ενδιάμεσοι φορείς**, οι οποίοι θα μπορούσαν να προτείνουν στους φορείς παροχής υπηρεσιών τη διευθέτηση και την πληρωμή των πράξεων. Παρόμοιες υπηρεσίες, οι οποίες πρέπει να παρέχονται μόνο σε εθελούσια βάση και μπορεί να είναι ιδιαίτερα ελκυστικές, για τις μικρότερες επιχειρήσεις, «θα πρέπει να βασίζονται στην οικονομική πραγματικότητα ή, με άλλα λόγια, να παρέχονται με αποδεκτούς όρους».

2.3.2 Συμπερασματικά, η **ΜΜΘ αφήνει αναλλοίωτους όλους τους υφιστάμενους τρόπους πληρωμών και επιστροφών**. Εξακολουθεί να ισχύει το **ειδικό καθεστώς για την παροχή σε ιδιώτες υπηρεσιών δια της ηλεκτρονικής οδού**, το οποίο προβλέπει μία και μόνη **πληρωμή** στο κράτος μέλος εξαγωγέα, το οποίο με τη σειρά του αναλαμβάνει την ανακατανομή της οφειλής στα κράτη παραλήπτες της υπηρεσίας. Οι τρόποι αυτοί θα πρέπει να εξεταστούν εκ νέου πριν τις 30 Ιουνίου 2006, και με την ευκαιρία αυτής της επανεξέτασης να μελετηθεί και η δυνατότητα ένταξης στο σύστημα της ΜΜΘ όλων των πράξεων παροχής υπηρεσιών με ηλεκτρονικά μέσα.

⁽⁴⁾ Πρβλ. Οδηγία 2004/66/ΕΚ του Συμβουλίου της 26.04.2004

⁽⁵⁾ Πρβλ. κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 885/2004, της 26.04.2004

⁽⁶⁾ Γνωμοδότηση ΕΟΚΕ, ΕΕ C 116 της 20.04.2001, σελ. 59

3. Άλλες πτυχές της πρότασης

3.1 Μία πρόταση της Επιτροπής του 1998 — που είχε ως κύριο στόχο τη μεταρρύθμιση του συστήματος των επιστροφών — περιελάμβανε και κάποιες μεταρρυθμίσεις για τις **μη εκπιπτόμενες δαπάνες**, ή εν μέρει εκπιπτόμενες, για την επιβολή του ΦΠΑ. Στόχος ήταν η «προσέγγιση», εάν όχι η εναρμόνιση, των εθνικών κανόνων που ήταν — και είναι ακόμη — πολύ διαφορετικοί. Η πρόταση δεν ευδοχώθηκε λόγω, κυρίως, των ανησυχιών ορισμένων κρατών μελών για τα έσοδά τους.

3.1.1 Η σημερινή πρόταση επαναλαμβάνει το επιχείρημα, προτείνοντας την εναρμόνιση κατηγοριών δαπανών στις οποίες δεν εφαρμόζεται η εξαίρεση του δικαιώματος έκπτωσης (μη εκπιπτόμενες δαπάνες). Κατά γενικό κανόνα (με ορισμένες αποκλίσεις και περιορισμούς) η εξαίρεση αυτή θα εφαρμόζεται σε:

- οδικά οχήματα με κινητήρα, σκάφη και αεροσκάφη·
- έξοδα ταξιδιού, διαμονής, διατροφής και ποτά·
- είδη πολυτελείας, σε ό,τι αφορά την αναψυχή και τα έξοδα παραστάσεως.

Όλες οι άλλες υποδιαίρεσεις δαπανών, που δεν περιλαμβάνονται στις ανωτέρω κατηγορίες, θα υπάγονται στους συνήθεις κανόνες έκπτωσης.

3.2 Για τις συναλλαγές τύπου B2B (μεταξύ επιχειρήσεων) ο ΦΠΑ επιβαρύνει τον αγοραστή του κράτους μέλους προορισμού, και μπορεί να επιστραφεί μέσω του μηχανισμού αντιστροφής της επιβάρυνσης (**reverse charge mechanism**), που είναι υποχρεωτικός για ορισμένες συναλλαγές, ενώ για άλλες αφήνεται στη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών. Η Επιτροπή προτείνει τώρα **την επέκταση της υποχρεωτικής εφαρμογής του μηχανισμού αντιστροφής της επιβάρυνσης**, σε παραδόσεις αγαθών, τα οποία τοποθετούνται ή συναρμολογούνται από τον προμηθευτή ή για λογαριασμό του, σε παροχές υπηρεσιών που έχουν σχέση με ακίνητη περιουσία και υπηρεσιών που καλύπτονται από το άρθρο 9 παράγραφος 2 στοιχείο γ) της έκτης οδηγίας.

3.3 Σχετικά με **την απαλλαγή από τον ΦΠΑ**, οι υφιστάμενοι κανόνες, είναι, κατά την άποψη της Επιτροπής, «αυστηροί και χωρίς συνοχή», αποτέλεσμα των απαλλαγών που χορηγήθηκαν στα επιμέρους κράτη κατά την ένταξή τους στην ΕΕ ή με άλλες ευκαιρίες. Υπάρχει εν προκειμένω μεγάλη διαφορά μεταξύ των κρατών μελών: αντί να μειωθούν οι ανισότητες αυτές αυξήθηκαν λόγω παράτασης των προσωρινών αδειών ή ακόμη επέκτασης της ισχύος τους. Η πρόταση προβλέπει **μεγαλύτερη ευελιξία** για τον καθορισμό του κατώτατου ορίου κάτω από το οποίο δεν επιτρέπεται να παρέχεται απαλλαγή: το προτεινόμενο όριο είναι της τάξεως των € 100 000, αλλά κάθε κράτος μέλος είναι ελεύθερο να καθορίσει χαμηλότερα όρια, ώστε να γίνεται διάκριση μεταξύ όσων πραγματοποιούν παραδόσεις αγαθών και όσων παρέχουν υπηρεσίες.

3.4 Όσον αφορά τις **πωλήσεις εξ αποστάσεως**, οι υφιστάμενες διατάξεις προβλέπουν δύο διαφορετικά ανώτατα ετήσια συνολικά όρια των € 35 000 ή των € 100 000, κατ' επιλογήν του κάθε κράτους μέλους προορισμού: πέρα από τα όρια αυτά η προμηθεύτρια επιχείρηση οφείλει να καταβάλει τον ΦΠΑ στον αγοραστή σύμφωνα με το συντελεστή που ισχύει στο κράτος μέλος προορισμού. Προκειμένου να διευκολύνει την ζωή των επιχειρήσεων, η Επιτροπή προτείνει την υιοθέτηση ενός ενιαίου **ανώτατου ορίου ύψους € 150 000, που θα αντιπροσωπεύει το σύνολο των πωλήσεων προς όλες τις χώρες της ΕΕ**.

4. Η μία και μόνη θυρίδα: παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τη θέσπιση του μηχανισμού της ΜΜΘ, αλλά δεν μπορεί να μην προβεί σε κάποιες παρατηρήσεις προκειμένου να συμβάλει στην μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα του διασυννοριακού μηχανισμού ΦΠΑ. Οι παρατηρήσεις και οι προτάσεις πρέπει εξάλλου να ερμηνευτούν **ως υπόμνηση για μελλοντικές εξελίξεις και παρεμβάσεις**: πράγματι, όπως έχει σήμερα η κατάσταση, αναγνωρίζεται ότι η Επιτροπή έχει καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να προτείνει **ένα ρεαλιστικό αλλά μινιμαλιστικό πρόγραμμα**, και για αυτό, ελπίζει, εφαρμόσιμο.

4.2 Όσον αφορά τη φορολογική εναρμόνιση γενικά, και ειδικότερα στο πεδίο του ΦΠΑ, το όλο σκηνικό δεν αφήνει περιθώριο για αισιοδοξία: η πρόοδος είναι αργή και γεμάτη εμπόδια, οι μηχανισμοί συγκεχυμένοι και συχνά αναποτελεσματικοί, οι κανόνες πολύπλοκοι και ενίοτε δυσερμηνευτοί. Τις συνέπειες αυτής της κατάστασης υφίστανται οι πολίτες και οι επιχειρήσεις, και γενικά η οικονομία· παραδόξως όμως τα πρώτα θύματα είναι τα ίδια τα κράτη μέλη, τα οποία συχνά δίνουν την εντύπωση — που αποδεικνύεται στην πράξη — ότι θέλουν πάση θυσία να διατηρήσουν ένα status quo για λιγότερο ή περισσότερο φανερούς λόγους, συνεχίζοντας με πολύπλοκα και δαπανηρά συστήματα επειδή φοβούνται την αλλαγή: η γραφειοκρατία γίνεται θύμα του εαυτού της.

4.3 Τα πρώτα αποτελέσματα της ΜΜΘ, που έχει ήδη θεσπιστεί και τεθεί σε λειτουργία για την παροχή ηλεκτρονικών διασυννοριακών υπηρεσιών, δείχνουν ότι δεν υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον από τις επιχειρήσεις: υπάρχουν πράγματι λιγότερες από 1 000 επιχειρήσεις (μη εγκατεστημένες) που έχουν υιοθετήσει την ΜΜΘ, και κυρίως μεγάλες επιχειρήσεις, αν και είναι πολύ νωρίς για να θεωρηθεί το στοιχείο αυτό σημαντικό. Η νέα ΜΜΘ θα πρέπει αντιθέτως, σύμφωνα με την άποψη της Επιτροπής, να τύχει ευρύτερης συναίνεσης: επί σχεδόν 250 000 δύναμει διασυννοριακών εγκατεστημένων επιχειρήσεων, οι 200 000 θα έπρεπε να την υιοθετήσουν. Εάν αυτή η υπόθεση επαληθευτεί, ο μηχανισμός της ΜΜΘ θα ξεπεράσει τις δυσκολίες. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι το καθεστώς που εφαρμόζεται στο ηλεκτρονικό εμπόριο δημιουργεί ήδη διοικητικά προβλήματα και επαχθείς δαπάνες διαχείρισης. Η ενδεικνυόμενη λύση συνίσταται **στην αφαίρεση από την ΜΜΘ των λειτουργιών είσπραξης και ανακατανομής των πιστώσεων** («επαχθές έργο», σύμφωνα με την Επιτροπή) **και της διαχείρισης των επιστροφών**, για να ανατεθούν στον χρηματοοικονομικό τομέα: λύση ίσως αναγκαία αλλά **σαφώς μη ικανοποιητική**.

4.4 Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι εάν το έργο διαχείρισης των χρημάτων είναι «επαχθές» για τις φορολογικές διοικήσεις, το ίδιο επαχθές θα είναι και για τον χρηματοοικονομικό τομέα, που είναι βέβαια εξοπλισμένος για την παροχή της υπηρεσίας αυτής: η διαχείριση όμως αυτή **θα έχει κόστος, το οποίο θα επιβαρύνει τους φορολογούμενους ή τις φορολογικές διοικήσεις.** Δεν είναι πράγματι σαφής η διατύπωση για το ποιος **θα χρεωθεί το κόστος** του συστήματος που πρέπει να εφαρμοστεί, αν και από την πλευρά των αρχών θεωρείται δεδομένο ότι θα είναι οι επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τις μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί, η Επιτροπή εκτιμά ότι το νέο σύστημα — που θα βασίζεται στην ΜΜΘ και σε έναν μηχανισμό επιστροφής/ ρύθμισης των οφειλόμενων ποσών — θα είναι λιγότερο δαπανηρό από το υφιστάμενο.

4.5 Η ΕΟΚΕ δεν διαθέτει τους πόρους για να ελέγξει, σε ποιο βαθμό ολόκληρο το σχέδιο της ΜΜΘ με την ανάθεση της υπηρεσίας στον χρηματοοικονομικό τομέα θα προκαλέσει **πρόσθετο κόστος ή, αντιθέτως, σημαντικά οφέλη.** Έναντι των δαπανών θα πρέπει να υπολογιστούν, σε νομισματικούς όρους, **τα οφέλη**, και κατά συνέπεια η εξυγίανση και η επιτάχυνση των διαδικασιών για τις επιχειρήσεις και τις εθνικές διοικήσεις. Διαισθητικά, τα οφέλη για τις επιχειρήσεις μπορεί να είναι αξιόλογα αλλά περιορισμένα: η ΜΜΘ θα εξαλείψει την αναγκαιότητα εγγραφής στις διάφορες χώρες προορισμού και την ανταλλαγή έντυπων εγγράφων, **αλλά θα εξακολουθούν να ισχύουν ωστόσο οι εθνικοί κανόνες** (περίοδοι δηλώσεων και κανόνες πληρωμών και επιστροφών) και κυρίως θα παραμείνει αναλλοίωτη, λόγω έλλειψης εναρμόνισης, **η πληθώρα των εθνικών συντελεστών φορολόγησης.**

4.6 Τέλος, η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την πρόταση της Επιτροπής αλλά εφιστά την προσοχή των υπεύθυνων λήψεως αποφάσεων σε ένα σημείο που θεωρεί θεμελιώδες: εάν η ΜΜΘ παρεμβληθεί ως μόνος συννομιλητής μεταξύ των επιχειρήσεων και των διαφόρων εθνικών διοικήσεων, θα πρέπει **πραγματικά να είναι μία και μόνη στις διαδικασίες και στη διαχείριση των οφειλόμενων και εισπρακτέων ποσών.** Η διαδικασία δεν θα είναι ποτέ πλήρης εάν δεν πραγματοποιηθεί **η εναρμόνιση των χαμηλών φορολογικών συντελεστών και των εθνικών κανόνων,** που είναι θεμελιώδεις ακόμη και για την υλοποίηση μιας πραγματικά ενιαίας αγοράς. Ένα άλλο θέμα που πρέπει να εξεταστεί είναι το θέμα των γλωσσών: ακόμη και αν η ανταλλαγή πληροφοριών με την ΜΜΘ πραγματοποιείται βάσει κωδικών, ενδέχεται να καταστεί αναγκαίος ένας πραγματικός διάλογος, με τη χρήση όχι πάντα τυποποιημένων διατυπώσεων.

5. Άλλες πτυχές της πρότασης οδηγίας: παρατηρήσεις

5.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την πλήρη υποστήριξή της στην πρόταση της Επιτροπής (σημείο 3.1.1) για **την εναρμόνιση κατηγοριών δαπανών στις οποίες δεν εφαρμόζεται η εξαίρεση του δικαιώματος έκπτωσης** του ΦΠΑ. Εάν η πρόταση γίνει αποδεκτή, θα ξεκινήσει πράγματι μία διαδικασία προσέγγισης των φορολογιών, έστω και εάν φαίνεται ότι θα πάρει χρόνο η υλοποίησή της.

5.2 Επίσης επικροτεί την πρόταση να διευρυνθεί το πεδίο εφαρμογής του μηχανισμού **αντιστροφής της επιβάρυνσης** (σημείο 3.2), αλλά αποφασιστικότερο θα ήταν το βήμα να γενικευθεί η εφαρμογή του σε όλες τις πράξεις B2B στο εσωτερικό της Ένωσης.

5.3 **Η απαλλαγή από τον ΦΠΑ** (σημείο 3.3) αξίζει διαφορετικού τύπου παρατηρήσεων. Η Επιτροπή έχει ήδη ασχοληθεί με το θέμα στα πλαίσια της γνωμοδότησής της, στην οποία αποδοκίμαζε τη συνήθεια διακριτικής και ευνοϊκότερης μεταχείρισης έναντι συγκεκριμένων κατηγοριών επιχειρήσεων, όχι μόνο με την ευκαιρία της εισόδου των νέων κρατών μελών κατά τις διάφορες φάσεις της διευρύνσης, αλλά και ως κληρονομιά προηγούμενων θέσεων στα παλιότερα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει — και τώρα επιβεβαιώνει — ότι η απαλλαγή από τον ΦΠΑ ορισμένων κατηγοριών επιχειρήσεων προκαλεί **στρέβλωση του ανταγωνισμού** όχι μόνο στις διακρατικές συναλλαγές, αλλά — και ίσως με μεγαλύτερο αντίκτυπο — στο εσωτερικό των ίδιων των κρατών μελών.

5.3.1 Επισημαίνεται, μεταξύ άλλων, ότι στις παρατηρήσεις της Επιτροπής γίνεται λόγος για «**μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις**», ενώ στα επίσημα έγγραφα, και ειδικότερα στα πρωτόκολλα προσχώρησης, γίνεται λόγος μόνο για «**μικρές**» επιχειρήσεις: εμφανές δείγμα ελαχιστοποίησης της σημασίας της παραχώρησης και της επέκτασής της, στην πράξη, σε επιχειρήσεις διαφορετικού μεγέθους. Η πρόταση οδηγίας αποφεύγει να ασχοληθεί με την ταξινόμηση: περιορίζεται στην αναφορά «υποκείμενων στο φόρο» με **ενδοκοινοτικό** κύκλο εργασιών όχι μεγαλύτερο από € 100 000: είναι σαφής συνεπώς η θέληση να επεκταθεί το όφελος της απαλλαγής σε όλες τις επιχειρήσεις, οιοδήποτε μεγέθους.

5.3.2 Ο λόγος της απαλλαγής δεν είναι συνεπώς να απαλλαγεί από τον ΦΠΑ συγκεκριμένη κατηγορία επιχειρήσεων, αλλά **κατηγορία συναλλαγών μη σημαντικής αξίας**, και από αυτή την άποψη **η ΕΟΚΕ συμφωνεί.** Απομένει να διευκρινιστεί εάν οι επιχειρήσεις που απαλλάσσονται από τον εθνικό ΦΠΑ στη βάση γενικών διατάξεων θα υπαχθούν στο όριο των € 100 000 για τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές. Εάν συμβεί αυτό, θα σημειωθεί το παράδοξο επιχειρήσεις απαλλαγμένες του «δικαιώματος» να πρέπει να καταβάλλουν τον φόρο εάν υπερβούν το προαναφερθέν όριο.

5.3.3 Λιγότερο ευνοϊκά υποδέχεται η ΕΟΚΕ — κατ'αρχήν — την πρόταση να δοθεί σε κάθε κράτος μέλος η δυνατότητα να επιλέγει **ένα ανώτατο όριο μικρότερο** από € 100 000, ή ακόμη να καθορίζει διαφορετικά ανώτατα όρια για τα αγαθά και τις υπηρεσίες: διαιωνίζεται η προς αποφυγήν πολυμορφία των υφιστάμενων κανόνων, που δυσχεραίνουν το έργο των επιχειρήσεων, αυξάνουν τις διοικητικές δαπάνες και τέλος, για μια ακόμη φορά, αντιβαίνουν στις αρχές που διέπουν την εσωτερική αγορά. Από την άλλη πλευρά, αποτελεί συνείδηση ότι ιδιαίτερες εθνικές καταστάσεις απαιτούν παρεκκλίσεις από τον γενικό κανόνα, ούτως ώστε η εναρμόνιση του «κατωφλίου» των απαλλαγών να μην έχει αξιόπιστα αποτελέσματα, όταν υπάρχουν άλλες και σοβαρότερες ανομοιογένειες.

5.4 Όσον αφορά τις πωλήσεις εξ αποστάσεως (σημείο 3.4) η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για κάθε προσπάθεια — όπως η περίπτωση της παρούσας πρότασης— που καταβάλλει η Επιτροπή για να εξαλείψει το βάρος των υποχρεώσεων που επιβάλλονται στις επιχειρήσεις λόγω των διαφορετικών εθνικών φορολογικών κανόνων. Σε συνδυασμό με τη θέσπιση του μηχανισμού της ΜΜΘ, ο καθορισμός ενός ενιαίου και σφαιρικού ανώτατου ορίου θα αποτελούσε πραγματική πρόοδο.

Β. ΜΕΡΟΣ ΙΙ: Η ΠΡΟΤΑΣΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

6. Το έγγραφο της Επιτροπής

6.1 Η πρόταση αποτελεί τροποποίηση — που θα καταστεί αναγκαία κατά την υιοθέτηση της οδηγίας— του κανονισμού ΕΚ 1798/2003. Περιλαμβάνει δε διατάξεις εφαρμογής που δεν εγείρουν ιδιαίτερες παρατηρήσεις, εφόσον πρόκειται σε μεγάλο βαθμό για διατάξεις που αφορούν την επικοινωνία μεταξύ κρατών μελών, τη δημοσιοποίηση των κανόνων και τη συνεργασία με την Επιτροπή. Το σημαντικότερο τμήμα βρίσκεται στο άρθρο 34 ζ) που αφορά **τους ελέγχους των υποκείμενων στον ΦΠΑ και των δηλώσεών τους**.

6.2 Η αρχή που διέπει τους ελέγχους βασίζεται **στη συνεργασία των κρατών μελών**: οι έλεγχοι μέσω της ΜΜΘ μπορούν να διενεργηθούν είτε από το κράτος μέλος της ΜΜΘ είτε από οιοδήποτε άλλο κράτος μέλος παραλήπτη, και κάθε πλευρά έχει την υποχρέωση να ενημερώνει προληπτικά τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη· τα τελευταία έχουν το δικαίωμα συμμετοχής στους ελέγχους εάν το επιθυμούν. Οι διαδικασίες που πρέπει να υιοθετηθούν για να εδραιωθεί η συνεργασία ορίζονται στα άρθρα 11 και 12 του βασικού κανονισμού.

6.3 Επειδή πρόκειται για καθαρά διαδικαστικά θέματα η ΕΟΚΕ δεν έχει να κάνει συγκεκριμένες παρατηρήσεις· διερωτάται εξάλλου

εάν στους όρους συνεργασίας έχουν προβλεφθεί όλες οι δυνατότητες σε έναν τομέα που, αν και δεν υπάρχουν νέες πτυχές (η ΜΜΘ για τις πωλήσεις εξ αποστάσεως υπάρχει ήδη), παρουσιάζει στοιχεία ιδιαίτερα πολύπλοκα. Κατά πρώτο λόγο, η θυρίδα είναι ηλεκτρονική, και συνεπώς **δεν προβλέπει προσωπικές επαφές** μεταξύ των αντιπροσώπων των εθνικών διοικήσεων· εξάλλου το προαναφερθέν πρόβλημα **της γλωσσικής πολυμορφίας** δεν θα διευκολύνει βέβαια την επικοινωνία ούτε την αποτελεσματική συνεργασία.

6.3.1 Πρέπει πράγματι να επισημανθεί ότι οι έλεγχοι δεν μπορούν πάντα και σε κάθε περίπτωση να πραγματοποιηθούν με την αποκλειστική χρήση κωδικών ή τυποποιημένων φράσεων. Ακόμη και εάν για τους γνωστούς λόγους οι επαφές μεταξύ διοικήσεων και χρηστών θεωρούνται δευτερεύουσας σημασίας ή ανύπαρκτες, οι φορείς του τομέα δεν κρύβουν τις σημερινές δυσκολίες και τις ανησυχίες τους για το μέλλον.

6.4 Τέλος, αλλά όχι ήσσονος σημασίας, η πρόταση οδηγίας δεν ασχολείται με μία πτυχή μέγιστης σημασίας για τις επιχειρήσεις: **την προστασία των δεδομένων**. Θεωρείται δεδομένο ότι οι ανακοινώσεις που κάνουν οι επιχειρήσεις προς τις αρχές προστατεύονται από τον κίνδυνο ανακοίνωσης σε τρίτους μέσα από τη νομοθεσία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής· εξάλλου δεν αντιμετωπίζεται ο πραγματικός κίνδυνος: ο κίνδυνος **δεισδυσσης τρίτων στις τράπεζες δεδομένων της δημόσιας διοίκησης**. Στην προκειμένη περίπτωση, τα στοιχεία που αφορούν ποσοστά της αγοράς και ονόματα πελατών ενδέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο **βιομηχανικής κατασκοπίας**, με ιδιαίτερα επιζήμιες συνέπειες. Πριν τη διάθεση πληροφοριών στην όποια δημόσια διοίκηση οι πολίτες και οι επιχειρήσεις έχουν το δικαίωμα να γνωρίζουν τα τεχνικά και οργανωτικά μέσα που εφαρμόζονται για την προστασία από τους πειρατές της πληροφορικής («hackers»).

Βρυξέλλες, 12 Μαΐου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου: Ευρωπαϊκό Αλιευτικό Ταμείο»

COM(2004) 497 τελικό — 2004/0169 (CNS)

(2005/C 267/08)

Την 1η Δεκεμβρίου 2004 και σύμφωνα με το άρθρο 37 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου και περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 18 Απριλίου 2005 με βάση εισηγητική έκθεση του κ. SARRÓ IPARRAGUIRRE.

Κατά την 417^η σύνοδο ολομέλειάς της, της 11^{ης} και 12^{ης} Μαΐου 2005 (συνεδρίαση της 11^{ης} Μαΐου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 84 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 5 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1 Την 1η Ιανουαρίου 2003 ετέθη σε εφαρμογή η μεταρρύθμιση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΠ). Στόχος της μεταρρύθμισης αυτής είναι η βιώσιμη εκμετάλλευση των ζώντων υδάτινων πόρων και της υδατοκαλλιέργειας, στα πλαίσια μιας βιώσιμης ανάπτυξης που να λαμβάνει υπόψη τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές κατά τρόπο ισορροπημένο.

1.1.1 Προηγουμένως, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είχε υιοθετήσει τον κανονισμό (ΕΚ) 2371/2002 του Συμβουλίου, της 20^{ης} Δεκεμβρίου 2002, για τη διατήρηση και τη βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων στο πλαίσιο της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής ⁽¹⁾.

1.2 Για τη δράση της Κοινότητας στο πεδίο της κοινής αλιευτικής πολιτικής, υπάρχει νομική βάση, που περιλαμβάνεται στον Τίτλο II της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και ειδικότερα στο άρθρο 37. Η δράση αυτή, από τις αρχές της, είχε σημαντική διαρθρωτική διάσταση, που συνέβαλε την τελευταία εικοσαετία στον εκσυγχρονισμό του συνόλου του αλιευτικού κλάδου.

1.3 Προκειμένου να επιτευχθούν οι ειδικοί στόχοι της κοινής αλιευτικής πολιτικής, η Κοινότητα οφείλει να διασφαλίζει το μακροπρόθεσμο μέλλον των αλιευτικών δραστηριοτήτων και την ανάπτυξη του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας στο πλαίσιο μιας βιώσιμης εκμετάλλευσης των πόρων, με περιορισμένη επίπτωση επί του περιβάλλοντος, μέσω των αναγκαίων διαρθρωτικών προσαρμογών που θα εξασφαλίζουν μια λογική ισορροπία μεταξύ των πόρων και της αλιευτικής ικανότητας.

1.4 Οι διαρθρωτικές προσαρμογές επιφέρουν σημαντικές αλλαγές στον αλιευτικό κλάδο, οι οποίες απαιτούν την υιοθέτηση μέτρων με στόχο να διατηρηθεί το ανθρώπινο κεφάλαιο της αλιευτικής βιομηχανίας, να του παρασχεθούν οι νέες τεχνικές γνώσεις που απαιτούνται ώστε να συμβάλει στη βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων και στην ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας και να προστατευτεί ο κοινωνικο-οικονομικός ιστός των παράκτιων ζωνών μέσω της υιοθέτησης συνοδευτικών μέτρων για την επαγγελματική αναπροσαρμογή των ζωνών που πλήττονται από την αναδιάρθρωση του αλιευτικού κλάδου.

⁽¹⁾ ΕΕ L 358 της 31.12.2002.

1.5 Η κοινή αλιευτική πολιτική και η χρηματοδοτική υποστήριξη των διαρθρωτικών της μεταρρυθμίσεων καλύπτονταν έως τις 31 Δεκεμβρίου 2002 από τα Πολυετή Προγράμματα Προσανατολισμού (ΠΠΠ), ενώ έως τις 31 Δεκεμβρίου 2006 καλύπτονται από το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ).

1.5.1 Το ρυθμιστικό πλαίσιο όλων των προαναφερόμενων απλουστεύεται σημαντικά, δεδομένου ότι η υπό εξέταση πρόταση κανονισμού αντικαθιστά ή τροποποιεί τις διατάξεις των υφιστάμενων κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1260/1999 ⁽²⁾, (ΕΚ) αριθ. 1263/1999 ⁽³⁾, (ΕΚ) αριθ. 2792/1999 ⁽⁴⁾ και (ΕΚ) αριθ. 366/2001 ⁽⁵⁾.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1 Σύμφωνα με τα προαναφερόμενα, η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαία την υπό εξέταση πρόταση κανονισμού για το Ευρωπαϊκό Αλιευτικό Ταμείο (ΕΑΤ), στο μέτρο που το Ταμείο αυτό θα αποτελέσει, από 1ης Ιανουαρίου 2007, τη συνέχεια του Χρηματοδοτικού Μέσου Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ) — του οποίου η εφαρμογή λήγει, βάσει του τελευταίου σχετικού κανονισμού (ΕΚ), στις 31.12.2006 — με τη δημιουργία ενός νέου χρηματοδοτικού στηρίγματος για την περίοδο από 01.01.2007 έως 31.12.2013.

2.2 Συνοψίζοντας, μπορεί να λεχθεί ότι η πρόταση κανονισμού ορίζει διττό στόχο για το ΕΑΤ. Αφενός, ως χρηματοδοτικό μέσο ενσωματωμένο στην ΚΑΠ, να συνοδεύει τα μέτρα διαχείρισης των πόρων και να συμβάλλει στην προσαρμογή των παραγωγικών δομών του κλάδου, ώστε να εξασφαλιστεί η βιώσιμη εκμετάλλευση των αλιευτικών πόρων, καθώς και να δημιουργηθούν οι αναγκαίες προϋποθέσεις βιωσιμότητας, από άποψη τόσο οικονομική όσο και περιβαλλοντική και κοινωνική. Αφετέρου, θα πρέπει να εξασφαλίζει πνεύμα συνοχής έναντι των πληθυσμών και των περιοχών που επιδίδονται σε αλιευτικές δραστηριότητες.

2.3 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι το ΕΑΤ οφείλει να δώσει ιδιαίτερη έμφαση στην επιδίωξη του στόχου της οικονομικής συνοχής, δηλαδή να προωθήσει την ανάπτυξη και τη διαρθρωτική προσαρμογή των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών, πάντοτε με βάση την αρμονική, ισορροπημένη και βιώσιμη ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, της απασχόλησης και των ανθρώπινων πόρων, καθώς και την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος.

⁽²⁾ ΕΕ L 161 της 26.6.1999.

⁽³⁾ ΕΕ L 161 της 26.6.1999.

⁽⁴⁾ ΕΕ L 337 της 31.12.1999.

⁽⁵⁾ ΕΕ L 55 της 24.2.2001.

2.4 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι πρέπει να διατυπωθούν ορισμένες παρατηρήσεις και συστάσεις προς την Επιτροπή σχετικά με το περιεχόμενο των άρθρων της πρότασης κανονισμού.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1 Το ΕΑΤ στηρίζεται σε απλουστευμένη πράξη, με έναν ενιαίο κανονισμό και ένα ενιαίο Ταμείο που θα καλύπτει την κοινοτική συνδρομή. Η ΕΟΚΕ θεωρεί την τοποθέτηση αυτή ιδιαίτερα αρμόζουσα, δεδομένου ότι αναμένεται, αναμφισβήτητα, να αυξήσει την αποτελεσματικότητα του Ταμείου.

3.2 Με στόχο την αποτελεσματικότητα αυτή, η πρόταση κανονισμού ομαδοποιεί τα επιχειρησιακά προγράμματα σε πέντε άξονες προτεραιότητας και παραλείπει όλες τις τεχνικές λεπτομέρειες που θα μπορούσαν να παρεμποδίσουν την παρακολούθηση και την εκτέλεση των προγραμμάτων. Περιορίζεται η διαδικασία προγραμματισμού, καταργούνται τα συμπληρώματα προγραμματισμού όπου απαρτιζόταν λεπτομερή μέτρα, απλουστεύεται το σύστημα πληρωμών, παρέχεται η δυνατότητα στο κράτος μέλος να αναλάβει τις ευθύνες του για την εκτέλεση του κοινοτικού προϋπολογισμού και ορίζεται ότι οι κανόνες επιλεξιμότητας, εκτός ορισμένων εξαιρέσεων, θα καθορίζονται σε εθνικό επίπεδο.

3.2.1 Το γεγονός και μόνον ότι, όπως προαναφέρεται, η υπό εξέταση πρόταση κανονισμού αντικαθιστά ή τροποποιεί τις διατάξεις τεσσάρων κανονισμών που ισχύουν επί του παρόντος, παρέχει μια ιδέα της απλούστευσης που εξασφαλίζει το ρυθμιστικό αυτό πλαίσιο.

3.2.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις ρυθμιστικές αυτές διατάξεις, καθώς κρίνει θετική την απλούστευση των δράσεων, υπό τον όρο να εφαρμόζεται ορθά η αρχή της επικουρικότητας, με το να παρέχεται στα κράτη μέλη η δυνατότητα να αποφασίζουν σε ποια συγκεκριμένα μέτρα πρέπει να επικεντρώσουν τη χρηματοδοτική προσπάθεια.

3.2.3 Οι πέντε άξονες προτεραιότητας που προβλέπει η πρόταση κανονισμού είναι οι εξής:

- α) Μέτρα για την προσαρμογή του κοινοτικού αλιευτικού στόλου
- β) Υδατοκαλλιέργεια, μεταποίηση και εμπορία προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας
- γ) Μέτρα συλλογικού ενδιαφέροντος
- δ) Αειφόρος ανάπτυξη αλιευτικών παράκτιων ζωνών
- ε) Τεχνική συνδρομή.

3.3 Ο Τίτλος Ι εξετάζει τους «Στόχους και γενικούς κανόνες σχετικά με τη συνδρομή» της πρότασης κανονισμού. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί, σε γενικές γραμμές, με την ανάπτυξη του εν λόγω Τίτλου Ι στην οποία προβαίνει η Επιτροπή, επιθυμεί όμως να διατυπώσει τις εξής παρατηρήσεις:

3.3.1 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι πρέπει να διευκρινιστεί στο άρθρο 3 η διάκριση μεταξύ «πλοιοκτήτη-αλιέα-ιδιοκτήτη» και «αλιέα-εργαζομένου».

3.3.2 Η ΕΟΚΕ προτείνει, μεταξύ των στόχων που προβλέπονται για τις παρεμβάσεις του Ταμείου, να συμπεριληφθεί ένας ακόμη που να αφορά «τη διασφάλιση καλής ποιότητας στους τόπους εργασίας και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, ασφάλειας και υγιεινής στον χώρο εργασίας».

3.3.3 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις αρχές της επικουρικότητας, της επιμερισμένης διαχείρισης και της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών, οι οποίες εκτίθενται στην πρόταση κανονισμού, και τονίζει ότι οι αρχές αυτές πρέπει να εφαρμόζονται ορθά, ώστε να παρέχουν στο κράτος μέλος την ικανότητα απόφασης με εύλογα και συγκεκριμένα μέτρα.

3.3.4 Όσον αφορά τους χρηματοδοτικούς πόρους, η Επιτροπή προτείνει να δεσμευτούν 4.963 εκατομμύρια ευρώ σε τιμές 2004 για την περίοδο 2007-2013. Το 0,8 % του προϋπολογισμού αυτού θα εκχωρηθεί στην τεχνική συνδρομή, η οποία θα εφαρμόζεται άμεσα από την Επιτροπή, για ένα σύνολο δράσεων που προβλέπονται στην πρόταση κανονισμού.

3.3.4.1 Το 75 % των πιστώσεων ανάληψης υποχρεώσεων που διατίθενται στο ΕΑΤ θα προορίζεται για τις περιφέρειες που περιλαμβάνονται στον στόχο της σύγκλισης και το 25 % για τις λοιπές περιφέρειες. Όπως αναφέρεται στο Παράρτημα 1 της πρότασης κανονισμού, από το 75 %, 1 702 εκατομμύρια ευρώ θα διανεμηθούν μεταξύ των περιφερειών των κρατών μελών που προσχώρησαν πρόσφατα στην ΕΕ και περιλαμβάνονται στον στόχο της σύγκλισης, ενώ 2 015 εκατομμύρια ευρώ θα διανεμηθούν μεταξύ των λοιπών περιφερειών που περιλαμβάνονται στον στόχο της σύγκλισης. Τα υπόλοιπα 1 246 εκατομμύρια ευρώ θα διανεμηθούν μεταξύ των λοιπών περιφερειών της ΕΕ.

3.3.4.2 Την ΕΟΚΕ την ανησυχεί το ενδεχόμενο μήπως το ύψος των προβλεπόμενων κονδυλίων δεν επαρκεί για να τηρηθούν όλες οι δεσμεύσεις που περιλαμβάνονται στην πρόταση κανονισμού.

3.3.5 Η ΕΟΚΕ κρίνει ενδεδειγμένα τα κριτήρια κατανομής μεταξύ των κρατών μελών που περιλαμβάνονται στο άρθρο 13 της πρότασης κανονισμού, εφόσον προτείνεται να κατανεμηθούν οι διαθέσιμες πιστώσεις ανάληψης υποχρεώσεων σε συνάρτηση με το μέγεθος του κλάδου της αλιείας στο κράτος μέλος, την κλίμακα προσαρμογής που απαιτείται για την αλιευτική προσπάθεια, το επίπεδο απασχόλησης στον κλάδο της αλιείας και τη συνέχιση των εφαρμοζόμενων μέτρων. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει ότι η «συνέχιση των εφαρμοζόμενων μέτρων» πρέπει να λαμβάνει υπόψη την κατάσταση των κρατών μελών που τηρούν την κοινοτική νομοθεσία, ειδικότερα δε εκείνη που αφορά τα πολυετή προγράμματα προσανατολισμού (ΠΠΠ).

3.4 Ο Τίτλος ΙΙ «Στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές» και ο Τίτλος ΙΙΙ «Προγραμματισμός» περιλαμβάνουν τον εκ των προτέρων καθορισμό κοινοτικών στρατηγικών κατευθύνσεων, την κατάρτιση εκ μέρους κάθε επηρεαζόμενου κράτους μέλους ενός εθνικού στρατηγικού σχεδίου για τον κλάδο της αλιείας σύμφωνα με τις κοινοτικές στρατηγικές και, σε συνάρτηση με το εν λόγω εθνικό στρατηγικό σχέδιο, την κατάρτιση εκ μέρους του εκάστοτε κράτους μέλους ενός επιχειρησιακού προγράμματος για την περίοδο από 1^η Ιανουαρίου 2007 έως και την 31^η Δεκεμβρίου 2013. Τα επιχειρησιακά αυτά προγράμματα, που θα πρέπει να συμβαδίζουν με την κοινοτική στρατηγική, με τους ειδικούς στόχους της κοινής αλιευτικής πολιτικής και με άλλες κοινές πολιτικές, θα καταρτίζονται σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές που αναλύονται στην πρόταση κανονισμού και θα υποβάλλονται προς έγκριση στην Επιτροπή.

3.4.1 Τα επιχειρησιακά προγράμματα, αφού εγκρίνονται από την Επιτροπή, θα τίθενται σε λειτουργία, ενώ θα μπορούν να αναθεωρούνται σε περίπτωση που εμφανιστούν δυσχέρειες εκτέλεσης, εάν υπάρξουν σημαντικές στρατηγικές αλλαγές ή για λόγους ορής διαχείρισης.

3.4.2 Οπωσδήποτε, ο κανονισμός προβλέπει ότι, πριν από τις 30 Απριλίου 2011, κάθε κράτος μέλος θα υποβάλει στην Επιτροπή έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του εθνικού στρατηγικού σχεδίου και, πριν από τις 31 Οκτωβρίου 2011, η Επιτροπή θα υποβάλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών έκθεση σχετικά με την εφαρμογή των εθνικών στρατηγικών σχεδίων και των κοινοτικών στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών.

3.4.3 Η ΕΟΚΕ κρίνει συνεκτικό το τμήμα της πρότασης που αφορά τις στρατηγικές κατευθύνσεις, και το οποίο ξεκινά από τις κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές, συνεχίζει με τα εθνικά στρατηγικά σχέδια και καταλήγει στα αντίστοιχα επιχειρησιακά προγράμματα. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει τις αμφιβολίες της ως προς το κατά πόσον θα επαρκούν τρεις μήνες για την κατάρτιση του εθνικού στρατηγικού σχεδίου, εάν ληφθούν υπόψη η εμβέλεια του, η δυσκολία σύνταξης που συνεπάγεται η συμμετοχή της εταιρικής σχέσης στην κατάρτισή του, καθώς και το πλήθος των περιφερειών που περιλαμβάνουν ορισμένες παράκτιες χώρες.

3.5 Ο Τίτλος IV αναπτύσσει τη συγχρηματοδότηση από το ΕΑΤ, με βάση τους πέντε άξονες προτεραιότητας που αναφέρονται ανωτέρω, στο σημείο 3.2.

3.5.1 Για τον άξονα προτεραιότητας 1, «Μέτρα για την προσαρμογή του κοινοτικού αλιευτικού στόλου», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2371/2002, προτείνει τρεις κύριες γραμμές δράσης, οι οποίες στηρίζονται στη συνεισφορά στη χρηματοδότηση:

- α) δημόσιας ενίσχυσης σε πλοιοκτήτες και πληρώματα που επηρεάζονται από εθνικά σχέδια για την προσαρμογή της αλιευτικής προσπάθειας, στις περιπτώσεις που αναφέρονται·
- β) επενδύσεων επί σκαφών ηλικίας άνω των πέντε ετών, αποκλειστικά για τον εκσυγχρονισμό του κυρίου καταστρώματος με στόχο τη βελτίωση της ασφάλειας επί του πλοίου, των συνθηκών εργασίας και της ποιότητας του προϊόντος, υπό τον όρο ότι ο εκσυγχρονισμός αυτός δεν θα αυξάνει την αλιευτική ικανότητα του σκάφους·
- γ) κοινωνικοοικονομικής αντιστάθμισης για τη στήριξη της διαχείρισης του στόλου, δηλαδή προώθηση της πολλαπλής απασχόλησης των αλιέων, κατάρτιση για την άσκηση άλλων δραστηριοτήτων εκτός της αλιείας και πρόωρη συνταξιοδότηση.

Αυτή η γραμμή δράσης προβλέπει επίσης τη συμβολή στη χρηματοδότηση μέτρων και κινήτρων κατάρτισης για νέους αλιείς που επιθυμούν να γίνουν για πρώτη φορά ιδιοκτήτες αλιευτικού σκάφους.

3.5.1.1 Η πρώτη γραμμή δράσης που αναφέρεται στο σημείο 3.5.1, για την οποία η Επιτροπή προτείνει τη χρηματοδοτική της

συμβολή, αφορά τις δημόσιες ενισχύσεις σε πλοιοκτήτες και πληρώματα που επηρεάζονται από εθνικά σχέδια για την προσαρμογή της αλιευτικής προσπάθειας στις εξής περιπτώσεις:

- σχέδια αποκατάστασης·
- επείγοντα μέτρα·
- μη ανανέωση αλιευτικής συμφωνίας με τρίτες χώρες·
- θέσπιση σχεδίων διαχείρισης·
- εθνικά σχέδια εξόδου από τον στόλο μέγιστης διάρκειας δύο ετών.

3.5.1.1.1 Η πρόταση κανονισμού, στο άρθρο 24, ορίζει ότι η διάρκεια των εθνικών σχεδίων προσαρμογής της αλιευτικής προσπάθειας θα περιορίζεται σε δύο χρόνια.

3.5.1.1.1.1 Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2371/2002 αναφέρει ότι τα σχέδια αποκατάστασης και τα σχέδια διαχείρισης θα είναι πολυετή.

3.5.1.1.1.2 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η απαίτηση να περιορίζονται σε δύο χρόνια τα σχέδια προσαρμογής του στόλου ενδέχεται να προξενήσει σοβαρά προβλήματα στα κράτη μέλη, καθώς θα απαιτείται σημαντική προσπάθεια σε περιορισμένο χρόνο, εφόσον τα σχέδια αποκατάστασης θα είναι πολυετή. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι οι ενισχύσεις για τα εθνικά σχέδια προσαρμογής της αλιευτικής προσπάθειας που προβλέπονται στο στοιχείο α) του άρθρου 23 της πρότασης κανονισμού θα πρέπει να έχουν τουλάχιστον τετραετή διάρκεια.

3.5.1.1.2 Η Επιτροπή προτείνει τα εθνικά σχέδια προσαρμογής της αλιευτικής προσπάθειας, στο πλαίσιο αυτού του άξονα προτεραιότητας 1, να περιλαμβάνουν μέτρα για την προσωρινή διακοπή και την οριστική παύση των δραστηριοτήτων των αλιευτικών σκαφών.

3.5.1.1.2.1 Η πρόταση κανονισμού αναφέρει ότι η οριστική παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων ενός σκάφους μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τη διάλυση του σκάφους ή την αλλαγή της χρήσης του για μη κερδοσκοπικούς σκοπούς. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η αλλαγή χρήσης του σκάφους θα πρέπει να γίνεται για σκοπούς διαφορετικούς της αλιείας, χωρίς να εξετάζεται εάν θα είναι κερδοσκοπικοί ή όχι, δεδομένου ότι η ίδια η Επιτροπή προωθεί ορισμένες κερδοσκοπικές χρήσεις (αλιεία-τουρισμός). Επίσης, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η έννοια της αλλαγής χρήσης θα μπορούσε να περιλαμβάνει επίσης την οριστική εξαγωγή του σκάφους σε τρίτες χώρες και σε μικτές εταιρείες, υπό τον όρο ότι οι επιστημονικές εκθέσεις θα εγγυώνται την ύπαρξη πλεονασματικών δυνατοτήτων αλιείας, οι οποίες θα επιτρέπουν την ανάπτυξη βιώσιμης αλιείας στα ύδατα της τρίτης χώρας.

3.5.1.1.2.2 Υπό την έννοια αυτή, η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να πιστεύει, όπως αναφέρεται και στη γνωμοδότησή της για τη μεταρρύθμιση της κοινής αλιευτικής πολιτικής⁽⁶⁾, ότι «οι κοινές επιχειρήσεις αποτελούν ένα βασικό μέσο επαναπροσανατολισμού του αλιευτικού στόλου και συνεργασίας με τρίτες χώρες στο πλαίσιο της Πολιτικής Αναπτυξιακής Συνεργασίας».

⁽⁶⁾ EE C 85 της 8.4.2003

3.5.1.1.2.3 Τέλος, η ΕΟΚΕ εκφράζει τις ανησυχίες της σχετικά με τα κριτήρια που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο άρθρο 25 για τον καθορισμό του επιπέδου δημόσιας ενίσχυσης που θα λαμβάνουν οι πλοιοκτήτες όταν αποφασίζουν τη διάλυση των σκαφών τους, επειδή εισάγονται κυμαινόμενα επίπεδα αποζημιώσεων, ανάλογα με την αξία του σκάφους στην εθνική αγορά, την ασφαλιστική του αξία, τον κύκλο εργασιών του σκάφους, την ηλικία του σκάφους και τη χωρητικότητά του. Κατά τη γνώμη της ΕΟΚΕ, τα κριτήρια αυτά ενδέχεται να προξενήσουν προβλήματα στον αλιευτικό κλάδο, ή ακόμη και διακρίσεις ανάλογα με την αξία που αποδίδεται στα σκάφη σε κάθε χώρα. Ζητά, επομένως, από την Επιτροπή να εξεύρει κάποια εναλλακτικά κριτήρια, περισσότερο ισότιμα για όλα τα κράτη μέλη.

3.5.1.1.3 Πέρα από τη χρηματοδοτική συνεισφορά του Ταμείου για την προσωρινή διακοπή δραστηριοτήτων των σκαφών ως συνέπεια των σχεδίων προσαρμογής της αλιευτικής προσπάθειας, η πρόταση κανονισμού της Επιτροπής προβλέπει ότι το ΕΑΤ θα μπορεί να συνεισφέρει στη χρηματοδότηση αποζημιώσεων για προσωρινή διακοπή δραστηριοτήτων, οι οποίες θα χορηγούνται στους αλιείς και τους ιδιοκτήτες σκαφών για μέγιστη περίοδο έξι μηνών σε περίπτωση φυσικών καταστροφών ή άλλων έκτακτων συμβάντων τα οποία δεν έχουν σχέση με μέτρα διατήρησης των πόρων.

3.5.1.1.3.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί πολύ σημαντική την πρόβλεψη αυτή της Επιτροπής για φυσικές καταστροφές ή έκτακτα συμβάντα.

3.5.1.2 Οι επενδύσεις επί των αλιευτικών σκαφών περιορίζονται στα σκάφη ηλικίας άνω των πέντε ετών, για εκσυγχρονισμό του κύριου καταστρώματος με στόχο τη βελτίωση της ασφάλειας επί του σκάφους.

3.5.1.2.1 Κατ' αυτόν τον τρόπο, η πρόταση κανονισμού εξαιρεί από τις διατάξεις της τη συγχρηματοδότηση για αλλαγές του κύριου κινητήρα του αλιευτικού σκάφους.

3.5.1.2.2 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, με την εξαίρεση των συστημάτων διάσωσης και επικοινωνίας, τα οποία κανονικά βρίσκονται επί του κύριου καταστρώματος, η ασφάλεια των σκαφών επικεντρώνεται κάτω από το κύριο κατάστρωμα.

3.5.1.2.3 Δεδομένου ότι η ανάγκη αλλαγής του κύριου κινητήρα επηρεάζει σαφώς την ασφάλεια του σκάφους, ενώ η αλλαγή αυτή δεν υπάρχει λόγος να αυξάνει τα kW ισχύος του ούτε, επομένως, και να αυξάνει και την αλιευτική του ικανότητα, η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή, παρότι οι διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2371/2002 περιορίζουν τις δυνατότητες εκσυγχρονισμού στους εξοπλισμούς που βρίσκονται στο κύριο κατάστρωμα, να εξετάσει το ενδεχόμενο να συμπεριλάβει την αλλαγή του κύριου κινητήρα στις περιπτώσεις επενδύσεων επί των αλιευτικών σκαφών, με στόχο αποκλειστικά την ασφάλεια.

3.5.1.2.4 Η ΕΟΚΕ, διατυπώνοντας το αίτημα αυτό προς την Επιτροπή, μεριμνά επίσης για τη μακροπρόθεσμη διατήρηση του αλιευτικού στόλου που προκύπτει από την εφαρμογή της μεταρρύθμισης της ΚΑΠ.

3.5.1.2.5 Πέρα από τις προαναφερόμενες επενδύσεις για την ασφάλεια επί των σκαφών, η πρόταση κανονισμού προβλέπει επίσης τη χρηματοδότηση εξοπλισμού που καθιστά δυνατή τη διατήρηση επί του σκάφους των απορρίψεων, εξοπλισμού για συγκεκριμένα πειραματικά έργα και εξοπλισμού για τον περιορισμό της επίπτωσης της αλιείας επί των ενδιαιτημάτων ή του θαλάσσιου βυθού. Η ΕΟΚΕ είναι σύμφωνη με τις προτάσεις αυτές.

3.5.1.3 Η πρόταση κανονισμού προβλέπει — και η ΕΟΚΕ συμφωνεί μ' αυτό — ότι οι ενισχύσεις για την προαναφερόμενη συγχρηματοδότηση εξοπλισμού θα αυξάνονται σε 20 % όταν χορηγούνται στα σκάφη που διεξάγουν «παράκτια αλιεία μικρής κλίμακας».

3.5.1.4 Τέλος, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τα κοινωνικο-οικονομικά μέτρα που προβλέπονται στην πρόταση κανονισμού και τα οποία επηρεάζουν κυρίως τους αλιείς που, λόγω της μεταρρύθμισης της κοινής αλιευτικής πολιτικής, θα αναγκαστούν να εγκαταλείψουν το επάγγελμα του αλιέως. Ωστόσο, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι τα κοινωνικο-οικονομικά αυτά μέτρα θα πρέπει να συμπεριλάβουν ενισχύσεις για τη συνεχή κατάρτιση και την αλλαγή επαγγελματικής ειδικεύσης των αλιέων που συνεχίζουν να επιδίδονται στη θαλάσσια αλιεία.

3.5.1.4.1 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, πέρα από τους αλιείς, θα πρέπει να μπορούν να είναι δικαιούχοι των προαναφερόμενων κοινωνικο-οικονομικών αντισταθμίσεων και οι ενώσεις αλιέων.

3.5.1.4.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι οι νέοι αλιείς που επιθυμούν να γίνουν ιδιοκτήτες αλιευτικού σκάφους για πρώτη φορά μπορούν να λάβουν χρηματοδοτική συμβολή αποκλειστικά για την αλιευτική/ναυτική κατάρτισή τους, όχι όμως και συγχρηματοδότηση για τη ναυπήγηση του αλιευτικού τους σκάφους, η οποία θα μπορούσε να υπόκειται σε διάφορους περιορισμούς, όπως για παράδειγμα το μήκος του σκάφους. Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εξετάσει το ενδεχόμενο αυτό.

3.5.1.5 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι αυτές οι γραμμές δράσης ανταποκρίνονται επακριβώς στις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) 2371/2002. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ έχει επίσης επίγνωση της υποχρέωσής της να εγγυάται, ενώπιον των κρατών μελών και, συνεπώς, ενώπιον των ευρωπαίων πολιτών, την κοινωνικο-οικονομική ποιότητα των προτάσεων της Επιτροπής. Ως εκ τούτου, έχει καθήκον να επισημάνει ότι, με τα μέτρα αυτά που προτείνει η Επιτροπή, επιταχύνεται η αλλαγή δραστηριότητας των ευρωπαίων αλιέων και η στροφή τους προς άλλα επαγγέλματα εκτός της αλιείας, αποδυναμώνεται ο κοινοτικός αλιευτικός στόλος και, κατά συνέπεια, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα εξαρτάται όλο και περισσότερο από τις εισαγωγές ψαριών από τρίτες χώρες.

3.5.1.6 Για το λόγο αυτό, και λαμβάνοντας υπόψη ότι στην αλιεία — μια από τις πλέον επικίνδυνες ενασχολήσεις στην Ευρώπη και σε ολόκληρο τον κόσμο — καταγράφεται το μεγαλύτερο ποσοστό εργατικών ατυχημάτων, η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τα όσα έχει ήδη δηλώσει στις προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της (7) σχετικά με την «Πράσινη Βίβλο για το μέλλον της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής» και με την «Ανακοίνωση της Επιτροπής για τη μεταρρύθμιση της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής», στις οποίες αναφερόταν επί λέξει ότι δεν θα πρέπει, βάσει των προσπαθειών για τη μείωση του κοινωνικού στόλου, να λησμονείται ότι «για τη βελτίωση της ποιότητας του εφοδιασμού και της πρώτης ύλης και των συνθηκών διαβίωσης επί του σκάφους καθώς και για τη μεγαλύτερη ασφάλεια των πληρωμάτων, απαιτείται τόσο η ανανέωση όσο και ο εκσυγχρονισμός του κοινοτικού στόλου». Ζητά, λοιπόν, από την Επιτροπή να επανεξετάσει το αίτημα που υπέβαλε η ΕΟΚΕ στα συμπεράσματα της γνωμοδότησής της για τη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ, όπου τόνιζε πως «πρέπει να συνεχιστεί η κρατική ενίσχυση για την ανανέωση και τον εκσυγχρονισμό του αλιευτικού στόλου», αρκεί η κατάσταση των αλιευτικών πόρων να επιτρέπει κάτι τέτοιο.

(7) CESE 1369/2002 (EE C 85 της 8.4.2003) και CESE 1315/2001 (EE C 36 της 8.2.2002)

3.5.2 Ο άξονας προτεραιότητας 2 εξετάζει τις δυνατότητες στήριξης, εκ μέρους του Ταμείου, για τις επενδύσεις σε «υδατοκαλλιέργεια, μεταποίηση και εμπορία προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας». Η πρόταση κανονισμού, αφού αναλύει σαφώς τις επενδύσεις για την υδατοκαλλιέργεια και για τον τομέα της μεταποίησης και εμπορίας που μπορούν ή δεν μπορούν να επιδοτούνται, καθώς και ποια μέτρα, στα πλαίσια των εν λόγω επενδύσεων, μπορούν να χρηματοδοτούνται, καταλήγει στον περιορισμό ή τη διαφύλαξη των ενισχύσεων για τέτοιου είδους επενδύσεις αποκλειστικά σε εκείνες για τις οποίες υποβάλλεται αίτημα από μικρές ή πολύ μικρές επιχειρήσεις.

3.5.2.1 Η μόνη δικαιολογία που προβάλλει η Επιτροπή για τον περιορισμό αυτό είναι ότι οι μικρές και οι πολύ μικρές επιχειρήσεις αντιπροσωπεύουν το 90 % του παραγωγικού ιστού της υδατοκαλλιέργειας. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, στον άξονα αυτόν, θα πρέπει να εφαρμόζεται σαφώς η αρχή της επικουρικότητας. Το κράτος μέλος, κατά την κατάρτιση του εθνικού στρατηγικού του σχεδίου και τον καθορισμό των ειδικών του στόχων, θα πρέπει να θέτει ως μοναδικό περιορισμό για τη χρηματοδότηση των υποβαλλόμενων σχεδίων το να είναι οικονομικά και εμπορικά βιώσιμα, ώστε να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Από την άποψη αυτή, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η συγχρηματοδότηση από το ΕΑΤ θα πρέπει να απευθύνεται σε αποδοτικές επιχειρήσεις, κατά προτεραιότητα μικρές ή πολύ μικρές, που ακολουθούν ένα αυστηρό πρότυπο εκμετάλλευσης. Μόνον αυτές οι επιχειρήσεις θα καταστήσουν δυνατή τη διατήρηση του οικονομικού και κοινωνικού ιστού που είναι απαραίτητη για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και τη διαφύλαξη του περιβάλλοντος. Επομένως, η ΕΟΚΕ ζητά να προορίζεται μεν η συγχρηματοδότηση κατά προτεραιότητα για τις μικρές και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις, να μην αποκλείονται όμως από τη συγχρηματοδότηση αυτή και άλλης μορφής επιχειρήσεις με αποδοτική εκμετάλλευση.

3.5.2.2 Λαμβάνοντας υπόψη ότι η δραστηριότητα των επικουρικών σκαφών που χρησιμοποιούνται για υποστήριξη της υδατοκαλλιέργειας δεν αυξάνει την αλιευτική προσπάθεια που αφορά την κατάσταση των πόρων, η ΕΟΚΕ κρίνει ότι η πρόταση κανονισμού θα έπρεπε να προβλέπει τη συγχρηματοδότηση από το ΕΑΤ για τη ναυπήγηση καινούριων σκαφών τέτοιου τύπου.

3.5.2.3 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η πρόταση κανονισμού, μεταξύ των επιλέξιμων για χρηματοδότηση μέτρων, θα έπρεπε να εξετάζει το ενδεχόμενο χορήγησης ενισχύσεων για τη χρηματοδότηση επενδύσεων με στόχο την αύξηση της βιολογικής και οικονομικής αποδοτικότητας των υφισταμένων παραγωγικών συστημάτων, ούτως ώστε να καταστεί δυνατή η χρήση νέων τεχνολογιών που θα σέβονται το περιβάλλον και θα αυξάνουν παράλληλα την αποδοτικότητα της παραγωγής.

3.5.2.4 Σε σχέση με την υδατοκαλλιέργεια, η πρόταση κανονισμού παρουσιάζει μια καινοτομία την οποία η ΕΟΚΕ θεωρεί πολύ σημαντική. Πρόκειται για τη χορήγηση αντισταθμιστικής οικονομικής ενίσχυσης, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, για τη χρήση παραγωγικών μεθόδων υδατοκαλλιέργειας που να συμβάλλουν στην προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος και στη διαφύλαξη της φύσης, ούτως ώστε να εκπληρώνονται οι κοινοτικοί στόχοι στους τομείς της αλιείας και του περιβάλλοντος.

3.5.2.5 Η ΕΟΚΕ κρίνει, ωστόσο, ότι είναι πρακτικά αδύνατον να εφαρμοστούν τα όσα απαιτούνται στην παράγραφο 4 του άρθρου 31 της πρότασης κανονισμού. Πράγματι, το κράτος μέλος, όταν καταρτίζει το επιχειρησιακό του πρόγραμμα για το έτος 2006, δεν μπορεί να προβλέψει εκ των προτέρων ούτε την σημειωθείσα απώλεια εσόδων, ούτε το πρόσθετο κόστος, ούτε τη χρηματοδοτική στήριξη που θα είναι αναγκαία για την ολοκλήρωση των έργων κατά τη διάρκεια του καθενός από τα επόμενα επτά έτη. Για όλους αυτούς τους λόγους, η ΕΟΚΕ ζητά να διαγραφεί η παράγραφος 4 του άρθρου 31.

3.5.2.6 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η συνεισφορά του Ταμείου για τα μέτρα δημόσιας υγείας και υγείας των ζώων είναι η ενδεδειγμένη, τόσο όσον αφορά τις αποζημιώσεις προς τους οστρακοκαλλιεργητές για την προσωρινή αναστολή της συλλογής εκτρεφόμενων μαλακίων λόγω μόλυνσης όσο και όσον αφορά τη χρηματοδότηση για την εξάλειψη των παθολογικών κινδύνων στην υδατοκαλλιέργεια.

3.5.2.7 Η ΕΟΚΕ κρίνει επίσης κατάλληλα τα επιλέξιμα για επιδότηση μέτρα στον τομέα της μεταποίησης και της εμπορίας, τα οποία προβλέπει η πρόταση κανονισμού, υπό τον όρο, όπως αναφέρεται παραπάνω, ότι δεν θα περιορίζονται αποκλειστικά στις μικρές και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις.

3.5.2.8 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι ο άξονας προτεραιότητας αυτός θα έπρεπε επίσης να περιλαμβάνει σαφώς τις ενισχύσεις για τη χρηματοδότηση των αλιευτικών δραστηριοτήτων σε εσωτερικά ύδατα, μια μορφή αλιείας ιδιαίτερα σημαντική σε ορισμένα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.5.3 Στον άξονα προτεραιότητας 3, η πρόταση κανονισμού καλύπτει τα «μέτρα συλλογικού ενδιαφέροντος». Προβλέπει ότι το Ταμείο θα μπορεί να χρηματοδοτεί συλλογικές δράσεις περιορισμένης διάρκειας, οι οποίες θα μπορούν να διεξαχθούν με την ενεργό υποστήριξη των ιδίων των οικονομικών φορέων ή από οργανώσεις που ενεργούν για λογαριασμό παραγωγών ή άλλες οργανώσεις αναγνωρισμένες από την διαχειριστική αρχή και οι οποίες συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων της κοινής αλιευτικής πολιτικής. Εντούτοις, και παρότι μεταξύ των αρχών της παρέμβασης αναφέρεται ότι οι δράσεις θα μπορούν να πραγματοποιούνται από τους «ιδίους τους οικονομικούς φορείς», στις ίδιες αρχές της παρέμβασης δηλώνεται επίσης ότι το Ταμείο θα μπορεί να στηρίζει συλλογικές δράσεις περιορισμένης διάρκειας, «οι οποίες υπό κανονικές περιστάσεις δεν θα ελάμβαναν στήριξη από ιδιωτικές επιχειρήσεις». Επιπλέον, στο παράρτημα II της πρότασης κανονισμού δεν προβλέπεται η οικονομική συμμετοχή των ιδιωτικών δικαιούχων φορέων στις μη παραγωγικές επενδύσεις που περιλαμβάνονται στην «Ομάδα 1», μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται όλες οι επενδύσεις που προτείνονται στον άξονα 3. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητά να μπορεί το Ταμείο να χρηματοδοτεί συλλογικές δράσεις περιορισμένης διάρκειας τις οποίες θα ζητούν ιδιωτικές επιχειρήσεις.

3.5.3.1 Η ΕΟΚΕ κρίνει ενδεδειγμένη την υποστήριξη του Ταμείου για «συλλογικές δράσεις», έτσι όπως προτείνεται στο άρθρο 36. Η παρουσίαση σε τέσσερις γραμμές δράσης πολύ ευρείας καθιστά δυνατή την επιλογή σημαντικών στόχων για τον αλιευτικό κλάδο και για την υδατοκαλλιέργεια.

3.5.3.2 Όσον αφορά τα «μέτρα που έχουν ως στόχο την προστασία και ανάπτυξη της υδρόβιας πανίδας» του άρθρου 37, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ανησυχία της για το γεγονός ότι τα μέτρα αυτά έχουν αποκλειστικά μηχανιστικό χαρακτήρα — όπως η τοποθέτηση στατικών ή κινητών εγκαταστάσεων για την προστασία και την ανάπτυξη της υδρόβιας πανίδας ή η αποκατάσταση εσωτερικών υδάτινων οδών προς τους τόπους ωοτοκίας και των οδών μεταναστευσης για τα μεταναστευτικά είδη — χωρίς να υπάρχει καμία αναφορά στην αναγκαία παρέμβαση της επιστημονικής παρακολούθησης και με εξαίρεση του άμεσου εμπλουτισμού του αποθέματος. Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή η συμμετοχή του Ταμείου σε δράσεις αυτού του είδους να προϋποθέτει ρητά την επιστημονική παρακολούθηση, καθώς επίσης να εξεταστεί η ενδεχόμενη ανάγκη ενισχύσεων για τον εμπλουτισμό των αποθεμάτων, για συγκεκριμένα μεταναστευτικά είδη. Ακόμη, ζητά, μεταξύ των οργανισμών που μπορούν να υλοποιούν τέτοιου είδους δράσεις, να περιληφθούν και οι ιδιωτικοί φορείς που ενδέχεται να έχουν συμφέρον και που μπορούν να επιτύχουν τους προβλεπόμενους στόχους.

3.5.3.3 Εκτιμάται με σαφήνεια η συγχρηματοδότηση των επενδύσεων σε αλιευτικούς λιμένες. Η ΕΟΚΕ κρίνει ότι, στις πέντε προβλεπόμενες γραμμές δράσης, πρέπει να προστεθεί ακόμη μία που να προβλέπει την οικοδόμηση και συντήρηση εγκαταστάσεων υποδοχής για τους κοινοτικούς αλιείς που επιστρέφουν από τη θάλασσα και δεν διαμένουν στο λιμένα αγκυροβολίου.

3.5.3.4 Η συγκεκριμένη προσέγγιση όσον αφορά την «προώθηση και ανάπτυξη νέων αγορών» υποστηρίζεται πλήρως από την ΕΟΚΕ, δεδομένου ότι η στήριξη του ΕΑΤ απευθύνεται κυρίως στις δράσεις συλλογικού χαρακτήρα που έχουν στόχο, μεταξύ άλλων, την αξιοποίηση πλεοναζόντων ή υποεκμεταλενόμενων ειδών, τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων, την προώθηση προϊόντων που παράγονται με τη χρήση μεθόδων που σέβονται το περιβάλλον, την υλοποίηση εκστρατειών για τη βελτίωση της εικόνας του αλιευτικού κλάδου.

3.5.3.5 Όσον αφορά τα «πilotικά έργα» του άρθρου 40, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι θα έπρεπε να περιληφθεί παράγραφος που να προβλέπει τη δυνατότητα επιδότησης των δράσεων πειραματικής αλιείας, ως pilotικών έργων, υπό τον όρο ότι θα συνδέονται με στόχους διατήρησης των πόρων και θα προβλέπουν την εφαρμογή πιο επιλεκτικών αλιευτικών μεθόδων, όπως προβλέπεται και στο υφιστάμενο ΧΜΠΑ.

3.5.3.6 Ακόμη, η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα έπρεπε να προσθέσει στον άξονα αυτόν τα αναγκαία μέτρα για τη βελτίωση των επιστημονικών συμβουλών, όπως προτείνει στην ανακοίνωσή της σχετικά με τη «Βελτίωση των επιστημονικών και τεχνικών συμβουλών για τη διαχείριση της κοινοτικής αλιείας»⁽⁸⁾. Προς τούτο, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα έπρεπε να χρηματοδοτούνται οι εκστρατείες θαλάσσιων ερευνών, οι κοινωνικο-οικονομικές μελέτες σχετικά με την επίδραση των δραστηριοτήτων ανάρτησης των αποθεμάτων, η παροχή επιστημονικών συμβουλών προς τον κλάδο, καθώς και η λειτουργία των Περιφερειακών Συμβουλευτικών Συμβουλίων, με τη χρηματοδότηση των επιστημόνων σαν να ήταν μέλη των Συμβουλίων αυτών.

3.5.3.7 Ομοίως, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα έπρεπε να διατηρηθούν οι ενισχύσεις για τη σύσταση και λειτουργία των οργανώσεων παραγωγών, όπως ακριβώς προβλέπει το υφιστάμενο ΧΜΠΑ.

3.5.4 Στο πεδίο παρέμβασης του άξονα προτεραιότητας 4, «Αειφόρος ανάπτυξη παράκτιων αλιευτικών περιοχών», αναφέρεται ότι το Ταμείο θα παρεμβαίνει, παράλληλα με άλλα κοινοτικά μέσα, για τη στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης και της βελτίωσης της ποιότητας ζωής των παράκτιων αλιευτικών ζωνών που είναι επιλέξιμες για επιδότηση. Στη συνέχεια, διευκρινίζει ότι η συνδρομή αυτή εντάσσεται στα πλαίσια μιας συνολικής στρατηγικής με την οποία επιδιώκεται η στήριξη της υλοποίησης των στόχων της κοινής αλιευτικής πολιτικής, λαμβανομένων κυρίως υπόψη των κοινωνικο-οικονομικών συνεπειών της.

3.5.4.1 Η πλειονότητα των μέτρων του εν λόγω άξονα προτεραιότητας αποβλέπει στην αλλαγή δραστηριοτήτων στις παράκτιες περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία, με το σκεπτικό ότι η ανάπτυξή τους δεν μπορεί να συνεχίσει να συνδέεται με τις αλιευτικές δραστηριότητες. Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι πριν από τα μέτρα αυτά για τη βιώσιμη ανάπτυξη των εν λόγω περιοχών προς άλλες δραστηριότητες εκτός της αλιείας, θα έπρεπε να προηγηθεί επαρκώς τεκμηριωμένη επιστημονική μελέτη της αλιευτικής δραστηριότητας στην περιοχή, στην οποία να συμμετάσχουν και επιστήμονες, αλλά και ο αλιευτικός κλάδος της ενδιαφερόμενης περιοχής.

3.5.4.2 Η πρόταση κανονισμού ορίζει ότι το κάθε κράτος μέλος θα περιλαμβάνει στο επιχειρησιακό του πρόγραμμα κατάλογο των περιοχών που είναι επιλέξιμες για επιδότηση από το Ταμείο στα πλαίσια της βιώσιμης ανάπτυξης παράκτιων περιοχών.

3.5.4.3 Η τοποθέτηση αυτή συμφωνεί, κατ' αρχήν, με την έννοια της επικουρικότητας, την οποία η Επιτροπή προτείνει συνεχώς ως καθοριστικό στοιχείο για την ορθή εφαρμογή της πρότασης κανονισμού. Ωστόσο, η ίδια η Επιτροπή την αλλοιώνει, καθώς υποχρεώνει τα κράτη μέλη να ορίζουν τις επιλέξιμες για επιδότηση περιοχές σύμφωνα με ορισμένες παραμέτρους, μερικές από τις οποίες δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, ειδικότερα δε η απαίτηση να απαρτίζονται από δήμους με πληθυσμό κάτω των 100 000 κατοίκων. Για το λόγο αυτό, η ΕΟΚΕ ζητά να καταργηθεί η απαίτηση αυτή σε ό,τι αφορά τον ορισμό των επιλέξιμων για επιδότηση περιοχών.

3.5.4.4 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι, ως προς το ζήτημα αυτό, αφού η Επιτροπή ορίσει τα μέτρα που δύνανται να επιδοτούνται, η εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας είναι καθοριστική. Η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή το κείμενο της πρότασης κανονισμού να εκχωρεί στο εκάστοτε κράτος μέλος το δικαίωμα να καταρτίζει τον κατάλογο των επιλέξιμων για επιδότηση παράκτιων περιοχών του με βάση δικά του κριτήρια.

3.5.4.5 Τέλος, σε αυτόν τον άξονα προτεραιότητας προβλέπεται ότι οι δράσεις που αποβλέπουν στη στήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης παράκτιων αλιευτικών περιοχών θα διεξάγονται σε κάθε συγκεκριμένη περιοχή εκ μέρους μιας ομάδας τοπικών εταιριών, δημόσιων ή ιδιωτικών, καλούμενης «Παράκτια Ομάδα Δράσης» (ΠΟΔ).

3.5.4.6 Οι ΠΟΔ συγκροτούνται ως διαχειριστές των ενισχύσεων και απαιτείται να τηρούν πρότυπα λειτουργίας που να τους εξασφαλίζουν την αναγκαία διοικητική και χρηματοοικονομική ικανότητα για την επιτυχή υλοποίηση των δράσεων, με πλήρη διαφάνεια.

⁽⁸⁾ EE C 47 της 27.2.2003

3.5.4.7 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η σύνθεση των ΠΟΔ θα ήταν ευκαταίω να επωφελείται από πρότερη αναγνώριση των κοινωνικών εταιριών.

3.5.5 Οι παρεμβάσεις του ΕΑΤ ολοκληρώνονται με τον άξονα προτεραιότητας 5, ο οποίος αναφέρεται στην τεχνική συνδρομή. Στόχος αυτού του άξονα προτεραιότητας είναι, με πρωτοβουλία ή και με ίδια δράση της Επιτροπής, να χρηματοδοτούνται τα μέτρα που οφείλει να λαμβάνει η ίδια η Επιτροπή για την προετοιμασία, την παρακολούθηση, την τεχνική και διοικητική συνδρομή, την αξιολόγηση, την επιθεώρηση και τον έλεγχο του ΕΑΤ, καθώς και τα μέτρα που ενδέχεται να προτείνουν για τον ίδιο σκοπό τα κράτη μέλη, για τα επιχειρησιακά τους προγράμματα.

3.5.5.1 Η πρόταση κανονισμού ορίζει ως ανώτατο όριο για τον προϋπολογισμό για την τεχνική συνδρομή το 0,80 % της ετήσιας χρηματοδότησης του Ταμείου και για την υποστήριξη των κρατών μελών, το 5 % του συνολικού ποσού του κάθε επιχειρησιακού προγράμματος.

3.5.5.2 Η ΕΟΚΕ κρίνει ορθές τις προτεινόμενες ως επιλέξιμες για χρηματοδότηση δράσεις, καθώς και τα όρια χρηματοδότησης που καθορίζονται.

4. Γενικά

4.1 Η πρόταση κανονισμού περιλαμβάνει σειρά γενικών διατάξεων σχετικά με την «αποτελεσματικότητα και προβολή» των παρεμβάσεων, τη «χρηματοδοτική συνεισφορά του Ταμείου», τη «διαχείριση, παρακολούθηση και έλεγχο», τη «δημοσιονομική διαχείριση» και την «Επιτροπή του Ευρωπαϊκού Αλιευτικού Ταμείου».

4.1.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με όλες αυτές τις διατάξεις, δεδομένου ότι διασφαλίζουν την ορθή λειτουργία, διαχείριση και διαφάνεια του κανονισμού.

5. Συμπεράσματα

5.1 Σύμφωνα με την πρόταση κανονισμού, το ΕΑΤ θα έχει ρόλο χρηματοδοτικού μέσου για τη συνοδεία των μέτρων διαχείρισης των πόρων και για την προσαρμογή των παραγωγικών δομών του κλάδου σύμφωνα με την Κοινή Αλιευτική Πολιτική. Για τους λόγους αυτούς, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υποστηρίζει, στις γενικές της γραμμές, την πρόταση που υποβάλλει η Επιτροπή.

5.2 Η περίοδος εφαρμογής του κανονισμού, από 1ης Ιανουαρίου 2007 έως 31 Δεκεμβρίου 2013, καθώς και η ρήτρα αναθεώρησης του από το Συμβούλιο πριν από την τελευταία αυτή ημερομηνία, είναι ορθές, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ.

5.3 Η ΕΟΚΕ φρονεί, επίσης, ότι οι στόχοι και οι γενικοί κανόνες παρέμβασης που προβλέπονται είναι κατάλληλοι, παρότι καλεί την Επιτροπή να διευρύνει κατά το δυνατόν την αρχή της επικουρικότητας, αφήνοντας στα κράτη μέλη τη δυνατότητα απόφασης σχετικά με τα συγκεκριμένα μέτρα στα οποία πρέπει να επικεντρώσουν την οικονομική προσπάθεια. Επίσης, η ΕΟΚΕ προτείνει, μεταξύ των στόχων που προβλέπονται για τις παρεμβάσεις του Ταμείου, να συμπεριληφθεί ένας ακόμη που να αφορά «τη διασφάλιση καλής ποιότητας στους τόπους εργασίας και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, ασφάλειας και υγιεινής στον χώρο εργασίας».

5.4 Η ΕΟΚΕ κρίνει υπερβολικά περιορισμένη την προθεσμία των τριών μηνών που προβλέπεται για την κατάρτιση του εθνικού στρατηγικού σχεδίου, λαμβάνοντας υπόψη την εμβέλειά του, τη δυσχέρεια σύνταξης που συνεπάγεται η συμμετοχή της εταιρικής

σχέσης στην κατάρτισή του, καθώς και το πλήθος των περιφερειών που διαθέτουν ορισμένες παράκτιες χώρες.

5.5 Όσον αφορά τον άξονα προτεραιότητας 1, «Μέτρα για την προσαρμογή του κοινοτικού αλιευτικού στόλου», τα μέτρα που υιοθετεί το Ταμείο απορρέουν από το κείμενο που υιοθέτησε το Συμβούλιο κατά τη μεταρρύθμιση της ΚΑΠ. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να διατηρεί μόνιμα έναν λειτουργικό και ανταγωνιστικό αλιευτικό στόλο, τόσο εντός όσο και εκτός της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) και ότι η διατήρηση του στόλου αυτού αποτελεί ευθύνη της Επιτροπής. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ ζητά από την Επιτροπή να εξετάσει τις ακόλουθες βελτιώσεις για τον άξονα προτεραιότητας 1:

- Οι ενισχύσεις για τα εθνικά σχέδια προσαρμογής της αλιευτικής προσπάθειας θα πρέπει να έχουν τουλάχιστον τετραετή διάρκεια.
- Οι ενισχύσεις για οριστική παύση των αλιευτικών δραστηριοτήτων θα πρέπει να προβλέπουν όχι μόνο την διάλυση των σκαφών, αλλά και την αλλαγή της χρήσης τους για σκοπούς εκτός της αλιείας, την εξαγωγή τους σε τρίτες χώρες και σε μικτές εταιρείες.
- Χρήση πιο ισότιμων κριτηρίων για τον υπολογισμό του επιπέδου δημόσιας ενίσχυσης για τη διάλυση των σκαφών.
- Για λόγους ασφάλειας, να προβλέπεται η αλλαγή του κύριου κινητήρα ως επένδυση επί των αλιευτικών σκαφών επιλέξιμη για χρηματοδότηση.
- Τα κοινωνικοοικονομικά μέτρα θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν ενισχύσεις για τη συνεχή κατάρτιση και την αλλαγή επαγγελματικής ειδικότητας των αλιέων που συνεχίζουν να αναπτύσσουν δραστηριότητα στη θαλάσσια περιοχή.
- Διατήρηση ενός λειτουργικού αλιευτικού στόλου μέσω της ανανέωσης και εκσυγχρονισμού των αλιευτικών σκαφών, υπό τον όρο ότι η κατάσταση των αλιευτικών πόρων επιτρέπει κάτι τέτοιο.

5.6 Σχετικά με τον άξονα προτεραιότητας 2, «Υδατοκαλλιέργεια, μεταποίηση και εμπορία προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας», η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι, κατά την εφαρμογή του, θα πρέπει να προέχει το κριτήριο της επικουρικότητας και, επομένως, να επιτρέπεται στο κράτος μέλος να αποφασίζει ποια είναι η ορθότερη εφαρμογή της οικονομικής προσπάθειας του Ταμείου, δίνοντας προτεραιότητα στις επενδύσεις για τις οποίες υποβάλλεται σχετικό αίτημα από μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις και εφαρμόζοντας ως μοναδικό περιορισμό την προϋπόθεση να είναι τα υποβληθέντα σχέδια οικονομικά και εμπορικά βιώσιμα, ώστε να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων.

5.7 Ως προς τον άξονα προτεραιότητας 3, «Μέτρα συλλογικού ενδιαφέροντος», η ΕΟΚΕ ζητά να δύναται το Ταμείο να χρηματοδοτεί συλλογικές δράσεις περιορισμένης διάρκειας τις οποίες θα ζητούν ιδιωτικές επιχειρήσεις, καθώς και τις επενδύσεις που απαιτούνται για τη βελτίωση των επιστημονικών και τεχνικών συμβουλών για τη διαχείριση της κοινοτικής αλιείας.

5.8 Ο άξονας προτεραιότητας 4, «Αειφόρος ανάπτυξη παράκτιων αλιευτικών περιοχών», περιορίζει τις επιλέξιμες για χρηματοδότηση περιοχές σε εκείνες που απαρτίζονται από δήμους με πληθυσμό κάτω των 100 000 κατοίκων. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να καταργηθεί η απαίτηση αυτή και ότι θα πρέπει να εφαρμόζεται η αρχή της επικουρικότητας και να επαφίεται στο εκάστοτε κράτος μέλος το δικαίωμα να καταρτίζει τον κατάλογο των επιλέξιμων για χρηματοδότηση παράκτιων περιοχών του στηριζόμενο στα δικά του κριτήρια.

5.9 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τον άξονα προτεραιότητας 5, «Τεχνική συνδρομή», καθώς κρίνει ότι είναι ορθές οι επιλέξιμες για χρηματοδότηση δράσεις που προτείνονται, καθώς και τα όρια χρηματοδότησης που ορίζονται.

5.10 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι το ΕΑΤ θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει σαφώς τις ενισχύσεις για τη χρηματοδότηση των αλιευτικών δραστηριοτήτων σε εσωτερικά ύδατα, μια μορφή αλιείας ιδιαίτερα σημαντική σε ορισμένα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ΕΟΚΕ συνιστά, επίσης, να αντικατασταθεί η φράση «παράλιμνιες περιοχές» με τη φράση «εσωτερικά ύδατα» στον Τίτλο Ι, κεφάλαιο ΙΙ, άρθρο 4, στοιχείο ε) της πρότασης κανονισμού του Συμβουλίου και σε οποιοδήποτε άλλο άρθρο περιέχεται.

5.11 Σχετικά με τα συστήματα διαχείρισης, παρακολούθησης και ελέγχου του Ταμείου, η ΕΟΚΕ δηλώνει ότι τα υποστηρίζει πλήρως και ότι φρονεί πως είναι άκρως κατάλληλα και αναγκαία για την αποτελεσματικότητα που επιδιώκει το ΕΑΤ.

5.12 Για όλους τους λόγους που αναλύονται παραπάνω, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υποστηρίζει την πρόταση κανονισμού που υποβάλλει η Επιτροπή για το ΕΑΤ, ζητά όμως παράλληλα από την Επιτροπή να λάβει υπόψη της τις παρατηρήσεις που περιλαμβάνονται στην παρούσα γνωμοδότηση.

Βρυξέλλες, 11 Μαΐου 2005

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Marie SIGMUND

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την πρόταση για απόφαση του Συμβουλίου σχετικά με το σύστημα των ιδίων πόρων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

(COM(2004) 501 τελικό — 2004/0170 (CNS))

(2005/C 267/09)

Στις 22 Οκτωβρίου 2004, και σύμφωνα με το άρθρο 262 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την ανωτέρω πρόταση.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, εξέδωσε τη γνωμοδότησή του στις 15 Απριλίου 2005, με βάση εισηγητική έκθεση του κ. BURANI.

Κατά την 417^η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 12 Μαΐου 2005, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 118 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 15 αποχές, την ακόλουθη γνωμοδότηση:

1. Εισαγωγή

1.1 Το άρθρο 9 της απόφασης του Συμβουλίου για το σύστημα των ιδίων πόρων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων⁽¹⁾, ορίζει ότι «η Επιτροπή θα πραγματοποιήσει, μέχρι την 1^η Ιανουαρίου 2006, μία γενική επανεξέταση του συστήματος ιδίων πόρων» — το οποίο προβλέπεται για την περίοδο 2007-2013 — «που θα συνοδεύεται, ενδεχομένως, από κατάλληλες προτάσεις». Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, από την πλευρά του, προώθησε ρητή **αίτηση αναθεώρησης των κριτηρίων δημοσιονομικής συνεισφοράς**. Κατ' εκτέλεση της εντολής, η Επιτροπή υπέβαλε, σε συμφωνία με το Συμβούλιο, την υπό εξέταση πρόταση. Η εντολή που έχει δοθεί στην Επιτροπή είναι δύσκολη και περίπλοκη λόγω της τεχνικής φύσεως της, αλλά κυρίως απαιτεί λεπτούς πολιτικούς χειρισμούς δεδομένου ότι αφορά τις σχέσεις μεταξύ των διαφόρων κρατών μελών αλλά και τις σχέσεις καθενός εξ αυτών με τους πολίτες του.

1.2 Το τεχνικό τμήμα του εγγράφου δεν είναι άμεσα κατανοητό ακόμη και για όσους γνωρίζουν τις αρχές των δημόσιων οικονομικών. Χρειάζεται για το λόγο αυτό να γίνει μνεία της προσπάθειας που κατέβαλε η Επιτροπή προκειμένου το περιεχόμενό του να είναι, τουλάχιστον, πρόσφορο για συζήτηση εκ μέρους των ειδικών και να μπορέσει να γίνει κατανοητό από όλους εκείνους που είναι αρμόδιοι για τη λήψη αποφάσεων: η πρόταση πράγματι συνοδεύεται από έκθεση⁽²⁾, που απεικονίζει την τρέχουσα κατάσταση καθώς και τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των διάφορων πιθανών εναλλακτικών λύσεων, καθώς και από τεχνικό παράρτημα⁽³⁾, που εξετάζει τις οικονομετρικές πτυχές καθώς και τις σχετικές λεπτομέρειες λογιστικού, μαθηματικού και οικονομικού χαρακτήρα.

1.3 Η ΕΟΚΕ προτιμάται συνεπώς να επικεντρώσει την προσοχή της στις πτυχές που συνδέονται άμεσα με την **ισότητα των συνεισφορών** και με τους **μηχανισμούς συνεισφοράς και κατανομής των επιβαρύνσεων και των κερδών** μεταξύ των κρατών

⁽¹⁾ ΕΕ L 253 της 7.10.2000, σελ. 22.

⁽²⁾ COM(2004) 505 τελ.

⁽³⁾ COM(2004) 505 τελ. vol. II.

μελών, έχοντας εξάλλου γνώση του γεγονότος ότι διάφορες δυσνόητες τεχνικές λεπτομέρειες μπορούν συχνά να επικαλύψουν την οικονομική ή πολιτική σημασία των επιπτώσεών τους. Η έννοια της «ισότητας» που διαπνέει τον μηχανισμό των ιδίων πόρων είναι εξάλλου δύσκολο να προσδιοριστεί με τρόπο που να μην είναι ασαφής δεδομένου ότι συνδυάζει αντικειμενικά και υποκειμενικά στοιχεία. Ενώ για παράδειγμα είναι μετρήσιμο το επίπεδο της ευημερίας, παραμένει πιο δύσκολη η αξιολόγηση των έμμεσων κερδών που προκύπτουν από την ένταξη στην Ένωση. Το τελικό αποτέλεσμα θα εξαρτηθεί εν πάση περιπτώσει από τις ισορροπίες που θα επιτευχθούν στο τέλος των διαπραγματεύσεων, στο πλαίσιο του Συμβουλίου, οι οποίες από τώρα δε φαίνεται να είναι εύκολες.

1.3.1 Η ποιότητα των λύσεων θα είναι αυτή που θα αποδεικνύει ότι επιτεύχθηκε ή **κατάλληλη ισορροπία μεταξύ δύο αρχών**: μεταξύ, από τη μία πλευρά, της αρχής της **δίκαιης επιστροφής**, δεδομένου ότι κάθε κράτος μέλος προσδοκά η συμβολή του να είναι ανάλογη του αθροίσματος των οφελών — τα οποία δεν είναι όλα υπολογίσιμα — που προκύπτουν από την ένταξη του στην Ένωση, και, από την άλλη, της αρχής της **αλληλεγγύης**, η οποία απαιτεί την δέουσα ευελιξία ώστε να μπορούν να πραγματοποιούνται περισσότερες ή λιγότερες παραχωρήσεις ανάλογα με τις ανάγκες ολόκληρης της κοινότητας. Πρέπει εξάλλου να ληφθεί υπόψη ότι οι αρχές αυτές έχουν, σε γενικές γραμμές, γίνει δεκτές, αλλά ερμηνεύονται από τον καθένα ανάλογα με τις προσωπικές του εκτιμήσεις. Κάθε κυβέρνηση έχει ως βασική επιδίωξη την **προστασία των ιδίων οικονομικών** και γνωρίζει ότι η εθνική **κοινή γνώμη** διαδραματίζει συχνά καθοριστικό ρόλο στις αποφάσεις της. Η επίτευξη ικανοποιητικών συμφωνιών για όλους και για τον καθένα θα εξαρτηθεί από την υιοθέτηση λύσεων που θα διαπνέονται από γνήσιο «οικονομικό ομοσπονδιακό πνεύμα».

2. Η τρέχουσα κατάσταση

2.1 Η ύπαρξη **ιδίων πόρων** είναι ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποτελεί ένα από τα στοιχεία που επιβεβαιώνουν την αυτόνομη οντότητα της Κοινότητας, πράγμα το οποίο συνεπάγεται ότι η Ένωση θα πρέπει να διαθέτει **ίδια μέσα χρηματοδότησης που να μην εξαρτώνται από τα κράτη μέλη**. Στο πλαίσιο αυτό, οι ίδιοι πόροι της Κοινότητας μπορούν να προσδιοριστούν ως εισόδημα που παρέχεται στην Κοινότητα για να χρηματοδοτήσει τον προϋπολογισμό της, στο οποίο δε έχει δικαίωμα χωρίς περαιτέρω αποφάσεις των εθνικών αρχών.

2.2 Σύμφωνα με τα κριτήρια που το διέπουν και τα οποία εξαγγέλθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Βερολίνο στις 24 και 25 Μαρτίου 1999, το σύστημα των ιδίων πόρων της Κοινότητας θα πρέπει να είναι **δίκαιο, διαφανές, οικονομικώς αποτελεσματικό** και να **βασίζεται σε κριτήρια που αντανακλούν με βέλτιστο τρόπο τη δυνατότητα εισφοράς κάθε κράτους μέλους**. Η δήλωση αυτή, μολονότι αυτονόητη, δεν έχει γίνει σεβαστή σε διάφορες περιπτώσεις και από διάφορες απόψεις.

2.3 Η απόφαση του Συμβουλίου να θεσπιστούν ίδιοι πόροι ανάγεται στην 21^η Απριλίου 1970. Η απόφαση ολοκληρώθηκε στη συνέχεια και τροποποιήθηκε με απόφαση της 24^{ης} Ιουνίου 1988, τροποποιήθηκε δε εκ νέου από το Συμβούλιο του Βερολίνου το 1999. Συνοπτικά, αυτή τη στιγμή οι ίδιοι πόροι είναι τριών τύπων:

— **παραδοσιακοί ίδιοι πόροι (ΠΠ)**: συγκροτούνται κυρίως από τους **τελωνειακούς δασμούς** και από τις **γεωργικές εισφορές**,

— **πόροι που βασίζονται στο ΦΠΑ**: πρόκειται για εισφορά — που αρχικώς καθορίστηκε στο 1 % και στη συνέχεια τροποποιήθηκε — επί των εθνικών εσόδων που προέρχονται από το ΦΠΑ, τα οποία υπολογίζονται σύμφωνα με μία **εναρμονισμένη «θεωρητική» στατιστική βάση**· η βάση αυτή δεν μπορεί ωστόσο να υπερβαίνει το 50 % του ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος (ΑΕΕ),

— **πόροι που βασίζονται στο ΑΕΕ**: πρόκειται για εισφορά που λειτουργεί αναλογικά με το ΑΕΠ κάθε κράτους μέλους. Όσον αφορά την εισφορά αυτή δεν υφίσταται όριο ανά χώρα, υφίσταται ωστόσο ανώτατο όριο που περιορίζει το συνολικό ποσό **όλων** των ιδίων πόρων της Κοινότητας στο 1,24 % του ΑΕΕ της Ένωσης στο σύνολό της.

2.3.1 Το 1996 το **σύνολο των ΠΠ και των πόρων ΦΠΑ αντιπροσώπευε πάνω από το 70 % των εσόδων**, το 2003 το ποσοστό αυτό μειώθηκε στο **38 %** και οι υπολογισμοί της Επιτροπής περιλαμβάνουν την πρόβλεψη ότι **θα μειωθεί περαιτέρω για να κυμανθεί περίπου στο 26 %** τόσο κατά το 2004 όσο και κατά το 2005: μία τάση προς **προοδευτική μείωση**, που υποδηλώνει την αντίστοιχη αύξηση της σχετικής σημασίας των πόρων που βασίζονται στο ΑΕΕ (τη λεγόμενη **τέταρτη πηγή**).

2.4 Ο μηχανισμός της **τέταρτης πηγής** τροποποιήθηκε με απόφαση του Συμβουλίου της 7^{ης} Μαΐου 1985: καθώς αναγνωρίστηκε ότι το **Ηνωμένο Βασίλειο** θα υποχρεωνόταν να καταβάλει υπερβολικά υψηλό ποσοστό σε σχέση με την ικανότητα εισφοράς του, αποφασίστηκε ότι στη χώρα αυτή θα επιστραφούν τα 2/3 της καθαρής εισφοράς της. Η απόφαση αυτή έχει υποστεί **συν τω χρόνῳ** διάφορες **τροποποιήσεις**: η Επιτροπή παρατηρεί ότι οι διαδοχικές αλλαγές κατέστησαν το μηχανισμό αυτό **ολοένα πιο σύνθετο και λιγότερο διαφανή**.

2.4.1 Η απόφαση «προσαρμογής» του μηχανισμού είχε ήδη εξάλλου ληφθεί στο παρελθόν, συγκεκριμένα από το Συμβούλιο του Fontainebleau το 1984, με γενικούς ωστόσο όρους που έμοιαζαν να συνεπάγονται προσανατολισμό **γενικού χαρακτήρα** σύμφωνα με τον οποίο: «**οποιοδήποτε κράτος μέλος με δημοσιονομικό βάρος το οποίο είναι υπερβολικό σε σχέση με τη σχετική του ευημερία μπορεί να τύχει διόρθωσης σε κατάλληλο χρόνο**». Το Ηνωμένο Βασίλειο υπήρξε το μόνο κράτος μέλος που δικαιούτο «διόρθωση» από το επόμενο έτος (απόφαση του Fontainebleau) και εξακολουθεί να είναι: το ετήσιο ποσό που του έχει αναγνωριστεί (μέση τιμή για την περίοδο 1997-2003) είναι περίπου 4,6 δισεκατομμύρια ευρώ. Η ΕΟΚΕ διερωτάται για τη σημασία της έκφρασης «**σε κατάλληλο χρόνο**», που φαίνεται να υπονοεί ότι πρόκειται για μέτρο προσωρινού χαρακτήρα το οποίο θα πρέπει να επαληθεύεται κάθε φορά (πράγμα που δεν έγινε)· διερωτάται επίσης κατά πόσον εκείνη την περίοδο άλλα κράτη μέλη, εκτός από το Ηνωμένο Βασίλειο, ήταν σε θέση να ωφεληθούν από ανάλογη διόρθωση.

2.4.2 Η έννοια της **υπερβολικής επιβάρυνσης** οφείλεται εν μέρει στην αντίληψη ότι την εποχή εκείνη το **Ηνωμένο Βασίλειο** ήταν τελευταίο στην ταξινόμηση (*) του κατά κεφαλήν ακαθάριστου εθνικού εισοδήματος (ΑΕΕ), σε σχέση με τη μέση ευρωπαϊκή τιμή (100): 90,6, έναντι 92,6 της Ιταλίας, 104 της Γαλλίας και 109,6 της Γερμανίας. Σήμερα η ταξινόμηση έχει αντιστραφεί (στοιχεία 2003): το Ηνωμένο Βασίλειο βρίσκεται όντως επικεφαλής με ΑΕΕ 111,2, ίσο με αυτό της Δανίας, ενώ η Γαλλία παρουσιάζει τιμή 104,2, η Γερμανία 98,6 και η Ιταλία 97,3. Άλλη θεώρηση που

(*) Βλ. πίνακα 1 στη σελίδα 4 του εγγράφου της Επιτροπής (COM(2004) 501 τελικό).

ελήφθη υπόψη ήταν ότι το Ηνωμένο Βασίλειο υποχρεωνόταν να καταβάλει πολύ υψηλή εισφορά βάσει του ΦΠΑ, ενώ ωφελείτο σχετικά λίγο από τις εισφορές της γεωργικής και της περιφερειακής πολιτικής. Ως αποτέλεσμα, το Ηνωμένο Βασίλειο φαινόταν να είναι ο **πρώτος καθαρός χρηματοδότης** του κοινοτικού προϋπολογισμού: μία άνιση κατάσταση που απαιτούσε διόρθωση, όπως πράγματι έγινε.

2.4.3 Η επιστροφή υπέρ του Ηνωμένου Βασιλείου έχει αναληφθεί και συνεχίζει να αναλαμβάνεται από τα κράτη μέλη, ανάλογα με το ΑΕΠ καθενός· από τον υπολογισμό αυτό έχει, προφανώς, αποκλειστεί το Ηνωμένο Βασίλειο. Ο κανόνας της συσχέτισης με το ΑΕΠ έχει ωστόσο υποστεί **σημαντική αναθεώρηση** το 1999, όταν στους τέσσερις από τους μεγαλύτερους χρηματοδότες (από σχετική άποψη) του προϋπολογισμού (Γερμανία, Ολλανδία, Αυστρία και Σουηδία) παραχωρήθηκε **μείωση 75 %** επί των οφειλόμενων ποσών λόγω της διόρθωσης. Το αποτέλεσμα αυτού του νέου συστήματος συνεισφοράς είναι ότι η Γαλλία και η Ιταλία χρηματοδοτούν από κοινού το 52 % της διόρθωσης υπέρ του Ηνωμένου Βασιλείου.

2.4.4 Εάν το σημερινό σύστημα διατηρηθεί, οι εξελίξεις που εκτιμάται ότι θα προκύψουν κατά την περίοδο 2007-2013 θα οδηγήσουν σε μία παράδοση κατάσταση, δηλαδή σε αύξηση της διόρθωσης υπέρ του Ηνωμένου Βασιλείου της τάξεως, κατά μέσο όρο, του 50 %· αποτέλεσμα θα είναι να καταστεί το Ηνωμένο Βασίλειο ο **μικρότερος καθαρός χρηματοδότης**, γεγονός που θα αυξήσει σημαντικά την επιβάρυνση που θα αναλάβουν τα άλλα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένων των νέων (⁵). Δίχως να λαμβάνεται υπόψη ότι η προβλεπόμενη επέκταση του μηχανισμού σε άλλες χώρες (βλ. σημείο 3.6) καθιστά απαραίτητη — κατά την ΕΟΚΕ — την προσαρμογή των σχετικών κανόνων. Καθίσταται συνεπώς προφανές ότι **ο μηχανισμός της διόρθωσης — εάν πράγματι κριθεί αναγκαίος (βλ. σημείο 3.6.4) — πρέπει οπωσδήποτε να μεταρρυθμιστεί**, πράγμα που εξάλλου προτιμάται να κάνει η Επιτροπή, και να αντικατασταθεί με άλλον, ο οποίος, σεβόμενος τα κριτήρια του *Fontainebleau*, θα οδηγήσει σε πιο δίκαιες και διαφανείς λύσεις.

3. Η πρόταση της Επιτροπής: παρατηρήσεις στα κύρια άρθρα

3.1 **Άρθρο 2: οι ίδιοι πόροι.** Η παράγραφος 1, εδάφιο α, επαναλαμβάνει, με ορισμένες τροποποιήσεις, τη σημερινή διατύπωση. Τα **έσοδα πρώτου τύπου (ΠΙΠ)** — βλ. σημείο 2.3 — είναι κυρίως εισφορές, επιδοτήσεις, συμπληρωματικά ή αντισταθμιστικά ποσά, από τελωνειακούς δασμούς με τρίτες χώρες και από εισφορές και δασμούς του τομέα της ζάχαρης. Στο πλαίσιο των **εξόδων εισπραξίας** τα κράτη μέλη παρακρατούν το 25 % των οφειλόμενων ποσών. Μία παρακράτηση από τα εν λόγω ποσά απαιτεί διευκρινίσεις. Αρχικά, το ποσοστό μείωσης ήταν 10 % και ανήλθε σε 25 % το 1999, τότε δε ορίστηκε για πρώτη φορά ως «έξοδα εισπραξίας». Επρόκειτο προφανώς για άτυπη διόρθωση από την οποία επωφελήθηκαν κυρίως οι Κάτω Χώρες και το Ηνωμένο Βασίλειο· πρόκειται για ένα παράδειγμα έλλειψης διαφάνειας των διαδικασιών.

3.1.1 **Οι εισπράξεις που προέρχονται από τους ΠΙΠ** βρίσκονται, από ποσοστιαία άποψη σε σύγκριση με το σύνολο των κοινοτικών εσόδων, **σε συνεχή μείωση** (τα στοιχεία σχετικά με το σημείο αυτό, καθώς και αυτά που ακολουθούν, προέρχονται από

την έκθεση της Επιτροπής *Η χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης* (⁶)) και, πράγματι, από 19 % το 1996 έχουν κατέλθει στο 11,4 % το 2003. Οι υπολογισμοί και οι στατιστικές που απαιτούνται για τον προσδιορισμό των οφειλόμενων ποσών συνεπάγονται τη χρήση σημαντικών πόρων καθώς και δαπάνες, οι οποίες παραμένουν σημαντικές ακόμη και μετά την μείωση των δασμών.

3.1.1.1 Η ΕΟΚΕ διερωτάται αν **πραγματικά αξίζει τον κόπο** να διατηρηθεί αυτό το σύστημα εισφορών ή αν δεν θα ήταν καλύτερα να περιοριστεί δραστικά η σημασία του και να αντικατασταθεί με ένα ικανοποιητικό ποσοστό επί του ΑΕΕ. Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση, εξάλλου, το γεγονός ότι η Επιτροπή υιοθέτησε τον ακριβώς αντίθετο προσανατολισμό, βασιζόμενη στη θεώρηση ότι οι φορολογικοί πόροι ανήκουν κατά φυσικό τρόπο στην Ένωση, και ότι δεν προτίθεται να τροποποιήσει αυτήν την προσέγγιση, ιδίως μάλιστα εφόσον φαίνεται να την συμμερίζονται τα περισσότερα κράτη μέλη.

3.2 **Η παράγραφος 1, εδάφιο β)** προβλέπει την εφαρμογή **ενιαίου συντελεστή όσον αφορά την εναρμονισμένη βάση ΦΠΑ**, για όλα τα κράτη μέλη. Η βάση που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη προς τούτο δεν πρέπει να υπερβαίνει το **50 % του ΑΕΕ κάθε κράτους μέλους**. Ο ενιαίος συντελεστής καθορίζεται, στην παράγραφο 4, σε 0,30 %. Η **μείωση της σχετικής σημασίας** αυτού του εσόδου για τον κοινοτικό προϋπολογισμό είναι ενδεικτική: από 51,3 % το 1996 κατήλθε περίπου στο 14 % (προβλεπόμενο) για το 2004 και 2005.

3.2.1 Η ΕΟΚΕ επανειλημμένα επέκρινε το σύστημα του **ΦΠΑ** το οποίο — ακόμη περισσότερο απ' ό,τι συμβαίνει με τους ΠΙΠ — επιβάλλει **υψηλό κόστος εισπραξίας, διοίκησης και ελέγχου**. Σύμφωνα με την ΟΛΑΦ, ο ΦΠΑ είναι άλλωστε ο «φόρος με τη μεγαλύτερη φοροδιαφυγή», με επακόλουθη ζημία για το κοινοτικό προϋπολογισμό (ζημία που για το λόγο αυτό αντισταθμίζεται με μεγαλύτερη εισφορά εις βάρος του ΑΕΕ).

3.2.2 Και στην περίπτωση αυτή επίσης, **η ΕΟΚΕ διερωτάται κατά πόσον είναι λογικό να διατηρηθεί** η εισφορά αυτή, ως προς την οποία αντιθέτως η Επιτροπή φαίνεται να εκφράζει την προτίμησή της, μολονότι σκέπτεται να την μετατρέψει σε πραγματικό φορολογικό έσοδο, όπως είχε προβλεφθεί στην αρχή. Πρέπει να είναι δυνατό το ποσοστό της εισφοράς που βασίζεται στο ΑΕΕ να προσαρμόστεί κατά τέτοιο τρόπο ώστε να καλύπτει το ποσοστό των ιδίων πόρων που σήμερα διασφαλίζεται μέσω του ΦΠΑ. Δεδομένης της στενής σχέσης που υφίσταται μεταξύ του μεγέθους του ΑΕΕ και των εσόδων του ΦΠΑ, αυτό δεν πρέπει να συνεπάγεται ουσιαστικές ανακατανομές των εισφορών των διάφορων χωρών, θα καταργούσε ωστόσο τον υπολογισμό των στατιστικών στοιχείων και τα έξοδα εισπραξίας του ΦΠΑ. Στην έκθεση για τη χρηματοδότηση της Ένωσης που προαναφέρθηκε (βλ. σημείο 3.1.2) η Επιτροπή πράγματι έλαβε υπόψη της την υπόθεση κατάργησης της εισφοράς ΦΠΑ, καταλήγοντας εντούτοις σε αρνητικά συμπεράσματα.

3.2.2.1 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση της πολυπλοκότητας του προβλήματος, κρίνει όμως ότι πριν ληφθεί μια απόφαση αξίζει τον κόπο να μελετηθούν διεξοδικά η φύση και οι πολυάριθμες αρνητικές πτυχές του φόρου αυτού, τον οποίο η ΕΟΚΕ έχει αναλύσει επανειλημμένα. Μεταξύ άλλων, εκτός απ' όσα αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο, υπενθυμίζεται ότι ο ΦΠΑ τελεί εδώ και δεκαετίες υπό «προσωρινό καθεστώς».

(⁵) Βλ. πίνακα 4 στη σελίδα 7 του προαναφερθέντος εγγράφου.

(⁶) COM(2004) 505 τελικό.

3.3 **Η παράγραφος 1, εδάφιο γ)**, αποτελεί το πιο σημαντικό στοιχείο της πρότασης: προβλέπει μία **εισφορά**, η οποία θα αντλείται **από το σύνολο των ΑΕΕ** όλων των κρατών μελών, μέσω της εφαρμογής ενός συντελεστή «που πρόκειται να καθορισθεί βάσει της διαδικασίας του προϋπολογισμού». Η διαδικασία αποτελεί πολύ ειδικό θέμα για το οποίο δεν πρόκειται να αποφανθεί η ΕΟΚΕ. Υπογραμμίζει ωστόσο ότι η εισφορά αυτή καθίσταται, αναλογικά, όλο και πιο σημαντική έναντι των άλλων τύπων εσόδων και, μεταξύ άλλων, παρουσιάζει το πλεονέκτημα ότι είναι κατά πολύ η λιγότερο δαπανηρή ως προς τη διαχείρισή της μεταξύ των άλλων πηγών χρηματοδότησης. Η Επιτροπή στο παράρτημα της έκθεσής της υπενθυμίζει ότι το διοικητικό κόστος είναι ένα από τα κριτήρια που λαμβάνονται υπόψη, αλλά όχι το μόνο, και όχι αναγκαστικά το κυριότερο: η ΕΟΚΕ το λαμβάνει υπό σημείωση, παρατηρώντας ωστόσο ότι, στα θέματα της εισφοράς στον προϋπολογισμό, ο σεβασμός των αρχών πρέπει να δίνει το προβάδισμα σε θεωρήσεις οικονομικού χαρακτήρα.

3.4 Οι τρεις προαναφερθείσες πηγές (παράγραφος 1, εδάφια α), β) και γ)) αποτελούν ένα **«μείγμα»** (που συμπληρώνεται «από άλλες επιβαρύνσεις οι οποίες θα θεσπισθούν ενδεχομένως» και προβλέπονται στην παράγραφο 2) το οποίο μπορεί να ποικίλλει σε σημαντικό βαθμό από έτος σε έτος. Εδώ και πολύ καιρό το Συμβούλιο και η Επιτροπή διερωτώνται ως προς το κατά πόσον **θα πρέπει το σύστημα αυτό να διατηρηθεί ή όχι**. Στην ήδη προαναφερθείσα έκθεση για τη χρηματοδότηση της Ένωσης (7), η Επιτροπή μελετά τον τρόπο εξεύρεσης της **βέλτιστης διάρθρωσης**, εξετάζοντας **τρεις επιλογές**: διατήρηση του σημερινού συστήματος, υιοθέτηση ενός συστήματος χρηματοδότησης που να βασίζεται αποκλειστικά στο ΑΕΕ και υιοθέτηση ενός συστήματος που να βασίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό στα φορολογικά έσοδα. Είναι πιθανό στη διάρκεια του επομένου έτους το θέμα να συζητηθεί προκειμένου να ληφθεί οριστική απόφαση. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ελπίδα ότι θα τηρηθεί ενήμερη για τις εξελίξεις, αλλά κυρίως προειδοποιεί για την τάση που φαίνεται να διαφαίνεται από τις μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί έως σήμερα, να υιοθετηθεί μία καθαρά τεχνολογιστική προσέγγιση που θα παραγνώρισει τις πολιτικές πτυχές των επιλογών.

3.4.1 Ανάμεσα στις «άλλες επιβαρύνσεις οι οποίες θα θεσπισθούν ενδεχομένως», για τις οποίες έγινε λόγος στην πιο πάνω παράγραφο, ή ακριβώς ως υποκατάσταση της εισφοράς του ΦΠΑ, προτάθηκε η ιδέα ενός φόρου επί της ρυπαίνουσας ενέργειας, ο οποίος θα προορίζεται μεν για τον κοινοτικό προϋπολογισμό, θα επενδύεται όμως συγκεκριμένα υπέρ της βελτίωσης του περιβάλλοντος. Η ΕΟΚΕ δηλώνει ότι είναι αντίθετη με μία τέτοια λύση δεδομένου ότι ουδείς κανόνας επιτρέπει την διάθεση μέρους των εισφορών υπέρ ειδικών σκοπών. Επιπλέον, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η διεθνής πολιτική κατάσταση δεν επιτρέπει να λαμβάνονται αποφάσεις που ενδεχομένως θα επηρέαζαν τις δυναμικές του μέλλοντος.

3.5 **Άρθρο 3: πόροι και αναλήψεις υποχρεώσεων**. Το άρθρο αυτό θεσπίζει **«ανώτατο όριο» για τα έσοδα και τα έξοδα: για τους ίδιους πόρους το ανώτατο όριο έχει καθοριστεί στο 1,24 % του συνόλου των ΑΕΕ των κρατών μελών και για τις πιστώσεις αναλήψεων υποχρεώσεων στο 1,31 %**. Ο ισοσκελισμός θα πρέπει να διασφαλιστεί από άλλα έσοδα διαφορετικού τύπου. Στον τομέα των εξόδων, οι συζητήσεις μεταξύ κρατών μελών εμφανίζουν την ύπαρξη διαφορετικών τάσεων όσον αφορά τον προσδιορισμό του μέγιστου προβλεπόμενου ορίου για τις λεγόμενες δημοσιονομικές προοπτικές. Το αποτέλεσμα θα εξαρτηθεί από τις ισορροπίες που θα επιτευχθούν μεταξύ της θέσης εκείνων που

επιθυμούν μια πιο ισχυρή λειτουργία της Επιτροπής, καθώς και φιλόδοξα προγράμματα οικονομικοκοινωνικής προόδου — τα οποία θα απαιτήσουν νέα και ευρύτερα έσοδα —, και της θέσης εκείνων που, αντίθετα, τάσσονται υπέρ μιας μεγαλύτερης αυτονομίας των κρατών μελών και υπέρ πολιτικών σταθεροποίησης που συνεπάγονται τη διατήρηση του *status quo* ή ακόμη και μείωση, πράγμα απίθανο, των υφιστάμενων πόρων. Ειδικής ωστόσο θεώρησης θα τύχουν τα προβλήματα των νέων κρατών μελών. Οι μελλοντικοί προσανατολισμοί θα εξαρτηθούν κατά πολύ από την αποδοχή δύο εννοιών που μπορούν να οριστούν ως **συνολική αλληλεγγύη και συνολική ανάπτυξη**: έννοιες οι οποίες είναι εύκολο να επιβεβαιωθούν αλλά διόλου απλό να αποδοθούν σε δημοσιονομικούς όρους.

3.6 **Άρθρο 4.1: ο «γενικευμένος μηχανισμός διορθώσεων» (ΓΜΔ)**. Η απόφαση του Fontainebleau σχετικά με το Ηνωμένο Βασίλειο μεταφράζεται σε έναν γενικό κανόνα ο οποίος θεσπίζει ότι ο ΓΜΔ πρέπει να εφαρμόζεται **σε κάθε κράτος μέλος που παρουσιάζει αρνητικό ισοζύγιο προϋπολογισμού** υψηλότερο από ένα ποσοστό του ΑΕΕ του: η οριακή τιμή δεν έχει διευκρινιστεί στο κείμενο της πρότασης, αλλά αναφέρεται ως **-0,35 % του ΑΕΕ** στην αιτιολογική έκθεση που συνοδεύει την πρόταση. Εξάλλου, **το σύνολο των διορθώσεων δεν μπορεί να υπερβεί «ένα μέγιστο ποσό διαθέσιμο για επιστροφές»**. Ο υπολογισμός των διορθώσεων και το διαθέσιμο ποσό γίνεται από το Συμβούλιο σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 279, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ. Η διόρθωση, για το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, προσδιορίζεται με υπολογισμό της διαφοράς μεταξύ του αθροίσματος των καταβολών και του συνόλου των ποσών που έχουν εισπραχθεί και με πολλαπλασιασμό της εν λόγω διαφοράς επί το σύνολο των κατανεμημένων δαπανών. Το αποτέλεσμα (εάν είναι θετικό) πολλαπλασιάζεται επί έναν συντελεστή επιστροφής **ίσο, κατ'ανώτατο όριο, με το 0,66 % του συνόλου των πληρωμών, αλλά, «εφόσον συντρέχει περίπτωση», μειωμένο αναλογικά, με σκοπό να τηρηθεί το μέγιστο διαθέσιμο προς επιστροφή ποσό**. Με λίγα λόγια, ο τρόπος υπολογισμού της διόρθωσης δύσκολα γίνεται κατανοητός και το αποτέλεσμά του ελέγχεται ακόμη δυσκολότερα: και στην περίπτωση αυτή πρόκειται για μία περίπτωση, εάν όχι έλλειψης διαφάνειας, σαφώς τουλάχιστον ανάγκης απλοποίησης.

3.6.1 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι τα ερωτήματα που έθεσε στην παράγραφο 2.4.1 και οι προτάσεις που είχε διατυπώσει στην παράγραφο 2.4.4 έλαβαν όντως απάντηση, στο βαθμό που επεκτάθηκε σε όλα τα κράτη ένα μέτρο το οποίο, μολονότι ήταν δικαιολογημένο, περιοριζόταν σε ένα κράτος μέλος και δεν είχε συγκεκριμένη ημερομηνία λήξεως. Επισημαίνει ωστόσο ότι ο ΓΜΔ έχει μετατρέψει την έννοια «υπερβολική επιβάρυνση» σε μια προσέγγιση **μαθηματικολογιστικού χαρακτήρα** η οποία, εάν από τη μία πλευρά έχει το προτέρημα ότι εξαλείφει τις υποκειμενικές αξιολογήσεις, από την άλλη δεν λαμβάνει υπόψη πτυχές που θα μπορούσαν να αποκαλεστούν **«σχεδόν ποιοτικού χαρακτήρα»**: εκτός από το κατά κεφαλήν εισόδημα, την ανταγωνιστικότητα, το επίπεδο κοινωνικής προστασίας, την παραοικονομία. Εξάλλου, μολονότι είναι αληθές ότι οι αριθμητικές τιμές από μόνες τους δεν εκφράζουν την πραγματική κατάσταση μιας χώρας, ένας γενικευμένος κανόνας που συνυπολογίζει εξωτερικά στοιχεία αξιολόγησης ενέχει τον κίνδυνο να λαμβάνονται υπόψη υποκειμενικές πτυχές που δεν συμβιβάζονται με τις απαιτήσεις διαφάνειας. Το μόνο που απομένει συνεπώς είναι να γίνει αποδεκτός ο ΓΜΔ όπως έχει σήμερα, με την επίγνωση ότι η εφαρμογή του δεν οδηγεί πάντοτε στα βέλτιστα αποτελέσματα.

(7) COM(2004) 505 τελικό.

3.6.2 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, έχει το προτέρημα ότι εξαλείφει την άμεση συνεισφορά των κρατών μελών για την κάλυψη του ποσού της «διόρθωσης», υποχρεώνοντάς τα να περάσουν από τον κοινοτικό προϋπολογισμό· τίθεται έτσι τέλος σε ένα σύστημα που δεν είχε καμία λογική και που εν πάση περιπτώσει δεν ήταν διόλου διαφανές. Η έκθεση της Επιτροπής είναι γεμάτη υπολογισμούς — που δεν πάντα ευκολονόητοι — και θεωρήσεις η ανάγνωση των οποίων βοηθά στην κατανόηση της σημασίας που έχει η πρόταση απόφασης. Μεταξύ των πληροφοριών που ενισχύουν την εκτίμηση της σημασίας του ΓΜΔ είναι η πληροφορία ότι η εφαρμογή κατώτατου ορίου ύψους 0,35 % του ΑΕΕ θα δημιουργήσει **μέσο όγκο που υπολογίζεται σε ακαθάριστες διορθώσεις ισοδύναμες με 7 περίπου δισεκατομμύρια ευρώ**. Η εφαρμογή του ΓΜΔ συνδυαζόμενη με την τροποποίηση των κανόνων χρηματοδότησης, ισχυρίζεται η Επιτροπή, σημαίνει ότι το επίπεδο διόρθωσης στο πλαίσιο του συστήματος «δεν είναι απόλυτα σαφές». Με την υιοθέτηση του συστήματος και των προτεινόμενων παραμέτρων, οι υπολογισμοί της Επιτροπής θα έχουν ποσοτικά αποτελέσματα, τα οποία εκτίθενται σε πίνακες σύγκρισης των διαφόρων εναλλακτικών λύσεων, για την αξιολόγηση των οποίων θα κληθούν να αποφασίσουν τα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ δεν διαθέτει τα αναγκαία στοιχεία για να εισέλθει στην ουσία αυτού του πολύπλοκου θέματος.

3.6.3 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί επίσης να επιστήσει την προσοχή σε δύο θεωρήσεις που ενδεχομένως θα θέσουν σε αμφισβήτηση τον ίδιο το μηχανισμό του ΓΜΔ. Κατ' αρχάς, ο μηχανισμός αποδεικνύεται **άκαμπος και χωρίς χρονικές προθεσμίες**. Παρατηρείται σχετικά ότι είναι επικίνδυνο να θεσπίζονται κανόνες που βασίζονται σε μια πραγματικότητα του σήμερα η οποία ενδέχεται να αλλάξει ριζικά στο μέλλον: το παράδειγμα των Συμφώνων Σταθερότητας και Ανάπτυξης το αποδεικνύει περίτρανα. Κατά δεύτερο λόγο, μπορεί να μην είναι ορθολογικό να επιβληθούν εισφορές που στη συνέχεια θα τροποποιηθούν με «διορθώσεις»· θα ήταν καλύτερο οι εν λόγω διορθώσεις να ονομαστούν «επιστροφές» για να υπάρξει διαφάνεια.

3.6.4 Τέλος, η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι σε μία πρόσφατη γνωμοδότησή της (*) είχε διατυπώσει έντονες επιφυλάξεις σχετικά με την θεσμοδότηση του ΓΜΔ, διερωτάται ωστόσο εάν δεν χρειάζεται να αλλάξει ριζικά η έννοια της «διόρθωσης», με το να καταστεί ο ΓΜΔ **αναπόσπαστο μέρος των κριτηρίων συνεισφοράς**: με λίγα λόγια, οι ίδιες παράμετροι που προτείνονται για τον ΓΜΔ μπορούν να αποτελέσουν τμήμα του υπολογισμού της συνεισφοράς, με μία σαφή ρήτρα περιοδικής αναθεώρησης, για παράδειγμα, κάθε πέντε χρόνια. Κανείς δεν μπορεί να διασφαλίσει ότι στο μέλλον οι μεταβληθείσες πολιτικές και οικονομικές καταστάσεις δεν θα είναι τέτοιες που να απαιτούν λύσεις καταλληλότερες για εκείνη την εποχή.

3.7 **Άρθρο 4, παράγραφος 2, εδάφιο α): η διόρθωση του Ηνωμένου Βασιλείου**. Η παράγραφος αυτή περιλαμβάνει έναν **μεταβατικό κανόνα**, σύμφωνα με τον οποίο το Ηνωμένο Βασίλειο, πέρα από το ότι έχει δικαίωμα στις διορθώσεις που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο, **διατηρεί τα δικαιώματα** που της αναγνωρίζει η απόφαση που έλαβε το Συμβούλιο του Fontainebleau έως το 2011 και σύμφωνα με **φθίνουσα κλίμακα**: 2 δισεκατομμύρια ευρώ το 2008, 1,5 το 2009, 1 το 2010 και 0,5 το 2011. Οι πληρωμές αυτές θα **απελευθερώνονταν από τον ΓΜΔ** και, στην πράξη, **θα εξακολουθούσαν να χρηματοδοτούνται σύμφωνα με τους υφιστάμενους κανόνες**, με βάση τους οποίους

το Ηνωμένο Βασίλειο δεν συμμετέχει στην χρηματοδότηση και το μερίδιο της Γερμανίας, Ολλανδίας, Αυστρίας και Σουηδίας περιορίζεται στο 25 % του κανονικού ποσοστού τους (βλ. σημείο 2.4.3 και 2.4.4). Σύμφωνα με την Επιτροπή οι νέες αυτές διατάξεις θα πρέπει να **μειώσουν τον δημοσιονομικό αντίκτυπο του ΓΜΔ για το Ηνωμένο Βασίλειο** σε τέσσερις διαδοχικές φάσεις. Τα τελευταία χρόνια, το Ηνωμένο Βασίλειο έλαβε μέση καθαρή διόρθωση 4,5 δισεκατομμύρια ευρώ τον χρόνο, ενώ με τον ΓΜΔ θα είχε λάβει κατά μέσο όρο 2,1 δισεκατομμύρια ευρώ το χρόνο. Με τα προτεινόμενα μεταβατικά μέτρα το μέσο ετήσιο συνολικό ποσό (Fontainebleau και ΓΜΔ) ανέρχεται σε 3,1 δισεκατομμύρια ευρώ.

3.7.1 Η διάταξη που υποδεικνύεται είναι προφανώς αποτέλεσμα συνδυασμού διαφόρων στοιχείων: έχουν ληφθεί υπόψη οι καταστάσεις έως σήμερα, οι αναγκαιότητες διαφάνειας και οι πολιτικές σκοπιμότητες. Δεν είναι βεβαίως η πρώτη φορά που καθιερώνονται εξαιρέσεις σε κοινοτικούς κανόνες: οι Συνθήκες ένταξης, παλαιές και νέες, αποτελούν απόδειξη. Για τους ξένους παρατηρητές που δεν είναι άμεσα ενδιαφερόμενοι ίσως είναι δύσκολη η αποδοχή των κανόνων για τους οποίους γίνεται λόγος, αλλά η πραγματικότητα με την οποία πρέπει να συνυπάρξουμε μπορεί ενδεχομένως να προτρέπει τους υπευθύνους να υποβάλλουν λύσεις ισορροπημένες, που να χαρακτηρίζονται κυρίως από διαφάνεια και να είναι κατάλληλα αιτιολογημένες. Στην περίπτωση αυτή, **πέρα από το συμβιβασμό μεταξύ της «δίκαιης επιστροφής» και της αλληλεγγύης**, για τον οποίο γίνεται λόγος στο σημείο 1.4, θα χρειαστεί οι διαπραγματευτές να έχουν **ιδιαιτέρη πολιτική ευαισθησία** ώστε να λαμβάνεται υπόψη η κοινή γνώμη της Ευρώπης και ειδικότερα το μέρος εκείνο της κοινής γνώμης που μόλις πρόσφατα έχει ενταχθεί στην Ευρώπη.

3.8 **Άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο β): σταδιακή θέση σε εφαρμογή του ΓΜΔ**. Ο κανόνας που θεσπίζει τον ΓΜΔ θα πρέπει να εφαρμοστεί **βαθμιαία**: ο μέγιστος συντελεστής επιστροφής του 66 %, για τον οποίο γίνεται λόγος στην παράγραφο 4.1 (βλ. σημείο 3.6), θα εφαρμοστεί μόνο από το 2011 και μετά· τη στιγμή της καθιέρωσής του το 2008 θα είναι 33 % και θα αυξηθεί στο 50 % το 2009 και 2010, και τέλος θα φθάσει στο τελικό ύψος του το επόμενο έτος. Η Επιτροπή παρατηρεί ότι το μέτρο αυτό είναι αναγκαίο «για να αντισταθμισθεί το αυξημένο κόστος που συνεπάγονται οι προτεινόμενες συμπληρωματικές πληρωμές προς όφελος του Ηνωμένου Βασιλείου, ούτως ώστε να περιοριστεί το συνολικό κόστος χρηματοδότησης κατά τη μεταβατική περίοδο»· σαφής ένδειξη των δυσκολιών στις οποίες βρίσκεται η Ευρώπη και που δεν θα πρέπει να αποκρυφτεί από τους πολίτες. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει, ενισχύοντάς τις, τις παρατηρήσεις που διατύπωσε στο προηγούμενο σημείο 3.7.1.

3.9 **Άρθρο 5: λογιστικές διαδικασίες σχετικά με τις διορθώσεις**. Την επιβάρυνση των διορθώσεων αναλαμβάνει κάθε κράτος μέλος σε συνάρτηση με το μερίδιο του στο συνολικό ΑΕΕ της ΕΕ. Η διόρθωση παρέχεται στο κράτος μέλος που έχει αυτό το δικαίωμα με **μείωση των καταβολών του**, ενώ η **οικονομική επιβάρυνση στην οποία υποβάλλονται όλα** τα κράτη μέλη προστίθεται στις καταβολές τους που προκύπτουν από την εφαρμογή του ποσοστού στο άθροισμα των ΑΕΕ όλων των κρατών. Η ΕΟΚΕ δεν διατυπώνει ιδιαίτερη παρατήρηση: από τη στιγμή που γίνεται δεκτός ο μηχανισμός, η εφαρμογή του δεν μπορεί να είναι διαφορετική.

(*) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Η οικοδόμηση του κοινού μας μέλλοντος: Προκλήσεις πολιτικής και δημοσιονομικά μέσα της διευρυμένης Ένωσης 2007-2013»· ΕΕ C 74 της 23.03.2005, σελ. 32, σημείο 5.5.1.

3.10 Άρθρα 6, 7 και 8: μη λογιστικές διαδικασίες σχετικά με τους ίδιους πόρους. Επίσης οι κανόνες αυτοί δεν επιδέχονται ιδιαίτερες παρατηρήσεις στο βαθμό που συμφωνούν με τις γενικές αρχές της δημόσιας λογιστικής: απαγόρευση διάθεσης των εσόδων σε ειδικά κεφάλαια δαπανών, μεταφορά των πλεονασμάτων στα επόμενα χρόνια, διαδικασία εισπραξης των ιδίων πόρων.

3.11 Άρθρο 9: τροποποίηση της διάρθρωσης των ιδίων πόρων. Με το άρθρο αυτό, εάν εγκριθεί, η Επιτροπή δεσμεύεται να παρουσιάσει έναν **ίδιο πόρο σε πραγματικά φορολογική βάση**, που θα πρέπει να αρχίσει να ισχύει από την 1^η Ιανουαρίου 2014.

3.11.1 Η προαναφερθείσα έκθεση για τη χρηματοδότηση της Ένωσης ⁽⁹⁾, εξετάζει λεπτομερώς το πρόβλημα αυτό: με λίγα λόγια, η Επιτροπή προσανατολίζεται να προτείνει τη ριζική μείωση της συμβολής του ΑΕΕ, αντικαθιστώντας την με ανάλογη αύξηση της συνεισφοράς **που βασίζεται στην φορολογία**. Οι **τρεις εναλλακτικές λύσεις** μπορούν χοντρικά — και αναγκαστικά απλοϊκά — να συνοψιστούν ως εξής: φορολογία που βασίζεται στην κατανάλωση ενέργειας, πραγματική και όχι στατιστική εισφορά επί του ΦΠΑ, φορολόγηση των επιχειρήσεων. Η μερική αντικατάσταση του τέταρτου πόρου με «φορολογικό» καθεστώς θα έχει, σύμφωνα με την Επιτροπή, (σημείο 4.1.1.1 της έκθεσης), το πλεονέκτημα ότι **θα καταστήσει ευκρινέστερη τη δράση της Ευρώπης στους πολίτες και θα συμβάλει στην ανάπτυξη μιας πιο άμεσης σχέσης μαζί τους**. Σήμερα, αντιθέτως, με το υπερβολικό βάρος του τέταρτου πόρου, τα κράτη μέλη, και ειδικότερα τα κράτη που είναι καθαροί εισφορείς, τείνουν να κρίνουν τις πολιτικές και τις πρωτοβουλίες της Ευρώπης αποκλειστικά από την άποψη των εθνικών καταβολών και δίνουν περιορισμένη προσοχή στο περιεχόμενο των κοινοτικών πολιτικών, με κίνδυνο να υποτιμηθεί η «προστιθέμενη αξία τους».

3.11.2 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τις σκέψεις που διατύπωσε προηγουμένως για την έκθεση, η οποία απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή, αλλά και η οποία δεν έχει, κατά την ΕΟΚΕ, οριστικό χαρακτήρα παρά αξίζει να εμβαθυνθεί περισσότερο. Αποφεύγοντας να υπεισέλθει επί της ουσίας των τριών λύσεων φορολογίας για τις οποίες έγινε λόγος πιο πάνω (η πρώτη από τις οποίες φαίνεται να πρέπει να αποκλειστεί εκ πρώτης όψεως) ⁽¹⁰⁾, η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο σχόλιο της Επιτροπής που αναφέρεται στην προηγούμενη παράγραφο και απεικονίζει ορθά την αιτιολόγηση του άρθρου 9. Κατά την άποψη της Επιτροπής, **η καθιέρωση «ευρωπαϊκού» φόρου του πολίτη με βάση το σκεπτικό ότι θα του παρέχει την πεποίθηση ότι με τον τρόπο αυτό προσεγγίζει την Ευρώπη και γίνεται περισσότερο «ορατός», μπορεί να φέρει το ακριβώς αντίθετο αποτέλεσμα**. Η κριτική που ασκεί η Επιτροπή έναντι της **συμπεριφοράς των κρατών μελών** — με την οποία συμφωνεί η ΕΟΚΕ — **θα μπορούσε, κατ' αναλογία, να επεκταθεί και στους πολίτες**.

3.11.3 Η ΕΟΚΕ λαμβάνει υπό σημείωση ότι πρόθεση της Επιτροπής δεν είναι να προτείνει αύξηση των πόρων αλλά να υποδείξει

⁽⁹⁾ COM(2004) 505 τελικό της 14.07. 2004

⁽¹⁰⁾ Ένας φόρος επί της ενέργειας είναι αναχρονιστικός με βάση τις τρέχουσες αλλά και τις μελλοντικές συνθήκες (βλ. τη γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα «Φορολογική πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση – προτεραιότητες για τα προσεχή έτη», ΕΕ C αρ. 48 της 21.02.2002, σημείο 3.1.2.1.1). Όσον δε αφορά τον φόρο επί της ενέργειας τα έσοδα από τον οποίο χρησιμοποιούνται για την προστασία του περιβάλλοντος, η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένως τονίσει ότι «η θέσπιση οικολογικών φόρων και τελών δεν πρέπει να θέσει σε κίνδυνο την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, ούτε και να έχει ως αποτέλεσμα την κατάργηση θέσεων απασχόλησης ιδίως στους ενεργοβόρους κλάδους».

σαφώς στους φορολογούμενους ποιο τμήμα των φόρων προορίζεται για την εθνική φορολογία και ποιο προορίζεται αποκλειστικά για την χρηματοδότηση της Ένωσης. Μολονότι λαμβάνει υπόψη της αυτή τη διευκρίνιση, η ΕΟΚΕ εξακολουθεί να νοιώθει αμήχανα: αν από τη μια πλευρά μία σαφής ένδειξη ενός «ευρωπαϊκού φόρου» μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη διαφάνεια, δίχως να αυξηθεί η συνολική επιβάρυνση του φορολογουμένου, από την άλλη, δεν μπορεί να αποκρυφτεί το γεγονός ότι ένα μέρος των πολιτών, προερχόμενο από διάφορες χώρες, εξακολουθεί να είναι αντίθετο προς το «ευρωπαϊκό» ιδεώδες ή τουλάχιστον δεν είναι πλήρως ενημερωμένο ως προς αυτό: ένας «ευρωπαϊκός φόρος» ενδέχεται να τους παράσχει — αν και κατά τρόπο ακατάλληλο — νέα αρνητικά επιχειρήματα.

3.12 Μολονότι με την προηγούμενη παράγραφο ολοκληρώνονται οι παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ για το έγγραφο της Επιτροπής, στα όργανα λήψης αποφάσεων υποβάλλεται μία πρόσθετη παρατήρηση ως συμβολή σε μία μελλοντική επανεξέταση του θέματος. Μία προσέγγιση η οποία θα παρείχε διαφανείς και εύκολες στην εφαρμογή τους λύσεις θα μπορούσε κατά την ΕΟΚΕ να συνίσταται σε:

— μία μεικτή εισφορά η οποία να καθορίζεται με βάση το ΑΕΕ ανά κάτοικο: η ΕΟΚΕ έχει ήδη επιστήσει την προσοχή των αρμοδίων στο σημείο αυτό στη γνωμοδότησή της με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο — Η οικοδόμηση του κοινού μας μέλλοντος: Προκλήσεις πολιτικής και δημοσιονομικά μέσα της διευρυμένης Ένωσης 2007-2013» ⁽¹¹⁾.

— μία καθαρή εισφορά η οποία να υπολογίζεται με βάση την μεικτή εισφορά και να υποβάλλεται σε διόρθωση από τον ΓΜΔ, ο οποίος με τον τρόπο αυτό μπορεί να αποτελέσει άμεσα μέρος του φορολογικού μηχανισμού, δίχως να χρειάζονται εκ των υστέρων επιστροφές ή προσαρμογές.

Μία προσέγγιση αυτού του είδους, αν και ασφαλώς θα μπορούσε στη συνέχεια να τελειοποιηθεί και να υποβληθεί σε διορθώσεις, έχει μεταξύ άλλων το προτέρημα ότι αποδίδει με σταθερό τρόπο την τρέχουσα κατάσταση σε κάθε χώρα, δίχως να χρειάζονται αναθεωρήσεις του φορολογικού συστήματος.

4. Συμπερασματικά σχόλια

4.1 Η ΕΟΚΕ έχει επίγνωση του γεγονότος ότι οι τελικές αποφάσεις, επί των οποίων σίγουρα θα επιδράσουν θεωρήσεις πολιτικού χαρακτήρα, παραμένουν στα χέρια των κρατών μελών. Ωστόσο, παρουσιάζει τις προαναφερθείσες θεωρήσεις και προτάσεις στο πλαίσιο του ρόλου της ως εκπροσώπου της κοινωνίας των πολιτών — η οποία είναι εκείνη που τελικά υφίσταται την επιβάρυνση των εισφορών στον ευρωπαϊκό προϋπολογισμό — εκφράζοντας την ευχή ότι θα μπορέσουν να ληφθούν υπόψη.

⁽¹¹⁾ ΕΕ C 74 της 23.03.2005, σελ. 32.

4.2 Η κοινωνία των πολιτών, και σε τελική ανάλυση ο ευρωπαίος πολίτης, διαπιστώνει ότι ο μηχανισμός συνεισφοράς στους ίδιους πόρους της Ένωσης, όχι απλώς δεν είναι γνωστός σε όλους, αλλά κυρίως δεν χαρακτηρίζεται από **διαφάνεια**. Ακόμη δε λιγότερο διαφανής εμφανίζεται ο ΓΜΔ που αποσκοπεί στην επιστροφή συνεισφορών που έχουν ήδη καταβληθεί, όχι από τον κοινοτικό προϋπολογισμό, αλλά από άλλα κράτη μέλη. Εάν πραγματικά θέλουμε να «φέρουμε την Ευρώπη κοντά στον πολίτη», τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν επίγνωση των ευθυνών που αναλαμβάνουν σε σχέση με αυτόν τον στόχο ο οποίος έχει επανειλημμένα επιβεβαιωθεί και διακηρυχθεί: η ανακοίνωση πρέπει να βασίζεται στη σαφήνεια, η δε γλώσσα της πρέπει να είναι προσιτή. Αυτή η

αποστολή πρέπει να αναληφθεί, όχι από την Επιτροπή, αλλά από τις εθνικές κυβερνήσεις, δηλαδή από τους μόνους φορείς που είναι σε θέση να επικοινωνήσουν με τους πολίτες τους καθώς γνωρίζουν την νοοτροπία και τις ανάγκες τους. Η αξιοπιστία της Ευρώπης είναι, τελικώς, συγκεκριμένη ευθύνη των εθνικών αρχών.

4.3 Εάν υλοποιηθούν όσα αναφέρονται πιο πάνω, η πρόταση δημιουργίας ενός φορολογικού συστήματος που θα βασίζεται σε μία «ευρωπαϊκή» φορολογία μπορεί να έχει ορθολογική βάση. Σε αντίθετη περίπτωση, ο προτεινόμενος μηχανισμός μοιάζει να είναι το λιγότερο πρόωρος.

Βρυξέλλες, 12 Μαΐου 2005.

Η Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Anne-Matie SIGMUND

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η ακόλουθη τροπολογία απορρίφθηκε κατά την διάρκεια της συζήτησης:

Σημείο 3.1.1.1

Να διαγραφεί.

Αιτιολογία

Ο υπολογισμός των φορολογικών εσόδων και των δαπανών στον φορολογικό τομέα εξακολουθεί να υπάρχει έστω και εάν δεν περιλαμβάνεται στους ίδιους πόρους της ΕΕ. Επειδή η εμπορική πολιτική είναι μια πολιτική που χαράσσεται σε επίπεδο ΕΕ είναι φυσικό ορισμένα μέρη αυτής να αποτελούν στοιχείο της εμπορικής πολιτικής της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων της είσπραξης φόρων και των φορολογικών εσόδων.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας:

Ψήφοι υπέρ: 38

Ψήφοι κατά: 51

Αποχές: 18
